

Budapest,
2007. június 20.,
szerda

77. szám

Ára: 2289,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
2007: LXII. tv.	Az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény módosításáról 5404
2007: LXIII. tv.	Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény módosításáról 5404
2007: LXIV. tv.	A jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvény módosításokról 5405
2007: LXV. tv.	Az Európai Unió, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság közötti, az Európai Unió tagállamai között 2000. május 29-én létrejött kölcsönös bünyügyi jogsegélyegyezmény és az ahhoz csatolt 2001. évi jegyzőkönyv bizonyos rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről 5416
141/2007. (VI. 20.) Korm. r.	Egyes géntechnológiai tárgyú kormányrendeletek módosításáról 5420
142/2007. (VI. 20.) Korm. r.	A központosított közbeszerzési rendszerről, valamint a központi beszerző szervezet feladat- és hatásköréről szóló 168/2004. (V. 25.) Korm. rendelet módosításáról 5421
143/2007. (VI. 20.) Korm. r.	Az Agrár Fejlesztési Hitelprogram szabályozásáról szóló 39/2005. (III. 10.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezéséről 5422
48/2007. (VI. 20.) FVM r.	Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból és az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egyes támogatások tekintetében átruházott, valamint egyéb, szakértő szervezetek közreműködésével ellátott feladatokról 5423
26/2007. (VI. 20.) HM r.	A Magyar Honvédség külföldi szolgálatot teljesítő és külföldi tanulmányokat folytató személyi állománya devizaellátmányáról és egyes ellátmányon kívüli pénzbeli járandóságairól 5425
21/2007. (VI. 20.) KvVM r.	A védett ásványok és ásványtársulások köréről és pénzben kifejezett értékéről 5449
54/2007. (VI. 20.) OGY h.	Az Új Magyarország Fejlesztési Terv végrehajtását felügyelő eseti bizottság tagságviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló 56/2006. (XII. 20.) OGY határozat módosításáról 5450
55/2007. (VI. 20.) OGY h.	Az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról, tagságviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló 14/2006. (V. 31.) OGY határozat módosításáról 5450
56/2007. (VI. 20.) OGY h.	„Kutatási és innovációs eseti bizottság” létrehozásáról 5451
39/2007. (VI. 20.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata 5451
40/2007. (VI. 20.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata 5478
41/2007. (VI. 20.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata 5494
42/2007. (VI. 20.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata 5500
	Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal közleménye a 2007. július 1-je és július 31-e között alkalmazható üzemanyagárakról 5504
	A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának közleménye 5504
	Helyesbítés 5504

II. rész JOGSZABÁLYOK

Törvények

2007. évi LXII. törvény

az általános forgalmi adóról szóló
1992. évi LXXIV. törvény módosításáról*

1. § Az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: áfa-törvény) 66/I. §-ának (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A termék harmadik országba történő kiléptetésének igazolását tartalmazó kiviteli okmányt – a (7) bekezdésben foglaltak kivételével – a kiraktározástól számított 60 napon belül a kiraktározást kérőnek az üzemeltető részére vissza kell küldenie. A kiraktározás csak a 66/J. § (4) bekezdés szerint keletkező fizetendő adó teljes összegének biztosítása mellett történhet. A vámhatóság általi kiléptetés igazolását tartalmazó kiviteli okmányt az üzemeltetőnek igazolás céljából át kell adnia az áfa-raktár felügyeletét ellátó vámhivatal részére.”

2. § (1) E törvény 2007. július 1-jén lép hatályba, rendelkezését – a (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével – azokban az ügyekben kell alkalmazni első ízben, amelyekben az áfa-raktárból történő kiviteli célú kiraktározás e törvény hatálybalépésének napján, vagy azt követően történik.

(2) Az áfa-törvény e törvénnyel módosított rendelkezését azokban az ügyekben is alkalmazni lehet, amelyekben az áfa-raktárból történő kiviteli célú kiraktározás 2007. március 1. napjától kezdődően történt.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2007. évi LXIII. törvény

az államháztartásról szóló
1992. évi XXXVIII. törvény módosításáról**

1. § Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) a következő 15/C. §-sal egészül ki:

* A törvényt az Országgyűlés a 2007. június 11-i ülésnapján fogadta el.

** A törvényt az Országgyűlés a 2007. június 11-i ülésnapján fogadta el.

„15/C. § A 15/A. § és a 15/B. § szerinti közzétételi kötelezettség teljesítését a helyi önkormányzatoknál a kincstár ellenőrizheti. Amennyiben a helyi önkormányzat a közzétételi kötelezettségének teljes körűen nem tesz eleget és a támogatáshoz, illetve a pénzeszköz-felhasználáshoz kötött felhasználású központi költségvetési támogatás kapcsolódik, akkor a központi költségvetési támogatás felhasználása a 64/B. § szerinti jogtalan felhasználásnak minősül és e támogatást köteles – az ott meghatározott kamatfizetési kötelezettség mellett – a központi költségvetés javára visszafizetni.”

2. § Az Áht. 64/E. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép:

„64/E. § (1) Ha a helyi önkormányzat – a (2) bekezdésben szabályozott eset kivételével – a 72., illetve a 80. §-ban előírt információkat határidőre nem szolgáltatja, a helyi önkormányzatokért felelős miniszter – a határidőt követő hónaptól az információ szolgáltatásáig – a nettó finanszírozás keretében az önkormányzatot megillető összeg folyósítását felfüggeszti. A visszatartott összeg az információ szolgáltatását követően az év hátralévő részében – havonta egyenlő részletben – illeti meg az önkormányzatot. Ebben az esetben az önkormányzatot a 64/A. § (7) bekezdés szerinti kamat nem illeti meg.

(2) A helyi önkormányzatokért felelős miniszter az (1) bekezdéstől eltérően a nettó finanszírozás keretében az önkormányzatot megillető összeg folyósítását nem függeszti fel, ha az önkormányzat – elfogadott költségvetési rendelet hiányában – a 72. § szerinti tájékoztatási kötelezettségét nem teljesíti és legkésőbb március 31-ig – a helyi önkormányzati képviselő-testület tagjai általános választását követő évben legkésőbb április 30-ig –

a) a képviselő-testület kimondja feloszlását, vagy

b) a helyi önkormányzatokért felelős miniszter – az Alkotmánnyal ellentétes működés miatt – kezdeményezi a Kormánytól a képviselő-testület feloszlására vonatkozó országgyűlési előterjesztés benyújtását.

(3) A (2) bekezdés szerinti esetben a polgármester a költségvetési rendelet-tervezetet az újonnan megválasztott képviselő-testület alakuló ülését követő 30 napon belül – a 71. § szabályainak alkalmazásával – beterjeszti a képviselő-testületnek. A helyi önkormányzat a 72. § szerinti tájékoztatási kötelezettségét – az elfogadott költségvetési rendelet alapján – a képviselő-testület alakuló ülését követő 60 napon belül teljesíti. Amennyiben az önkormányzat ezen tájékoztatási kötelezettségének nem tesz eleget, a helyi önkormányzatokért felelős miniszter az (1) bekezdés szerint jár el.

(4) A (2) bekezdés b) pontja szerinti esetben, ha a Kormány a helyi önkormányzatokért felelős miniszter, vagy az Országgyűlés a Kormány kezdeményezését elutasítja, a helyi önkormányzatokért felelős miniszter a Kormány, illetve az Országgyűlés döntését követő hónaptól az (1) bekezdés szerint jár el.

(5) A helyi önkormányzat által a feladatmutatóhoz kapcsolódó normatív hozzájárulások és támogatások, továbbá a helyi önkormányzatok címzett és céltámogatási rendszeréről szóló 1992. évi LXXXIX. törvény hatálya alá tartozó támogatások előirányzatairól – a 64. § (5) bekezdés *ab)* pontja szerinti lemondás kivételével – év közben történő lemondással, illetve visszafizetéssel felszabaduló előirányzat átcsoportosítására az ezeket meghatározó jogszabályok előírásai az irányadók. Az egyéb, központi költségvetési kapcsolatokból származó támogatások esetében a felszabaduló előirányzat a tárgyévben ugyanazon jogcímen újra elosztható.”

3. § E törvény a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2007. évi LXIV. törvény

a jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvénymódosításokról*

*Az ügyvédekről szóló
1998. évi XI. törvény módosítása*

1. § Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Üt.) 8. §-a (1) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„Az ügyvédet – ha törvény másként nem rendelkezik – titoktartási kötelezettség terheli minden olyan adatot, tényt illetően, amelyről a hivatásának gyakorlása során szerzett tudomást.”

2. § Az Üt. 12/A. §-ának (1) bekezdése a következő *d)* ponttal egészül ki:

(A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni – az e fejezetben foglalt eltérésekkel – a következő ügyekben:)

„*d)* felvétel az elektronikus cégeljárásban való részvételre jogosult ügyvédekről vezetett nyilvántartásba, valamint törlés e nyilvántartásból.”

3. § Az Üt. a 12/A. §-t követően a következő alcímmel és 12/B. §-sal egészül ki:

„Elektronikus aláírás használata ügyvédi tevékenység végzése során

12/B. § (1) Ügyvédi tevékenység végzése során – ha jogszabály az ügyvéd számára elektronikus aláírás használatát írja elő – csak a következő feltételeknek megfelelő minősített elektronikus aláírás használható:

a) az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványban a hitelesítés-szolgáltató feltüntette az aláíró ügyvédi kamarai tagságának fennállását;

b) a hitelesítés-szolgáltató biztosítja, hogy a tanúsítvánnyal kapcsolatos érvényes visszavonási kérelem alapján a módosított visszavonási állapotot legfeljebb 3 percen belül közzéteszi a nyilvántartásában, és a tanúsítvány ellenőrzését kérő felhasználóknak a tanúsítvány visszavonási állapotáról folyamatos tájékoztatást ad.

(2) A hitelesítés-szolgáltató az (1) bekezdés szerinti elektronikus aláírás tanúsítványát csak abban az esetben bocsáthatja ki, ha az aláíró ügyvédi kamarai tagságának fennállását részére a területi ügyvédi kamara igazolta.

(3) A hitelesítés-szolgáltató értesíti a területi ügyvédi kamarát a tanúsítvány kibocsátásáról.

(4) Az ügyvéd az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény 13. §-a szerinti tájékoztatási kötelezettségének teljesítéséről a tájékoztatással egyidejűleg értesíti a területi ügyvédi kamarát is.

(5) Az ügyvéd nem használhatja az elektronikus aláírást, ha

- a)* kamarai tagsága megszűnt,
- b)* ügyvédi tevékenységének gyakorlását felfüggesztették,
- c)* ügyvédi tevékenységét szünetelteti,
- d)* az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről vagy arról szerzett tudomást, hogy az aláírás létrehozására illetéktelen személy vált képessé.

(6) A területi ügyvédi kamara az (5) bekezdés *a)–c)* pontjában, az ügyvéd a *d)* pontjában foglalt esetben kezdeményezi a hitelesítés-szolgáltatónál az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességének felfüggesztését, illetve visszavonását.

(7) A hitelesítés-szolgáltató a tanúsítvány érvényességét a területi ügyvédi kamara megkeresésére haladéktalanul felfüggeszti, illetve a tanúsítványt visszavonja.”

4. § Az Üt. a 27/A. §-t követően a következő alcímmel és 27/B–27/D. §-sal egészül ki:

„A személyazonosság ellenőrzése

27/B. § (1) Okirat ellenjegyzése során az ügyvéd a jognyilatkozatot tevő fél és a fél jognyilatkozatot tevő meghatalmazottja (a továbbiakban együtt ezen alcím alatt: fél) által

a) a személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében a rendelkezésére bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségének, és

b) a személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa, és tartózkodásra jogosító

* A törvényt az Országgyűlés a 2007. május 29-i ülésnapján fogadta el.

okmánya (a továbbiakban együtt: igazolvány) nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és érvényességének megállapítása céljából megkeresheti a személyiadat- és lakcímnnyilvántartást, a járművezetői engedély-nyilvántartást, az útiokmány-nyilvántartást vezető vagy a központi idegenrendészeti nyilvántartás (a továbbiakban ezen alcím alatt együttesen: nyilvántartás) adatait feldolgozó hatóságot.

(2) Az ellenőrzés elektronikus úton történő adatigényléssel valósul meg; az adatigénylés iránti megkeresést az ügyvéd elektronikus aláírásával látja el.

(3) A nyilvántartást vezető hatóság az adatigénylés iránti megkeresés teljesítése előtt ellenőrzi az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességét; a megkeresés teljesítését megtagadja, ha a tanúsítvány érvényességét a hitelesítés-szolgáltató felfüggesztette vagy a tanúsítványt visszavonta.

(4) Az okirat elkészítése előtt az ügyvéd köteles a felet az ellenőrzés megkezdését megelőzően írásban tájékoztatni az ellenőrzés lehetőségéről, céljáról, módjáról és tartalmáról, a közreműködés megtagadásának kötelezettségéről, a 27/D. § (2) bekezdésében megjelölt bejelentési kötelezettségéről, valamint az ellenőrzés során megismert adatok kezeléséről.

(5) A fél ellenőrzéshez történő írásbeli hozzájárulása esetén az ellenőrzés a fél következő adataira terjed ki:

- a) természetes személyazonosító adatai,
- b) állampolgársága, hontalansága, menekült, bevándorolt, letelepedett, illetőleg EGT-állampolgár jogállása,
- c) lakcíme,
- d) arcképmása,
- e) aláírása,
- f) az igazolványának, valamint a személyazonosítóról és a lakcíméről szóló hatósági igazolványának okmányazonosítója és az okmányazonosító alapján nyilvántartott következő tények:

fa) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 17. §-ának (4) bekezdése szerinti tények,

fb) a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény 24. §-ának *f)* pontja szerinti tények és az okmány érvényességi ideje,

fc) a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 8. §-ának *i)–j)* pontjai szerinti tények,

fd) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 76. §-ának *d)* pontja, 80. §-ának *b)* és *c)* pontja, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 95. §-a (1) bekezdésének *g)* pontja, 96. §-a (1) bekezdésének *g)* pontja, továbbá 100. §-a (1) bekezdésének *b)* és *c)* pontja szerinti tények.

(6) Ha a fél az ellenőrzéshez nem járult hozzá, az ellenőrzés csak az igazolvány (5) bekezdés *f)* pontjában foglalt adataira terjedhet ki.

(7) Ha a jognyilatkozatot tevő fél helyett meghatalmazott jár el, a meghatalmazásnak az ellenőrzés lehetővé tétele érdekében a félnek és meghatalmazottjának az (5) bekezdés *a)–c)* és *e)–f)* pontjaiban megjelölt adatait kell tartalmaznia.

(8) Az ügyvéd az adatigénylés iránti megkeresésében köteles a jogügyletet, amelyre a megbízást kapta azonosításra alkalmas módon megjelölni és az adatigénylésről, valamint az azzal érintett jogügyletről nyilvántartást vezetni.

(9) A fegyelmi eljárást és az előzetes vizsgálatot lefolytató kamarai szerv a tényállás megállapítása céljából és ahhoz szükséges mértékben adatot igényelhet az adatigénylésről vezetett adatszolgáltatási, adattovábbítási nyilvántartásokból.

27/C. § (1) Az ügyvéd az ellenőrzés során tudomására jutott adatokat csak az okiratba foglalással, valamint az ellenjegyzéssel kapcsolatos tevékenysége során használhatja fel, és azokat kizárólag a bíróság, az ügyész, a büntetőügyben eljáró hatóság és a fegyelmi eljárást lefolytató ügyvédi kamara részére továbbíthatja.

(2) Az ügyvéd az ellenőrzés során megismert adatok papír alapú másolatát megőrizheti; azokat köteles az iratoktól elkülönítve zártan kezelni és 5 év őrzést követően megsemmisíteni.

27/D. § (1) Az ügyvéd köteles a közreműködést megtagadni, ha

- a) a fél a személyazonosságának megállapításához nem szolgáltat adatot,
- b) a fél nem tud bemutatni érvényes igazolványt, vagy
- c) az ellenőrzés során azt állapítja meg, hogy az igazolvány elvesztését, ellopását vagy megsemmisülését bejelentették és megtalálásának vagy megkerülésének ténye nincs nyilvántartva.

(2) Az (1) bekezdés *c)* pontja esetén az igazolvány jogosulatlan felhasználásának megakadályozása céljából az ügyvéd köteles az ellenőrzés során észlelt tényeket az okirat felhasználásának helye szerint illetékes rendőrkapitányságnak haladéktalanul írásban bejelenteni, és e bejelentést ezzel egyidejűleg rövid úton is megtenni.

(3) A bejelentésnek tartalmaznia kell

- a) az okirat számát, típusát,
- b) az (1) bekezdés *c)* pontjában megjelölt körülmények fennállását,
- c) az igazolvány bemutatásának helyét és idejét,
- d) a bejelentő nevét, aláírását, valamint bélyegzőjének lenyomatát.

(4) Az ügyvéd bejelentési kötelezettségének teljesítése nem tekinthető a titoktartási kötelezettsége megsértésének.

(5) Ha a nyilvántartás adatainak elektronikus úton történő lekérdezése az okirat aláírásának alkalmával technikai okokból nem lehetséges, az a jognyilatkozat okiratba foglalásának nem akadály; az ügyvéd az ellenőrzést – ha azt egyébként szükségesnek tartja – utólag, az akadály megszűnését követően haladéktalanul elvégzi, és az okiratot csak ezt követően és ennek eredményétől függően ellenjegyzí.”

5. § Az Üt. a 27/D. §-t követően a következő alcímmel és 27/E. §-sal egészül ki:

„Cég székhelyként, telephelyként, fióktelepeként megjelölt ingatlan adatainak megtekintése

27/E. § Cég létesítő okiratának és a létesítő okirat módosításának ellenjegyzése során az ügyvéd az ingatlan-nyilvántartási adatok és a tulajdonjogra vonatkozó, használatra feljogosító okiratok megtekintésével győződik meg arról, hogy a jognyilatkozatot tevő fél (meghatalmazottja) által az okiratban a cég székhelyként, telephelyként, fióktelepeként megjelölt ingatlan a cég tulajdonát képezi-e vagy használatára a cég jogosult-e, továbbá meggyőződhet arról is, hogy az más cég székhelyként, telephelyként, fióktelepeként be van-e jegyezve a cégjegyzékbe. Ha ennek eredményeként az ügyvéd azt állapítja meg, hogy az ingatlan székhelyként, telephelyként, fióktelepeként való megjelölése a jogszabályokkal ellentétes, köteles a közreműködést megtagadni.”

6. § Az Üt. 84. §-ának (1) és (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Alkalmazott ügyvéd az, aki tevékenységét ügyvéddel, illetve ügyvédi irodával létrejött munkaviszony alapján végzi. Az alkalmazott ügyvéd az 5. § (1) és (3) bekezdésben megjelölt tevékenységeket önállóan nem láthatja el; azokban kizárólag az ügyvéd felelősségi körén belül, és utasításai alapján működhet közre.

(2) Az alkalmazott ügyvéd kizárólag a munkáltatója részére adott megbízás és kirendelés keretei között végezheti tevékenységét. Az alkalmazott ügyvéd a munkáltatója egyetértésével helyettesíthet más ügyvédet.”

7. § (1) Az Üt. 89/E. §-ának (1) bekezdése a következő *n)* és *o)* ponttal egészül ki:

(A névjegyzék tartalmazza az európai közösségi jogász)

„*n)* ügyvédi tevékenység végzése érdekében beszerzett elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát, valamint a hitelesítés-szolgáltató megnevezését,

o) jogosultságát az elektronikus cégeljárársban való részvételre.”

(2) Az Üt. 89/E. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az (1) bekezdésben foglalt adatok közül a *c)* és *n)* pontban felsorolt adatok nem nyilvánosak.”

8. § Az Üt. 112. §-ának (1) bekezdése a következő új *l)* ponttal egészül ki és a jelenlegi *l)* pont megjelölése *m)* pontra változik:

[A teljes ülés a 111. § (2) bekezdésének e) pontja alapján szabályzatot ad ki]

„*l)* az ügyvédi tevékenység végzése érdekében beszerzett elektronikus aláírás használatával és a hozzá kapcsolódó ügyvédi kamarai feladatokkal kapcsolatos részletes szabályokról,”

9. § Az Üt. 116. §-ának (1) bekezdése a következő *m)* és *n)* ponttal egészül ki:

(A kamara az ügyvéd, alkalmazott ügyvéd, külföldi jogi tanácsadó, ügyvédjelölt következő adatait tartja nyilván:)

„*m)* a kamarai tagnak az ügyvédi tevékenység végzése érdekében beszerzett elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát, valamint a hitelesítés-szolgáltató megnevezését,

n) a kamarai tag jogosultságát az elektronikus cégeljárársban való részvételre.”

10. § Az Üt. a következő 133/A. §-sal egészül ki:

„133/A. § Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy rendeletben állapítsa meg

a) azoknak az ügyeknek a nyilvántartására vonatkozó szabályokat, amelyekben a 27/B. § szerinti ellenőrzésre kerül sor,

b) az okiratok ellenjegyzése során a személyazonosság ellenőrzésével kapcsolatos eljárás részletes szabályait,

c) az ügyvédek, az alkalmazott ügyvédek, az ügyvédjelöltek és a külföldi jogi tanácsadók igazolványára vonatkozó részletes szabályokat.”

A közjegyzőkről szóló

1991. évi XLI. törvény módosítása

11. § A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 5. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„5. § (1) A közjegyző a közreműködését e törvényben említettekén kívül más okból nem tagadhatja meg. A közjegyző közreműködését végzéssel tagadja meg, a végzést írásban kell közölni azzal a féllel, aki a közjegyzőt a közreműködésre felkérte.

(2) A közreműködést kérő fél a végzés felülvizsgálatát kérheti a közjegyző székhelye szerinti megyei bíróságtól. A bíróság a végzést a közigazgatási nemperes eljárás szabályai szerint vizsgálja felül azzal, hogy végzésében a kérelmet elutasítja, vagy a végzést hatályon kívül helyezi és a közjegyzőt az eljárás lefolytatására utasítja. A bíróság határozata ellen felülvizsgálatnak nincs helye.”

12. § A Kjt. 9. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A közjegyzőt – ha törvény kivételt nem tesz – az eljárása során tudomására jutott adat és tény tekintetében titoktartási kötelezettség terheli; e kötelezettsége a közjegyzői működésének megszűnése után is fennmarad.”

13. § A Kjt. 10. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A Magyar Országos Közjegyzői Kamara választmányának felhatalmazása alapján a közjegyző javára és érdekében a felelősségbiztosítás kötelező értékéig a Magyar Országos Közjegyzői Kamara köti meg a felelős-

ségbiztosítást; a kiegészítő felelősségbiztosítás megkötésére ebben az esetben is a közjegyző jogosult.”

14. § A Kjtv. 21/A. §-a a következő (3)–(6) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A hivatali elektronikus aláírásként olyan minősített elektronikus aláírás használható, amely megfelel a következő feltételeknek:

a) az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványban a hitelesítés-szolgáltató feltüntette annak a tényét is, hogy az aláíró közjegyző vagy közjegyzőhelyettes;

b) a hitelesítés-szolgáltató biztosítja, hogy a tanúsítvánnyal kapcsolatos érvényes visszavonási kérelem alapján a módosított visszavonási állapotot legfeljebb 3 percen belül közzéteszi a nyilvántartásában, és a tanúsítvány ellenőrzését kérő felhasználóknak a tanúsítvány visszavonási állapotáról folyamatos tájékoztatást ad.

(4) A hivatali elektronikus aláírás nem használható, ha

a) az aláíró közjegyzői szolgálata megszűnt vagy az aláíró törölték a közjegyző-helyettesi névjegyzékből,

b) az aláíró szolgálata alól felfüggesztették, vagy vele szemben határozott időre szóló, hivatalból való felfüggesztés fegyelmi büntetést szabtak ki,

c) az aláíró közjegyzői szolgálatát szünetelteti,

d) az aláíró az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről vagy arról szerzett tudomást, hogy az aláírás létrehozására illetéktelen személy vált képessé.

(5) A kamara a (4) bekezdés a)–c) pontjában, az aláíró a d) pontjában foglalt esetben kezdeményezi a hitelesítés-szolgáltatónál az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességének felfüggesztését, illetve visszavonását.

(6) A hitelesítés-szolgáltató az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességét a kamara megkeresésére haladéktalanul felfüggeszti, illetve a tanúsítványt visszavonja.”

15. § A Kjtv. 29. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A közjegyzőhelyettes a közjegyző utasítása és felelőssége mellett önállóan intézhet közjegyzői ügyeket; a tanúsítvány kivételével az általa készített közjegyzői okirat érvényességéhez, közjegyzői okiratról kiadmány vagy másolat kiadásához a közjegyzőnek az okiratra vezetett ellenjegyzése szükséges.”

16. § A Kjtv. 49/B. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„49/B. § A területi kamara elnöksége a közjegyzőt, a közjegyzőhelyettest és a közjegyzőjelöltet a külön jogszabály szerinti igazolvánnyal látja el.”

17. § A Kjtv. a következő 49/C. §-sal egészül ki:

„49/C. § (1) A területi kamara a közjegyzőkről és közjegyzőhelyettesekről vezetett nyilvántartásának a (2) bekezdésben foglalt adatait – a h) és i) pontban foglaltak ki-

vételével – a Magyar Országos Közjegyzői Kamara részére átadja, amely az adatokat a külön törvény rendelkezései szerint nyilvántartja és kezeli. A (2) bekezdésben foglalt adatoknak a területi kamara nyilvántartásából történő törlését követően azokat haladéktalanul törölni kell a Magyar Országos Közjegyzői Kamara nyilvántartásából.

(2) A Magyar Országos Közjegyzői Kamara nyilvántartása a következő adatokat tartalmazza:

a) a közjegyző és a közjegyzőhelyettes családi és utóneve, születési neve,

b) a közjegyző székhelye, illetékességi területe,

c) a közjegyzői kinevezés napja,

d) a hivatalba lépés időpontja,

e) az áthelyezés időpontja,

f) a közjegyző szolgálati viszonya szünetelésének vagy felfüggesztésének ténye,

g) a közjegyzőhelyettest alkalmazó közjegyző neve, székhelye,

h) a közjegyző bélyegzőjének szövege, sorszáma,

i) a bélyegző és a hivatali elektronikus aláírás tanúsítvány érvényességének kezdete és lejárat.

(3) A területi kamara a közjegyző tevékenységének ellenőrzése során a tényállás megállapítása céljából jogosult a közjegyző adatigényléséről vezetett adatszolgáltatási, adattovábbítási nyilvántartásokból adatot igényelni.”

18. § A Kjtv. 111. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„111. § (1) A közjegyzői okiratok az ügyleti okirat és a ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ügyleti okirat közhitelesen tanúsítja a jogügyletre vonatkozó akaratnyilvánítás tényét, a ténytanúsító okiratban a közjegyző a jogi jelentőségű tényeket közhitelesen tanúsítja jegyzőkönyvi vagy záradéki formában.

(2) A közjegyző által e törvényben előírt alakszerűségek megtartásával elkészített közjegyzői okirat, ennek hiteles kiadmánya és hiteles másolata: közokirat.

(3) A közjegyzői okirat, ennek hiteles kiadmánya és hiteles másolata – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – elektronikus úton is elkészíthető. A közjegyző által e törvényben előírt alakszerűségek megtartásával készített, a közjegyző minősített elektronikus aláírásával ellátott közjegyzői okirat, ennek hiteles kiadmánya és hiteles másolata: közokirat (elektronikus közokirat).”

19. § A Kjtv. 114. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha azt a felek kéri, az idegen nyelven készített közjegyzői okirathoz hozzá kell fűzni annak teljes magyar fordítását.”

20. § A Kjtv. 116. §-a a következő (3)–(4) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A közjegyző névcseréje, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén az okiratban

szereplő ügyfelek közös kérelmére vagy hivatalból a közjegyzői okirat kijavítását végzéssel bármikor elrendelheti.

(4) A közjegyzői okirat kijavítását elrendelő végzést a kijavított okiratra és lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegezni. Ha a kiadmányokat már kibocsátották, a közjegyző új, a kijavított szöveget tartalmazó kiadmányokat bocsáthat ki. A kijavítás tárgyában hozott végzés felülvizsgálatát csak akkor lehet kérni a közjegyző székhelye szerinti megyei bíróságtól, ha a közjegyző a kijavítás iránti kérelmet elutasította, vagy az hivatalból történt. A bíróság eljárására az 5. § (2) bekezdésében foglaltak az irányadóak.”

21. § A Kjtv. 118. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„118. § Ha a közjegyzői okirat több lapból áll, ezeket zsinórral össze kell fűzni, és a közjegyző bélyegzőjével kell megerősíteni. A közjegyzői okirat mellékleteit, melyek az okirat részét képezik, ugyanígy kell az okirathoz fűzni. Ha a melléklet erre nem alkalmas, azt a közjegyzői okirat ügyszámaival ellátva az okirathoz csatolva kell őrizni.”

22. § A Kjtv. 119. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A közjegyzői okirat visszaérkezéséig – ha a területi elnökség másképpen nem rendelkezett – a közjegyző a (2) bekezdésben említett kiadmány alapján adhat ki hiteles kiadmányt.”

23. § A Kjtv. 120. §-a (1) bekezdésének *d)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép, és a bekezdés a következő *f)* ponttal egészül ki:

(A közjegyzői okirat elkészítése alkalmával a közjegyző kötelessége, hogy)

„*d)* felolvassa a közjegyzői okiratot a fél előtt; a közjegyzői tanúsítványt csak akkor kell felolvasni, ha e törvény kifejezetten így rendelkezik,”

„*f)* előzetesen tájékoztassa a személyazonosság ellenőrzésével érintett felet az ellenőrzés céljáról, módjáról és tartalmáról, a közjegyzői közreműködés megtagadásának kötelezettségéről és a 122. § (8) bekezdésében megjelölt bejelentési kötelezettségéről, valamint az ellenőrzés során megismert adatok kezeléséről.”

24. § A Kjtv. 122. §-a a következő (2)–(10) bekezdéssel egészül ki, és a § jelenlegi szövege (1) bekezdésre változik:

„(2) A közjegyző a fél

a) személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében a rendelkezésére bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és

b) személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa, és tartózkodásra jogosító okmánya (a továbbiakban együtt: igazolvány) nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és érvényességének ellenőrzése céljából megkeresi a személyiadat- és lakcímnyilvántartást, a járművezetői engedély-nyilvántartást, az útiokmány-nyilvántartást vezető vagy a központi idegen-

rendészeti nyilvántartás (a továbbiakban együtt: nyilvántartás) adatait feldolgozó hatóságot.

(3) Az ellenőrzés elektronikus úton történő adatigényléssel valósul meg; az adatigénylés iránti megkeresését a közjegyző hivatali elektronikus aláírásával látja el.

(4) A nyilvántartást vezető hatóság az adatigénylés iránti megkeresés teljesítése előtt ellenőrzi a hivatali elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességét; a megkeresés teljesítését megtagadja, ha a tanúsítvány érvényességét a hitelesítés-szolgáltató felfüggesztette vagy a tanúsítványt visszavonta.

(5) Az ellenőrzés céljából a közjegyző a nyilvántartásokból a fél alábbi adatait ellenőrizheti:

a) természetes személyazonosító adatait,

b) állampolgárságát, hontalanságát, menekült, bevándorolt, letelepedett vagy EGT-állampolgár jogállását,

c) lakcímét,

d) arcképmását,

e) aláírását és

f) az igazolványának, valamint a személyazonosítóról és a lakcíméről szóló hatósági igazolványának okmányazonosítóját és az okmányazonosító alapján nyilvántartott következő tényeket:

fa) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 17. §-ának (4) bekezdése szerinti tények,

fb) a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény 24. §-ának *f)* pontja szerinti tények és az okmány érvényességi ideje,

fc) a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 8. §-ának *i)–j)* pontjai szerinti tények,

fd) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 76. §-ának *d)* pontja, 80. §-ának *b)* és *c)* pontja, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 95. §-a (1) bekezdésének *g)* pontja, 96. §-a (1) bekezdésének *g)* pontja, továbbá 100. §-a (1) bekezdésének *b)* és *c)* pontja szerinti tények.

(6) A közjegyző köteles megtagadni a közreműködést, ha *a)* a fél személyazonosság megállapításához adatot nem szolgáltatott,

b) ha a nyilvántartás adatai nem egyeznek meg a rendelkezésre bocsátott adatokkal vagy az igazolvány érvénytelen és a személyazonosság igazolása az (1) bekezdésben írt más módon sem lehetséges.

(7) A közjegyző az ellenőrzés során megismert adatok papír alapú másolatát megőrizheti. A közjegyző a másolatot vagy külön jogszabály szerint őrzi meg, vagy az iratokhoz csatolja és elkülönítve zártan kezeli; a másolatot az ügy irattárba helyezésétől számított 5 évig tárolhatja, ezt követően megsemmisíti. Az adatokat a közjegyző csak a bíróság, az ügyész, a büntetőügyben eljáró hatóság és a közjegyző tevékenységét ellenőrző területi kamara részére

adhatja ki, és részükre teheti lehetővé az adatokba történő betekintést.

(8) Ha az ellenőrzés során a közjegyző azt állapítja meg, hogy az igazolvány elvesztését, ellopását vagy megsemmisülését bejelentették és megtalálásának vagy megkerülésének ténye nincs nyilvántartva, az igazolvány jogosulatlan felhasználásának megakadályozása céljából haladéktalanul értesíti az illetékes rendőrkapitányságot. A közjegyző bejelentési kötelezettségének teljesítése nem tekinthető a titoktartási kötelezettsége megsértésének.

(9) A közjegyző a hivatalos eljárása során tudomására jutott adatokat csak e törvényben meghatározott eljárása során használhatja fel, az adatokat köteles megvédeni a jogosulatlan hozzáférés, nyilvánosságra hozatal, és azok törvényellenes módon vagy ilyen célból történő felhasználása ellen.

(10) Ha a nyilvántartás adatainak elektronikus úton történő lekérdezése az okirat elkészítésének alkalmával technikai okokból nem lehetséges, az a jognyilatkozat okiratba foglalásának nem akadálya; a közjegyző azonban köteles az ellenőrzést utólag, az akadály megszűnését követően haladéktalanul elvégezni, s az okiratról hiteles kiadmányt, másolatot vagy bizonyítványt csak ezt követően, és ennek eredményétől függően adhat ki. Ha az utólagos ellenőrzés alapján a közreműködés megtagadásának van helye, az erről szóló végzést csak annak a félnek kell kézbesíteni, akinek a személyazonossága egyértelműen megállapítható.”

25. § A Kjtv. a következő 128/A. §-sal egészül ki:

„128/A. § A fél által a cég létesítését (módosítását) tartalmazó közjegyzői okiratban a cég székhelyeként, telephelyeként vagy fióktelepeként megjelölt ingatlanl kapcsolatan a közjegyző az okirat elkészítése során az ingatlan-nyilvántartási adatok és a tulajdonjogra vonatkozó, használatra feljogosító okiratok alapján ellenőrzi azt, hogy az a cég tulajdonát képezi-e vagy használatára a cég jogosult-e, és hogy az más cég székhelyeként, telephelyeként vagy fióktelepeként be van-e jegyezve a cégjegyzékbe. Ha ezen ellenőrzés eredményeként a közjegyző azt állapítja meg, hogy az ingatlan cég székhelyeként, telephelyeként vagy fióktelepeként való megjelölése jogszabállyal ellentétes, köteles a közreműködést megtagadni.”

26. § A Kjtv. 130. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„130. § A közjegyzői okiratban fel kell tüntetni a felek, az azonossági és az ügyleti tanúk, a bizalmi személy, valamint a tolmács lakóhelyét, születési helyét és idejét, lehetőség szerint anyja nevét, szükség esetén a felek egyéb személyi adatait, és azt, hogy ezekről a közjegyző hogyan győződött meg.”

27. § A Kjtv. 135. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A közjegyzői okiratba foglalt végintézkedést, az egyéb, halál esetére szóló rendelkezést tartalmazó köz-

jegyzői okiratot, valamint a végrendelet közjegyzőnél történő letételének tényét a közjegyző köteles bevezetni a Végrendeletek Országos Nyilvántartásába az okirat elkészítését vagy a letétbe helyezést követő 72 órán belül. A hagyatéki ügyben eljáró közjegyző az örökhagyó esetleges végrendelete iránti tudakozódás céljából köteles megkeresni a Végrendeletek Országos Nyilvántartását.”

28. § A Kjtv. 136. §-ának (2) bekezdése a következő mondattal egészül ki:

„A közjegyző a tanúsítvány készítésénél nem köteles segédszemélyeket igénybe venni.”

29. § A Kjtv. 139. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A tanúsítványt záradék formájában kell kiállítani, amely tartalmazza az ügyszámot, a fél családi és utónevét, születési helyét és idejét, lehetőség szerint anyja nevét, kérésére egyéb személyi adatait.”

30. § A Kjtv. 143. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A jegyzőkönyvet kérelemre az ülés elnöke, ha ilyen nincs, valamennyi résztvevője aláírhatja.”

31. § (1) A Kjtv. 145. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A közjegyző köteles a felvett óvásokról időrendi sorrendben óváskönyvet vezetni, melyben rögzíti, hogy mikor, kinek az érdekében, ki ellen és mekkora összegre történt az óvás felvétele. Az óvás felvételekor a váltó vagy csekk birtokosa a közjegyző jelenlétében hívja fel fizetésre a csekken vagy váltón megjelölt fizetési helyen vagy a fizetésre kötelezett székhelyén a fizetésre kötelezettet. Ha a fizetés meghíúsul, a közjegyző ezt hitelesen írásban – az óvás felvételével – tanúsítja.”

(2) A Kjtv. 145. §-a a következő új (3) és (4) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi (3) bekezdés számozása (5) bekezdésre változik:

„(3) Az óvás felvételéről készített okirat tartalmazza:

a) a váltó, illetve a csekk pontos szövegét, a rajta lévő forgatmányokkal, nyilatkozatokkal és megjegyzésekkel vagy a tanúsítvány mellékletében ezek fénymásolatát,

b) az óvást kérőnek és annak megnevezését, aki ellen az óvást felveszik (óvatolt),

c) az óvatolt személyhez intézett felszólítást, az arra adott választ, avagy annak a megjegyzését, hogy az óvatolt nem válaszolt, vagy nem volt fellelhető,

d) ki, miért, milyen módon ajánlotta vagy teljesítette a közbenjáró elfogadást, fizetést,

e) a megkísérelt, illetve megtörtént felszólítás helyét, évét, hónapját, napját és – ha szükséges – óráját,

f) a közjegyző aláírását, pecsétjét.

(4) A közjegyző az óvatolt váltót az óvatolásra utaló záradékkal látja el, melyet a váltóhoz fűz.”

32. § A Kjtv. 148. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„148. § A közjegyző az általa készített közjegyzői okiratról hiteles kiadmányt és bizonyítványt, más közjegyző által készített okiratról hiteles másolatot adhat ki.”

33. § A Kjtv. 150. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„150. § Közjegyzői okiratról – ha e törvényben vagy az okiratban másképpen nem rendelkeztek – csak az abban félként szereplő személy, törvényes képviselője vagy meghatalmazottja részére adható ki hiteles kiadmány.”

34. § A Kjtv. 152. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az örökhatályú halálát követően kiadmány, másolat vagy bizonyítvány – a végrendelet kihirdetése után, a kihirdetés napjának feltüntetésével – a 150–155. § szerint adható ki.”

35. § A Kjtv. 153. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„153. § A közjegyzői okiratról hiteles kiadmányt a közjegyző ismételt és bárkinek kiadhat, aki az ahhoz fűződő jogi érdekét valószínűsíti.”

36. § A Kjtv. 154. §-ának (2)–(3) és (5) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezések lépnek:

„(2) A hiteles kiadmányban a meghatalmazás és egyéb melléklet szövegét az általános hitelesítési záradék előtt kell feltüntetni.

(3) A hiteles kiadmányt a közjegyző a szöveg végén záradékkal hitelesíti; amely tartalmazza a kiadmány keltét, a közjegyző aláírását és bélyegzőjének lenyomatát.”

„(5) A hiteles másolat kiadására az (1)–(4) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni; az a hiteles kiadmány, hiteles másolat, amely e §-ban foglaltaknak nem felel meg, nem tekinthető közokiratnak.”

37. § A Kjtv. 157. §-a a következő mondattal egészül ki:

„A közreműködés megtagadása, továbbá a kijavítás tárgyában hozott végzés felülvizsgálatát a Fővárosi Bíróságtól kell kérni; a bíróság eljárására az 5. § (2) bekezdésében foglaltak az irányadóak.”

38. § A Kjtv. 166. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A közjegyzői levéltárban kell elhelyezni

a) az 1992. január 1-jén, illetve ezt követően hivatalba lépett közjegyző okiratait, nyilvántartásait és hivatali bélyegzőjét, ha a közjegyző szolgálata megszűnt vagy áthelyezték;

b) a 2010. január 1-jét követően jogerősen befejezett közjegyzői nemperes eljárásban keletkezett iratokat az eljárás jogerős befejezését követő két év elteltével;

c) az elektronikus úton vezetett levéltárban elhelyezett, 2008. január 1-jét követően létrejött okiratok eredeti példányait, ha elkészítésük óta öt év eltelt.”

39. § A Kjtv. 166/A. §-ának (1) és (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A közjegyző köteles az általa készített közjegyzői okirat hiteles kiadmányát – a záradéki tanúsítvány kivételével –, valamint a külön jogszabályban meghatározott, a nemperes eljárásban hozott jogerős határozatot a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elektronikus úton vezetett levéltárában elhelyezni. Az archiválás alkalmával a közjegyző elkészíti a közokirat digitalizált másolatát, és azt a hivatali elektronikus aláírásával hitelesíti, továbbá az okirat kísérlő lapján feltünteti annak jellemző adatait. Az elektronikus levéltárra vonatkozó részletes szabályokat külön jogszabály állapítja meg.

(2) Az elektronikus levéltárban elhelyezett okiratról a közjegyző hiteles kiadmányt, másolatot, illetve bizonyítványt; a közjegyzői levéltár vezetője másolatot, illetve bizonyítványt ad ki.”

40. § A Kjtv. 183. §-a a következő f) és g) ponttal egészül ki:

[*Felhatalmazást kap a miniszter, hogy – a 12. § (3) bekezdésében foglaltakon túl – rendelettel állapítsa meg:*]

„f) az e törvény végrehajtásához szükséges részletes eljárási szabályokat,

g) a Végrendeletek Országos Nyilvántartása vezetésére vonatkozó szabályokat.”

*A bírósági végrehajtásról szóló
1994. évi LIII. törvény módosítása*

41. § A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 5. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A bírósági végrehajtó által fogatosított eljárás során az adós (kötelezett) és az eljárásban részt vevő más személy a végrehajtó felszólítására köteles a személyazonosságát okirattal igazolni. Ha a bemutatott okirat a személyazonosság igazolására nem alkalmas, a végrehajtó felhívja az érintettet megfelelő okirat bemutatására; ha ez az okirat sem megfelelő, vagy annak alapján is kétséges a személyazonosság, illetve a személyazonosság igazolását megtagadják, a végrehajtó intézkedhet a személyazonosságnak a rendőrség közreműködésével történő megállapítása iránt. A végrehajtó a személyazonosság megállapítására irányuló eljárási cselekményt és annak eredményét feltünteti a jegyzőkönyvben.”

42. § A Vht. a következő 19/A. §-sal egészül ki:

„19/A. § A végrehajtható okiraton a bíróság feltünteti a végrehajtási kifogás (217. §) előterjesztéséről szóló tájékoztatót, a 15. § szerinti határozat alapján kiállított végre-

hajtási lapon pedig annak tényét is, hogy a végrehajtandó határozat kézbesítésével kapcsolatban kézbesítési vélelem állt be.”

43. § (1) A Vht. 31/D. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A végrehajtói kézbesítés költségére külön törvény szerinti költségkedvezmény nem vehető igénybe. A kézbesítés költségét a kézbesítést kérő fizeti meg; ha pedig az (1) bekezdés szerinti határozat alapján végrehajtás indul, a végrehajtói kézbesítés költségét – mint a végrehajtás kérésével kapcsolatos költséget – az adós viseli.”

(2) A Vht. 31/D. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki:

„(6) Jogszabály az (1) bekezdésben foglalt iratokon kívül más irat e § szerinti végrehajtói kézbesítését is előírhatja; ilyen esetben jogszabály a kézbesítés eredményéről történő értesítésről e törvénytől eltérően rendelkezhet.”

44. § A Vht. 47. §-át megelőző alcím helyébe az „Az adós és a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek adatainak beszerzése, ellenőrzése és kezelése” alcím lép, és a Vht. 47. §-a a következő (7) bekezdéssel egészül ki:

„(7) A végrehajtó az (1) bekezdés szerinti adatok beszerzése céljából – ha azt jogszabály lehetővé teszi – elektronikus úton is megkeresheti az adatokat elektronikus úton nyilvántartó hatóságokat.”

45. § A Vht. a 47. §-t követően a következő 47/A. §-sal egészül ki:

„47/A. § (1) A végrehajtó a (2) bekezdésben foglalt személy által

a) a személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében a végrehajtó rendelkezésére bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és

b) a személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa, és tartózkodásra jogosító okmánya (a továbbiakban együtt: igazolvány) nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és érvényességének ellenőrzése céljából megkeresheti a személyiadat- és lakcímnyilvántartást, a járművezetői engedély-nyilvántartást, az útiokmány-nyilvántartást vezető vagy a központi idegenrendészeti nyilvántartás (a továbbiakban e §-ban együtt: nyilvántartás) adatait feldolgozó hatóságot.

(2) Az ellenőrzés a természetes személy adós, kötelezett, valamint a végrehajtási eljárásban részt vevő azon személy adatainak ellenőrzésére terjedhet ki, akinek a személyazonosítását a végrehajtó elvégzi. Az ellenőrzéssel érintett, a végrehajtási cselekménynél jelenlévő, nem adós személyt a végrehajtó az ellenőrzés megkezdése előtt tájékoztatja az ellenőrzés céljáról, módjáról és tartalmáról, a (9) bekezdésében megjelölt bejelentési kötelezettségről, valamint az ellenőrzés során megismert adatok kezeléséről.

(3) Az ellenőrzés elektronikus úton történő adatigényléssel valósul meg; az adatigénylés iránti megkeresést a végrehajtó hivatali elektronikus aláírásával látja el.

(4) A végrehajtó a nyilvántartásból a következő adatokat ellenőrizheti:

a) természetes személyazonosító adatok,

b) állampolgárság, hontalanság, menekült, bevándorolt, letelepedett vagy EGT-állampolgár jogállás,

c) lakcím,

d) arcképmás,

e) aláírás,

f) az igazolvány, valamint a személyazonosítóról és a lakcíméről szóló hatósági igazolvány okmányazonosítója és az okmányazonosító alapján nyilvántartott következő tények:

fa) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 17. §-ának (4) bekezdése szerinti tények,

fb) a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény 24. §-ának f) pontja szerinti tények és az okmány érvényességi ideje,

fc) a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 8. §-ának i)–j) pontjai szerinti tények,

fd) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 76. §-ának d) pontja, 80. §-ának b) és c) pontja, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 95. §-a (1) bekezdésének g) pontja, 96. §-a (1) bekezdésének g) pontja, továbbá 100. §-a (1) bekezdésének b) és c) pontja szerinti tények.

(5) A végrehajtó a végrehajtási eljárásban részt vevő jogi képviselő képviseleti jogosultságát a jogi képviselő által bemutatott ügyvédi vagy jogtanácsosi igazolvány alapján az illetékes ügyvédi kamara, illetve a jogtanácsosi névjegyzéket vezető megyei bíróság nyilvántartásában szereplő adatok alapján ellenőrizheti.

(6) Az adatigénylés iránti megkeresésre a 47. § (4) bekezdésében, a megkeresés teljesítésének díjkötelezettségére a 47. § (3) bekezdésében, az ellenőrzés során beszerzett adatok kezelésére pedig a 47. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

(7) A nyilvántartást vezető hatóság az adatigénylés iránti megkeresés teljesítése előtt ellenőrzi a végrehajtó hivatali elektronikus aláírásához tartozó tanúsítvány érvényességét; a megkeresés teljesítését megtagadja, ha a tanúsítvány érvényességét a hitelesítés-szolgáltató felfüggesztette vagy a tanúsítványt visszavonta.

(8) A végrehajtó a nyilvántartásnak az ellenőrzés során megismert, elektronikus formában lévő adatairól papír alapú másolatot készíthet, melyet a végrehajtási ügy iratai között zártan helyez el, és azt csak a bíróság, az ügyész, a büntetőügyben eljáró hatóság, valamint a végrehajtó tevékenységét ellenőrző kamara részére adhatja ki, és részükre teheti lehetővé az adatokba történő betekintést. Az adato-

kat tartalmazó iratokat a végrehajtó a végrehajtási iratok irattárba helyezésétől számított öt évig tárolja, azt követően gondoskodik a megsemmisítésükről.

(9) Ha az ellenőrzés során a végrehajtó azt állapítja meg, hogy az igazolvány elvesztését, ellopását, megsemmisülését bejelentették és megtalálásának vagy megkerülésének ténye nincs nyilvántartva, az igazolvány jogosulatlan felhasználásának megakadályozása céljából az igazolvány felhasználásának tényéről haladéktalanul értesíti az intézkedésének helye szerint illetékes rendőrkapitányságot és az átvett igazolványt részére megküldi vagy átadja. A bejelentési kötelezettség teljesítése nem minősül a végrehajtói titoktartási kötelezettség megsértésének.

(10) A (9) bekezdés szerinti esetben, vagy ha kétség merül fel a személyazonossággal kapcsolatban, a végrehajtó az 5. § (4) bekezdése szerinti intézkedést is megteheti.”

46. § A Vht. a következő 52/A. §-sal egészül ki:

„52/A. § (1) A végrehajtó a természetes személy adós kérelmére megállapíthatja a pénztartozás részletekben történő teljesítésének feltételeit, ha az adós vagyontárgyainak felkutatása és lefoglalása iránt intézkedett és az adós a végrehajtandó követelés egy részét már megfizette. A végrehajtó a végrehajtás alá vonható vagyontárggyal nem rendelkező adóst is tájékoztatja a részletfizetés lehetőségéről és feltételeiről.

(2) A részletfizetés megállapításáról és tartalmáról a végrehajtó jegyzőkönyvet készít, amelyet kézbesít a feleknek. A jegyzőkönyvben a feleket tájékoztatni kell a (3) bekezdésben foglaltakról és arról, hogy a végrehajtás folytatására milyen esetben kerül sor.

(3) A végrehajtást kérő a jegyzőkönyv kézhezvételétől számított 15 napon belül írásban értesítheti a végrehajtót arról, hogy nem ért egyet a részletfizetés tartalmával, és a részletfizetés tartalmára, a részlet összegére is javaslatot tehet, valamint további biztosítékot kérhet az adóstól a teljesítésre.

(4) Nincs szükség további intézkedésre, ha a végrehajtást kérő a jegyzőkönyvben foglaltakkal egyetért, vagy nem tesz a (3) bekezdés szerinti nyilatkozatot.

(5) A végrehajtó a végrehajtást kérő (3) bekezdés szerinti nyilatkozata alapján a következők szerint módosítja a részletfizetési feltételeket:

a) a részletfizetés megállapítását visszavonja, ha a végrehajtást kérő nem ért egyet a tartásdíjra, munkabérre vagy vele egy tekintet alá eső követelésre engedélyezett részletfizetéssel, vagy ha a magánszemély végrehajtást kérő úgy nyilatkozik, hogy létfenntartását veszélyezteti a részletfizetés, a gazdálkodó szervezet végrehajtást kérő ellen pedig csőd-, felszámolási vagy végrehajtási eljárás van folyamatban,

b) az a) pont alá nem tartozó esetekben jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet végrehajtást kérő esetében a részletfizetést legfeljebb 1 évre, természetes személy esetében pedig legfeljebb 6 hónapra állapítja meg,

c) a részletfizetés megállapítását további, a követelés összegével arányban álló részletjesítéshez kötheti, ha a végrehajtást kérő nyilatkozata erre vonatkozott.

(6) Ha az adós tartozása olyan szerződésből vagy egyoldalú kötelezettségvállalásból (e bekezdésben a továbbiakban együtt: szerződés) ered, amely alapján havi részletjesítésre volt köteles és az adós a szerződés szerinti lejárt részleteket megfizette, valamint az eredeti szerződés szerinti részletjesítésnek megfelelő összegű részletet fizet, vagy ilyen összeg kerül tőle levonásra, a végrehajtó az (1) bekezdés szerinti feltételek fennállása esetén ezen összegben állapítja meg számára a részletfizetést. Ebben az esetben a részletfizetés jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet végrehajtást kérő esetében 1 évnél hosszabb időre is megállapítható.

(7) Ha az adós ellen több végrehajtás van folyamatban, részletfizetés csak valamennyi követelésre és valamennyi végrehajtást kérő nyilatkozatát figyelembe véve állapítható meg.

(8) Ha a bíróság a részletfizetés megállapításával kapcsolatban előterjesztett végrehajtási kifogásnak helyt ad, a végrehajtó intézkedését módosíthatja és megállapíthatja a részletfizetés feltételeit vagy azt, hogy a részletfizetés nem áll fenn.”

47. § A Vht. 54. §-a a következő új (2) bekezdéssel egészül ki, és az eredeti (2) bekezdés számozása (3) bekezdéssé változik:

„(2) A végrehajtó által adott részletfizetés esetében a végrehajtást folytatni kell, ha

- a) az adós bármely részlet teljesítését elmulasztotta,
- b) az adós ellen más követelés behajtására is indult végrehajtás és annak során vagyontárgyai értékesítésének van helye,
- c) az adós jövedelmi, vagyoni helyzetében lényeges változás állt be és a végrehajtást kérő ezt valószínűsítette,
- d) a bíróság megállapította, hogy az adós a lefoglalt vagyontárgyat a végrehajtás alól elvonta.”

48. § A Vht. az 57. §-t követően a következő alcímmel és 57/A. §-sal egészül ki:

„A végrehajtó hivatali elektronikus aláírása

57/A. § (1) A végrehajtó hivatali elektronikus aláírásaként – ha jogszabály a végrehajtó számára az elektronikus aláírás használatát előírja – csak olyan minősített elektronikus aláírás használható, amely megfelel a következő feltételeknek:

a) az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványban a hitelesítés-szolgáltató feltüntette, hogy az aláíró önálló bírósági végrehajtó, megyei bírósági végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy megyei bírósági végrehajtó-helyettes;

b) a hitelesítés-szolgáltató biztosítja, hogy a tanúsítvánnyal kapcsolatos érvényes visszavonási kérelem alapján a módosított visszavonási állapotot legfeljebb 3 percen

belül közzéteszi a nyilvántartásában, és a tanúsítvány ellenőrzését kérő felhasználóknak a tanúsítvány visszavonási állapotáról folyamatos tájékoztatást ad.

(2) A megyei bírósági végrehajtó és megyei bírósági végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírására az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény 35/A. §-át kell alkalmazni; az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes részére pedig a kamara rendszeresít hivatali elektronikus aláírást.

(3) Az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény 13. §-a szerinti tájékoztatási kötelezettségének teljesítéséről a tájékoztatással egyidejűleg értesíti a kamarát is.

(4) Az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes nem használhatja az elektronikus aláírást, ha

a) önálló bírósági végrehajtói szolgálata megszűnt vagy törölték az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből,

b) önálló bírósági végrehajtói vagy önálló bírósági végrehajtó-helyettesi hivatalából felfüggesztették,

c) önálló bírósági végrehajtói szolgálatát szünetelteti,

d) az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről vagy arról szerzett tudomást, hogy az aláírás létrehozására illetéktelen személy vált képessé.

(5) A kamara a (4) bekezdés a)–c) pontjában, az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes a d) pontjában foglalt esetben kezdeményezi a hitelesítés-szolgáltatónál az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességének felfüggesztését, illetve visszavonását.

(6) A hitelesítés-szolgáltató az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességét a kamara megkeresésére haladéktalanul felfüggeszti, illetve a tanúsítványt visszavonja.”

49. § A Vht. 140. §-a új (5) bekezdéssel egészül ki, és az eredeti (5) bekezdés számozása (6) bekezdésre változik:

„(5) A végrehajtó a becsérték közlésével egyidejűleg tájékoztatja a feleket a részletfizetés lehetőségéről és feltételeiről.”

50. § A Vht. 217. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép, és a § a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A bíróság a végrehajtási kifogásról soron kívül – szükség esetén a felek meghallgatása után – határoz.

(5) A bíróság a végrehajtási kifogás beérkezésétől számított 8 munkanapon belül – a kifogás másolatának megküldésével együtt – intézkedik a kifogásolt végrehajtói intézkedésre vonatkozó, illetve a kifogás elbírálásához szükséges iratok beszerzése iránt, a végrehajtó pedig a bíróság megkeresésének 8 munkanapon belül köteles eleget tenni. A bíróság a végrehajtási kifogást elbíráló végzését – az

50. § (2) bekezdését is figyelembe véve – 60 napon belül hozza meg, kivéve, ha ahhoz a felek meghallgatása vagy egyéb bizonyítás felvétele szükséges.”

51. § A Vht. 229. §-a (1) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A végrehajtót az eljárása során tudomására jutott adat és tény tekintetében – ha törvény kivételt nem tesz – titoktartási kötelezettség terheli; e kötelezettsége a végrehajtói működésének megszűnése után is fennmarad.”

52. § (1) A Vht. 250. §-a (2) bekezdésének h) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A kamara jogai és feladatai különösen:)

„h) ellátja a végrehajtók, végrehajtó-helyettesek és végrehajtójelöltek feletti szakmai felügyeletet, ennek keretében jogosult a végrehajtó működését, ügyvitelét és pénzkezelését ellenőrizni, a végrehajtó iratait és nyilvántartásait megvizsgálni, magatartását ellenőrizni, a tényállás megállapítása céljából a végrehajtás során történt adatigénylésről vezetett adatszolgáltatási, adattovábbítási nyilvántartásokból adatot igényelni, továbbá a végrehajtó által lefolytatott eljárási cselekményen részt venni,”

(2) A Vht. 250. §-ának (3) bekezdése a következő e) ponttal egészül ki:

(A kamara ellátja a következő feladatokat is:)

„e) árverési csarnokot működtethet.”

53. § (1) A Vht. 250/A. §-ának (2) bekezdése a következő w) ponttal egészül ki:

(A végrehajtók névjegyzéke a következő adatokat tartalmazza:)

„w) a végrehajtó hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát.”

(2) A Vht. 250/A. §-ának (3) bekezdése a következő f) ponttal egészül ki:

(A végrehajtó-helyettesek névjegyzéke a következő adatokat tartalmazza:)

„f) a végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát.”

54. § A Vht. 259. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, és a § jelenlegi szövege (1) bekezdésre változik:

„(2) A megyei bírósági végrehajtó és a megyei bírósági végrehajtó-helyettes az elektronikus nyilvántartásokból a végrehajtás során történő adatigényléshez a bíróság számítástechnikai eszközét veszi igénybe.”

*A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló
1999. évi LXXXIV. törvény módosítása*

55. § A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 19. §-a (1) bekezdésének a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A nyilvántartásból igényelheti(k):]

„a) a bíróság, a bírósági végrehajtó, a közjegyző, az ügyészség, a nyomozó hatóság, a nemzetbiztonsági szolgálatok és a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat a törvényben meghatározott feladataik ellátásához szükséges adatokat;”

*A Polgári perrendtartásról szóló
1952. évi III. törvény módosítása*

56. § A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 99. §-a (4) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„Keresetlevél (fizetési meghagyás), illetve az eljárást befejező érdemi határozat kézbesítése esetében a bíróság a kézbesítési vélelem beállításáról a feleket nyolc munkanapon belül értesíti.”

57. § A Pp. 99/B. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) Ha a címzett ellen a jogerős határozat alapján a bírósági végrehajtást megelőzően pénzforgalmi úton történő behajtást kezdeményeztek és arról tudomást szerzett, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti, e § szerinti kérelmet a pénzforgalmi úton történő behajtásról való tudomás-szerzésétől számított 15 napon belül terjeszthet elő.”

58. § A Pp. 395. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(5) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy a bírósági letétkezelés szabályait rendeletben állapítsa meg.”

*Az ingatlan-nyilvántartásról szóló
1997. évi CXLI. törvény módosítása*

59. § Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 52/A. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető valamely jog bejegyzéséről, módosításáról vagy törléséről szóló határozattal kapcsolatban a kézbesítési vélelem valamely címzett vonatkozásában a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXLI. törvény 79. §-ának (2) bekezdése alapján beállt, a földhivatal 8 napon belül értesíti a címzettet és a többi felet a kézbesítési vélelem beálltáról. Az az adott ügyben érintett ügyfél, akinek jogi érdeke fűződik a földhivatali határozat kézbesítéséhez, saját költségére kérheti a határozatot tartalmazó irat külön jogszabály szerinti végrehajtói kézbesítését az ingatlan tulajdonosa (érintett tulajdonosa) és annak a részére, akinek bejegyzett joga keletkezett, módosult vagy megszűnt. A végrehajtói kézbesítés eredményéről a kézbesítést kérő és a földhivatal kap értesítést. Ha a végrehajtói kézbesítés során a címzett az irat másolatát át-

vette, 15 napon belül kezdeményezheti a kézbesítési vélelem megdöntését.”

*A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról
és a végelszámolásról szóló
2006. évi V. törvény módosítása*

60. § A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 7. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) Cég székhelye, telephelye és fióktelepe olyan ingatlan lehet, amely a cég tulajdonát képezi, vagy amelynek használatára a cég jogosult.”

*A Polgári Törvénykönyvről szóló
1959. évi IV. törvény módosítása*

61. § A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 254. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Zálogjog szerződés, jogszabály vagy bírósági határozat és – ha jogszabály így rendelkezik – hatósági döntés alapján keletkezhet.”

62. § (1) A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 16. §-a (1) bekezdésének *h*) pontjában

a) a „[Btk. 310. § (4) bek. *a*) pont]” szövegrész helyébe a „[Btk. 310. § (4) bek.]” szöveg,

b) a „[Btk. 310/A. § (3) és (4) bek.]” szövegrész helyébe a „[Btk. 310/A. § (4) bek.]” szöveg,

c) a „[Btk. 311. § (3) bek. *a*) pont és 311. § (4) bek.]” szövegrész helyébe a „[Btk. 311. § (4) bek. *a*) pont és 311. § (5) bek.]” szöveg,

d) az „a különösen nagy, illetőleg a különösen jelentős értékű vámárura elkövetett csempészet és vámorgazdaság [Btk. 312. § (3) bek. *a*) pont és Btk. 312. § (4) bek.]” szövegrész helyébe az „a különösen nagy vagy ezt meghaladó mértékű vámbevétel-csökkenést okozó csempészet [Btk. 312. § (4) bek. *a*) pont]” szöveg lép.

(2) A Be. 36. §-a (2) bekezdésének *c*) pontjában a „könyvvizsgálói kötelességszegés (Btk. 289/A. §),” szövegrész a hatályát veszti.

Záró rendelkezések

63. § (1) E törvény – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a kihirdetését követő második hónap 1. napján lép hatályba.

(2) A törvény

a) 62. §-a, 65. §-ának (2) bekezdése és 66. §-ának (3) bekezdése a kihirdetését követő napon,

b) 1., 4., 5., 12., 23–25., 38., 45., 48., 51–54., 59. és 60. §-ai 2008. január 1-jén lépnek hatályba.

64. § E törvénynek a Vht.-t módosító rendelkezéseit a folyamatban lévő végrehajtási ügyekben is alkalmazni kell.

65. § (1) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg a hatályát veszti

a) az okmánykiadással és nyilvántartással összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2000. évi CXXXII. törvény 9. §-a;

b) az Üt. 8. §-a (3) bekezdésének második mondatából az „és az alkalmazott ügyvéd”, 13. §-ának (1) bekezdéséből az „– az alkalmazott ügyvéd kivételével –”, valamint 89. §-a (1) bekezdéséből az „azzal, hogy az alkalmazott ügyvédnek ügyvéddel, illetve ügyvédi irodával létrejött munkaviszonya nem ütközik a 6. § (1) bekezdésének a) pontjába” szövegrész.

(2) E törvény kihirdetését követő napon a hatályát veszti a Vht. 12/A. §-ából az „, egyúttal – a végrehajtást kérő kérelmére – az előzetes eljárás során irányadó, a 31/B. §-ban foglalt adatszolgáltatási kötelezettségének is eleget tesz” szövegrész és a Vht. 31/B. §-a.

(3) 2008. január 1-jén a hatályát veszti

a) az Üt. 116. §-ának (6) bekezdése;

b) a Ctv. 1. számú mellékletének I.4. pontja és 3. számú mellékletének I.3. pontja.

66. § (1) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg

a) az Üt. 89/A. §-ának (1) bekezdésében a „külön törvény alapján szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személynek” szövegrész helyébe a „magyar állampolgárnak, illetve a külön törvény alapján szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személynek” szövegrész, 116. §-a (4) bekezdésében az „a), e) és h) pontban” szövegrész helyébe pedig az „a), e), h) és n) pontban” szövegrész lép;

b) a Kjt. 168. §-ának (1) bekezdésében és a 169. §-ának (2) bekezdésében a „hiteles kiadmányt,” szövegrész a hatályát veszti, a 171. §-ának (2) bekezdésében pedig a „hiteles kiadmányt” szövegrész helyébe a „hiteles másolatot” szövegrész lép;

c) a Vht. 103. §-ának (2) és (5) bekezdésében az „a gépjárművet nyilvántartó hatóságnak” szövegrész helyébe az „az illetékes közlekedési igazgatási hatóságnak, ha pedig ez nem állapítható meg, a gépjárművet nyilvántartó hatóságnak” szövegrész, a Vht. 52. §-ának f) pontjában az „engedélyezték neki” szövegrész helyébe az „engedélyezték, illetve állapította meg számára a végrehajtó” szövegrész lép.

(2) 2008. január 1-jén a Kjt. 10. §-ának (2) bekezdésében a „hétmillió forint” szövegrész helyébe az „ötvenmillió forint” szövegrész lép.

(3) E törvény kihirdetését követő napon

a) a Kjt. 1. §-ának (2) bekezdésében a „tanácsadással” szó helyébe a „kioktatással” szó,

b) a Ctv. 1. számú melléklete II.11. pontjában a „Magyar Országos Közjegyzői Kamara” szövegrész helyébe a „területi kamara elnökségének” szövegrész lép.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2007. évi LXV. törvény

az Európai Unió, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság közötti, az Európai Unió tagállamai között 2000. május 29-én létrejött kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény és az ahhoz csatolt 2001. évi jegyzőkönyv bizonyos rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről*

1. § Az Országgyűlés e törvénnyel felhatalmazást ad az Európai Unió, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság közötti, az Európai Unió tagállamai között 2000. május 29-én létrejött kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény és az ahhoz csatolt 2001. évi jegyzőkönyv bizonyos rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló Megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) kötelező hatályának elismerésére.

2. § Az Országgyűlés a Megállapodást e törvénnyel kihirdeti.

3. § A Megállapodás hiteles magyar nyelvű szövege a következő:

**„Megállapodás
az Európai Unió, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság között, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezmény és az ahhoz csatolt 2001. évi jegyzőkönyv bizonyos rendelkezéseinek alkalmazásáról**

Az Európai Unió,
egyrésztől, és
az Izlandi Köztársaság és
a Norvég Királyság,
másrésztől,
a továbbiakban: a Szerződő Felek,

* A törvényt az Országgyűlés a 2007. június 11-i ülésnapján fogadta el.

azzal a kívánsággal, hogy az Európai Unió tagállamai, valamint Izland és Norvégia között javítsák a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködést, az egyéni szabadság védelmét szolgáló rendelkezések sérelme nélkül,

figyelembe véve, hogy a Szerződő Felek között jelenleg fennálló viszonyok szoros együttműködést igényelnek a bűnözés elleni küzdelemben,

rámutatva arra, hogy a Szerződő Felek közös érdeke annak biztosítása, hogy az Európai Unió tagállamai, valamint Izland és Norvégia között a kölcsönös jogsegély nyújtása gyors és hatékony módon valósuljon meg, amely összeegyeztethető nemzeti joguk alapelveivel, és amely összhangban van az 1950. november 4-én Rómában aláírt, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben biztosított egyéni jogokkal és elvekkel,

kifejezve kölcsönös bizalmukat jogrendszereik szerkezetében és működésében, valamint abban, hogy minden Szerződő Fél képes méltányos eljárás biztosítására,

azzal az elhatározással, hogy egy, az Európai Unió, valamint Izland és Norvégia között létrejövő Megállapodással kiegészítsék a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 1959. április 20-i európai egyezményt, valamint az e területen hatályban lévő más egyezményeket,

felismerve, hogy az említett egyezmények rendelkezései továbbra is alkalmazandók az e Megállapodás által nem érintett valamennyi kérdés tekintetében,

emlékeztetve, hogy e Megállapodás – ideértve annak I. mellékletét is – az 1959. április 20-i egyezmény elvei alapján szabályozza a kölcsönös bűnügyi jogsegélyt,

figyelembe véve, hogy az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezmény 2. cikkének (1) bekezdésében, valamint az ehhez csatolt 2001. október 16-i jegyzőkönyv 15. cikkében olyan rendelkezések találhatók, amelyek a schengeni vívmányok továbbfejlesztését jelentik, és amelyeket ezért Izland és Norvégia elfogadott az Európai Unió Tanácsa, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság közötti, az utóbbiaknak a schengeni vívmányok végrehajtására, alkalmazására és fejlesztésére irányuló társulásáról szóló, 1999. május 18-i Megállapodás szerinti kötelezettségvállalásaik alapján,

figyelembe véve, hogy Izland és Norvégia kifejezték abbéli óhajukat, hogy olyan Megállapodást kössenek, amely lehetővé teszi számukra a 2000. évi kölcsönös jogsegélyegyezmény és a 2001. évi jegyzőkönyv más rendelkezéseinek alkalmazását is az Európai Unió tagállamaival fennálló kapcsolataikban,

figyelembe véve, hogy az Európai Unió szintén szükségnek tartja egy ilyen Megállapodás létrejöttét,

a következőkben állapodtak meg:

1. cikk

(1) E Megállapodás rendelkezéseire is figyelemmel, az Európai Unió Tanácsa által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkével összhangban létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezmény (a továbbiakban: az „EU bűnügyi jogsegélyegyezménye”) következő rendelkezéseinek tartalma alkalmazandó az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság közötti kapcsolatokban, valamint az említett államok és az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös kapcsolatokban: a 4., 8., 9., 10., 11., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 25. és 26. cikk, valamint az 1. és a 24. cikk, amennyiben ezek vonatkoznak az említett többi cikk bármelyikére.

(2) E Megállapodás rendelkezéseire is figyelemmel, az Európai Unió Tanácsa által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkével összhangban létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezményhez csatolt 2001. október 16-i jegyzőkönyv (a továbbiakban: az „EU bűnügyi jogsegélyjegyzőkönyve”) következő rendelkezéseinek tartalma alkalmazandó az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság közötti kapcsolatokban, valamint az említett államok és az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös kapcsolatokban: az 1. cikk [annak (1)–(5) bekezdése], a 2., 3., 4., 5., 6., 7., 9., 11. és 12. cikk.

(3) A tagállamok által az EU bűnügyi jogsegélyegyezménye 9. cikkének (6) bekezdése, 10. cikkének (9) bekezdése, 14. cikkének (4) bekezdése, 18. cikkének (7) bekezdése és 20. cikkének (7) bekezdése, valamint az EU bűnügyi jogsegélyjegyzőkönyve 9. cikkének (2) bekezdése alapján tett nyilatkozatok szintén alkalmazandók az Izlandi Köztársasággal és a Norvég Királysággal fennálló kapcsolatokra.

2. cikk

(1) A Szerződő Felek az 1. cikkben említett rendelkezéseknek a lehető legegységesebb alkalmazására és értelmezésére irányuló célkitűzés elérése érdekében folyamatosan figyelemmel kísérik az Európai Közösségek Bírósága ítélezési gyakorlatának fejlődési irányát, valamint Izland és Norvégia illetékes bíróságai vonatkozó ítélezési gyakorlatának fejlődési irányát is. E célból olyan szabályozási mechanizmust kell kidolgozni, amely biztosítja az ilyen ítélezési gyakorlatra vonatkozó információk rendszeres és kölcsönös továbbítását.

(2) Izland és Norvégia jogosult beadványokat vagy írásbeli észrevételeket benyújtani a Bírósághoz olyan esetekben, amelyekben egy tagállam bírósága előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult hozzá az 1. cikkben említett bármely rendelkezés értelmezésével kapcsolatban.

3. cikk

Amennyiben egy kérelmet elutasítanak, úgy Norvégia vagy Izland megkérheti a kérelemmel megkeresett tagállamot, hogy a kérelem végrehajtásával kapcsolatban felmerült bármely problémát jelentse az Eurojustnak, lehetséges gyakorlati megoldásért folyamodva.

4. cikk

Az Izland vagy Norvégia és az Európai Unió valamely tagállama között e Megállapodás vagy annak 1. cikkében említett bármely rendelkezés értelmezésével vagy alkalmazásával kapcsolatosan felmerülő jogvitát a Felek az Európai Unió tagállamai, valamint Izland és Norvégia kormányképviselőinek ülésén történő megbeszélésre terjeszthetik fel annak hat hónapon belül történő rendezése céljából.

5. cikk

A Szerződő Felek megállapodnak, hogy e Megállapodást annak hatálybalépését követően legkésőbb öt éven belül együttesen felülvizsgálják. A felülvizsgálat különösen kiterjed a Megállapodás gyakorlati végrehajtására, értelmezésére és fejlesztésére, továbbá tartalmazhat olyan kérdéseket, mint az Európai Unió továbbfejlődésének hatásai a Megállapodás tárgyára.

6. cikk

(1) A Szerződő Felek értesítik egymást azon eljárások befejezéséről, amelyek e Megállapodás rájuk nézve kötelező hatálya jóváhagyásának kifejezéséhez szükségesek.

(2) Az (1) bekezdés szerinti értesítés megküldésekor vagy – amennyiben az elő van írva – bármikor ezt követően Izland és Norvégia az EU büntügyi jogsegélyegyezménye 9. cikkének (6) bekezdésében, 10. cikkének (9) bekezdésében, 14. cikkének (4) bekezdésében, 18. cikkének (7) bekezdésében és 20. cikkének (7) bekezdésében, valamint az EU büntügyi jogsegélyjegyzőkönyve 9. cikkének (2) bekezdésében meghatározott nyilatkozatot tehet.

(3) Az EU büntügyi jogsegélyegyezménye vonatkozó rendelkezéseit illetően e Megállapodás attól a naptól számított harmadik hónap első napján lép hatályba, amikor az Európai Unió Tanácsának főtitkára megállapítja, hogy a Megállapodásban részt vevő Felek által vagy azok nevében a jóváhagyás kifejezésének valamennyi formai követelménye teljesült, vagy azon a napon, amikor az EU büntügyi jogsegélyegyezménye – annak 27. cikke (3) bekezdésével összhangban – hatályba lép, amennyiben ez a dátum későbbi. Az EU büntügyi jogsegélyegyezménye vonatkozó rendelkezéseit illetően e Megállapodás hatálybalépése jo-

gokat és kötelezettségeket hoz létre Izland és Norvégia között, valamint Izland, Norvégia és azon EU-tagállamok között, amelyek tekintetében az EU büntügyi jogsegélyegyezménye hatályba lépett.

(4) Az EU büntügyi jogsegélyjegyzőkönyve vonatkozó rendelkezéseit illetően e Megállapodás attól a naptól számított harmadik hónap első napján lép hatályba, amikor az Európai Unió Tanácsának főtitkára megállapítja, hogy a Megállapodásban részt vevő Felek által vagy azok nevében a jóváhagyás kifejezésének valamennyi formai követelménye teljesült, vagy azon a napon, amikor az EU büntügyi jogsegélyjegyzőkönyve – annak 13. cikke (3) bekezdésével összhangban – hatályba lép, amennyiben ez a dátum későbbi. Az EU büntügyi jogsegélyjegyzőkönyve vonatkozó rendelkezéseit illetően e Megállapodás hatálybalépése jogokat és kötelezettségeket hoz létre Izland és Norvégia között, valamint Izland, Norvégia és azon EU-tagállamok között, amelyek tekintetében az EU büntügyi jogsegélyjegyzőkönyve hatályba lépett.

(5) Ezt követően e jogok és kötelezettségek Norvégia, Izland és más EU-tagállamok között attól a naptól kezdve lépnek életbe, amikor az EU büntügyi jogsegélyegyezménye és/vagy az EU büntügyi jogsegélyjegyzőkönyve hatályba lép e más EU-tagállamokra vonatkozóan.

(6) E Megállapodás csak azon kölcsönös jogsegélyeljárásokra vonatkozik, amelyeket a (3) és a (4) bekezdés által létrehozott jogok és kötelezettségek életbelépésének dátuma után kezdeményeztek.

7. cikk

Az Európai Unió új tagállamainak az EU büntügyi jogsegélyegyezményéhez és/vagy az EU büntügyi jogsegélyjegyzőkönyvéhez történő csatlakozása e Megállapodás alapján jogokat és kötelezettségeket hoz létre az új tagállamok, valamint Izland és Norvégia között.

8. cikk

(1) E Megállapodást a Szerződő Felek felmondhatják. Az akár Izland, akár Norvégia által történő felmondás esetén a Megállapodás hatályban marad az Európai Unió és azon állam között, amelyre vonatkozóan a felmondás nem történt meg.

(2) A Megállapodásnak az (1) bekezdés szerinti felmondása a felmondásról szóló értesítés letétbe helyezése után hat hónappal lép hatályba. Az olyan kölcsönös jogi segítségnyújtásra irányuló kérelmek teljesítési eljárását, amelyek e napon még függőben vannak, a Megállapodás rendelkezéseivel összhangban kell befejezni.

(3) E Megállapodás megszűnik az Európai Unió Tanácsa, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Király-

ság közötti, az utóbbiaknak a schengeni vívmányok végrehajtására, alkalmazására és fejlesztésére irányuló társulásáról szóló, 1999. május 18-i Megállapodás megszűnése esetén.

(4) E Megállapodásnak a (3) bekezdés értelmében történő megszűnése ugyanazon félre vagy Felekre vonatkozóan és ugyanazon a napon lép hatályba, mint amikor a (3) bekezdésben említett, 1999. május 18-i Megállapodás megszűnik.

9. cikk

(1) Az Európai Unió Tanácsának főtitkára e Megállapodás letéteményese.

(2) A letéteményes közzéteszi a Megállapodásra vonatkozó értesítésekkel kapcsolatos információkat.

10. cikk

Ez a Megállapodás egy-egy eredeti példányban készült angol, dán, finn, francia, görög, holland, ír, izlandi, német, norvég, olasz, portugál, spanyol, valamint svéd nyelven, a szövegek mindegyike egyaránt hiteles.

Kelt Brüsszelben, 2003. december 19-én.

[Aláírások]

I. Melléklet

Alkalmazás Gibraltárra

Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága, mint a Gibraltárért felelős tagállam – ideértve annak kapcsolatait is – megerősíti, hogy e Megállapodás az említett területen akkor lép hatályba, amikor az EU 2000. évi büntügyi jogsegélyegyezménye és az EU 2001. évi büntügyi jogsegélyjegyzőkönyve Gibraltárra történő kiterjesztése megtörténik; ennek előfeltétele az, hogy az Európa Tanács 1959. évi kölcsönös büntügyi jogsegélyegyezményének Gibraltárra történő kiterjesztése megvalósuljon. Ekkor az Egyesült Királyság kijelöli a Megállapodás alkalmazására illetékes megfelelő gibraltári hatóságot. Az e hatósággal folytatott bármely hivatalos levelezést az Egyesült Királyság és a Spanyol Királyság közötti, az EU és EK jogi aktusokkal, valamint a vonatkozó szerződésekkel összefüggésben a gibraltári hatóságokra vonatkozóan elfogadott Megállapodásokkal összhangban kell lefolytatni, amelyekről az Európai Unió tagállamait és intézményeit 2000. április 19-én értesítették. E Megállapodások egy-egy példányát az Európai Unió Tanácsának főtitkára megküldi az Izlandi Köztársaságnak és a Norvég Királyságnak.

II. Melléklet

A Szerződő Felek nyilatkozata az Európai Unió, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság között létrejött, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös büntügyi jogsegélyről szóló 2000. május 29-i egyezmény és az ahhoz csatolt 2001. évi jegyzőkönyv bizonyos rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló Megállapodáshoz

A Szerződő Felek megállapodnak, hogy szükség szerint konzultálnak, amennyiben azt az Izlandi Köztársaság vagy a Norvég Királyság, illetve az Európai Unió valamely tagállama a körülmények alapján indokoltnak ítéli, annak érdekében, hogy e Megállapodás lehető leghatékonyabb alkalmazása biztosítva legyen, ideértve azt a célt is, hogy elkerüljék az e Megállapodás gyakorlati végrehajtásából és értelmezéséből fakadó jogvitákat. E konzultációt a legmegfelelőbb módon kell megszervezni, figyelemmel az együttműködés meglévő struktúráira.

Az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság nyilatkozata

Szem előtt tartva a kölcsönös büntügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezmény rendelkezéseit, amelyek lehetővé teszik az igazságügyi hatóságok közötti közvetlen kapcsolatot, az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság kinyilvánítja, hogy illetékes igazságügyi hatóságaik adott esetben az Európai Igazságügyi Hálózat kapcsolattartó pontjain keresztül meg kívánják kapni az annak megállapításához szükséges tájékoztatást, hogy az Európai Unió tagállamának mely igazságügyi hatósága rendelkezik területi illetékességgel a kölcsönös jogsegélyre irányuló megkeresések kezdeményezésére és végrehajtására.”

4. § (1) Ez a törvény – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) E törvény 3. §-a a Megállapodás 6. cikk (3) és (4) bekezdésében meghatározott időpontban lép hatályba.

(3) A Megállapodás, illetve e törvény 3. §-a hatálybalépésének naptári napját a külügyminiszter annak ismerteté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg.

(4) A Megállapodás végrehajtása során az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény III. Fejezetét – a 49. § és az 50. § kivételével – értelemszerűen alkalmazni kell.

(5) E törvény végrehajtásához szükséges intézkedésekről az igazságügyért felelős miniszter gondoskodik.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

A Kormány rendeletei

A Kormány 141/2007. (VI. 20.) Korm. rendelete

egyes géntechnológiai tárgyú kormányrendeletek módosításáról

A géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 34. §-a (1) bekezdésének *e)* és *f)* pontjában, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 174/A. §-ának *b)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján a Kormány a következőket rendeli el:

1. §

(1) A géntechnológiai tevékenység engedélyezési eljárási rendjéről, valamint az eljárás során az Európai Bizottsággal való kapcsolattartásról szóló 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet] 1. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A Kormány a Tv. 4. §-a (1) bekezdésének *b)* pontja szerinti géntechnológiai hatóságként a földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztert (a továbbiakban: miniszter) jelöli ki.”

(2) A 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet 1. §-a a következő (4) és (5) bekezdésekkel egészül ki:

„(4) A Kormány a Tv. 21/B. §-ának (1) bekezdése szerinti termesztési hatóságként a minisztert jelöli ki.

(5) A (3) és (4) bekezdésben szereplő hatóság döntése ellen fellebbezésnek nincs helye.”

2. §

A 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet 18. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A géntechnológiai tevékenységgel összefüggő adatszolgáltatási, tájékoztatási, illetve bejelentési kötelezettség teljesítését, valamint az engedélyezési eljárás során a Bizottsággal való kapcsolattartást a környezetvédelmi és vízügyi miniszter (a továbbiakban: kapcsolattartó szerv) végzi.”

3. §

A 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet 19. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A kapcsolattartó szerv háromévenként összefoglaló jelentést küld a Bizottságnak a géntechnológiával mó-

dosított mikroorganizmusok zárt rendszerű felhasználásával kapcsolatos jogszabályok alkalmazásával összefüggő tapasztalatokról.”

4. §

A 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet 21. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„21. § A 19. § (1) és (2) bekezdései, valamint a 20. § (1) bekezdése szerinti jelentéseket a szakterület szerint hatáskörrel rendelkező géntechnológiai hatóság készíti el.”

5. §

A géntechnológiai bírság megállapításáról szóló 148/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 148/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet] 1. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § E rendelet alkalmazásában az ismételt alkalommal történő jogszabálysértés alatt a korábbi jogszabálysértés megállapításától számított 5 éven belül elkövetett újabb jogszabálysértést kell érteni.”

6. §

A 148/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 3. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg a 3. § eredeti szövegének számozása (1) bekezdésre változik:

„(2) A Tv. 21/D. §-ának (3) bekezdése és 21/E. §-ának (5) bekezdése szerinti esetben a bírság mértéke első alkalommal 300 000 forinttól 1 millió forintig, ismételt alkalommal 1 millió forinttól 10 millió forintig terjedhet.”

7. §

A 148/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 4. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„4. § (1) Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) a Tanács 90/219/EGK (1990. április 23.) irányelve a géntechnológiával módosított mikroorganizmusok zárt rendszerben történő használatáról, 17. cikk,

b) az Európai Parlament és a Tanács 2001/18/EK irányelve (2001. március 12.) a géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátásáról és a Tanács 90/220/EGK irányelvének hatályon kívül helyezéséről, 33. cikk és 34. cikk 1. bekezdése.

(2) Ez a rendelet a következő közösségi rendeletek végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg:

a) az Európai Parlament és a Tanács 1829/2003/EK (2003. szeptember 22.) rendelete a géntechnológiával módosított élelmiszerekről és takarmányokról, 45. cikk,

b) az Európai Parlament és a Tanács 1830/2003/EK (2003. szeptember 22.) rendelete a géntechnológiával módosított szervezetek nyomon követhetőségéről és címkézéséről, és a géntechnológiával módosított szervezetekből előállított élelmiszer- és takarmánytermékek nyomon követhetőségéről, valamint a 2001/18/EK irányelv módosításáról, 11. cikk,

c) az Európai Parlament és a Tanács 1946/2003/EK (2003. július 15.) rendelete a géntechnológiával módosított szervezetek országhatárokon történő átviteléről, 18. cikk.”

8. §

(1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) E rendelet 6. §-a a kihirdetést követő 46. napon lép hatályba.

(3) Az 1. § rendelkezéseit a folyamatban lévő engedélyezési ügyekben is alkalmazni kell.

(4) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti

a) a 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet 21. §-át megelőző alcím, valamint

b) a mezőgazdaság és az ipar területén folytatott géntechnológiai tevékenység egyes szabályairól szóló 142/2004. (IX. 30.) FVM–GKM együttes rendelet 3. §-a és az azt megelőző alcím.

9. §

(1) Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) a Tanács 98/81/EK irányelve (1998. október 26.) a géntechnológiával módosított mikroorganizmusok zárt rendszerben történő felhasználásáról szóló 90/219/EGK irányelv módosításáról, a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény 34. §-a (3)–(4), (8) és (10) bekezdéseiben adott felhatalmazások alapján megalkotott miniszteri rendeletekkel együtt,

b) az Európai Parlament és a Tanács 2001/18/EK irányelve (2001. március 12.) a géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátásáról és a Tanács 90/220/EGK irányelvének hatályon kívül helyezéséről, a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény 34. §-a (1) bekezdésének e) pontjában, valamint (3)–(4), (8) és (10) bekezdéseiben adott felhatalmazások alapján megalkotott kormányrendelettel és miniszteri rendeletekkel együtt.

(2) Ez a rendelet a következő közösségi rendeletek végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg:

a) az Európai Parlament és a Tanács 1829/2003/EK (2003. szeptember 22.) rendelete a géntechnológiával módosított élelmiszerekről és takarmányokról, 45. cikk,

b) az Európai Parlament és a Tanács 1830/2003/EK (2003. szeptember 22.) rendelete a géntechnológiával módosított szervezetek nyomon követhetőségéről és címkézéséről, és a géntechnológiával módosított szervezetekből előállított élelmiszer- és takarmánytermékek nyomon követhetőségéről, valamint a 2001/18/EK irányelv módosításáról, 11. cikk,

c) az Európai Parlament és a Tanács 1946/2003/EK (2003. július 15.) rendelete a géntechnológiával módosított szervezetek országhatárokon történő átviteléről, 18. cikk.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 142/2007. (VI. 20.) Korm. rendelete

a központosított közbeszerzési rendszerről, valamint
a központi beszerző szervezet feladat- és hatásköréről
szóló 168/2004. (V. 25.) Korm. rendelet módosításáról

A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény 404. §-a (1) bekezdésének c) és d) pontjában kapott felhatalmazás alapján a Kormány a központosított közbeszerzési rendszerről, valamint a központi beszerző szervezet feladat- és hatásköréről szóló 168/2004. (V. 25.) Korm. rendeletet (a továbbiakban: Kr.) a következők szerint módosítja:

1. §

A Kr. 1. számú melléklete helyébe e kormányrendelet melléklete lép.

Hatálybalépés

2. §

A rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépése után megkezdett közbeszerzésekre kell alkalmazni.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

Mellékleta 142/2007. (VI. 20.) Korm. rendelethez

„1. számú melléklet

a 168/2004. (V. 25.) Korm. rendelethez**Az országosan kiemelt termékek jegyzéke***A termék megnevezése**Kommunikációs eszközök és szolgáltatások*

- Beszédcélú kapcsolók, készülékek és kapcsolódó szolgáltatások
- Aktív és passzív hálózati elemek
- Internetszolgáltatás
- Mobil kommunikációs eszközök és szolgáltatások
- Zártcélú mobil kommunikációs eszközök és szolgáltatások
- Kommunikációs eszközökhöz kapcsolódó szolgáltatások

Információtechnológiai rendszerek és szolgáltatások

- Szoftverrendszerek és elemeik
- Hardverrendszerek és elemeik
- Digitális vizuáltechnikai eszközök
- Szoftverekhez kapcsolódó szolgáltatások
- Hardverrendszerekhez, kiegészítőikhez kapcsolódó szolgáltatások
- Digitális vizuáltechnikai eszközökhöz kapcsolódó szolgáltatások

Irodatechnikai berendezések és szolgáltatások

- Nyomtatók
- Másolók és sokszorosítók
- Faxok
- Iratmegsemmisítő gépek
- Irodatechnikai termékekhez kapcsolódó szolgáltatások

Irodabútorok

- Irodai asztalok
- Irodai szekrények, tároló bútorok
- Irodai ülőbútorok
- Irodabútorokhoz kapcsolódó szolgáltatások

Papíripari termékek és irodaszerek

- Papírok
- Papírtermékek
- Számítógép-kiírópapírok
- Irodaszerek és írószerek
- Papíripari termékekhez kapcsolódó szolgáltatások

Gépjárművek

- Személyszállító gépjárművek
- Haszongépjárművek
- Gépjármű-flottaüzemeltetési szolgáltatások
- Gépjárművekhez kapcsolódó szolgáltatások

Gépjármű-üzemanyagok

- Gépjármű-üzemanyag tankautós kiszállítással (nagykereskedelem)
- Gépjármű-üzemanyag és üzemanyagkártya töltőállomásai kiszolgálással (kiskereskedelem)

Utazásszervezések

- Nemzetközi utazásszervezések

Egészségügyi termékek

- Tisztító hatású eszközfertőtlenítő szerek
- Röntgen-kontrasztanyagok
- Kötésrögzítő kötszerek
- Műteti kötszerek
- Primer sebfedők
- Orvosi kesztyűk
- Infúziós és transzfúziós szerelvények
- Intravénás kanülök
- Egyszerhasználatos fecskendő
- Egyszerhasználatos injekciós tűk
- Zárt vérvételi rendszerek
- Radiológiai filmek, erősítőfóliák, vegyszerek, képlemez

*Étkezési hozzájárulás juttatását támogató szolgáltatások”***A Kormány****143/2007. (VI. 20.) Korm.
rendelete****az Agrár Fejlesztési Hitelprogram szabályozásáról
szóló 39/2005. (III. 10.) Korm. rendelet hatályon kívül
helyezéséről**

A Magyar Köztársaság 2004. évi költségvetéséről és az államháztartás hároméves kereteiről szóló 2003. évi CXVI. törvény 110. §-ának a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a Kormány a következőket rendeli el:

1. §

Az Agrár Fejlesztési Hitelprogram szabályozásáról szóló 39/2005. (III. 10.) Korm. rendelet a hatályát veszti.

2. §

(1) Ez a rendelet 2007. július 1-jén lép hatályba.

(2) Az e rendelet hatálybalépését megelőzően benyújtott kérelmekre, illetve az ezek alapján 2007. június 30-áig kötött hitelszerződésekre azok lejáratáig a kérelmek benyújtásakor hatályos jogszabály rendelkezéseit kell alkalmazni.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

A Kormány tagjainak rendeletei

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

48/2007. (VI. 20.) FVM rendelete

az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból és az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egyes támogatások tekintetében átruházott, valamint egyéb, szakértő szervezetek közreműködésével ellátott feladatokról

A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint háztartási támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 81. § (5) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről szóló 162/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának a) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

Az átruházott feladatok köre

1. §

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (a továbbiakban: MVH) a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalra (a továbbiakban: MgSZH) az alábbi feladatokat ruháztatja át:

- a) a szőlőtermelésből való végleges kivonás támogatásával kapcsolatos helyszíni ellenőrzés;
- b) a szőlőterületek szerkezet-átalakításának és -átállításának támogatásával kapcsolatos helyszíni ellenőrzés;
- c) a borászati termékek alkoholtartalmának növelésére felhasznált must után járó támogatással kapcsolatos helyszíni ellenőrzés, valamint a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;
- d) a bor magántárolásának támogatásával kapcsolatos helyszíni ellenőrzés, valamint a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;
- e) a mezőgazdasági területek erdősítését szolgáló intézkedés végrehajtása tekintetében a támogatási kérelmek feldolgozása, ideértve a kérelem-feldolgozáshoz szükséges adminisztratív és helyszíni ellenőrzést, valamint a kifizetési kérelmekhez kapcsolódó helyszíni ellenőrzést;
- f) a rövid vágásfordulójú fás szárú energiaültetvények telepítésével kapcsolatos intézkedés végrehajtása tekintetében a támogatási kérelmek feldolgozása, ideértve a kérelem-feldolgozáshoz szükséges adminisztratív és helyszíni ellenőrzést, valamint a kifizetési kérelmekhez kapcsolódó helyszíni ellenőrzést.

2. §

Az MVH a Földmérési és Távérzékelési Intézetre átruházhatja a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (a továbbiakban: MePAR) működtetésével, valamint a területalapú támogatási jogcímek távérzékeléses ellenőrzésével összefüggő alábbi feladatokat:

- a) a MePAR időszakonkénti, programszerű felújítása;
- b) változásvezetési kérelmek vizsgálata, illetve átvezetése a MePAR-ban;
- c) a területalapú támogatási kérelmek mezőgazdasági parcellánkénti, távérzékeléses ellenőrzése;
- d) a területalapú támogatási kérelemcsomagok adatszerkezeti és térképi előállítás, szétosztása;
- e) a MePAR adatainak kezelése, nyilvánosságra hozatala.

Az együttműködő szervezetek feladatainak köre

3. §

Az MVH a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Mezőgazdasági Gépesítési Intézete (a továbbiakban: FVM MGI) szakértői közreműködését veheti igénybe az alábbi feladatai végrehajtása során:

- a) a szárított takarmány kvótával szabályozott támogatása kapcsán:
 - aa) a feldolgozók telephelyeinek és az azon kívül eső raktárainak jóváhagyásával kapcsolatos ellenőrzés,
 - ab) szakértői közreműködést igénylő, a feldolgozók jóváhagyási feltételei teljesítésének, valamint teljesülésében bekövetkezett változások helyszíni ellenőrzése,
 - ac) a jóváhagyás éves felülvizsgálati ellenőrzése;
- b) a rostgyártás támogatása során:
 - ba) az elsődleges feldolgozók telephelyeinek és az azon kívül eső raktárainak jóváhagyásával kapcsolatos ellenőrzés,
 - bb) szakértői közreműködést igénylő, az elsődleges feldolgozók jóváhagyási feltételei teljesítésének, valamint teljesülésében bekövetkezett változások helyszíni ellenőrzése,
 - bc) a jóváhagyás feltételei teljesítésének éves ellenőrzése;
- c) a vaj és sovány tejpor intervenció esetében a tároló műszaki, statikai megfelelőségének felmérése;
- d) a vaj-, tejszín- és sovány tejpor-előállító üzemek intervenció jóváhagyási feltételeinek teljesüléséhez kapcsolódó ellenőrzés;
- e) energetikai célból termesztett energianövények támogatása során:
 - ea) a feldolgozók telephelyeinek és az azon kívül eső raktárainak jóváhagyásával kapcsolatos ellenőrzés,
 - eb) szakértői közreműködést igénylő, a feldolgozók jóváhagyási feltételei teljesítésének, valamint teljesülésében bekövetkezett változások helyszíni ellenőrzése,

ec) a jóváhagyás feltételei teljesítésének éves ellenőrzése;

f) az Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és -higiéniai előírásainak való megfeleléshez nyújtott támogatás keretében a kérelmek elbírálásához kapcsolódó műszaki szakvéleményezés lebonyolítása;

g) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó támogatások keretében a kérelmek elbírálásához kapcsolódó műszaki-technológiai segédletek kidolgozása, eseti szakvélemény nyújtása, valamint helyszíni ellenőrzések elvégzése.

4. §

Az MVH az MgSzH szakértői közreműködését veheti igénybe az alábbi feladatai végrehajtása során:

a) a feldolgozóipari támogatások feltételei teljesítésének helyszíni ellenőrzése, valamint a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

b) a zöldség-gyümölcs termékpályára vonatkozó közös piaci rendtartás hatálya alá tartozó termékek piacról történő kivonásához kapcsolódó helyszíni ellenőrzés;

c) a feldolgozott mezőgazdasági termékek export-visszatérítéséhez kapcsolódóan a regisztrált recepteknek való megfelelés utólagos laboratóriumi vizsgálata;

d) a szárított takarmány kvótával szabályozott támogatásának feltételei teljesítésének helyszíni ellenőrzése, valamint a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

e) a keményítő-felhasználás helyszíni ellenőrzése során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

f) a rostgyártás támogatásához kapcsolódóan, a pozdorjatartalom vizsgálatával összefüggésben a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

g) a kender THC tartalmának laboratóriumi vizsgálata a területalapú támogatás igénylése esetén a helyszíni ellenőrzés során vett mintákból;

h) vetőmag kiegészítő nemzeti támogatáshoz kapcsolódóan a termeltetési szerződések, nyilatkozatok nyilván tartása, a vetőmagnak alkalmas szántóföldi minősítésű terület igazolása;

i) a hízottbika-tartás, az anyatehén-tartás, az anyajuh-tartás, és anyakecske-tartás támogatásával, valamint a tejkvóta-nyilvántartással kapcsolatos Tenyésztési Információs Rendszerhez (a továbbiakban: TIR) és Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszerhez (a továbbiakban: ENAR) kapcsolódó adatszolgáltatás és azok alapján elvégzett (kereszt/adminisztratív) ellenőrzés, valamint helyszíni ellenőrzés;

j) a juh- és kecskehús magántárolása esetén a csontozás és a beszállítás, valamint a tárolás és a kitárolás helyszíni ellenőrzése;

k) a marhahús és sertéshús magántárolásának helyszíni ellenőrzése;

l) a marhahús intervenciók felvásárlás, tárolás, értékesítés helyszíni ellenőrzése;

m) a gabonaintervenciók felvásárlás, tárolás, értékesítés helyszíni ellenőrzése;

n) az Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és -higiéniai előírásainak való megfeleléshez nyújtott támogatásokhoz kapcsolódó TIR és ENAR adatszolgáltatása, valamint helyszíni ellenőrzése;

o) az agrár-környezetgazdálkodás intézkedés keretében egyes szántóföldi-, gyepgazdálkodási célprogramok – kivéve az Érzékeny Természeti Területeken alkalmazható célprogramokat –, és ültetvény célprogramok helyszíni ellenőrzése;

p) a kedvezőtlen adottságú területek kompenzációs támogatási feltételei teljesítésének helyszíni ellenőrzése;

q) a termelői csoportok létrehozásához és működtetéséhez nyújtott támogatások feltételei teljesítésének helyszíni ellenőrzése;

r) a félig önellátó mezőgazdasági üzemek szerkezetének átalakításához nyújtott támogatások feltételei teljesítésének helyszíni ellenőrzése;

s) az állattartó telepek korszerűsítéséhez kapcsolódó nyilvántartások ellenőrzése;

t) szőlőkivágás és telepítés engedélyezéséhez kapcsolódó helyszíni ellenőrzés;

u) a területalapú támogatásokhoz kapcsolódó adat-egyeztetés és helyszíni ellenőrzés;

v) a támogatások igénybeviteléhez kapcsolódó ügyfélszolgálat és tájékoztatás;

x) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó egyes támogatások keretében a kérelmek elbírálásához kapcsolódó, eseti szakvélemény nyújtása, valamint helyszíni ellenőrzések elvégzése.

5. §

Az MVH az Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft. szakértői közreműködését veheti igénybe az alábbi feladatai végrehajtása során:

a) a tejkvóta-nyilvántartás működtetéséhez kapcsolódó kérelmek és egyéb dokumentumok érkeztetése, iktatása, adatrögzítése és az ügyiratok MVH felé történő továbbítása;

b) a tejfelvásárlók havi jelentéseinek feldolgozása;

c) a tejfelvásárlókhoz beszállító tejtermelőknek az új kvótaévben rendelkezésre álló kvótamennyiséget tartalmazó kimutatás megküldése;

d) a jóváhagyott felvásárlók által jelentett, szerződött tejtermelők személyében történő változások ellenőrzése, majd átvezetése a tejkvóta-nyilvántartásban;

e) az ügyfélszolgálati teendők (információátadás személyesen, telefonon vagy elektronikus úton);

f) a tejtermelőket és tejfelvásárlókat érintő, illetve a tejkvóta-nyilvántartással összefüggő helyszíni ellenőrzés.

6. §

Az MVH a Magyar Tejgazdasági Kísérleti Intézet Kft. szakértői közreműködését veheti igénybe az alábbi feladattai végrehajtása során:

a) vaj, vízmentes tejszír és tejszín felhasználásának támogatása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

b) a közvetlen fogyasztásra szánt vízmentes tejszír támogatása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

c) sovány tejből történő kazein és kazeinátok előállításának támogatása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

d) nonprofit szervezetek javvásárlási támogatása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

e) sovány tej és tejpör állati takarmányban történő felhasználásának támogatása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

f) vaj és tejszín magántárolásának támogatása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

g) vaj intervenciós felvásárlása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

h) sovány tejpör magántárolásának támogatása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

i) sovány tejpör intervenciós felvásárlása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

j) sajt magántárolásának támogatása esetében a helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

k) a vaj-, tejszín- és sovány tejpör-előállító üzemek intervenciós jóváhagyásához kapcsolódó helyszíni ellenőrzés során vett minták laboratóriumi vizsgálata;

l) az Európai Unió élelmiszersegély programjába bevont tejtermékekkel kapcsolatos minőségi vizsgálatok.

7. §

Az MVH a Magyar Agrárkamara szakértői közreműködését veheti igénybe a támogatások igénybeviteléhez kapcsolódó ügyfélszolgálati és tájékoztatási feladatai ellátása során.

8. §

Az MVH szakértő közreműködését veheti igénybe az alábbi feladatok ellátásához:

a) a természetes édesítőszer termékpályához kapcsolódóan a szállított alapanyagok, a kvótatulajdonosok által gyártott termékek és az intervencióra felajánlott cukrok,

illetve a feldolgozók által gyártott késztermékek minőségének, továbbá a vonatkozó jogszabályokban meghatározott vámtarifaszámoknak való megfelelés laboratóriumi vizsgálata, valamint a mérőeszközök és a laboratóriumi vizsgálatok megfelelőségének ellenőrzése;

b) a szőlőlé készítésének támogatásához kapcsolódó laboratóriumi vizsgálatok;

c) EU élelmiszersegély programjába bevont gabona-alapú termékekkel kapcsolatos minőségi vizsgálatok.

Záró rendelkezések

9. §

A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa az egyes intézkedésekben való részvételi feltételek teljesítésének ellenőrzési, valamint az ehhez kapcsolódó adatszolgáltatási feladatait a minisztériummal kötött külön megállapodásban foglaltak szerint látja el.

10. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egyes támogatások tekintetében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által delegált és egyéb, szakértő szervezetek közreműködésével ellátott feladatokról szóló 57/2005. (VI. 27.) FVM rendelet hatályát veszti.

Gráf József s. k.,

földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

**A honvédelmi miniszter
26/2007. (VI. 20.) HM
rendelete**

**a Magyar Honvédség külföldi szolgálatot teljesítő
és külföldi tanulmányokat folytató személyi
állománya devizaellátmányáról
és egyes ellátmányon kívüli pénzbeli járandóságairól**

A Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Hjt.) 287. § (2) bekezdésének e)–f), i) pontjaiban kapott felhatalmazás alapján – a Hjt. 52. § (4) bekezdésében, 125/A. §-ában, a katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak és

hallgatóinak jogállásáról szóló 1996. évi XLV. törvény 41/A. § (7) bekezdésében, a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 2. § (1) bekezdésében, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) 153. § (1) bekezdésében, a köztisztviselők tartós külszolgálatáról szóló 104/2003. (VII. 18.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Korm. rendelet), valamint a katonai középiskolák működésének sajátos szabályairól szóló 19/1997. (VIII. 29.) HM–MKM együttes rendelet 6. § (1) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel – a Magyar Honvédség külföldi szolgálatot teljesítő és külföldi tanulmányokat folytató személyi állománya devizaellátmányáról és egyes ellátmányon kívüli pénzbeli járandóságairól a következőket rendelem el:

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A rendelet hatálya

1. §

(1) A rendelet hatálya kiterjed a Magyar Honvédség (a továbbiakban: honvédség) szervezeteire, valamint ezen szervezetek személyi állományába tartozó, külföldi szolgálatot teljesítő, illetve munkát végző (a továbbiakban együtt: külföldi szolgálatot teljesítő) vagy külföldi tanulmányokat folytató

- a) hivatásos katonákra,
- b) szerződéses katonákra [a továbbiakban az a)–b) pontokban szereplők együtt: hivatásos katonák],
- c) közalkalmazottakra,
- d) Mt. hatálya alá tartozó munkavállalókra,
- e) katonai felsőoktatási intézmény ösztöndíjas hallgatóira (a továbbiakban: ösztöndíjas hallgatók),
- f) katonai szakképzésben részt vevő hallgatókra,
- g) katonai középfokú oktatási intézmény hallgatóira [a továbbiakban az f)–g) pontokban szereplők együtt: középiskolai hallgatók],
- h) önkéntes tartalékos katonákra. A továbbiakban az a)–h) pontokban felsoroltak együttes megnevezése: kiküldöttek.

(2) A nemzetközi szervezetekhez [így különösen az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez (ENSZ), az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezethez (EBESZ), az Európai Unióhoz (EU) és az Afrikai Unióhoz (AU)] vezényelt katonai megfigyelőkre csak a 3. § i) pont 7. alpont, a 3. § r) pont, a 4. §, a 25. §, a 27. § és a 49. § rendelkezései vonatkoznak.

2. §

A honvédségnél foglalkoztatott köztisztviselők tartós külföldi szolgálatára vonatkozó szabályokat a Korm. ren-

delet tartalmazza azzal, hogy a honvédség által biztosított munkakörök ellátására kiküldöttek esetében a devizasorozóságot e rendelet 1. számú melléklete alapján kell megállapítani. A köztisztviselők ideiglenes külföldi szolgálata, valamint tartós vagy ideiglenes külföldi tanulmányai alatt folyósítandó külföldi juttatásokat külön rendelkezés állapítja meg.

Értelmező rendelkezések

3. §

E rendelet alkalmazásában:

a) *tartós külföldi szolgálat*: az a külföldi szolgálat, amelynek tervezett időtartama – megszakítás nélkül – a három hónapot meghaladja;

b) *ideiglenes külföldi szolgálat*: az a külföldi szolgálat, amelynek tervezett időtartama nem haladja meg a három hónapot;

c) *külföldi tanulmány*: külföldi tanintézetben vagy külföldi katonai szervezetnél folytatott tanulmány, illetőleg képzésben, át- és továbbképzésben, tanfolyamon való részvétel, amely az a)–b) pontokban foglaltak szerint lehet tartós vagy ideiglenes;

d) *béketámogató művelet*: nemzetközi szervezet felkérése alapján a honvédség vagy a nemzetközi szervezet közvetlen irányítása alatt végrehajtott békemissziós (béke-teremtő, békefenntartó, békekikényszerítő) tevékenység, amelynek idejére a kiküldött külföldi ellátását a honvédség biztosítja;

e) *állomáshely*: az az ország vagy földrajzilag körülhatárolt terület, ahová a kiküldött külföldi szolgálatra vagy külföldi tanulmányra kerül vezénylésre vagy kihelyezésre, illetve ahová a béketámogató műveletben részt vevő kontingens mandátuma szól;

f) *harmadik ország*: a Magyar Köztársaságtól, valamint az állomáshelytől eltérő ország vagy földrajzilag körülhatárolt terület;

g) *kiküldetés*: a tartós külföldi szolgálat időtartama alatt az állomáshely szerinti vagy harmadik országban, illetőleg a Magyar Köztársaság területén – menetparancs vagy azt helyettesítő hivatalos okirat alapján – teljesített ideiglenes külföldi szolgálat, illetve szolgálati út. Az i) pont 7. alpontja szerinti tartós külföldi szolgálatot teljesítők esetében csak a harmadik országban teljesített ideiglenes külföldi szolgálat minősül kiküldetésnek, s csak abban az esetben, ha a szolgálati út végrehajtása a kiküldöttnak nem a beosztásával együtt járó feladata;

h) *kiküldő*: a külföldi szolgálatra vagy külföldi tanulmányra történő vezénylést, kihelyezést elrendelő személy;

i) *engedélyező eljárás*: az a parancsnok (vezető), aki a hatáskörébe utaltak számára az e rendeletben foglalt szabályok figyelembevételével meghatározott juttatások kifizetésének, elszámolásának engedélyezésére jogosult. Így engedélyező eljárás:

1. az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (a továbbiakban: NATO), illetve az Európai Unió (a továbbiakban: EU) hivatalainál és parancsnokságain a Magyar Köztársaság részére biztosított beosztást betöltők esetében a 2–3. alpontokban szereplők kivételével: a Magyar Köztársaság Állandó NATO Képviselői Katonai Képviselői Hivatal (Brüsszel) katonai képviselője,
 2. a NATO parancsnokságain és hivatalainál a Magyar Köztársaság részére a Szövetséges Fegyveres Erők Európai Legfelső Parancsnoksága (SHAPE) alárendeltségében biztosított beosztást betöltők esetében: az MH Nemzeti Katonai Képviselői (Mons) katonai képviselője,
 3. a Szövetséges Transzformációs Parancsnokság (ACT, Norfolk) alárendeltségében, valamint az Amerikai Egyesült Államok Fegyveres Erői parancsnokságain a Magyar Köztársaság részére biztosított beosztást betöltők esetében: az MH Nemzeti Összekötő Képviselői (Norfolk) képviselővezetője,
 4. az egyéb nemzetközi katonai parancsnokságokon és nemzetközi katonai alakulatoknál, valamint más nemzet minisztériumában, katonai parancsnokságán, alakulatánál beosztást betöltők esetében: a HM Személyzeti Főosztály vezetője,
 5. a Magyar Köztársaság önálló külföldi képviselőinél és külföldön működő nemzeti szervezeteinél beosztást betöltők esetében: a képviselő, illetve szervezet állományilletékes parancsnoka (vezetője),
 6. a Magyar Köztársaság külképviseletein működő véderő-, katonai és légügyi attaséhivatalok állományában szolgálatot teljesítők esetében: az MK Katonai Felderítő Hivatal (a továbbiakban: MK KFH) főigazgatója,
 7. a béketámogató műveletekben részt vevők, a katonai megfigyelők, a NATO Reagáló Erők (a továbbiakban: NRF) és az Európai Unió Harcsoportjának (a továbbiakban: EU BG) kötelékében külföldi szolgálatot teljesítők esetében: a honvédelmi miniszter által az adott műveleti típushoz igazodóan a művelet irányítási feladatainak ellátására kijelölt szervezeti egység parancsnoka (vezetője),
 8. az ideiglenes külföldi szolgálatot teljesítők és az ideiglenes külföldi tanulmányokat folytatók esetében: a kiutazási engedélyt aláíró parancsnok (vezető) vagy az általa kijelölt személy,
 9. a tartós külföldi tanulmányokat folytatók esetében: a beiskolázásra hatáskörrel rendelkező parancsnok (vezető);
- j) NATO-, EU- és nemzeti beosztást betöltők:* az *i)* pont 1–6. alpontjaiban felsorolt szervezeteknél tartós külföldi szolgálatot teljesítők;

k) illetékes pénzügyi ellátó szerv: az a pénzügyi és számviteli feladatokat ellátó szervezet (szervezeti elem), amelynek feladat- és hatásköre az e rendelet szerinti pénzbeli járandóságok kifizetése, elszámolása, a fogadó fél által nyújtott pénzbeli juttatások beszámítása. Így illetékes pénzügyi ellátó szerv:

1. az *i)* pont 1–5. alpontjaiban felsorolt szervezeteknél tartós külföldi szolgálatot teljesítők tekintetében: a HM Közgazdasági és Pénzügyi Ügynökség (a továbbiakban: HM KPÜ) együttműködve a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökséggel (a továbbiakban: HM FLÜ),
2. az *i)* pont 6. alpontjában említett szervezeteknél tartós külföldi szolgálatot teljesítők esetében: az MK KFH e tevékenység tekintetében feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezeti egysége,
3. az *i)* pont 7. alpontjában felsorolt szervezeteknél tartós külföldi szolgálatot teljesítők esetében: a HM KPÜ vezérigazgatója által az adott művelet vonatkozásában külön intézkedésben kijelölt pénzügyi és számviteli szervezet (szervezeti elem),
4. az ideiglenes külföldi szolgálatot teljesítők és az ideiglenes külföldi tanulmányokat folytatók esetében: a HM KPÜ vezérigazgatója által külön intézkedésben meghatározott pénzügyi és számviteli szervezet (szervezeti elem),
5. a tartós külföldi tanulmányokat folytatók esetében: a HM KPÜ együttműködve a HM FLÜ-vel;

l) illetékes logisztikai ellátó szerv: az a logisztikai ellátó szerv (szervezeti elem), amelynek feladat- és hatásköre a külön jogszabályban előírt felszerelések, berendezések biztosítása, logisztikai jellegű feladatok ellátása, valamint az e rendeletben említett logisztikai jellegű költségek elszámolása. Így illetékes logisztikai ellátó szerv:

1. az *i)* pont 1–5. és 9. alpontjaiban említett személyi állomány és az ideiglenes külföldi tanulmányokat folytatók esetében: a HM FLÜ,
2. az *i)* pont 6. alpontjában említett személyi állomány esetében: az MK KFH e tevékenység tekintetében feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezeti egysége;

m) devizaellátmány: a tartós külföldi szolgálatot teljesítők és tartós külföldi tanulmányokat folytatók részére a külföldi tartózkodással összefüggésben felmerült többletkiadásokhoz és költségekhez való hozzájárulás céljából külföldi pénznemben folyósított juttatás;

n) családtagi pótlék: a tartós külföldi szolgálatot teljesítők – kivéve a béketámogató műveletekben szolgálatot teljesítőket, illetve a katonai megfigyelőket –, valamint a tizennyolc hónapot meghaladó időtartamban tartós külföldi tanulmányokat folytatók részére a család külföldi tartózkodásával összefüggésben felmerülő többletkiadásokhoz való hozzájárulás céljából külföldi pénznemben folyósított juttatás;

o) *devizaellátmány-kiegészítés*: a béketámogató műveletekben részt vevők részére a művelet jellegétől, veszélyességi fokától, a szolgálatteljesítés körülményeitől függő, külföldi pénznyomban folyósított juttatás;

p) *vezetői devizaellátmány-pótlék*: a béketámogató műveletekben részt vevő kontingensekben, valamint e műveletek magasabb parancsnokságain, törzseiben parancsnoki (vezetői) beosztást ellátók részére a beosztással együtt járó kiemelt felelősség elismerése céljából külföldi pénznyomban folyósított juttatás;

q) *külföldi napidíj*: az ideiglenes külföldi szolgálatot teljesítők és az ideiglenes (három hónapnál nem hosszabb időtartamú) tanulmányokat folytatók részére a külföldi tartózkodással összefüggésben felmerült többletkiadásokhoz és költségekhez való hozzájárulás céljából külföldi pénznyomban folyósított juttatás;

r) *katonai megfigyelő*: nemzetközi szervezet felkérése alapján és szervezésében teljesít fegyvertelen megfigyelői, szakértői, tanácsadói vagy összekötői feladatok végzésére irányuló külföldi szolgálatot, amelynek időtartama alatt külföldi ellátását részben vagy egészben a nemzetközi szervezet biztosítja;

s) *fogadó fél*: a külföldi képzést felajánló (azt esetlegesen pénzügyileg támogató) külföldi – kormányzati vagy egyéb, nem kormányzati – szerv.

Egyéb általános szabályok

4. §

A kiküldött a rá vonatkozó illetményrendszer szabályai szerint a külföldi szolgálat vagy a külföldi tanulmányok időtartama alatt is jogosult illetményre.

5. §

(1) A rendelet alkalmazása során a kiküldő által érvényesítendő szempont, hogy a meghívó vagy fogadó fél által biztosított ellátás és/vagy költségtérítés igénybevételeből adódóan – a 68. § (1) bekezdésben említett eset kivételével – a kiküldött nem kerülhet előnyösebb helyzetbe, összességében nem részesülhet több juttatásban annál, mint amennyit e rendelet lehetővé tesz.

(2) A kiküldött részére a honvédségtől a külföldi szolgálattal vagy a külföldi tanulmányokkal összefüggő jogcímen az e rendeletben említettekén kívül egyéb pénzbeli juttatás kifizetése nem történhet.

(3) A kiküldött részére az e rendelet szerint folyósítható bármely költségtérítés elszámolására kizárólag számla vagy számlát helyettesítő bizonylat alapján kerülhet sor.

II. Fejezet

A NATO-, EU- ÉS NEMZETI BEOSZTÁSBAN TARTÓS KÜLFÖLDI SZOLGÁLATOT TELJESÍTŐKRE VONATKOZÓ KÜLÖNÖS SZABÁLYOK

Devizaellátmány

6. §

(1) A kiküldött a külföldi szolgálatának időtartamára devizaellátmányra jogosult.

(2) A kiküldött devizaellátmányának havi nettó összege az egyes beosztásokra, munkakörökre (a továbbiakban együtt: beosztás) az 1. számú mellékletben meghatározott szorzószámok, valamint a külügyminiszter vonatkozó rendeletében (a továbbiakban: KüM R.) országonként meghatározott alapellátmány összegének szorzatával egyenlő. A devizaellátmány összegét a kiküldő – a 3. § i) pont 6. alpontjában szereplő szervezetek állományába tartozók esetében az MK KFH főigazgatója – besorolási határozatban (parancsban) állapítja meg.

(3) A kiküldött devizasorzószámát a külföldi szolgálat megkezdésekor a beosztásra meghatározott szorzószám alsó határértéke szerint kell meghatározni. Ettől csak kivételesen, a honvédség érdekei alapján katonaszakmapolitikai szempontból kiemelt jelentőséggel bíró beosztások esetében, a honvédelmi miniszter külön engedélyével lehet eltérni. A miniszteri engedélyre irányuló javaslatot a feladat- és hatáskörrel rendelkező személyügyi szerv a személyi beszélgetés előtt a HM KPÜ útján terjeszti fel.

(4) A kiküldött devizasorzószámát a külföldi szolgálat megkezdésének napjától számított 12 havonként

a) a 3. § i) pontjának 1–5. alpontjaiban szereplő szervezetek állományába tartozók esetében a HM Személyzeti Főosztály és a HM KPÜ közös – az engedélyező előjáró javaslata alapján készített – előterjesztésének figyelembevételével a kiküldő,

b) a 3. § i) pontjának 6. alpontjában szereplő szervezetek állományába tartozók esetében az MK KFH főigazgatója

0,2-del felemelheti azzal, hogy az így felemelt szorzószám mértéke sem lépheti túl a kiküldött beosztásához előírt szorzószám felső határértékét.

(5) Amennyiben a kiküldött a külföldi szolgálata alatt vagy közvetlenül annak befejezésekor más külföldi beosztásba kerül áthelyezésre, részére a devizaellátmányt a korábbi beosztásban legutoljára megállapított devizasorzószám alapján kell meghatározni, ha az az új beosztásra előírt szorzószám alsó és felső határértékei közé esik. Az ennél magasabb korábbi szorzószám esetén az új beosztásban meghatározható maximális szorzószámmal kell a devizaellátmány összegét megállapítani.

(6) A kiküldött részére a devizaellátmány a külföldi szolgálat vezénylési határozatban (parancsban) meghatározott első napjától annak utolsó napjáig jár. Amennyiben a kiküldött a külszolgálatot – bármely okból – a vezénylési határozatban (parancsban) feltüntetett első naptól eltérő időpontban kezdi meg, illetőleg az abban szereplő utolsó naptól eltérő időpontban fejezi be, akkor részére a devizaellátmány csak a ténylegesen (szolgálati érdekből) külföldön töltött időre (a magyar határ átlépése napjától annak ismételt átlépése napjáig) jár. Ilyen esetben a vezénylési határozatot (parancsot) módosítani kell, és a devizaellátmány folyósítását a módosított határozat (parancs) alapján kell végrehajtani.

(7) A kiküldött állomáshelyén részmunkaidős közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatott (e rendelet szempontjából kiküldöttnek nem minősülő) családtagja is jogosult devizaellátmányra, amelynek összegét a foglalkoztatás időtartamának figyelembevételével kell az 1. számú melléklet szerinti szorzószámok és a KüM R. által az állomáshelyre meghatározott alapellátmány összege alapján arányosan megállapítani.

Családtagi pótlék

7. §

(1) A kiküldött részére a külföldön vele egy háztartásban élő házastársa, élettársa (a továbbiakban: házastárs) és az általa eltartott, (2) bekezdés szerinti gyermeke (a továbbiakban együtt: családtagi pótlékra jogosító hozzátartozók) után a kinttartózkodásuk ideje alatt – a 8. §-ban foglaltak kivételével – családtagi pótlék jár. Az élettársi viszonyt – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényben foglaltak szerint kiállított – hatósági bizonyítvánnyal kell igazolni.

(2) Családtagi pótlék a kiküldöttel az állomáshelyen együtt élő gyermek után akkor jár, ha utána belföldön a családok támogatásáról szóló jogszabály szerint a kiküldöttet vagy házastársát családi pótlék illetné meg. A családtagi pótlék folyósításának előfeltételeként a kiküldött köteles a gyermeke után Magyarországon igénybe vett családtámogatási ellátás szüneteltetéséről szóló hivatalos, a feladat- és hatáskörrel rendelkező igényelbíráló szerv által kiadott határozatot (igazolást) másolatban a feladat- és hatáskörrel rendelkező személyügyi szervnek, valamint az illetékes pénzügyi ellátó szervnek előzetesen leadni.

(3) Ha a kiküldött családtagi pótlékra jogosító gyermeke a 16. életévét betöltötte, a családtagi pótlék folyósításához évente, a tanévkezdést követően iskolalátogatási igazolást kell benyújtania az illetékes pénzügyi ellátó szervhez.

(4) A családtagi pótlék havi nettó összege

a) házastárs után

– amennyiben külföldön nem rendelkezik jövedelemmel, a kiküldött devizaellátmányának 25%-a,

– ha a külföldön szerzett havi nettó jövedelme nem haladja meg az állomáshelyre a KüM R.-ben meghatározott alapellátmány összegét, a kiküldött devizaellátmányának 12,5%-a;

b) gyermek után – a c) pontban foglaltak kivételével – az alapellátmány összegének alapulvételével a 2,5-es szorzószámmal számított devizaellátmány

– 10%-a a gyermek 12. életévének betöltéséig,

– 15%-a a gyermek 12. életévének betöltését követően;

c) a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékosságokról szóló jogszabály alapján tartósan betegnek, illetve fogyatékosnak minősülő gyermek után az alapellátmány összegének alapulvételével a 2,5-es szorzószámmal számított devizaellátmány

– 15%-a a gyermek 12. életévének betöltéséig,

– 20%-a a gyermek 12. életévének betöltését követően.

(5) A (4) bekezdés b) és c) pontjait úgy kell alkalmazni, hogy abban a hónapban, amelyben a gyermek a 12. életévét betölti, már a teljes hónapra a magasabb összegű családi pótlékot kell folyósítani.

(6) A kiküldöttel az állomáshelyen állandó jelleggel nem együtt élő – de az állomáshelyen való együttélés esetén egyébként családtagi pótlékra jogosító – házastársa és gyermeke alkalmi látogatásakor a családtagi pótlék a kinttartózkodás időtartamára időarányosan jár, ha a családtagi pótlék-jogosultság a besorolási határozatban (parancsban) előzetesen megállapításra került és a kiküldött a hozzátartozója megérkezését és tartózkodása várható időtartamát az engedélyező előjárónak, valamint az illetékes pénzügyi ellátó szervnek írásban bejelentette. A kiküldött a hozzátartozó hazautazását a családtagi pótlék pontos elszámolása érdekében az elutazást követő három munkanapon belül az engedélyező előjáró tudomásulvételi záradékával ellátva köteles írásban bejelenteni az illetékes pénzügyi ellátó szervnek. E bekezdés alkalmazásában a megérkezés és az elutazás napja – az azon a napon ténylegesen külföldön töltött idő hosszától függetlenül – teljes napnak számít.

8. §

(1) Nem jár a családtagi pótlék a 7. § (1)–(3) bekezdései szerinti igazolások benyújtásának elmulasztása esetén, továbbá nem jár az után a családtag után, aki a tárgyhónapban az állomáshely szerinti – a KüM R.-ben meghatározott – alapellátmány összegét meghaladó, külföldön szerzett jövedelemmel rendelkezik. A kiküldött köteles írásban bejelenteni az illetékes pénzügyi ellátó szervnek a vele együtt külföldön élő családtagjai külföldön szerzett jövedelmét, illetve az annak mértékében bekövetkezett változásokat, amennyiben e családtagok után családtagi pótlékot vesz igénybe.

(2) A kiküldött az (1) bekezdésben foglaltakon túlmenően nem jogosult családtagi pótlékra a hozzátartozója évi

kilencven napot (a külföldi szolgálat megkezdésének és befejezésének évében ennek időarányos részét) meghaladó belföldi tartózkodása idejére. Többszöri távollét esetén a részüket – a kiküldöttnek a családi pótlékra jogosító hozzátartozóval belföldön eltöltött alap- és pótszabadsága időtartama kivételével – évente össze kell számítani. A házastárs születés miatti távolléte esetén az engedélyező előjáró ezen időszak összeszámításától – legfeljebb évi hatvan napig (a külföldi szolgálat megkezdésének és befejezésének évében ennek időarányos részéig) – eltekinthet. A családi pótlékra jogosító hozzátartozó belföldi tartózkodásának kezdő és befejező napját a kiküldött a hazautazás előtt három munkanappal az engedélyező előjárónak, valamint az illetékes pénzügyi ellátó szervnek az engedélyező előjáró tudomásulvételi záradékával ellátva köteles írásban bejelenteni.

9. §

(1) A töredék-havi devizaellátmány és családi pótlék kiszámításánál a tárgyhó naptári napjainak számát kell alapul venni.

(2) A devizaellátmányt és a családi pótlékot a KÜM R. szerinti devizanemben havonta utólag úgy kell átutalni, hogy az a kiküldött devizaszámláján legkésőbb a tárgyhót követő hónap ötödik napján megjelenjen. A külföldi szolgálat megszűnése esetén a devizaellátmányt és a családi pótlékot a külföldi szolgálat határozatban (parancsban) megállapított utolsó napja előtt öt munkanappal ki kell fizetni.

10. §

A kiküldöttet az évi alap- és pótszabadsága, a gyermekszületés esetén járó munkaidő-kedvezmény letöltése vagy – a keresőképtelenséggel járó betegsége miatti hazatérés kivételével – bármely más okból történő ideiglenes hazatérése ideje alatt a devizaellátmány és – a 8. § (2) bekezdésére is figyelemmel – a családi pótlék változatlan összegben megilleti.

11. §

(1) A kiküldöttnek a keresőképtelenséggel járó betegség időtartamára – legfeljebb kilencven napig – a külföldi állomáshelyen való tartózkodás alatt a havi devizaellátmány 80%-a, a belföldi tartózkodás alatt pedig a havi devizaellátmány 30%-a jár. Amennyiben a kiküldött nincs szállítható állapotban, a külföldi állomáshelyen a keresőképtelenséggel járó betegség kilencvenedik napját meghaladó időre – legfeljebb hazaszállításáig – a havi devizaellátmány 30%-a illeti meg.

(2) Ha a keresőképtelenség szolgálati kötelemekkel összefüggő baleset vagy betegség következménye, a külföldi szolgálat megszüntetéséig – függetlenül a tartózkodás helyétől – a devizaellátmány 100%-a jár.

(3) Ha a családi pótlékra jogosító hozzátartozó a kiküldött keresőképtelenségének ideje alatt az állomáshelyen tartózkodik, a családi pótlékot – az (1) bekezdés szerinti csökkentés figyelmen kívül hagyásával – változatlan összegben kell folyósítani.

12. §

(1) A devizaellátmány és a családi pótlék összegét a személyi jövedelemadóról, a különadóról, valamint a társadalombiztosításról szóló rendelkezések alapján személyi jövedelemadó, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék, illetve magánnyugdíjpénztári tagdíj, valamint meghatározott feltételek teljesülése esetén különadó terheli. Erre való tekintettel a KÜM R. szerinti alapellátmány összegét kiküldötenként bruttosítani kell a következők szerint:

a) A kiküldött adóköteles jövedelméhez igazodó legmagasabb személyi jövedelemadó-kulcs, továbbá a járulékfizetésre kötelezetteknek az egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék, valamint magánnyugdíjpénztári tagdíj alapulvételével az alábbi képlet alkalmazásával meg kell állapítani a bruttosítási együtthatót:

Bruttosítási együttható = $1 - [(SZJAkulcs\% + járulék\% + tagdíj\%): 100 \times \text{adóköteles hányad}]$

b) A bruttosított alapösszeg a KÜM R. szerinti alapellátmány összegének és a bruttosítási együtthatónak a hányadosa.

(2) Amennyiben a kiküldött SZJA-köteles hazai jövedelme havi összegének, valamint a havi devizaellátmánya és családi pótléka adóköteles részének forintra átszámított együttes összege meghaladja a járulékfizetés felső határának egy hónapra számított összegét, az esetben a kiküldött különadó-előleg megfizetésére válik kötelezetté. A különadóra vonatkozó befizetési kötelezettség teljesítése érdekében a kiküldött összjövedelmének a járulékfizetés felső határát meghaladó hányadának bruttosításához szükséges bruttosítási együtthatót – az (1) bekezdés a) pontja szerinti képlet helyett – az alábbi képlet alkalmazásával kell megállapítani:

Bruttosítási együttható = $1 - [(SZJAkulcs\% + különadó\% + járulék\% + tagdíj\%): 100 \times \text{adóköteles hányad}]$

(3) A kiküldött bruttó devizaellátmányát és bruttó családi pótlékát a bruttosított alapösszeg figyelembevételével kell megállapítani.

(4) A kiküldött részére kifizetésre kerülő (nettó) devizaellátmány és családi pótlék összegét a bruttosítás nélküli (nettó) alapellátmány összege alapján kell megállapítani és folyósítani.

(5) A (3) bekezdés szerinti bruttó és a (4) bekezdés szerinti nettó devizaellátmány és családtagi pótlék különbözetének forintba átszámított összegét személyi jövedelemadó-előlegként, egészségbiztosítási és nyugdíjjáruléként, illetve magánnyugdíjpénztári tagdíjként, valamint meghatározott feltételek teljesülése esetén különadó-előlegként kell befizetni és a kiküldöttnél elszámolni. A devizaellátmány- és családtagi pótlék-különbözetet a tárgyhónapot megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) által közzétett hivatalos devizaárfolyamon kell forintba átszámítani.

A béketámogató feladatokra vezényeltek ellátása

13. §

(1) A kiküldött az állomáshelyéről béketámogató művelten való szolgálatteljesítésre történő vezénylése idejére az eredeti állomáshely szerinti beosztása alapján megállapított devizaellátmányra, valamint a családtagi pótléokra változatlanul jogosult.

(2) Az (1) bekezdés szerinti vezénylés alatt – annak időtartamától függetlenül – a kiküldöttet havonta az eredeti állomáshely szerinti beosztása alapján járó járandóságokon, költségtérítéseken túlmenően a béketámogató művelten betöltött beosztás után a 36. §-ban meghatározott feltételek fennállása esetén vezetői devizaellátmány-pótlék, valamint a 37. § alapján devizaellátmány-kiegészítés is megilleti.

A kiküldetést teljesítők ellátása

14. §

(1) Ha a kiküldött a tartós külföldi szolgálata alatt a 3. § g) pontja szerinti kiküldetést teljesít, – a 13. § szerinti vezénylés esetének kivételével – az ideiglenes külföldi szolgálatra vonatkozó 50–62. §-ok szerinti költségtérítésekre és – a (2) bekezdésben foglalt eltéréssel – külföldi napidíjra jogosult.

(2) Ha a kiküldött az (1) bekezdés szerinti kiküldetést teljesít, a részére folyósítandó külföldi napidíj összege a KüM R.-ben meghatározott külföldi napidíjnak a 25%-a. Nem számolható el külföldi napidíj, ha a kiküldetés időtartama a négy órát nem éri el. A külföldi napidíj fele jár, ha a kiküldetés időtartama a négy órát meghaladja, de a nyolc órát nem éri el.

(3) Amennyiben a kiküldetésre az állomáshely szerinti országban kerül sor, a kiküldetés időtartamának kezdő időpontját saját vagy szolgálati gépjármű igénybevétele esetén annak indulásától, tömegközlekedési eszköz igénybevétele esetén a járat indulása előtt egy órával korábbi időponttól, a kiküldetés befejezésének időpontját a saját vagy szolgálati gépjármű megérkezésig, illetve a tömeg-

közlekedési eszköz megérkezését követő egy órával későbbi időpontig kell megállapítani.

(4) A kiküldöttet magyarországi kiküldetése esetén a Magyarországon töltött időre – a belföldi napidíj kivételével – a belföldi kiküldetésre vonatkozó szabályok szerinti juttatások illetik meg.

Utazási költségtérítés

15. §

(1) A honvédség a kiküldött részére megtéríti az utazási költséget:

a) a kiküldött állomáshelyre történő első kiutazása és végleges hazautazása alkalmával (ideértve a másik állomáshelyre történő áthelyezés esetét is);

b) a kiküldött eredeti állomáshelyéről béketámogató feladatokra történő vezénylése esetén, a vezénylés helyére történő első kiutazás és az onnan történő végleges visszautazás alkalmával, ha azt a vezénylő vagy a béketámogató műveletet irányító külföldi szervezet nem biztosítja térítésmentesen, illetőleg nem téríti meg;

c) a kiküldött szolgálati érdekből történő ideiglenes hazarendelésekor;

d) a kiküldött szabadságra történő haza- és visszautazásakor naptári évenként egy alkalommal, kivéve a külföldi szolgálat megkezdésének és befejezésének naptári évét, ha abban az évben a külföldi szolgálat időtartama nem éri el a hat hónapot;

e) a kiküldött szülője, gyermeke, házastársa, a házastárs szülője, továbbá a kiküldött testvére elhalálozása esetén;

f) a kiküldött (indokolt esetben kísérlőjének) szülés, egészségügyi kivizsgálás vagy gyógykezelés céljából hazai egészségügyi intézetbe, illetőleg az állomáshelyre való visszautazásakor, kivéve, ha azt az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (a továbbiakban: OEP) feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve külön megtéríti.

(2) Az (1) bekezdés a), d)–f) pontjait a családtagi pótléokra jogosító hozzátartozókra is megfelelően alkalmazni kell.

(3) A honvédség évente egy alkalommal megtéríti a kiküldött részére a kiküldött Magyarországon élő – de az állomáshelyen történő kinttartózkodása alatt egyébként családtagi pótléokra jogosító – házastársa és gyermeke állomáshelyre történő ki- és hazautazásának költségét, kivéve a külföldi szolgálat megkezdésének és befejezésének évét, ha abban az évben a külföldi szolgálat időtartama nem éri el a hat hónapot.

(4) A kiküldött és a családtagi pótléokra jogosító hozzátartozó hazai egészségügyi kivizsgálásra vagy gyógykezelésre való utazását, illetve mellé a kísérlő kirendelésének szükségességét az MH Honvéd Egészségügyi Központ igazolja.

16. §

(1) A 15. § szerinti utazások esetén a következő típusú utazási jegy illeti meg a kiküldöttet és családtagi pótléokra jogosító hozzátartozóját:

a) a Magyar Köztársasággal szomszédos országokban, valamint a Cseh Köztársaságban történő szolgálatteljesítés esetén – a c) pont kivételével – minden utazásnál a belföldi kiküldetésre vonatkozó szabályok alapján meghatározott kocsiosztályú vonatjegy;

b) az a) pontban nem említett országokban történő szolgálatteljesítés esetén – a c) pont kivételével – az 57. § (2)–(3) bekezdései szerinti repülőjegy;

c) az eredeti állomáshelyről béketámogató műveletre vezényelt kiküldöttet a vezénylő külföldi szervezet által meghatározott utazási jegy, ennek hiányában a b) pont szerinti repülőjegy.

(2) Az utazási jegy nem ruházható át más személyre, továbbá a jogosultságok évek között nem csoportosíthatók át, illetve nem halmozhatók.

(3) Amennyiben a kiküldött vagy családtagi pótléokra jogosító hozzátartozója – a (4) bekezdésben foglalt eseteket kivéve – az (1) bekezdés szerinti utazási jegyet nem kívánja igénybe venni, részére utazási költségátalány jár. Az utazási költségátalány összege az egyébként járó, (reptéri) illeték és egyéb járulékos költségektől mentes utazási jegy tárgyév január 15-én érvényes tarifa szerinti értékének a 70%-a. Az utazási jegyről való lemondást a 15. § (1) bekezdés a)–b), f) pontjai esetében az utazás megkezdése előtt tíz munkanappal, a 15. § (1) bekezdés d) pontja esetében a tárgyév február 15-ig – később kezdődő külföldi szolgálat esetén a külföldi szolgálat megkezdését követő tizenöt napon belül – kell az engedélyező előljáró és az illetékes pénzügyi ellátó szerv részére bejelenteni. Az utazási költségátalányt a 15. § (1) bekezdés a)–b), d), f) pontjai esetében legkésőbb az utazás megkezdése előtti ötödik napig kell átutalni a kiküldött részére. Az utazási költségátalány után fennálló személyi jövedelemadó, egészségbiztosítási és nyugdíj járulékos (magánnyugdíjpénztári tagdíj), valamint esetleges különadó fizetési kötelezettség a vonatkozó jogszabályok alapján a kiküldöttet terheli. Az utazási költségátalányt forintban kell a kiküldött részére kifizetni, s az ehhez szükséges átváltásnál a kifizetés hónapját megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, hivatalos MNB devizaárfolyamot kell figyelembe venni. Az illetékes logisztikai ellátó szerv minden év január 20-ig a honvédség tartós külföldi szolgálatot teljesítő kiküldöttéi állomáshelyeül szolgáló településenkénti bontásban elkészíti és közzéteszi az adott évre érvényes utazási költségátalány normaösszegeket.

(4) A 15. § (1) bekezdés c), e) pontjai és (3) bekezdése esetében az utazási jegyről csak különösen indokolt esetben (pl. idő hiánya miatt) lehet lemondani. Az utazási jegyről való lemondás esetén az illetékes parancsnok en-

gedélyével szolgálati vagy saját gépjárművet lehet igénybe venni.

(5) Ha a kiküldött és családtagi pótléokra jogosító hozzátartozója a (4) bekezdés szerinti utazásaihoz szolgálati vagy saját gépjárművet vesz igénybe, részére az 54. és 58. §-okban foglaltak szerinti költségtérítések fizethetők. Ezen túlmenően egyéb költségtérítés nem, külföldi napidíj pedig a kiküldött részére a 15. § (1) bekezdés c) pontja szerinti esetben – a 14. §-ban foglaltak figyelembevételével – folyósítható.

(6) Szolgálati vagy saját gépjárművel történő utazás esetén az utazás időtartamát és útvonalát az engedélyező előljáró határozza meg.

Szállítási költségek

17. §

(1) Az állomáshelyre történő első kiutazás és végleges hazautazás alkalmával (ideértve a másik állomáshelyre történő áthelyezés esetét is) a honvédség a legszükségesebb személyi ingóságok szállításának számlával igazolt költségeit az alábbiak szerint (a következő súlyhatárokig) téríti meg:

a) vasúton, közúton és hajón történő szállítás esetén a kiküldött után 300, a házastárs (élettárs) után 150, családtagi pótléokra jogosító gyermekenként 50-50 kg-ig;

b) repülőgép igénybevétele esetén a kiküldött után 150, a házastárs (élettárs) után 100, a családtagi pótléokra jogosító gyermekenként 30-30 kg-ig;

c) amennyiben a szállítás konténerrel történik, a tényleges számla szerinti összeget, de legfeljebb az engedélyezett súlyhatárhoz tartozó összeg erejéig lehet elszámolni.

(2) Repülőgépen történő első kiutazás és végleges hazautazás, valamint az Európán kívüli országokból szabadságra és arról történő visszautazás alkalmával a repülőtaraság által személyenként biztosított súlyhatáron felül 20-20 kg túlsúlyt a honvédség terhére lehet elszámolni.

(3) A kiküldött részére a külföldi állomáshelyre történő első ki- és végleges hazautazása során az (1)–(2) bekezdésekben meghatározott súlyhatárokig a személyi ingóságok vám-, illetve a vámmal kapcsolatos, (4) bekezdés szerinti költségeit meg kell téríteni. A számlával igazolt költségek elszámolását az illetékes logisztikai ellátó szerv vezetője engedélyezi.

(4) A kiküldött első kiutazásával, illetve végleges hazatérésével kapcsolatosan a honvédség a következő vámjellegű költségeket téríti meg:

a) a kiküldött és családtagi pótléokra jogosító hozzátartozói személyi ingóságairól készülő egységes vámarunyilatkozat elkészítésének költsége,

b) egyes expedíciós költségek (garanciajegy, tranzit vámokmány kiállításának díja),

c) vámszemle díjak (magyarországi, helyszíni).

(5) A kiküldött személyi ingóságainak ki- és hazaszállítást, a vámügyintézt alapvetően az illetékes logisztikai ellátó szerv végzi. A kiküldött azonban egyénileg is szállíthatja személyi ingóságait, azzal, hogy ez esetben a szállítással és vámmal kapcsolatos teljes körű ügyintézés a kiküldöttet terheli.

(6) Amennyiben a kiküldött egyénileg szállíttatja ingóságait, részére az (1)–(2) bekezdésekben foglaltak alapján a szállítási költség számlával igazolt összegét, de legfeljebb a (7) bekezdés szerinti normaösszeget lehet megtéríteni.

(7) Az illetékes logisztikai ellátó szerv minden év január 31-ig a honvédség tartós külföldi szolgálatot teljesítő kiküldöttei állomáshelyeül szolgáló településenként elkészíti és közlése az adott évre érvényes szállítási normaösszegeket, külön-külön az állomáshelyre való kiköltözés és a hazaköltözés költségeire vonatkoztatva. A számítások alapját az illetékes logisztikai ellátó szervnél a költöztetések során felmerült költségek képezik.

(8) A kiküldött saját gépjárművének külföldre történő kivitele, illetőleg hazahozatala és a kapcsolódó vámügyintézés a kiküldött feladata, a költségek a kiküldöttet terhelik.

Lakhatási költségek

18. §

(1) A kiküldöttnek a honvédség – a kiküldött feladatkörének, a család összetételének, létszámának és az állomáshely körülményeinek megfelelő – elhelyezést biztosít. Az elhelyezés során a kiküldött és családja részére megfelelő, berendezett lakást, élet- és munkakörülményeket kell biztosítani. A honvédség tulajdonának védelme érdekében szükség szerint gondoskodni kell a technikai biztosítás felteiről.

(2) A kiküldött részére a megfelelő elhelyezésnek a honvédség által történő rendelkezésre bocsátásánál (a lakás kiválasztásakor) a lakásbérletről szóló jogszabályban meghatározott lakásigény jogos mértékét, a szolgálati és biztonsági követelményeket, a gazdaságossági szempontokat, továbbá az állomáshelyen érvényesülő sajátosságokat, valamint lehetőség szerint a kiküldött egyedi igényeit is figyelembe kell venni. Az e bekezdésben említett jogszabálytól való eltérést indokolt esetben – az illetékes logisztikai ellátó szerv javaslata alapján – a HM hatáskörrel rendelkező szakállamtitkára [a 3. § i) pont 6. alpontja szerinti szervezetek állománya esetében az MK KFH főigazgatója] engedélyezheti.

19. §

(1) A lakás- és a garázsbérlet bérleti díját, továbbá a lakásban elhelyezett honvédségi tulajdonú berendezési és

felszerelési vagyontárgyak, ingóságok és a garázs biztosítási díját, a lakás- és garázsbérletnél kifizetett letét összegét, illetőleg – ha az a rendeltetésszerű használat ellenére szükségessé vált – a honvédségi tulajdonú lakásberendezés javíttatásának és cseréjének költségeit a honvédség megtéríti. Ha a lakásbérletről szóló szerződés másként nem rendelkezik, a biztosítás, valamint a csere és javíttatás szempontjából honvédségi tulajdonúnak kell tekinteni azokat a berendezési és felszerelési tárgyakat is, amelyek a bérbeadó tulajdonát képezik, de a bérlet ideje alatt azokat a lakásban hagyja, és használatra átengedi a bérlet részére. A lakás berendezése, az egyes berendezési tárgyak az államháztartás működési rendjéről szóló jogszabályban foglaltak szerint cserélhetők. A lakás berendezésére vonatkozó szabályokat külön HM utasítás [a 3. § i) pont 6. alpontja szerinti szervezetek állománya esetében MK KFH főigazgatói intézkedés] tartalmazza. A lakás- vagy garázsbérlet megszűnésekor a tulajdonos által a kiküldöttnek visszatérített letét összegét nyolc munkanapon belül a honvédség részére vissza kell fizetni.

(2) A kiküldött tulajdonát képező ingóságok, berendezési és vagyontárgyak biztosításának díja a kiküldöttet terheli. Amennyiben a lakás, illetve annak berendezési és felszerelési tárgyaira kötött biztosítási szerződésben nem különülnek el a honvédségi és a kiküldött tulajdonát képező vagyontárgyak biztosítási összegei, a biztosítási díj megtérítése során csak a honvédségi tulajdonú tárgyakra eső, arányosan megállapított rész számolható el.

(3) A lakáshoz kapcsolódó külön szolgáltatások (világ-, gáz-, víz- és csatornadíj, fűtés, hűtés, személyszállítás) díja, ideértve az esetlegesen fizetendő társasházi közös költséget is, a kiküldöttet terheli. Ha ezen szolgáltatások díjainak félévre számított együttes összege utólagosan, egy-egy naptári félévre vonatkozóan meghaladja a kiküldött devizaellátmánya és családtagi pótléka félévre számított együttes összegének (a továbbiakban: féléves összellátmány) az 5%-át, az ezt meghaladó részt a honvédség a kiküldött kérelmére egyéb költségterítésként megtéríti. A 3. § i) pontjának 6. alpontja szerinti szervezetek állományában szolgálatot teljesítők esetében az engedélyező előjáró az előzőektől eltérően havi elszámolást is engedélyezhet. Az előzőekben említett összellátmány megállapítása szempontjából a 13. § alapján járó vezetői devizaellátmány-pótlék és devizaellátmány-kiegészítés összegét figyelmen kívül kell hagyni.

(4) Amennyiben a lakbér a külön szolgáltatások alapdíját is magában foglalja, úgy a szolgáltatások díjaként a tényleges összeget kell megállapítani, amely azonban nem haladhatja meg a kiküldött féléves [a 3. § i) pontjának 6. alpontja szerinti szervezetek állományában szolgálatot teljesítők esetében a (3) bekezdésben említett engedély megadása esetén havi] összellátmányának 5%-át. Együtt élő házastársak egyazon állomáshelyen történő külföldi szolgálata esetén a devizaellátmányuk és a gyermek(ek) után járó családtagi pótlék együttes összegét kell alapul venni.

(5) A közüzemi szolgáltatások felhasznált mennyiségének mérésére szolgáló mérőkészülékek beszerelésének költsége, valamint a szolgáltatások alapdíja a honvédséget terheli.

(6) A honvédség a telefonfelszerelés költségét, a készülék bérleti díját, a telefonállomás alapdíját, valamint – részletes számla vagy egyéb hivatalos nyilvántartás alapján – a szolgálati beszélgetések díját megtéríti.

20. §

(1) Amennyiben a tartós külföldi szolgálat megkezdésekor – idő hiányában – a honvédség a 18. § (1) bekezdése szerinti elhelyezést nem tudja a kiküldött és családja részére biztosítani, az e rendeletben meghatározott lakás rendelkezésre bocsátásáig az ideiglenes szállodai vagy egyéb elhelyezés költségeit a honvédség viseli.

(2) A szálloda vagy egyéb elhelyezés kategóriáját az engedélyező eljáró által előírt szempontok alapján kell meghatározni.

(3) Amennyiben az (1) bekezdés szerinti szállodai vagy egyéb elhelyezési költség – ide nem értve a mosatás, valamint egyéb kiegészítő szolgáltatások (pl. minibár stb.) igénybevételéből eredő költségeket – tartalmazza a kötelező jellegű reggeli költségét is, abban az esetben minden eltöltött naponként az időarányos havi devizaellátmány egy napra eső összegét 10%-kal csökkenteni kell.

Egészségügyi ellátás költsége

21. §

(1) A kiküldött és családtagi pótlékra jogosító hozzátartozója által indokoltan igénybe vett egészségügyi ellátás külföldön felmerült és igazolt költségének 15%-a a kiküldöttet, 85%-a pedig a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló jogszabályok vonatkozó rendelkezései alapján a Fővárosi és Pest Megyei Egészségbiztosítási Pénztárat (a továbbiakban: FPEP) terheli. A külföldi gyógykezelés indokoltságát az e bekezdésben említett jogszabályok rendelkezései alapján kell elbírálni. Amennyiben az igényelt egészségügyi ellátás nem tartozik az e bekezdésben említett jogszabályok szerint meghatározott sürgős szükség körébe, az esetleges magyarországi kezelésről, valamint a kapcsolódó utazási költségtérítésről előzetesen – az MH Honvéd Egészségügyi Központ útján – az OEP feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve döntését kell kérni.

(2) A külföldi gyógykezelés költségéből az (1) bekezdés szerint az FPEP-et terhelő rész megtérítése érdekében a honvédség az FPEP-pel megállapodást köt, melyre a honvédség részéről a HM KPÜ intézkedik. A megtérítési igény érvényesítésével kapcsolatos eljárásban a személyiségi jogok tiszteletben tartása érdekében használhatók a

betegségek és az egészséggel kapcsolatos problémák nemzetközi statisztikai osztályozása (BNO) szerinti, valamint az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által előírt kódok, amelyeket az eljárásban közreműködő szervezetek kötelesek elfogadni. Amennyiben a kiküldött vagy családtagi pótlékra jogosító hozzátartozója nem járul hozzá egészségügyi adatainak honvédség általi kezeléséhez, vagy egyéb okból nem kívánja igénybe venni a honvédségen keresztül történő elszámolást, az (1) bekezdés szerinti egészségügyi ellátás költségének megtérítését az FPEP-től közvetlenül is kérheti.

(3) A honvédség megtéríti a kiküldött és családtagi pótlékra jogosító hozzátartozója részére beadott, a külföldi átlomáshelyre kötelezően előírt védőoltások költségét, illetőleg – lehetőség szerint – természetben biztosítja azokat. A honvédség által természetben biztosítható védőoltások köréről, a beadás rendjéről, az azzal kapcsolatos eljárási szabályokról az MH Honvéd Egészségügyi Központ parancsnoka intézkedik.

(4) A kiküldött családtagi pótlékra jogosító hozzátartozójának fogyatékoságával összefüggő kiegészítő gyógykezelések (gyógytorna, fizikoterápia), gyógyászati segédeszközök költségéhez – az illetékes szakorvos írásos javaslatát is figyelembe véve – az FPEP által kifizetett ellátási költségtérítésen túl a honvédség a kiküldő engedélye alapján indokolt esetben hozzájárulhat.

(5) A kiküldött és családtagi pótlékra jogosító hozzátartozója a külföldön felmerülő egészségügyi ellátási és egyéb gyógyászati költségek elszámolásának előfeltételként a kiutazás előtt, valamint évente egyszer – a szabadság időtartama alatt – az MH Honvéd Egészségügyi Központ parancsnoka által meghatározott egészségügyi intézményben egészségi orvosi vizsgálaton köteles megjelenni, és a szükséges kezeléseken részt venni. A kiküldött köteles leadni az egészségügyi intézmény által kiállított, az orvosi vizsgálaton való megjelenésről szóló igazolás egy másolati példányát az illetékes pénzügyi ellátó szerv részére.

(6) Az illetékes pénzügyi ellátó szerv a megtérítési igény érvényesítése előtt köteles ellenőrizni, hogy a kiküldött által benyújtott számla tartalmazza-e a (2) bekezdés szerinti megállapodásban előírt tartalmi elemeket. Amennyiben a számla a szükséges tartalmi elemekkel nem rendelkezik vagy nem egyértelmű a számla tartalma, akkor az illetékes pénzügyi ellátó szervnek – illetőleg a 3. § i) pont 6. alpont szerinti szervezetek állományába tartozók esetében az illetékes pénzügyi ellátó szerv adatszolgáltatása alapján a kiküldöttnek – az egészségügyi szolgáltatás igénybevételének országa szerint illetékes magyar külképviseleti szervtől konzuli tanúsítványt kell kérnie, amely igazolja, hogy a számlát az adott ország számviteli rendjének megfelelően bocsátották-e ki.

(7) Az (1) bekezdés szerinti elszámolás esetén a kiküldött részére az egészségügyi ellátás költségének honvédség általi kifizetése csak annak az FPEP-pel való végleges

elszámolását követően történhet meg. Az egyszeri alkalommal felmerült és legalább 300 EUR, illetőleg annak megfelelő összegű költség esetén – az FPEP-pel való végleges elszámolás megtörténteig – a kiküldött részére kérelmére az illetékes pénzügyi ellátó szerv az igazolt költség 85%-ával azonos összegű előleget folyósít. Az FPEP által történő visszatérítés végleges elmaradása esetén azonban a kiküldöttnek a felvett előleget az elszámolás sikertelenségére vonatkozó írásos értesítés kézhezvételétől számított harminc napon belül vissza kell fizetnie.

(8) A kiküldött és családtagi pótlékra jogosító hozzátartozója választhat, hogy az (1) bekezdés szerinti jogszabályokban említett Európai Gazdasági Térség (a továbbiakban: EGT) tagállama területén az egészségügyi szolgáltatást az Európai Unió vonatkozó közösségi rendeletének rendelkezései szerint veszi igénybe, vagy az (1) bekezdésnek megfelelően az általa indokoltan igénybe vett egészségügyi ellátás felmerült és igazolt költsége 85%-ának megtérítését kéri. Ez utóbbi lehetőség választása esetén az (1)–(7) bekezdések rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(9) Amennyiben a kiküldött és családtagi pótlékra jogosító hozzátartozója az EGT tagállama területén a (8) bekezdés szerinti közösségi rendelet alapján veszi igénybe az egészségügyi ellátást, akkor az így felmerült költség térítésköteles hányada (önrésze) a kiküldöttet terheli.

Biztosítás

22. §

A kiküldött és családtagi pótlékra jogosító hozzátartozója javára – a külföldön eltöltött időre – a HM FLÜ baleseti halálra és baleseti rokkantságra szóló baleset-biztosítást köt.

Iskoláztatási költség

23. §

(1) A kiküldöttnek a vele külföldön tartózkodó, családtagi pótlékra jogosító gyermeke után az alap- és középfokú oktatási intézményben felmerülő tandíjköltséget – a költségtérítés mértékének, valamint igénybevétele konkrét feltételeinek (a külszolgálat megkezdését megelőzően lefolytatott személyi beszélgetésen való külön) ismertetését követően – a (2)–(6) bekezdésekben foglaltak szerint kell megtéríteni.

(2) Az oktatási intézmény éves tandíját – eredeti számla vagy az oktatási intézmény által kiállított számlát helyettesítő bizonylat leadása ellenében – a KüM rendeletben az adott országra meghatározott alapösszeg legfeljebb tízszereséig terjedő mértékéig meg kell téríteni.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott összegben felül csak a honvédelmi miniszter külön engedélye alapján folyósítható további költségtérítés. A miniszteri engedély a feltételek változatlanlansága esetén a külföldi szolgálat teljes időtartamára vonatkozik. A költségtérítésre vonatkozó kérelmet – az engedélyező előljáró véleményével együtt – a HM KPÜ útján kell a honvédelmi miniszter részére felterjeszteni.

(4) Az alapfokú képzést közvetlenül megelőző (legfeljebb kétéves időtartamú) ún. iskolai előkészítő tandíját a (2)–(3) bekezdésekben foglaltak figyelembevételével kell megtéríteni.

(5) Amennyiben a kiküldött fogyatékos gyermekét speciális oktatási intézményben kell taníttatni, annak költségeit a (2)–(4) bekezdésekben foglaltak figyelembevételével kell megtéríteni.

(6) A tandíjköltség-térítés összegét gyermekenként kell megállapítani és folyósítani. A tandíjköltség a tanév szerinti éves (féléves) tandíjat, a beiratkozás díját (regisztrációs költséget) foglalja magában.

(7) A gyermekek taníttatásával összefüggő egyéb, a (6) bekezdésben nem szereplő költségeket (így különösen a tanszer, tankönyv, az oktatási intézmény által szervezett kirándulás, szabadidős programok, külön nyelvvórák, az iskolabusz költségeit, valamint az oktatási intézmény részére történő bármely egyéb befizetéseket) nem lehet a kiküldött részére megtéríteni.

Egyéb költségek

24. §

Az e fejezetben külön nem említett, egyéb költségek közül a kiküldött részére meg kell téríteni:

- a) a kiküldött és családtagi pótlékra jogosító hozzátartozóinak vízumköltségét, valamint a vízum kiadásához esetlegesen szükséges orvosi vizsgálat költségét;
- b) a külföldi regisztrációval kapcsolatosan felmerülő hatósági díjakat;
- c) a szolgálati ügyek intézésével összefüggésben felmerült postaköltséget.

Előlegek

25. §

A kiküldött részére külföldi szolgálata megkezdése előtt legfeljebb két hónappal, kérelmére a vezénylés előtti időszak szerinti állományilletékes parancsnok a központi keret terhére kéthavi bruttó alapilletmény összegéig terjedő illetményelőleg folyósítását engedélyezheti a külföldi szolgálat időtartamának megfelelő, de legfeljebb tizenkét havi törlesztéssel. A külföldi szolgálattal összefüggésben

folyósított illetményelőleget a külön jogszabály alapján folyósított illetményelőlegre való jogosultság megállapításánál említett időkorlát szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.

26. §

(1) A kiküldöttnek a külföldi szolgálat megkezdésekor, vagy legfeljebb az azt követő hat hónapon belül kérelmére, egyszeri alkalommal – a (8) bekezdésben foglaltakra is figyelemmel – devizaellátmány-előleget kell folyósítani, amelynek összege nem haladhatja meg a 2,5-es szorzószámmal számított devizaellátmány három havi összegét.

(2) A kiküldöttnek a külföldi szolgálat megkezdésekor, vagy legfeljebb az azt követő hat hónapon belül kérelmére az (1) bekezdésben meghatározottakon felül – a (8) bekezdésben foglaltakra is figyelemmel – egyszeri alkalommal, kizárólag gépkocsivásárlás céljára igénybe vehető, 2,5-es szorzószámmal számított további hat havi devizaellátmány-előleget kell folyósítani, amelynek összege azonban nem haladhatja meg a gépkocsi vételárát. A hat havi devizaellátmány-előleget kizárólag a gépkocsi külföldi szolgálat megkezdését követően külföldön történő beszerzésére lehet felhasználni. A gépkocsivásárlást számlával kell igazolni.

(3) A kiküldött a devizaellátmány-előleg felhasználásával vásárolt gépkocsira – a devizaellátmány-előleg törlesztésének időtartamára – köteles a vásárlással egyidejűleg CASCO vagy azzal egyenértékű biztosítást kötni, és a biztosítási szerződés létrejöttét az illetékes pénzügyi ellátó szerv felé igazolni.

(4) A kiküldött az (1)–(2) bekezdések szerinti devizaellátmány-előlegeket leghamarabb a külföldi szolgálat megkezdését követően – az illetékes pénzügyi ellátó szervtől írásban – igényelheti. A devizaellátmány-előleg kifizetését lehetőség szerint soron kívül, de legkésőbb a kérelem benyújtásától számított tizenöt napon belül teljesíteni kell. A 3. § i) pont 6. alpontja szerinti szervezetek állományának esetében a devizaellátmány-előlegeket az MK KFH főigazgatójának intézkedése szerint kell kifizetni.

(5) Az (1) bekezdés szerinti előleg legfeljebb tíz havi, a (2) bekezdés szerinti előleg pedig legfeljebb harminchat havi részletre, ha azonban a külföldi szolgálat tervezett időtartama ennél rövidebb, akkor legfeljebb annak végéig terjedő visszatörlesztési kötelezettség előírásával engedélyezhető. A devizaellátmány-előleg törlesztését legkésőbb a felvételét követő harmadik hónapban kell megkezdeni, és a törlesztésnek – egyenlő részletekben történő levonás (befizetés) mellett – a hazatérés napjáig be kell fejeződnie.

(6) Amennyiben előre nem látható okok miatt a külföldi szolgálat a devizaellátmány-előleg visszafizetése előtt fejeződik be, a kiküldött az előleg fennmaradó részét a külföldi állomáshely végleges elhagyása előtt egy összegben

a felvétel pénznemében, vagy belföldön legkésőbb a külszolgálat befejezésétől számított harminc napon belül – a hazatérés időpontját megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, hivatalos MNB devizaárfolyamon átszámítva – forintban köteles visszafizetni. Ha a kiküldött a devizaellátmány-előleget a külszolgálat befejezésétől számított harminc napon belül nem fizeti vissza, a honvédség a késedelmes napokra a Polgári Törvénykönyv szerinti kamatot számít fel. Amennyiben a külföldi szolgálat a kiküldött önhibáján kívüli okból fejeződik be idő előtt, a fennmaradó devizaellátmány-előleg tartozás visszafizetése előtt a kiküldő a törlesztésre az előzőeknél kedvezőbb feltételeket is megállapíthat.

(7) Az egy évet meg nem haladó időtartamú külföldi szolgálat esetén – a 3. § i) pont 6. alpontjában említett szervezetek állományának kivételével – devizaellátmány-előleg nem folyósítható.

(8) Az (1)–(2) bekezdések alapján biztosítható devizaellátmány-előlegek legfeljebb akkora összegekben fizethetők ki, amelyek esetén a havi törlesztő részeket együttesen sem haladják meg a kiküldött devizaellátmányának 50%-át.

27. §

A kiküldött részére egyszeri alkalommal visszatérítés-köteles 2000 EUR, illetőleg annak megfelelő összegű, a tárgyhónapot megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, hivatalos MNB devizaárfolyamon átszámított USD utazási előleget kell folyósítani a kiutazás előtti nyolc munkanapon belül. Az utazási előleget az első szabadságra történő hazautazás során – illetőleg amennyiben a külszolgálat az egy évet nem haladja meg, legkésőbb a végleges hazautazás utáni nyolc munkanapon belül – kell a honvédség részére visszatéríteni. A 3. § i) pont 6. alpontja szerinti szervezetek állománya tekintetében az utazási előlegre való jogosultság és a folyósítás szabályait az MK KFH főigazgatójának intézkedése határozza meg.

Gépjárműhasználat

28. §

(1) Az engedélyező eljáró által – a hazai gépjárműhasználatra vonatkozó szabályok figyelembevételével – meghatározott feltételekkel a honvédség a kiküldött részére:

a) a feladat jellegétől függően szolgálati gépjárművet biztosíthat;

b) saját tulajdonú gépkocsi szolgálati célú igénybevételét engedélyezheti, mely esetben a (2) bekezdés szerinti térítés jár.

(2) A 26. § (2) bekezdése szerinti devizaellátmány-előleg felhasználásával vásárolt gépkocsit – a külön rendelkezésekben meghatározott térítési díj ellenében – a kiküldött az engedélyező előljáró utasítása alapján beosztásával összefüggő feladatai ellátására is köteles használni.

(3) Az (1)–(2) bekezdések szerinti lehetőségek hiányában a kiküldött részére indokolt esetben szolgálati feladatai ellátása érdekében – alkalmanként – bérelt gépjármű igénybevétele is engedélyezhető, amelynek költsége a honvédséget terheli.

(4) Az (1) bekezdés a) pontja szerinti szolgálati gépjármű biztosításának és a (3) bekezdés szerinti gépjárműbérlet engedélyezésének szabályait külön rendelkezés [a 3. § i) pont 6. alpontja szerinti szervezetek állománya esetében MK KFH főigazgatói intézkedés] tartalmazza.

(5) A gépkocsival történő munkába járás nem minősül szolgálati célú igénybevételnek.

Eljárás a külszolgálat során bekövetkező elhalálozás esetén

29. §

(1) A kiküldött külszolgálat idején történő elhalálozása esetén a vele külföldön egy háztartásban élő, családtagi pótléokra jogosító hozzátartozója részére a kiküldött elhunytát követő harminc napra számított devizaellátmányát és családtagi pótlékát is ki kell fizetni. A kifizetés csak egy személy részére történhet. Amennyiben a kiküldöttel nem élt együtt családtagi pótléokra jogosító hozzátartozó, akkor a halál bekövetkeztéig ki nem fizetett devizaellátmányt az örökösödési eljárás során meghatározott személy(ek) részére kell kifizetni.

(2) Amennyiben a kiküldött halála a 11. § szerinti keresőképtelenséggel járó betegséggel összefüggésben következett be, az (1) bekezdés szerinti devizaellátmány kiszámításánál a 11. §-ban szereplő mértékeket kell figyelembe venni.

(3) A családtagi pótléokra jogosító hozzátartozó külföldön történő elhalálozása esetén a kiküldött részére az elhalálozott hozzátartozó után az elhalálozást követő harminc napra számított családtagi pótlékot is ki kell fizetni.

(4) A kiküldött külföldi elhalálozása esetén hazaszállítatásáról és temetéséről a honvédség gondoskodik.

(5) A családtagi pótléokra jogosító hozzátartozó elhalálozása esetén a kiküldött részére kérelemre külön jogszabály alapján eseti temetési segély kifizetése engedélyezhető.

(6) A kiküldött halála esetén az általa a 25–27. §-ok alapján korábban felvett illetményelőlegnek, devizaellátmány-előlegeknek és utazási előlegnek az elhalálozást követően esedékes (még törlesztetlen) részéből adódó tar-

tozás miatt fennálló visszafizetési kötelezettséget a kiküldő törli.

(7) Az (1) bekezdés szerinti devizaellátmány és családtagi pótlék előlegelevonással nem terhelhető.

Egyéb jogosultsági és eljárási szabályok

30. §

Együtt élő házastársak egyazon állomáshelyen történő külföldi szolgálata esetén a 7. § (1) bekezdésében, a 15. § (2)–(3) bekezdéseiben, a 16. § (3) és (5) bekezdéseiben, a 17. §-ban, a 23. §-ban és a 24. § a) pontjában foglalt jogosultságok csak az egyiküket illetik meg, illetőleg a 19. § (3) bekezdése szerinti fizetési kötelezettség csak egyiküket terheli.

31. §

(1) A külföldi szolgálattal összefüggésben tévesen kifizetett összeg az általános elévülési időn belül a kiküldöttől írásbeli felszólítással visszakövetelhető.

(2) A kiküldött az ellátmánnyal kapcsolatos túlfizetésből eredő, valamint a külföldön felmerült egyéb tartozását abban a pénznemben köteles megfizetni, amelyben a tartozás fennáll.

(3) A kiküldött devizaellátmányából levonásnak csak az e rendeletben foglalt szabályok, végrehajtható határozatnak kifejezetten ilyen irányú intézkedése, vagy a kiküldött hozzájárulása alapján van helye.

32. §

(1) A kiküldött külszolgálatlal kapcsolatos rendszeres járandóságait a besorolási határozat (parancs) tartalmazza, amelyben különösen a következő adatokat kell szerepeltetni:

a) a kiküldött nevét, rendfokozatát (nem katona állományú személyek esetén állományviszonyát);

b) a kiküldött adóazonosító jelét, alkalmazotti azonosító számát;

c) a kiküldött családtagi pótléokra jogosító hozzátartozóinak nevét, anyja nevét, születési évét, hónapját, napját;

d) a devizaellátmány és a családtagi pótlék megállapított összegét.

(2) A kiküldött családtagi pótléokra jogosító hozzátartozóinak az (1) bekezdés c) pontja szerinti személyi adatait – függetlenül a hozzátartozók külföldi állomáshelyre történő tényleges kitelepülésének konkrét időpontjától – minden esetben fel kell tüntetni a besorolási határozatban (parancsban).

(3) A besorolási határozat (parancs) tervezetének pénzügyi járandóságokra vonatkozó szövegrészét a HM KPÜ-vel előzetesen véleményeztetni (ellenjegyeztetni) kell.

III. Fejezet

A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELET KERETÉBEN KÜLFÖLDI SZOLGÁLATOT TELJESÍTŐKRE VONATKOZÓ KÜLÖNÖS SZABÁLYOK

A juttatások rendszere

33. §

(1) A kiküldött a külföldi szolgálat idejére külön jogszabályokban és rendelkezésekben meghatározott térítésmentes ételmezési, elhelyezési, valamint – a protetikai munkák kivételével – egészségügyi ellátásra jogosult, továbbá részére természetben kell biztosítani a külszolgálat ellátásához szükséges ruházatot, fegyverzetet, egyéb felszerelést.

(2) Az (1) bekezdés szerinti természetbeni ellátáson túlmenően a kiküldött devizaellátmányra, illetőleg a 42. § szerinti kiküldetésekor – az e rendeletben előírt megfelelő feltételek teljesülése esetén – külföldi napidíjra és egyéb költségterítésekre is jogosult.

Devizaellátmány

34. §

A kiküldöttet a külföldi tartózkodás időtartamára a külszolgálat alatt ellátott beosztáshoz rendszeresített rendfokozattól, a konkrét beosztás jellegétől, illetve a külföldi átlomáshelytől függő mértékű devizaellátmány illeti meg, amely alapdevizaellátmányból, vezetői devizaellátmány-pótlékból és devizaellátmány-kiegészítésből áll.

35. §

Az alapdevizaellátmánynak a rendszeresített rendfokozathoz igazodó havi összegeit a 2. számú melléklet tartalmazza. Az alapdevizaellátmány összege független a ténylegesen viselt rendfokozattól.

36. §

A parancsnoki (vezetői) beosztást ellátó kiküldött részére vezetői devizaellátmány-pótlék jár, amelynek mértéke tábornoki beosztás esetén az alapdevizaellátmány 10%-a, ezredesi beosztás esetén 7,5%-a, egyéb főtiszt vagy tiszt parancsnoki (vezetői) beosztás esetén 5%-a.

37. §

A kiküldött a béketámogató művelet jellegétől, veszélyességi fokától, a magyar kontingens konkrét feladatától, valamint a szolgálatteljesítés körülményeitől függően devizaellátmány-kiegészítésre jogosult, amelynek havi nettó összege:

- 1. kategóriába sorolt művelet esetén az alapdevizaellátmány 75–150%-a,
- 2. kategóriába sorolt művelet esetén az alapdevizaellátmány 30%-a,
- 3. kategóriába sorolt művelet esetén az alapdevizaellátmány 20%-a,
- 4. kategóriába sorolt művelet esetén a kiküldött részére devizaellátmány-kiegészítés nem jár.

38. §

(1) A kiküldött részére a devizaellátmány – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – a külföldi szolgálat vezénylési határozatban (parancsban) meghatározott első napjától annak utolsó napjáig jár. Amennyiben a kiküldött a külszolgálatot – bármely okból – a vezénylési határozatban (parancsban) feltüntetett első naptól eltérő időpontban kezdi meg, illetőleg az abban szereplő utolsó naptól eltérő időpontban fejezi be, akkor részére a devizaellátmány csak a ténylegesen (szolgálati érdekből) külföldön töltött időre (a magyar határ átlépése napjától annak ismételt átlépése napjáig) jár. Ilyen esetben a vezénylési határozatot (parancsot) módosítani kell, és a devizaellátmány folyósítását a módosított határozat (parancs) alapján kell végrehajtani.

(2) A kiküldöttnek a Hjt. 97–99. §-ai és 102–103. §-ai szerinti alap- és pótszabadság, szülei szabadság, gyermekszületés esetén járó munkaidő-kedvezmény vagy illetmény nélküli szabadság időtartamára – a szolgálati érdekből történő ideiglenes hazarendelést kivéve – devizaellátmány nem jár.

(3) Nem minősülnek a Hjt. szerinti szabadságnak az adott béketámogató művelet Műveleti Utasításában (SOP) foglaltak alapján biztosított szabadnapok. E szabadnapok igénybevételének időtartamára – függetlenül attól, hogy azt a kiküldött hol tölti el – devizaellátmány jár.

(4) Amennyiben a kiküldött részére a külföldi szolgálat alatt határozatban (parancsban) az eredetitől eltérő beosztás ellátását írják elő, akkor részére a határozatban (parancsban) meghatározott naptól kezdődően az új beosztásra megállapítható devizaellátmányt kell folyósítani.

39. §

(1) A töredékhavi devizaellátmány kiszámításánál a tárgyhó naptári napjainak számát kell alapul venni.

(2) A devizaellátmányt eltérő intézkedés hiányában az e rendeletben meghatározott külföldi pénznemben kell folyósítani, kivéve ha a béketámogató műveletben részt vevő egyéb országokkal való elszámolás vagy az állomáshely sajátosságai miatt egyéb pénznemben indokolt a kifizetést teljesíteni. Az eltérő pénznemben történő folyósításra irányuló kérelmet a HM KPÜ útján kell a honvédelmi miniszterhez felterjeszteni.

(3) A devizaellátmány folyósítását úgy kell végrehajtani, hogy utólag, legkésőbb a tárgyhót követő hónap ötödik napján a devizaellátmánynak a kiküldött által előzetesen meghatározott része a kiküldött devizaszámláján megjelenjen, a fennmaradó része pedig a kiküldött részére az állomáshelyen, valutában kifizetésre kerüljön. A külföldi szolgálat megszűnése esetén a devizaellátmány folyósítását a hazautazást megelőző öt munkanappal korábban kell végrehajtani.

(4) A (3) bekezdés szerinti devizaellátmány-folyósítás lebonyolítása érdekében a kiküldött a külszolgálatra történő felkészítés ideje alatt köteles nyilatkozni arról, hogy a devizaellátmányából havonta mekkora összeget kíván a devizaszámlájára átutaltatni, s mekkora összeget kér kézhez kifizetni. A nyilatkozatot az illetékes pénzügyi ellátó szerv részére kell benyújtani. A kiküldött külföldi szolgálata során egy alkalommal, az illetékes pénzügyi ellátó szervnél módosító nyilatkozat kitöltésével kérheti az átutalt, illetve a kézhez fizetett összegek megváltoztatását.

40. §

A kiküldött az egészségügyi szabadsága időtartamára – kivéve annak belföldön eltöltött időtartamát – a 11. § szerint jogosult devizaellátmányra.

41. §

A kiküldött devizaellátmányát – az azt terhelő adó- és járulékfizetési kötelezettség teljesítése érdekében – bruttósítani kell. A bruttósítás során a 12. §-ban foglaltak megfelelő alkalmazásával kell eljárni.

Külföldi napidíj és kiküldetési költségek

42. §

Ha a kiküldött a külföldi szolgálat ideje alatt a 3. § g) pontja szerinti kiküldetést teljesít, részére a 14. § (1)–(2) és (4) bekezdései szerinti feltételekkel külföldi napidíj és egyéb költségterítés jár.

43. §

Ha a kiküldött a kiküldetés helyén térítésmentes természetbeni étellemezési ellátásban részesül, részére a 42. § szerinti külföldi napidíjat változatlan összegben kell folyósítani.

Utazási költségek

44. §

(1) Ha a kiküldött utazását a honvédség természetben nem biztosítja, vagy a béketámogató műveletet irányító szervezet azt nem téríti meg, az esetben a 15. § (1) bekezdés a)–c) és e) pontjai és (4) bekezdése, valamint a 16. § (5)–(6) bekezdései szerinti szabályokat – a (2)–(3) bekezdésekben foglaltakat is figyelembe véve – kell megfelelően alkalmazni.

(2) A kiküldött részére a Hjt. 96. §-a szerinti szabadság, munkaidő-kedvezmény magyarországi letöltése esetén a honvédség egy alkalommal megtéríti az utazási költséget, ha a külföldi szolgálat időtartama várhatóan az egy évet meghaladja. A külszolgálat időtartamának kiszámítása szempontjából a vezénylés meghosszabbításának időtartamát is figyelembe kell venni. A kiküldöttnek a költségterítés igénybevételére attól a naptól kezdődően van lehetősége, amikortól vezénylési határozat (parancs), illetve annak módosítása egyértelművé teszi a külszolgálat egy évet meghaladó időtartamát.

(3) Az (1)–(2) bekezdések szerinti utazásoknál igénybe vehető utazási eszközt az engedélyező előljáró jogosult meghatározni.

Szállítási költségek

45. §

(1) Az állomáshelyre történő kiutazás és a végleges hazautazás alkalmával az engedélyező előljáró által jóváhagyott felszerelés és legszükségesebb személyi ingóságok szállításának számlával igazolt költségeit a honvédség megtéríti, amennyiben a szállítás nem honvédségi vagy a béketámogató műveletet irányító nemzetközi szervezet által biztosított szállítóeszközzel történik, illetve amennyiben annak költségét a nemzetközi szervezet nem téríti meg.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakon túlmenően a honvédség a kiküldött részére a 17. § (3)–(4) bekezdései szerinti feltételekkel megtéríti az esetlegesen felmerülő vámköltséget.

Egészségügyi ellátás költsége

46. §

Amennyiben a kiküldött külföldi egészségügyi ellátása a 33. § (1) bekezdése szerint természetben nem oldható meg, s ezért polgári egészségügyi intézményt kell igénybe venni, annak költségei a honvédséget terhelik, kivéve, ha azt a nemzetközi szervezet megtéríti.

Előlegek

47. §

(1) A kiküldött részére a külföldi szolgálat megkezdése alkalmával illetményelőleg a 25. § szerinti feltételekkel folyósítható.

(2) A kiküldött részére kérelemre az illetékes pénzügyi ellátó szerv legfeljebb 500 EUR, illetőleg annak megfelelő összegű, a tárgy hónapot megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, hivatalos MNB devizaárfolyamon átszámított USD devizaellátmány-előleget biztosít. Az előleget az első havi devizaellátmány kifizetésekor kell a honvédség részére visszatéríteni.

Egyéb eljárási szabályok

48. §

(1) A békétámogató műveletek keretében külföldi szolgálatot teljesítő kiküldöttek esetében a 22. §, a 24. § a) és b) pontjai, a 29. § (1)–(2), (4), (6)–(7) bekezdései, valamint a 31–32. §-ok rendelkezéseit is megfelelően alkalmazni kell.

(2) Az NRF és az EU BG kötelékébe feljánlott egységben, alegységben külföldön szolgálatot teljesítőkre a külföldi szolgálat megkezdésétől annak befejezéséig az e fejezetben foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni.

IV. Fejezet

*A KATONAI MEGFIGYELŐKRE VONATKOZÓ
KÜLÖNÖS SZABÁLYOK*

49. §

(1) Ha a nemzetközi szervezet által a katonai megfigyelő részére fizetett napidíj havi (az illetékes pénzügyi ellátó szerv részére hivatalosan igazolt) összege nem éri el az adott országra az 52. § szerint megállapítható külföldi napidíj egy hónapra számított összegének 150%-át, a külön-

bözetet – a Hjt. 125/A. §-ában foglaltak alapján – külföldi napidíj-kiegészítésként kell részére folyósítani.

(2) Ha a nemzetközi szervezet által havonta folyósított napidíj a külföldi napidíj egy hónapra számított összegének 150%-át meghaladja, a katonai megfigyelő a honvédségtől ellátásra nem jogosult.

(3) Amennyiben a nemzetközi szervezet által folyósított napidíj pénzneme eltér a katonai megfigyelő részére megállapítandó külföldi napidíj-kiegészítés pénznemétől, abban az esetben a nemzetközi szervezet által folyósított összeget a jogosultság időpontját megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, hivatalos MNB devizaárfolyamon át kell számítani a napidíj-kiegészítés pénznemére.

V. Fejezet

*AZ IDEIGLENES KÜLFÖLDI SZOLGÁLATOT
TELJESÍTŐKRE VONATKOZÓ KÜLÖNÖS
SZABÁLYOK**Az ideiglenes külföldi szolgálat elrendelése*

50. §

(1) Ideiglenes külföldi szolgálat elrendelésére jogosult

- a) a honvédelmi miniszter,
- b) a Honvédelmi Minisztérium (a továbbiakban: HM) államtitkára,
- c) a HM kabinetfőnöke,
- d) a HM szakállamtitkárai,
- e) a HM Honvéd Vezérkar főnöke,
- f) a katonai nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói,
- g) a katonai főügyész,
- h) a külföldi utazási kerettel rendelkező katonai szervezetek (szervek) vezetői

a szolgálati alárendeltségükbe tartozók tekintetében.

(2) Az (1) bekezdés b)–g) pontjaiban szereplő személyek ideiglenes külföldi szolgálatának elrendelésére a honvédelmi miniszter, a h) pontjában szereplő személyek esetében pedig a szakmai előjáró jogosult.

(3) Az (1) bekezdés h) pontjában szereplő személyek a hatáskörükbe tartozó utazási keret terhére a szolgálati alárendeltségükbe nem tartozók részére is elrendelhetnek ideiglenes külföldi szolgálatot, amennyiben a kiutazáshoz a kiküldött állományilletékes parancsnoka előzetesen írásban hozzájárult.

(4) Az ideiglenes külföldi szolgálatot minden esetben írásban kell elrendelni. Az elrendelés alapján kiutazási engedélyt kell készíteni, amelyet a kiküldő vagy az általa kijelölt személy ír alá. A kiutazási engedély tervezetének pénzügyi járandóságokra vonatkozó szövegrészét a HM KPÜ-vel előzetesen véleményeztetni (ellenjegyeztetni) kell.

(5) A kiutazási engedélynek tartalmaznia kell az ideiglenes külföldi szolgálattal kapcsolatos információkat, valamint a kiküldött személyes adatait, így különösen:

- a) az ideiglenes külföldi szolgálatot elrendelő szerv megnevezését, az elrendelő okirat számát;
- b) az ideiglenes külföldi szolgálat helyét;
- c) az ideiglenes külföldi szolgálat célját;
- d) az ideiglenes külföldi szolgálat kezdetét és végét;
- e) az kiküldött(ek) nevét, rendfokozatát (nem katonai állományú személyek esetén állományviszonyát), katonai igazolójegy számát, útlevélszámát;
- f) a kiküldött(ek) beosztását, besorolását;
- g) a kiküldött(ek) adóazonosító jelét, alkalmazotti azonosító számát;
- h) a kiküldött(ek) részére felszámítandó napidíj mértékét;
- i) a szállásköltségre biztosított előleg összegét;
- j) az igénybe vehető utazási eszköz(öke)t, valamint annak komfortfokozatát;
- k) a kiküldött(ek) részére utólagos elszámolás mellett kiadható egyéb költségelőleg(ek) jogcímét, összegét;
- l) az ideiglenes külföldi szolgálat vonatkozásában illetékes pénzügyi ellátó szerv (az előlegek kiadására és elszámolására jogosult valutapénztár) megnevezését.

(6) A katonai nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói a saját szervezetük költségvetése terhére elrendelt ideiglenes külföldi szolgálat esetében a kiutazási engedély tartalmát az (5) bekezdésben foglaltak figyelembevételével saját hatáskörükben határozzák meg. Ilyen esetben a kiutazási engedély az (5) bekezdés a)–e) pontjainak megfelelő adatokat tartalmazza, azzal az eltéréssel, hogy a katonai igazolójegy számát és az útlevélszámot azon nem kell feltüntetni.

A juttatások rendszere

51. §

(1) A kiküldött – külföldi tartózkodására tekintettel – az e fejezetben meghatározottak szerint jogosult:

- a) külföldi napidíjra,
- b) szállásköltségének megtérítésére,
- c) utazási költségétérítésre, és
- d) a kiküldő által a kiutazási engedélyben jóváhagyott egyéb költségei megtérítésére.

(2) A rendelet hatálya alá nem tartozó személyek közül azok ellátását, akiket a kiküldő kér fel kiutazó delegáció hivatalos tagjának, a honvédség biztosítja az e fejezetben szereplő feltételekkel.

Külföldi napidíj

52. §

(1) A kiküldöttet arra a napra, amelyen a külföldön töltött idő tartama (a magyar határ átlépésétől annak ismételt

átlépéséig) eléri a nyolc órát, a teljes külföldi napidíj, arra a napra, amelyen a külföldön töltött idő tartama eléri a négy órát, de kevesebb mint nyolc óra, a külföldi napidíj 50%-a illeti meg. Ha a külföldi tartózkodás négy óránál rövidebb, a kiküldöttnek külföldi napidíj nem jár. Az államhatár átlépésének időpontját légi és vízi út esetén az indulás szerinti időpontot egy órával megelőzően, az érkezést pedig egy órával követően kell megállapítani.

(2) A kiküldötteket a külföldi napidíj szempontjából a következő kategóriákba kell besorolni:

- a) az 1. kategóriába tartozik
 - az I/VI. vagy annál magasabb besorolási kategóriával rendszeresített beosztást betöltő hivatásos és önkéntes tartalékos katona,
 - a hivatásos és szerződéses katonák illetményrendszer szerinti legalább I/VI. besorolási kategóriával rendszeresített beosztást betöltő közalkalmazott,
 - a magasabb vezetői beosztást betöltő közalkalmazott,
 - az egyetemi tanár, kutatóprofesszor, tudományos tanácsadó munkakört betöltő közalkalmazott;
- b) a 2. kategóriába tartozik
 - az I/IV–V. besorolási kategóriával rendszeresített beosztást betöltő hivatásos és önkéntes tartalékos katona,
 - a „H”–„J” fizetési osztályba sorolt vagy vezetői beosztást betöltő közalkalmazott,
 - a főiskolai tanár, egyetemi docens, tudományos főmunkatárs, főiskolai docens, adjunktus, tanársegéd, tudományos munkatárs munkakört betöltő közalkalmazott;
- c) a 3. kategóriába tartozik
 - az I/I–III. besorolási kategóriával rendszeresített beosztást betöltő hivatásos és önkéntes tartalékos katona,
 - az „E”–„G” fizetési osztályba sorolt, de nem vezető beosztást betöltő közalkalmazott,
 - a tudományos segédmunkatárs munkakört betöltő közalkalmazott;
- d) a 4. kategóriába tartozik
 - a II/I–X. besorolási kategóriával rendszeresített beosztást betöltő hivatásos és önkéntes tartalékos katona,
 - az ösztöndíjas hallgató, a középiskolai hallgató,
 - az „A”–„D” fizetési osztályba sorolt közalkalmazott.

(3) Amennyiben a kiküldött az eredeti beosztása alól mentesítve magasabb beosztás ellátásával kerül megbízásra, úgy külföldi napidíját a megbízás szerinti beosztáshoz rendszeresített besorolási kategória alapján kell megállapítani.

(4) A külföldi napidíj országokénti összegét a KüM R. állapítja meg. Amennyiben egy adott országra vonatkozóan a KüM R. nem határozza meg a külföldi napidíj összegét, akkor abban az esetben a szomszédos országokra megállapított külföldi napidíjak átlagának megfelelő összeget kell alkalmazni.

(5) A kiküldött részére külföldön térítésmentesen biztosított ételmezés esetén a megállapított külföldi napidíjat reggeli esetén 10%-kal, ebéd és vacsora esetében 20-20%-kal csökkenteni kell.

(6) Ha a kiküldött ugyanazon a napon több országban is jár, részére arra az országra megállapított külföldi napidíjat kell alapul venni, amelyben hosszabb ideig tartózkodott.

53. §

A külföldi napidíj összegének a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló, a különadóról szóló, valamint a társadalombiztosításról szóló jogszabályok alapján személyi jövedelemadó, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék, illetve magánnyugdíjpénztári tagdíj, valamint meghatározott feltételek teljesülése esetén különadó köteles része után a kiküldöttnek a személyi jövedelemadót, a különadót, valamint az egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékot, illetőleg a magánnyugdíjpénztári tagdíjat meg kell fizetnie. Az adó- és járulékkerhek megállapításakor a 12. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Szállásköltség-térítés

54. §

(1) Ha a kiküldött feladatát a külföldre érkezés napján befejezni nem tudja, illetőleg azon a napon hazautazni nem tud, abban az esetben a számlával igazolt szállásköltség megtérítésére jogosult.

(2) A szállást (a szálloda kategóriáját) a kiküldő által meghatározott szempontok alapján kell megválasztani.

(3) A napi szállásköltség felső határát, ezen túlmenően – gépjárművel történő utazás esetén – az utazás időtartamát a kiutazás előtt meg kell határozni. Ennél magasabb összegű költség csak kivételesen, előre nem látható körülmények bekövetkezése esetén, a kiküldő utólagos engedélyével számolható el.

(4) Amennyiben a szállás (a szállodai szoba) ára kötelező reggeli árát is tartalmazza, a szállásköltség számlával igazolt költségét teljes összegben meg kell téríteni a kiküldött részére, a külföldi napidíjat pedig az 52. § (5) bekezdése szerinti mérték figyelembevételével csökkenteni kell.

Utazási költségtérítés

55. §

(1) A kiküldött a külföldi utazás során a 56–58. §-ok szerinti közlekedési eszközök igénybevételére jogosult.

(2) Az utazás során igénybe vehető közlekedési eszközt, valamint annak komfortfokozatát (a kocsiosztályt) a kiutazási engedélyben kell rögzíteni.

56. §

(1) A Magyar Köztársasággal szomszédos országokba, valamint a Cseh Köztársaságba történő utazások során vonat, autóbusz, szolgálati gépjármű, illetőleg – a 28. §-ban foglaltak figyelembevételével – magángépjármű vehető igénybe. Ukrajnába, illetőleg Romániába történő utazásnál szükség esetén a kiküldő repülőgép igénybevételét is engedélyezheti.

(2) Az (1) bekezdésben fel nem sorolt ideiglenes külföldi szolgálat alkalmával repülőgép vehető igénybe. A kiküldő azonban dönthet úgy, hogy ezekben az esetekben is más közlekedési eszközzel történjen az utazás, amennyiben ezzel költségmegtakarítás érhető el.

57. §

(1) Vonaton történő utazáskor az igénybe vehető kocsiosztály (I., II. osztály) meghatározásakor a belföldi kiküldetésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A kiküldő engedélyével hálókocsijegy is elszámolható.

(2) Repülőgéppel történő utazás során az államtitkári vagy szakállamtitkári juttatásra jogosult személy Európán belüli utazásnál turistaosztály, a négy óra repülési időt meghaladó tengeren túli utazásnál, illetőleg más hosszú távú (négy órát meghaladó) járatoknál magasabb komfortosztály igénybevételére jogosult.

(3) A (2) bekezdésbe nem tartozó kiküldöttek részére a turistaosztályra érvényes repülőjegy árát kell megtéríteni.

(4) A kiküldő sürgős szükség esetén vagy biztonsági okokból az (1)–(3) bekezdésekben foglaltaktól eltérően az egyébként alacsonyabb komfortfokozatra jogosult kiküldött részére engedélyezheti a magasabb komfortosztály igénybevételét.

58. §

(1) A kiküldött a kiutazási engedély alapján szolgálati, illetőleg saját gépjárművet is igénybe vehet. Saját gépjármű igénybevétele azonban csak a külföldön is érvényes teljeskörű CASCO biztosítással rendelkezők részére engedélyezhető. A CASCO biztosítás díja a kiküldöttet terheli.

(2) Szolgálati gépjárművel történő utazás esetén az utazással összefüggésben ténylegesen felmerült szolgálati jellegű, számlával igazolt költségeket (üzemanyag, javítás, parkolás, gépjárműmosatás, autópályadíj) a honvédség megtéríti.

(3) Saját gépjárművel történő utazás esetén

a) a külön jogszabály szerint igazolás nélkül elszámolható üzemanyag fogyasztás mértéke, továbbá

b) a külön jogszabály alapján a honvédségben gépjármű használati költségként elszámolható összeg, valamint

c) az esetleg felmerülő parkolás, autópályadíj, gépjárműmosatás költsége fizethető ki azzal, hogy üzemanyagáron – az (5) bekezdésben foglaltak kivételével – az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal által a tárgyidőszakra vonatkozóan közzétett üzemanyagárát kell érteni. Az üzemanyag-felhasználás megállapításához a kiutazás előtt meg kell határozni a szolgálati utazás tervezett hosszát.

(4) Saját gépjármű igénybevétele esetén a szolgálati utazásnak a magyar országhatáron belül megtett távolsága utáni üzemanyag-felhasználás ellenértékét forintban kell fizetni.

(5) Saját gépjármű igénybevétele esetén a szolgálati utazás külföldön megtett távolsága után az üzemanyag felhasználás ellenértékét

a) külföldön történt üzemanyag-felvétel esetén a számlával igazolt üzemanyagár alapján – legfeljebb a számlán szereplő összeg erejéig – a (3) bekezdés a) pontjában említett külön jogszabály szerinti alapnorma-átalány figyelembevételével, külföldi fizetőeszközben kell kifizetni;

b) amennyiben külföldön üzemanyag-felvétel nem történt, a (3) bekezdés a) pontja figyelembevételével, forintban kell kifizetni.

(6) Ha az (5) bekezdés a) pontja alapján kifizetett összeg nem éri el a külföldön megtett távolság alapján egyébként járó összeget, a fennmaradó távolságra az üzemanyag felhasználás ellenértékét a (3) bekezdés a) pontja figyelembevételével, forintban kell kifizetni.

Szállítási költségtérítés

59. §

(1) Az ideiglenes külföldi szolgálat állomáshelyére vasúton és hajón történő kiutazás és hazautazás alkalmával a honvédség a legszükségesebb személyi ingóságok szállításának számlával igazolt költségét 30 kg súlyhatárig téríti meg.

(2) Repülőgépen történő kiutazás és hazautazás alkalmával a repülőtársaság által biztosított súlyhatáron felül a honvédség terhére 15 kg túlsúly elszámolható.

Biztosítás

60. §

Az ideiglenes külföldi szolgálatot teljesítők javára az ideiglenes külföldi szolgálattal kapcsolatos betegség-, baleset- és poggyászbiztosítást a HM FLÜ köti meg.

Egyéb költségek

61. §

Az 54–60. §-okban nem szabályozott, előzetesen nem meghatározható egyéb költségek (szolgálati telefon, helyi

utazások költsége stb.) a kiküldő utólagos engedélyével – a kiutazási engedély módosítását követően – számolhatók el.

Egyéb eljárási szabályok

62. §

(1) A kiküldöttet megillető pénzbeli járandóságokat a kiküldő, illetőleg az általa parancsban kijelölt vezető az 50. § (4) bekezdése szerinti kiutazási engedélyben határozza meg. Az úti elszámoláshoz a szükséges bizonylatokat csatolni kell. A valuta felhasználást – a külföldi napidíj kivételével – számlával kell igazolni.

(2) A kiküldött részére az ideiglenes külföldi szolgálattal kapcsolatosan elszámolható összegek megelőlegezésére – legfeljebb az utazás megkezdése előtt nyolc munkanappal – utazási előleget kell folyósítani.

(3) Az utazás elmaradása esetén a (2) bekezdés alapján felvett összeget legkésőbb nyolc munkanapon belül vissza kell fizetni.

(4) A kiküldött az általa felvett utazási előleg összegével az ideiglenes külföldi szolgálattól történő hazatéréstől számított nyolc munkanapon belül – az anyagi felelősség jogszabályokban foglalt következményei mellett – köteles elszámolni.

(5) Ha az (1) bekezdés szerint jogosan felhasználható összeget a (2) bekezdés alapján felvett összeg meghaladja, a különbözetet a hazatéréstől számított nyolc munkanapon belül – a felvett valutában – az előleget folyósító szerv részére vissza kell fizetni.

(6) Amennyiben az (1) bekezdés szerint jogosan elszámolható számla a felvett előlegétől eltérő pénznemben került kiállításra, az elszámoláshoz a külföldi valutákat hivatalos pénzváltóhely bizonylata alapján, annak hiányában pedig a tárgyhónapot megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, hivatalos MNB devizaárfolyam alapján kell át számítani.

VI. Fejezet

A KÜLFÖLDI TANULMÁNYOKAT FOLYTATÓKRA VONATKOZÓ KÜLÖNÖS SZABÁLYOK

A juttatások rendszere

63. §

(1) A külföldi tanulmányok ideje alatt a kiküldöttet a következő juttatások illetik meg:

a) a tanulmányok időtartamától függően devizaellátmány vagy külföldi napidíj,

b) szállásköltség-térítés, amennyiben a fogadó fél nem biztosít térítésmentes szállást,

c) a tanulmányok folytatásához elengedhetetlenül szükséges tankönyvek (tansegédletek), legszükségesebb (a fogadó fél által előírt) katonai ruházat és felszerelési tárgyak beszerzési költségének megtérítése, amennyiben azt a fogadó fél vagy a kiküldő nem biztosítja térítésmentesen,

d) a tanulmányok helyszínére történő kiutazás, valamint a tanulmányok befejezését követő hazautazás, illetőleg a legszükségesebb személyi ingóságok szállítási költségeinek megtérítése, amennyiben azt a fogadó fél nem biztosítja térítésmentesen,

e) a hat hónapot meghaladó, de legfeljebb tizenkét hónapig terjedő tanulmányok esetén összesen egy, a tizenkét hónapot meghaladó, de legfeljebb huszonnégy hónapig terjedő tanulmányok esetén összesen két, a huszonnégy hónapot meghaladó, de legfeljebb harminchat hónapig terjedő tanulmányok esetén összesen három, a harminchat hónapot meghaladó tanulmányok esetén összesen négy alkalommal a szabadságra történő haza- és visszautazás költségének a megtérítése, amennyiben azt a fogadó fél nem biztosítja térítésmentesen,

f) a 66. § szerint kinttartózkodó családtagok után családtagi pótlék.

(2) Az (1) bekezdés e) pontjában említett szabadságra történő haza- és visszautazási lehetőséget a külföldi tanulmányok időtartama alatt a kiküldött évenként egyszeri gyakorisággal veheti igénybe, amelynek során igazodnia kell a külföldi oktatási intézményben biztosított tanulmányi szünetek időpontjához. A 66. § szerint kinttartózkodó családtagok a hazautazási költségtérítést az (1) bekezdés e) pontjában foglaltak szerint vehetik igénybe. Az utazási lehetőség – a (3) bekezdésben foglalt eset kivételével – nem ruházható át más személyre, továbbá a jogosultságok évek között nem csoportosíthatók át, illetve nem halmozhatók.

(3) A hat hónapnál hosszabb, de tizennyolc hónapot meg nem haladó időtartamú külföldi tanulmányok esetén a szabadságra történő haza- és visszautazással összefüggésben az (1) bekezdés e) pontjában meghatározott költségtérítés – a kiküldött kérelmére – a kiküldött helyett házastársa (élettársa), illetve a 7. § (2) bekezdésében említett jogszabály szerint családi pótlékra jogosító gyermeke utazásának fedezetére is igénybe vehető.

Külföldi napidíj

64. §

(1) Az ideiglenes külföldi tanulmányok idejére a kiküldöttet – az V. fejezetben meghatározottak szerint – külföldi napidíj illeti meg.

(2) A kiküldött külföldi napidíj-kategóriájának meghatározásakor katonák esetében az állományviszonyt, illető-

leg a tanulmányok megkezdése előtt betöltött beosztáshoz rendszeresített besorolási kategóriát, közalkalmazottak esetében pedig a besorolást és a betöltött munkakört kell alapul venni.

Devizaellátmány

65. §

(1) A tartós külföldi tanulmányokat folytató kiküldött devizaellátmányra jogosult, amelyet a 6. § (2) bekezdésében meghatározott alapellátmány összege és e rendelet 3. számú melléklete szerinti – katonák esetében az állománycsoporttól, illetve a tanulmányok megkezdése előtt betöltött beosztáshoz rendszeresített besorolási kategóriától, közalkalmazottak esetében pedig a besorolástól és a betöltött munkakörtől függő – szorzószámok alapján kell megállapítani.

(2) A 3. számú melléklet szerinti szorzószámot a fogadó fél (a külföldi tanintézet vagy egyéb szerv) által térítésmentesen vagy kedvezményesen biztosított étkezés esetén – az ellátás mértékének figyelembevételével – csökkenteni kell, ennek mértéke azonban nem haladhatja meg a szorzószám 25%-át.

Családtagi pótlék

66. §

(1) A tizennyolc hónapot meghaladó időtartamban külföldi tanulmányokat folytató kiküldött a 7. § és a (2)–(3) bekezdések szerinti feltételekkel családtagi pótlékra jogosult.

(2) A családtagi pótlék összegének megállapításánál a 65. § (1) bekezdése szerinti, csökkentés nélküli devizaellátmánnyal kell számolni.

(3) Az (1) bekezdés szerinti tizennyolc hónapos időtartamba nem számítható be a külföldi tanulmányok érdemi részéhez közvetlenül nem kapcsolódó (nyelvi vagy egyéb) felkészítés, vagy más jogcímen való külföldön tartózkodás időtartama, amennyiben egy hónapnál hosszabb idő telik el a két kinttartózkodás között.

67. §

(1) A 63. § (1) bekezdés a)–b), f) pontjai szerinti juttatások együttes összegébe a fogadó fél által folyósított pénzbeli juttatásokat – függetlenül azok elnevezésétől (pl. ösztöndíj, zsebpénz, napidíj, lakbértérítések, megélhetési hozzájárulás stb.) – be kell számítani. A fogadó fél által biztosítandó különféle juttatásokat, azok mértékét a HM Személyzeti Főosztály által az illetékes pénzügyi ellátó szerv részére rendelkezésre bocsátott igazolás alapján kell figyelembe venni.

(2) Amennyiben a fogadó fél által folyósított juttatások pénzneme eltér a kiküldött részére megállapított devizaellátmány pénznemétől, abban az esetben a fogadó fél által folyósított összeget a jogosultság időpontját megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, hivatalos MNB devizaárfolyamon át kell számítani a devizaellátmány pénznemére.

(3) Ha a tartós külföldi tanulmányokat folytató kiküldött külföldi juttatásában olyan változás következik be, amely az ellátásra hatással van (pl. emelkedik vagy csökken a fogadó fél által folyósított juttatások összege, változik a szállásköltség nagysága stb.), erről a kiküldött azonnal köteles tájékoztatni az illetékes pénzügyi ellátó szervet, amely – a változás időpontjától kezdődően – módosítja a beszámított összeg, illetőleg a honvédség által folyósított ellátmány nagyságát. A folyósított összeg megváltozásáról az illetékes pénzügyi ellátó szerv köteles a kiküldöttet írásban tájékoztatni. Az e bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni az ideiglenes külföldi tanulmányokat folytató kiküldöttek esetében is azzal, hogy a tanulmányok ideje alatti változásokkal összefüggő pénzügyi elszámolást a tanulmányok végeztével, itthon kell végrehajtani.

(4) A kiküldöttnek a honvédségtől és a fogadó féltől független szervtől (személytől), nem a megélhetéssel összefüggésben biztosított juttatást (pl. tanulmányi verseny díját stb.) az (1) bekezdés szerinti összegbe nem lehet beszámítani.

68. §

(1) Ha a fogadó fél által folyósított juttatások a 63. § (1) bekezdés a)–b), f) pontjai szerinti járandóságok együttes összegét meghaladják, a kiküldött a honvédségtől ellátásra nem jogosult. A fogadó fél által folyósított többletjuttatásokat azonban a kiküldöttől nem lehet elvonni.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak esetén a tartós külföldi tanulmányokat folytató kiküldötteknél az illetékes pénzügyi ellátó szerv a honvédség által folyósított pénzbeli juttatások folyósítását köteles azonnal beszüntetni, és erről a kiküldöttet írásban értesíteni.

69. §

(1) A kiküldöttnek a külföldi napidíjból, illetőleg devizaellátmányból kell biztosítania elsősorban

- a) térítésmentes ételmezés hiányában az étkezési,
- b) az állomáshelyen a helyi és a helyközi közlekedési,
- c) a művelődési, kulturális, sport- és szórakozási,
- d) az osztálypénz, a különböző tagsági (pl. tiszti klub stb.) díjak befizetéséből származó,
- e) a külföldi bankszámlanyitási, -vezetési, -tranzakció miatt felmerülő,

- f) a tanszer, írószer beszerzésével kapcsolatos,
- g) a mosatási és személyi higiéniai kiadásokat.

(2) A kiküldöttek részére vendéglátási és reprezentációs kiadásokat nem lehet megtéríteni.

Szállás

70. §

(1) A kiküldött elhelyezését elsősorban a fogadó fél által rendelkezésre bocsátott szálláson kell biztosítani. Amennyiben ezen szálláslehetőség igénybevétele költségekkel jár, akkor a felmerülő költség (bérleti díj, biztosítás, valamint a szálláshoz kapcsolódó szolgáltatások, így a víz, villany, gáz, fűtés, melegvíz, csatorna, szemétszállítás költsége) a honvédséget terheli. A telefonhasználatat összefüggésben – részletes számla vagy egyéb hivatalos nyilvántartás alapján – csak annak alapdíja és a szolgálati beszélgetések díja téríthető meg. A kiküldött tulajdonát képező vagyontárgyak biztosításának díja a kiküldöttet terheli.

(2) Az (1) bekezdés szerinti elhelyezési lehetőségek hiányában, vagy ha a 63. §-ban foglaltak alapján családtag is kint tartózkodik, a kiküldött részére – a szolgálati lakásra való igényjogosultsági mértékek, valamint az ésszerű takarékosági elvek szem előtt tartásával – lakást kell bérelni, amelynek költségei a honvédséget terhelik. Az előzőekben említett bérlakás igénybevétele esetén az azzal kapcsolatos költségek, illetőleg a telefonhasználat díjának megtérítésekor az (1) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni. Ha azonban a kiküldött – családtagi pótlékra jogosító hozzátartozó nélküli kinttartózkodás esetén – saját elhatározásából költözik ki a fogadó fél által biztosított szállásról, a számlával igazolt szállásköltséget, de legfeljebb a felmondott szállás esetleges térítési díját kell részére megtéríteni.

(3) Az (1)–(2) bekezdésekben szereplő költségeket számla vagy a fogadó fél hivatalos igazolása alapján a 67–68. §-okban foglaltak figyelembevételével kell elszámolni.

Egyéb eljárási szabályok

71. §

A kiküldött járandóságait a besorolási határozat (parancs), illetőleg a kiutazási engedély tartalmazza. A besorolási határozat (parancs), illetve a kiutazási engedély tervezetének pénzügyi járandóságokra vonatkozó szövegrészét a HM KPÜ-vel előzetesen véleményeztetni (ellenjegyztetni) kell.

72. §

(1) A tartós külföldi tanulmányokat folytató kiküldöttek esetében egyszeri alkalommal, a kiutazás előtti nyolc munkanapon belül 2000 EUR, illetőleg annak megfelelő összegű, a tárgy hónapot megelőző hónap tizenötödik napján érvényes, hivatalos MNB devizaárfolyamon átszámított, visszatérítés-köteles USD utazási előleget kell folyósítani, amelyet az illetékes pénzügyi ellátó szerv indokolt esetben legfeljebb kéthavi várható kiadásnak megfelelő összegű kiegészítéssel megemelhet.

(2) Az utazási előleget a visszaérkezést követő nyolc munkanapon belül, a tizenkét hónapot meghaladó külföldi tanulmányokat folytatók esetében pedig az első szabadságra történő hazautazás során kell a honvédség részére visszatéríteni.

73. §

Az ebben a fejezetben nem szabályozott kérdésekben a tartós külföldi tanulmányokat folytató kiküldöttek esetében a 6. § (7) bekezdésének, a 9–12. §-ok, – a 15. § (1) bekezdés *b)*, *d)* pontjai és (2)–(3) bekezdései, továbbá a 16. § (1) bekezdés *c)* pontja kivételével – a 15–17. §-ok, a 21–26. §-ok, valamint a 29–32. §-ok, az ideiglenes külföldi tanulmányokat folytató kiküldöttek esetében az 52–62. §-ok rendelkezéseit is megfelelően alkalmazni kell.

VII. Fejezet

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

74. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő hónap első napján lép hatályba azzal, hogy a korábbi szabályok szerint megállapított kiegészítő illetményt, devizaellátmányt, családtagi pótlékot és devizaellátmány-pótlékot a hatálybalépést követően a külföldi szolgálat befejezéséig csökkenteni nem lehet.

(2) E rendelet 12. §-ának, 16. §-ának és 53. §-ának rendelkezéseit 2007. január 1-jétől kell alkalmazni.

(3) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség tartós vagy ideiglenes külföldi szolgálatot teljesítő, valamint külföldön tanulmányokat folytató tagjai ellátásáról szóló 28/2004. (XI. 8.) HM rendelet, valamint az azt módosító 4/2005. (II. 15.) HM rendelet és 44/2005. (XII. 15.) HM rendelet hatályát veszti.

75. §

(1) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a katonák illetményéről és illetményjellegű juttatásairól, valamint a közalkalmazottak jutalmazásáról szóló 3/2002. (I. 25.) HM rendelet (a továbbiakban: HM rendelet) a következő 2/B. §-sal egészül ki:

„2/B. § A három hónapot meghaladó időtartamra – külföldi szolgálat teljesítése vagy külföldi tanulmányok folytatása céljából – külföldre vezényelték illetményre való jogosultságát a 62/A. §-ban foglaltak szerint kell megállapítani.”

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a HM rendelet a következő 62/A. §-sal egészül ki:

„62/A. § (1) A hivatásos katona a Hjt. 52. § (4) bekezdése szerinti, három hónapot meghaladó vezénylés esetén az annak időtartamára folyósított egyéb juttatásokra (devizaellátmány stb.) tekintettel illetményként alapilletményre, illetménykiegészítésre, az aranykoszorús pótlék megszűnése miatt korábban megállapított kiegészítő illetményre, valamint a (2)–(5) bekezdések szerinti feltételekkel illetménypótléokra jogosult.

(2) A Hjt. 2. § (32) bekezdésének *a)–b)*, *d)*, *f)*, *i)–j)* pontjai alapján külföldi szolgálatot teljesítő hivatásos katona részére – a Hjt.-ben és e rendeletben szabályozott feltételeknek való megfelelés esetén – a külföldi szolgálat ideje alatt csak a Hjt. 111–112. §-ai, 114. § (1) bekezdésének *a)* és *p)* pontjai, valamint 252. §-a szerinti pótlékok állapíthatók meg.

(3) A Hjt. 2. § (32) bekezdésének *c)*, *e)* pontjai alapján külföldi szolgálatot teljesítő hivatásos katona részére – a Hjt.-ben és e rendeletben szabályozott feltételeknek való megfelelés esetén – a külföldi szolgálat ideje alatt csak a Hjt. 111–112. §-ai, 114. § (1) bekezdésének *p)* pontja, valamint 252. §-a szerinti pótlékok állapíthatók meg. Ezen túlmenően a Hjt. 2. § (32) bekezdésének *c)* pontja szerinti külföldi szolgálat során tényleges repülőhajózó tevékenységet folytató hivatásos katona részére a Hjt. 114. § (1) bekezdésének *a)* pontja szerinti pótlék is megállapítható.

(4) A Hjt. 2. § (32) bekezdésének *h)* pontja szerint külföldi tanulmányokat folytató hivatásos katona részére – a Hjt.-ben és e rendeletben szabályozott feltételeknek való megfelelés esetén – a külföldi tanulmányok ideje alatt csak a Hjt. 111–112. §-ai, valamint 114. § (1) bekezdésének *a)* pontja szerinti pótlékok állapíthatók meg.

(5) A Hjt. 2. § (32) bekezdésének *a)*, *c)–e)*, *i)–j)* pontjai alapján külföldi szolgálatot teljesítő, valamint *h)* pontja szerint külföldi tanulmányokat folytató hivatásos katona részére a Hjt. 111. §-a szerinti pótlékot a külföldre vezénylést megelőző beosztása figyelembevételével kell megállapítani.”

(3) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a HM rendelet 61. § (1) bekezdésének utolsó mondata, valamint a 62. § (4) bekezdése hatályát veszti.

Dr. Szekeres Imre s. k.,
honvédelmi miniszter

1. számú melléklet a 26/2007. (VI. 20.) HM rendelethez

A NATO-, EU- és nemzeti beosztást betöltők devizasorzószámainak mértéke

Fsz.	Hivatásos és szerződéses katonák (besorolási osztály/beosztási kategória)	Közalkalmazottak (munkakör, fizetési osztály)	Köztisztviselők (munkakör, besorolási osztály/fizetési fokozat)	Devizaellátmány szorzószáma
1.	I/X	–	–	4,6–5,0
2.	I/IX	–	–	4,4–4,8
3.	I/VIII	–	–	4,2–4,6
4.	I/VII	–	– főosztályvezető – MK Állandó NATO Képviselő, Védelem-politikai Részleg képviselő-vezető	3,8–4,2
5.	I/VI	– fizetési osztálytól függetlenül magasabb vezető	főosztályvezető-helyettes	3,4–3,8
6.	I/V	– Hadtörténeti Intézet és Múzeum Bécsi Kirendeltség, kirendeltség vezető, – „H”–„J” fizetési osztály – fizetési osztálytól függetlenül vezető	osztályvezető	2,9–3,3
7.	I/IV	–	I/11–I/17.	2,7–3,0
8.	I/III	„G” fizetési osztály	I/7–I/10.	2,3–2,7
9.	I/II	„F” fizetési osztály	I/4–I/6.	2,3–2,6
10.	I/I	„E” fizetési osztály	I/1–I/3.	2,2–2,5
11.	II/X	–	II/15–II/17.	2,2–2,4
12.	II/IX	„D” fizetési osztály	II/12–II/14.	2,1–2,3
13.	II/VIII	–	II/9–II/11.	2,0–2,3
14.	II/VII	–	II/6–II/8.	1,9–2,2
15.	II/VI	„C” fizetési osztály	II/3–II/5.	1,8–2,1
16.	II/V	–	II/1–II/2.	1,6–1,9
17.	II/I–IV	„A”–„B” fizetési osztály	III. besorolási osztály	1,1–1,5

2. számú melléklet a 26/2007. (VI. 20.) HM rendelethez

A békétámogató művelet keretében külföldi szolgálatot teljesítők devizaellátmányának mértéke

Az alapdevizaellátmány havi összegei USD-ban

Fsz.	Rendszerezített rendfokozat	Alapdevizaellátmány összege
1.	vezérőrnagy	2200
2.	dandártábornok	2100
3.	ezredes	2000
4.	alezredes	1850

Fsz.	Rendszeresített rendfokozat	Alapdevizaellátmány összege
5.	őrnagy	1800
6.	százados	1700
7.	főhadnagy	1650
8.	hadnagy	1600
9.	főtörzsszászlós	1450
10.	törzsszászlós	1300
11.	zászlós	1250
12.	főtörzsőrmester	1150
13.	törzsőrmester	1100
14.	őrmester	1050
15.	legénységi állományú	1000

3. számú melléklet a 26/2007. (VI. 20.) HM rendelethez

A tartós külföldi tanulmányokat folytatók devizaszorzószámainak mértéke

Fsz.	Hivatásos és szerződéses katonák (besorolási osztály/beosztási kategória)	Közalkalmazottak (munkakör, fizetési osztály)	Ösztöndíjas és középiskolai hallgatók	Devizaellátmány szorzószáma
1.	I/X	—	—	2,00
2.	I/IX	—	—	1,90
3.	I/VIII	—	—	1,85
4.	I/VII	—	—	1,80
5.	I/VI	— — fizetési osztálytól függetlenül magasabb vezető — egyetemi tanár, kutató-professzor, tudományos tanácsadó	—	1,75
6.	I/V	— — „H”-„J” fizetési osztály — fizetési osztálytól függetlenül vezető — főiskolai tanár, egyetemi docens, tudományos főmunkatárs	—	1,70
7.	I/IV	— — főiskolai docens, adjunktus, tanársegéd, tudományos munkatárs	—	1,65
8.	I/III	— — „G” fizetési osztály — tudományos segédmunkatárs	—	1,60
9.	I/II	— — „F” fizetési osztály	—	1,55
10.	I/I	— — „E” fizetési osztály	—	1,50
11.	II/X	—	—	1,45
12.	II/IX	— — „D” fizetési osztály	—	1,40
13.	II/VIII	—	—	1,35
14.	II/VII	—	—	1,30

Fsz.	Hivatásos és szerződéses katonák (besorolási osztály/beosztási kategória)	Közalkalmazottak (munkakör, fizetési osztály)	Ösztöndíjas és középiskolai hallgatók	Devizaellátmány szorzószáma
15.	II/VI	„C” fizetési osztály	–	1,25
16.	II/V	–	–	1,20
17.	II/I–IV	„A”–„B” fizetési osztály	–	1,15
18.	–	–	IV–V. évfolyam	1,10
19.	–	–	II–III. évfolyam	1,05
20.	–	–	I. évfolyam	1,00

A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 21/2007. (VI. 20.) KvVM rendelete

a védett ásványok és ásványtársulások köréről és pénzben kifejezett értékéről

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 52. §-ának (1) bekezdésében, valamint 85. §-ának *b*) pontjában kapott felhatalmazás alapján a környezetvédelmi és vízügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 165/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *b*) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

1. §

(1) A védett ásványok körét és pénzben kifejezett értékét a *melléklet* szerint állapítom meg. A védettség a mellékletben meghatározott nevű és kémiai összetételű ásványoknak az ott meghatározott méretet elérő vagy azt meg-

haladó minden példányára kiterjed, amely hazai lelőhelyen található vagy onnan származik.

(2) E rendelet alkalmazása szempontjából példánynak minősül az ásvány szabad szemmel is látható méretű kristálylapokkal határolt egyede, vagy más rendezett külső alakkal rendelkező halmaza.

(3) Az ásvány védettsége kiterjed a védett ásványt tartalmazó ásványcsoportokra (társulásokra) is.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 90. napon lép hatályba.

Dr. Fodor Gábor s. k.,

környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Melléklet a 21/2007. (VI. 20.) KvVM rendelethez

Név	Kémiai összetétel	Védett példány alsó mérethatára (mm)		Értéke (Ft)
		Kristályegyed	Kristályhalmaz	
TERMÉSELEMEK				
Réz	Cu	5		50 000
			100	100 000
SZULFIDOK ÉS ROKON VEGYÜLETEK				
Enargit	Cu ₃ AsS ₄	5		10 000
Ikunolit	Bi ₄ (S,Se) ₃		20	20 000
Wurtzit	ZnS		100	50 000

Név	Kémiai összetétel	Védett példány alsó mérethatára (mm)		Értéke (Ft)
		Kristályegyed	Kristályhalmaz	
OXIDOK ÉS HIDROXIDOK				
Kuprit	Cu ₂ O	20		50 000
Nemesopál (opál változat)	SiO ₂ nH ₂ O		20	50 000
KARBONÁTOK ÉS NITRÁTOK				
Azurit	Cu ₃ (CO ₃) ₂ (OH) ₂	10		50 000
			100	100 000
Malachit	Cu ₂ (CO ₃)(OH) ₂	10		50 000
			100	100 000
SZERVES ÁSVÁNYOK				
Humboldtin	Fe ²⁺ C ₂ O ₄ 2H ₂ O		40	50 000
Mellit	Al ₂ C ₆ (COO) ₆ 16H ₂ O	20		50 000
Whewellit	CaC ₂ O ₄ H ₂ O	10		50 000

III. rész HATÁROZATOK

Az Országgyűlés határozatai

Az Országgyűlés 54/2007. (VI. 20.) OGY határozata

az Új Magyarország Fejlesztési Terv
végrehajtását felügyelő eseti bizottság
tiszttségviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló
56/2006. (XII. 20.) OGY határozat módosításáról*

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv végrehajtását fel-
ügyelő eseti bizottság tiszttségviselőinek és tagjainak meg-
választásáról szóló 56/2006. (XII. 20.) OGY határozat a
következők szerint módosul:

Az Országgyűlés a bizottságba
Ágh Péter helyett
Nógrádi Zoltánt

* A határozatot az Országgyűlés a 2007. június 18-i ülésnapján fogadta el.

a bizottság tagjává
megválasztja.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Podolák György s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

V. Németh Zsolt s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 55/2007. (VI. 20.) OGY határozata

az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról,
tiszttségviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló
14/2006. (V. 31.) OGY határozat módosításáról*

Az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról, tiszt-
ségviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló
14/2006. (V. 31.) OGY határozat a következők szerint mó-
dosul:

* A határozatot az Országgyűlés a 2007. június 18-i ülésnapján fogadta el.

Az Országgyűlés

a Környezetvédelmi bizottságba

Kékkői Zoltán József helyett

Fülöp Istvánt,

a Mezőgazdasági bizottságba

Fülöp István helyett

Kékkői Zoltán Józsefet

a bizottság tagjává

megválasztja.

Dr. Szili Katalin s. k.,

az Országgyűlés elnöke

Podolák György s. k.,

az Országgyűlés jegyzője

V. Németh Zsolt s. k.,

az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 56/2007. (VI. 20.) OGY határozata

„Kutatói és innovációs eseti bizottság” létrehozásáról*

1. Az Országgyűlés a Hárszabály 34. §-ának alapján eseti bizottságot hoz létre, amelynek neve: „Kutatói és innovációs eseti bizottság” (a továbbiakban: Bizottság).

2. A Bizottság feladata:

- az Országgyűlés kutatás- és innovációpolitikai tevékenységének elősegítése;
- a K+F-et, az innovációt és a Magyar Tudományos Akadémiát közvetlenül érintő törvénytervezetek, jelentések és határozati javaslatok véleményezése;
- a kutatásról és fejlesztésről, az innovációról közvetlenül rendelkező törvények, kormány-, illetve miniszteri rendeletek áttekintése;
- a K+F, innováció és tudománypolitikai tevékenység kormányzati kezelésének módja, szervezeti rendjének áttekintése, hatékonyságának vizsgálata;
- az akadémiai reform folyamatának áttekintése, a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi törvény tervezett módosításának előkészítése;
- a lisszaboni folyamat hazai érvényesülésének, valamint az ezzel kapcsolatos dokumentumok áttekintése;
- a tudomány és a gazdaság kapcsolatának erősítése.

* A határozatot az Országgyűlés a 2007. június 18-i ülésnapján fogadta el.

3. A Bizottság munkájáról évente a Magyar Tudomány Ünnepeig, november 3-áig jelentést készít az Országgyűlés számára.

4. A Bizottság 15 tagból áll. A Bizottságba az országgyűlési képviselők közül 7 tagot az MSZP, 5 tagot a FIDESZ, 1-1 tagot a KDNP, az SZDSZ és az MDF képviselő csoportja delegál. A Bizottság elnökét az MSZP, társelnökét a FIDESZ képviselő csoportja jelöli.

A Bizottság munkájában tanácskozási jogú állandó meghívottak vesznek részt. A meghívottakat a Bizottság döntése alapján az elnök és a társelnök kéri fel.

5. A Bizottság megbízatása a tagjainak megválasztásáról szóló országgyűlési határozat közzétételekor kezdődik és jelen Országgyűlés működésének befejezéséig tart.

6. A Bizottság tagjai, az üléseken tanácskozási joggal részt vevő állandó meghívottak munkájukért díjazásban nem részesülnek.

7. A Bizottság működési költségeit az Országgyűlés költségvetéséből kell fedezni.

8. A Bizottság ügyrendjét működésének kezdetén maga állapítja meg.

9. A jelen határozat a közzététele napján lép hatályba.

Dr. Szili Katalin s. k.,

az Országgyűlés elnöke

Podolák György s. k.,

az Országgyűlés jegyzője

V. Németh Zsolt s. k.,

az Országgyűlés jegyzője

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 39/2007. (VI. 20.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, valamint jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában, továbbá mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása tárgyában hivatalból eljárva – *dr. Kovács Péter és dr. Lenkó Barnabás* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 58. § (4) bekezdésének második mondata alkotmányellenes, ezért azt a jelen határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 58. § (4) bekezdése a következő szöveggel marad hatályban: „(4) Ha a védőoltásra kötelezett személy e kötelezettségének írásbeli felszólításra sem tesz eleget, az egészségügyi hatóság a védőoltást határozattal rendeli el.”

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvénynek a járványügyre vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról szóló 9/1972. (VI. 27.) EÜM rendelet 4. § (2) bekezdése alkotmányellenes volt.

3. Az Alkotmánybíróság az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvénynek a járványügyre vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról szóló 9/1972. (VI. 27.) EÜM rendelet 4. § (2) bekezdése konkrét ügyben történő alkalmazásának a kizárására irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja: az Alkotmány 50. § (2) bekezdését és az 57. § (5) bekezdését sértő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet jött létre annak következtében, hogy az Országgyűlés nem biztosított hatékony jogorvoslati eszközt a kötelező védőoltás alóli mentesítés megtagadásával szemben.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának 2008. március 31-ig tegyen eleget.

5. Az Alkotmánybíróság az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 58. § (1) és (3) bekezdése, valamint a (4) bekezdés első mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

6. Az Alkotmánybíróság az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvény 15. § (1) bekezdése, valamint az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvénynek a járványügyre vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról szóló 9/1972. (VI. 27.) EÜM rendelet 4. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására előterjesztett alkotmányjogi panaszt elutasítja.

7. Az Alkotmánybíróság az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvény 6. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

8. Az Alkotmánybíróság az indítványokat egyebekben visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az indítványozó házaspárt az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Tatai Városi Intézete közigazgatási határozatban arra kötelezte, hogy pótolja gyermekeik elmaradt védőoltásait. A közigazgatási szerv a határozatot előzetesen végrehajthatónak nyilvánította. Az indítványozók fellebbezése alapján eljáró Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Komárom-Esztergom Megyei Intézete az első fokú határozatot helybenhagyta.

Ezt követően az indítványozók pert indítottak a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt. Az első fokon eljáró Tatabányai Városi Bíróság az 1995. október 16-án kelt, 9.P.22.419/1994/11. számú ítéletével a keresetet elutasította. Az indítványozók fellebbezése alapján másodfokon eljáró Komárom-Esztergom Megyei Bíróság az 1996. június 18-án kelt, Kf.20.264/1996/3. számú ítéletével helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét. A másodfokú ítélet rendelkező része ugyanakkor kimondta, hogy a bíróság mellőzi a kifogásolt közigazgatási határozatból annak előzetes végrehajthatóvá nyilvánítását, valamint az elsőfokú ítélet indokolásának az indítványozók gyermeknevelésre való alkalmasságát megkérdőjelező mondatát.

A másodfokú ítélet indokolása szerint az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 6. § (2) és (3) bekezdése, valamint a 7. § (3) bekezdése, továbbá az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvénynek a járványügyre vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról szóló 9/1972. (VI. 27.) EÜM rendelet (a továbbiakban: R1.) 1–4. §-ai alapján az indítványozók kötelesek betartani a közegészségügyi rendelkezéseket, és pótolniuk kell gyermekeik elmaradt védőoltásait. A másodfokú bíróság az ítélet indokolásában kitért az indítványozók – keresetlevélben kifejtett – álláspontjára, amely szerint vallási, világnézeti elveikkel ellentétes a kötelező védőoltás. A bíróság hangsúlyozta, hogy az Alkotmány 60. §-a alapján mindkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára, azonban a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 4. §-a szerint a jog gyakorlása – ha törvény másként nem rendelkezik – nem mentesít az állampolgári kötelezettség teljesítése alól. Mindazonáltal a bíróság az ítélet indokolásában felhívta az indítványozók figyelmét, hogy joguk van alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulni, ha úgy vélik, az alperes határozata és az azt jóváhagyó bírósági határozatok sértik az Alkotmányban biztosított jogukat.

Az indítványozók számára 1996. október 1-jén kézbesítették a jogerős ítéletet. Az indítványozók 1996. november 27-én alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybíróságon (a továbbiakban: Indítvány1.). Álláspontjuk szerint a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság ítélete alapvető jogok lényeges tartalmának korlátozását jelenti, nevezetesen sérti az Alkotmány 60. § (1) és (2) bekezdését,

67. §-át, 70/A. §-át, valamint 70/D. §-át. Az indítványozók az alkotmányjogi panaszban az alkalmazott jogszabályok közül az Eütv1. 6. §-ával szemben fogalmaztak meg alkotmányossági kifogást. Álláspontjuk szerint a kötelező védőoltások olyan beavatkozást jelentenek, amelyek végleges és visszafordíthatatlan változást okoznak az emberi szervezetben, és egészségkárosodás valós veszélyének tekinthető az egyénre. Az indítványozók úgy ítélték meg, hogy alkotmányellenes „a jelenlegi magyarországi helyzet, melyben az állam gyámként dönt állampolgárai személye felől, azok egészségének kockára tételéről egy általánosan elrendő cél érdekében, anélkül, hogy lehetőséget adna a felelős mérlegelésre és döntésre”. Emellett az indítványozók kinyilvánították: „vallásunk meggyőződése is, hogy a szervezet egészségesen tartására nem idegen anyagok vérbe fecskendezése a megfelelő módszer”. Az alkotmányjogi panasz tartalmazza továbbá, hogy az Eütv1. csak a testi állapot káros befolyásolása esetén ad felmentési lehetőséget a védőoltások beadása alól, holott az Alkotmány a lelki egészséghez való jogot is elismeri.

Az indítványozók az alkotmányjogi panaszhoz három mellékletet csatoltak. Az 1. számú melléklet külföldi szakirodalmi példákkal támasztja alá, hogy a védőoltások valós veszélyt jelentenek az egyén egészségére, bizonyos esetekben halált is okozhatnak. A 2. számú mellékletben felsorolt külföldi szakirodalmi hivatkozások azt példázzák, hogy a beoltott személyek is megbetegedhetnek az adott betegségben, illetve tünetmentesen átadhatják másoknak a kórokozót. A 3. számú melléklet Dánia, Finnország, Nagy-Britannia, Norvégia és Svájc magyarországi követségének az indítványozók számára írt válaszeveleit tartalmazza, amelyek arról tájékoztatják az indítványozókat, hogy a megkeresett országokban nincsenek kötelező gyermekkori védőoltások, a szülők önkéntes döntésén múlik, hogy a gyermekek melyik ajánlott védőoltást kapják meg. A finn és a norvég válaszevel tartalmazza továbbá, hogy a kormány, illetve az egészségügyi miniszter járvány megelőzésének céljából elrendelheti a népesség vagy annak egy része kötelező beoltását.

Az indítvány beérkezését követően írásban fordult az Alkotmánybírósághoz az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatalának igazgatóhelyettese. Levelében arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az indítványozók szakmailag megalapozatlan információkat terjesztenek a védőoltásokról, amelyek rendkívül fontosak egyes gyermekkori betegségek megelőzéséhez. Az igazgatóhelyettes – álláspontja alátámasztására – mellékelte az Infektológiai Szakmai Kollégium elnökének levelét.

Az indítványozók 2000-ben – részben a védőoltásokra vonatkozó jogszabályi rendelkezések változása miatt – újabb indítvánnyal fordultak az Alkotmánybírósághoz, amelyben pontosították és kiegészítették alkotmányjogi panaszukat, továbbá alkotmányellenesség utólagos megállapítását kezdeményező új indítványt terjesztettek elő (a továbbiakban: Indítvány2.). A módosított alkotmányjo-

gi panaszban az indítványozók azt kezdeményezték, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg: az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben történt alkalmazása idején alkotmányellenes volt az – időközben hatályon kívül helyezett – Eütv1. 6. § (3) bekezdése és 15. § (1) bekezdése, valamint a szintén hatályon kívül helyezett R1. 4. §-a.

Az indítvány2. utólagos normakontrollra vonatkozó részében az indítványozók kifejezett kérelme az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv2.) 58. § (1), (3) és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozott, továbbá arra, hogy az Alkotmánybíróság „állapítsa meg a törvényhozás számára azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeket szem előtt kell tartania, hogy a szabályozás megfeleljen az Alkotmánynak”.

A kérelem indoklásában az indítványozók kifejtették álláspontjukat a kötelező védőoltások és azon belül a gyermekek számára beadandó védőoltások alkotmányjogi megítélésével összefüggésben. Az Alkotmány 54. § (1) bekezdésére, 60. § (1) bekezdésére, 67. § (1) bekezdésére, valamint 70/D. §-ára hivatkozva megfogalmazták, hogy az Eütv2.-ben, valamint a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendeletben (a továbbiakban: R2.) az állam „a védőoltások kötelezővé tétele során bizonyos egyéni és egészségügyi kockázatok csökkentése, az oltásra kötelezett személy és mások jogainak védelme érdekében, valamint a közérdekre hivatkozással alapjogot korlátoz”. Az indítványozók álláspontja szerint nem önmagában a védőoltások kötelezővé tétele alkotmányellenes, hanem az, hogy a hatályos rendelkezések nem megfelelően szabályoznak számos, alapjogi szempontból lényeges garanciát.

Az Indítvány2. az Eütv2. több rendelkezésével kapcsolatban alkotmányossági aggályokat fogalmaz meg, jogalkalmazási nehézségeket említ, és alkotmányossági követelmények megállapítását kezdeményezi. Határozott kérelmet az Eütv2. három rendelkezésével összefüggésben tartalmaz az Indítvány2.

Az Eütv2. 58. § (1) bekezdése, amely a védőoltás alóli mentesítésről rendelkezik, az indítványozók szerint ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével (jogállamiság elve), az 50. § (2) bekezdésével (közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának követelménye), valamint az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével (bírósághoz fordulás joga) és (5) bekezdésével (jogorvoslathoz való jog). Az indítványozók kifogásolják, hogy sem a támadott rendelkezés, sem az Eütv2. más szabálya nem határozza meg, hogy kérelemre vagy hivatalból történik-e a mentesítés; mi az egészségügyi hatóság pontos szerepe az eljárásban; megismerhetik-e az érintettek a döntést; élhetnek-e jogorvoslattal a közigazgatási hatóság és a kezelőorvos döntésével szemben. Az indítványozók felhívják a figyelmet arra, hogy a gyakorlatban a hatóság nem közigazgatási határozatban dönt a hozzájárulásról. Az indítványozók a mentesítés szabályozását érintő alkotmányossági kifogásaik kö-

zött említik, hogy az R2. 11. § (1) bekezdése alapján a védőoltások ellenjavallatait az Országos Epidemiológiai Központ által kiadott Módszertani Levél tartalmazza, amelyben számos kötelező jellegűként megfogalmazott rendelkezés található. Például a II.E. pont így rendelkezik: „Gyermekek közösségbe, továbbá alsófokú (<15 év) oktatási intézménybe csak az előírt oltásokkal rendelkező gyermekek vehetők fel.”

Az Eütv. 2. 58. § (3) bekezdése, amelynek első mondata szerint a védőoltásra kötelezett személyt értesíteni kell a védőoltás módjáról, céljáról, helyéről és idejéről, az indítványozók szerint ellentétes az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében biztosított jogorvoslatihoz való joggal, valamint a 70/D. §-ában biztosított egészséghez való joggal. Az indítványozók azt kifogásolják, hogy a szabályozás nem teszi egyértelművé, hogy a védőoltásra kötelezett személyt megilleti-e az Eütv. 13–14. §-ában biztosított tájékoztatáshoz való jog.

Az Eütv. 2. 58. § (4) bekezdése, amelynek második mondata szerint a védőoltást elrendelő határozat – jogorvoslatra tekintet nélkül – azonnal végrehajtható, az indítványozók szerint ellentétes az Alkotmány 50. § (2) bekezdésével, valamint az 57. § (1) és (5) bekezdésével. Az indítványozók úgy ítélik meg, hogy ez a rendelkezés formálissá teszi a bírósági jogorvoslatot, mert a határozat végrehajtása a védőoltás beadását jelenti, és így a bíróság már nem tud az ügy érdemében dönteni, nincs mód az utóbb törvénytelennek bizonyult aktus reparációjára. Az indítványozók utalnak az Indítvány 1.-re és az annak benyújtásakor hatályos szabályozásra: az Eütv. 2. szigorítást jelent, hiszen az Eütv. 1. nem írta elő az előzetes végrehajthatóságot, és az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ítéletben a bíróság indokolatlannak minősítette a közigazgatási eljárás általános szabályai alapján elrendelt előzetes végrehajtást.

II.

1. Az Alkotmány indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„37. § (3) A Kormány tagjai törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörükben eljárva rendeletet adnak ki, amelyek törvénnyel és kormányrendelettel nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

„50. § (2) A bíróság ellenőrzi a közigazgatási határozatok törvényességét.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„60. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára.

(2) Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, és azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon akár egyénileg, akár másokkal együttesen nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa vagy taníthassa.”

„67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.

(2) A szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó nevelést megválasszák.

(3) A családok és az ifjúság helyzetével és védelmével kapcsolatos állami feladatokat külön rendelkezések tartalmazzák.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghöz.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszerzésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.”

2. Az Eütv1. indítványokkal érintett rendelkezései:

„6. § (3) A közegészségügyi-járványügyi rendelkezések alapján kötelező szűrővizsgálat, orvosi vizsgálat (ellátás) és védőoltás ingyenes.

15. § (1) Fertőző betegség ellen a veszélyeztetett személy kötelező védőoltása, illetőleg megelőző gyógyszeres kezelése (a továbbiakban együtt: védőoltás) rendelhető el. A beoltott személy a védőoltás hatékonyságának ellenőrzése céljából orvosi vizsgálat alá vonható.”

3. Az Eütv2.-nek az Indítvány2.-vel érintett rendelkezései:

„57. § (1) A védőoltás célja a fertőző betegségekkel szembeni aktív, illetve passzív védettség kialakítása.

(2) A miniszter rendeletben határozza meg azokat a fertőző betegségeket, amelyek esetében

- a) életkorhoz kötötten,
- b) megbetegedési veszély esetén, illetőleg
- c) külföldre történő kiutazás esetén a kiutazó költségén kötelező védőoltás elrendelésének van helye.

(3) A miniszter egyes munkakörökben való foglalkoztatás feltételeként a munkáltató költségére védőoltási kötelezettséget írhat elő.

(4) A védőoltásra nem kötelezett személy kérésére – kiskorú esetében törvényes képviselője hozzájárulásával – orvosi indokolt esetben védőoltásban részesíthető.

(5) A védőoltással egy tekintet alá esik az egyes fertőző betegségek esetén alkalmazott megelőző gyógyszeres kezelése.

(6) Védőoltás kizárólag az egészségügyi hatóság által engedélyezett oltóanyaggal és az engedélyező okiratban szereplő céllal és feltételekkel végezhető.

(7) Az oltóanyagok és egyéb immunbiológiai készítmények előállítására, forgalomba hozatalára és hatósági ellenőrzésére külön jogszabály rendelkezései az irányadóak.

58. § (1) A kötelező védőoltás alól a kezelőorvos átmenetileg vagy – az egészségügyi hatóság hozzájárulásával – véglegesen mentesítheti azt, akinek egészségi állapotát vagy meglévő betegségét a védőoltás várhatóan károsan befolyásolná.

(2) A védőoltásra kötelezett és a védőoltásban részesített személyekről nyilvántartást kell vezetni.

(3) A védőoltás módjáról, céljáról, helyéről és idejéről a védőoltásra kötelezett személyt, illetve törvényes képviselőjét értesíteni kell. A védőoltásra kötelezett kiskorú személy megjelenéséről a törvényes képviselő köteles gondoskodni.

(4) Ha a védőoltásra kötelezett személy e kötelezettségének írásbeli felszólításra sem tesz eleget, az egészségügyi hatóság a védőoltást határozattal rendeli el. A védőol-

tást elrendelő határozat – jogorvoslatra tekintet nélkül – azonnal végrehajtható.”

Az R1. indítványokkal érintett rendelkezései:

„4. § (1) A gyermekeket életkorhoz kötötten gümőkór (tuberculosis), torokgyík (diphtheria), szamárköhögés (pertussis), merevgörccs (tetanus), gyermekbénulás (poliomyelitis anterior acuta), kanyaró (morbilli), rózsahimlő (rubeola) és mumpsz (parotitis epidemica) ellen védőoltásban kell részesíteni.

(2) Azt, hogy az (1) bekezdésben felsorolt védőoltásokat milyen életkorban és milyen módon kell alkalmazni, a népjóléti miniszter tájékoztatóban teszi közzé.

(3) A védőoltási kötelezettség

a) a torokgyík, a szamárköhögés és a merevgörccs elleni elmaradt első, második és harmadik védőoltásra a 7. életév,

b) a torokgyík, a merevgörccs elleni elmaradt negyedik, továbbá a gyermekbénulás, valamint a kanyaró, a rózsahimlő és a mumpsz elleni elmaradt védőoltásokra a 14. életév betöltéséig áll fenn.”

Az R2.-nek az Indítvány 2.-vel érintett rendelkezései:

„11. § (1) A védőoltások ellenjavallatait az OEK által évente kiadott ML tartalmazza.

(2) A védőoltás alóli mentesítést igazoló orvosi szakvéleményt – végleges mentesítés esetén a városi intézet jóváhagyását is – dokumentálni kell az oltókor és az oltásra kötelezett személy oltási nyilvántartásában.”

„14. § (1) A védőoltásra kötelezett személy köteles védőoltás, továbbá – ha a védőoltást megelőzően szűrővizsgálat, vagy azt követően a védőoltás eredményének ellenőrzése szükséges – szűrő-, illetőleg ellenőrző vizsgálat céljából a megjelölt helyen és időben megjelenni, és magát az oltásnak, illetőleg vizsgálatnak alávetni. A védőoltásra kötelezett kiskorú megjelenéséről törvényes képviselője gondoskodik.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta meg, hogy az Indítvány1.-ben előterjesztett és az Indítvány 2.-vel pontosított és kiegészített alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételeknek:

„(1) Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

(2) Az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.”

Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi feltételeket együttesen kell értelmezni, és figyelembe venni [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 361–362.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306, 309.].

2. Az indítványozók a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság Kf.20.264/1996/3. számú, jogerős ítéletét 1996. október 1-jén vették kézhez. A közigazgatási határozattal szembeni jogorvoslati lehetőségeiket az indítványozók kimerítették. Az alkotmányjogi panaszt 1996. november 27-én, vagyis az Abtv. 48. § (2) bekezdésének megfelelően, a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül terjesztették elő az Alkotmánybíróságon.

3. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogok megsértése miatt nyújtható be alkotmányjogi panasz, ha a jogsérelem jogalkalmazás (alkotmányellenes jogszabály alkalmazása) során következett be. Ez alapján az Alkotmánybíróság az indítványozók egyéni érintettségét vizsgálja. [50/2003. (XI. 5.) AB határozat, ABH 2003, 566, 585.]

Az indítványozók azért terjesztettek elő alkotmányjogi panaszt, mert a közigazgatási és a bírósági eljárás során hozott határozatokban gyermekeik elmaradt védőoltásainak pótlására kötelezték őket. Vagyis a konkrét esetben a gyermekek kötelező védőoltása és az arra vonatkozó szabályozás tekinthető az indítvány alapjául szolgáló – feltételezett – alapjogi sérelemnek. Ebből következik, hogy az Alkotmány indítványokban hivatkozott rendelkezései – 54. § (1) bekezdés, 60. § (1) és (2) bekezdés, 67. §, 70/A. §, 70/D. § – egyfelől az érintett gyermek alapjogaiaként kerültek megnevezésre, másfelől a szülők arra vonatkozó alapjogaiaként, hogy gyermekeikről saját világnézetüknek és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelően gondoskodjanak.

4. Az Indítvány 2.-vel módosított alkotmányjogi panaszban az indítványozók az Eütv1. 6. § (3) bekezdése és 15. § (1) bekezdése, valamint az R1. 4. §-a alkotmányellenességének megállapítását kezdeményezték. Az Eütv1. kifogásolt rendelkezéseit az Eütv2. 246. § (1) bekezdés a) pontja 1998. július 1-jével hatályon kívül helyezte. Az R1. kifogásolt rendelkezését az R2. 42. § (2) bekezdés a) pontja – szintén 1998. július 1-jével – hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét nem vizsgálja, hacsak nem annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés (335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.). Hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányossági vizsgálata a konkrét normakontroll két esetében, az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján lehetséges, mivel ezekben az esetekben az alkalmazott jogszabály alkotmányellenességének megállapítására és – ha az indítványozó

különösen fontos érdeke indokolja – a konkrét ügyben való alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség. Ezért az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a támadott rendelkezések alkotmányossági vizsgálatának nem akadály, hogy azok az indítványok elbírálásakor már nincsenek hatályban.

5. A Komárom-Esztergom Megyei Bíróság az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ítéletében az Eütv1. és az R1. számos rendelkezésére hivatkozott. Ezek közé tartozik az indítványokban kifogásolt Eütv1. 6. § (3) bekezdése, valamint az R1. 4. §-a. Ugyanakkor az ítélet kifejezetten nem hivatkozik az Eütv1. 15. § (1) bekezdésére.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálását kizáró tényezőnek tekinti azt, ha az indítványozó a panaszában olyan jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességét állítja, amelyet a panaszos ügyében a jogerős határozatot meghozó bíróság nem alkalmazott. [1050/D/1999. AB végzés, ABH 2005, 1581, 1582.; 870/D/2002. AB végzés, ABH 2005, 1634, 1638.; 177/D/2004. AB határozat, ABH 2006, 1557, 1566.; 725/D/2004. AB határozat, ABH 2006, 1617, 1626.]

A Komárom-Esztergom Megyei Bíróság az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ítéletében az Eütv1. általános, alapelvi rendelkezéseire hivatkozott: a járványügyi feladatokat körvonalázó 6. § (2) bekezdésére, a közegészségügyi, illetve járványügyi célból kötelező vizsgálatok és beavatkozások ingyenességéről rendelkező 6. § (3) bekezdésére, valamint a közegészségügyi rendelkezések megtartására és végrehajtására vonatkozó állampolgári köteleességet általánosságban megfogalmazó 7. § (3) bekezdésére.

Az Eütv1. 15. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy fertőző betegség ellen a veszélyeztetett személy kötelező védőoltása, illetve megelőző gyógyszeres kezelése rendelhető el. A beoltott személy a védőoltás hatékonyságának ellenőrzése céljából orvosi vizsgálat alá vonható. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a kötelező védőoltásokat az Eütv1.-nek ez a rendelkezése tette lehetővé. Az R1. – a bírósági ítéletben hivatkozott és az indítványokkal szintén támadott – 4. §-a az Eütv1. 15. §-ának végrehajtásaként rendelkezik az életkorhoz kötött kötelező védőoltásokról.

A benyújtott alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló alapjogi sérelemnek a gyermekek kötelező védőoltása és az arra vonatkozó szabályozás tekinthető. Ezért az Alkotmánybíróság – az alkotmányjogi panaszban foglalt kérelmet, valamint a bírósági ítélet egészét alapul véve – nem tekintette az Eütv1. 15. § (1) bekezdése érdemi elbírálását akadályozó tényezőnek, hogy a jogerős ítélet indokolásában a bíróság ezt a rendelkezést úgy alkalmazta, hogy nem említette paragrafusszám szerint.

6. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz esetében az Abtv. 48. §-ából fakadó követelmény, hogy közvetlen összefüggés legyen a jogsérelem és

a támadott norma között. [7/1994. (II. 18.) AB határozat, ABH 1994, 68, 72–73.; 104/D/1994. AB határozat, ABH 1994, 693, 694.; 382/B/1995. AB határozat, ABH 1997, 810, 813.; 725/D/2004. AB határozat, ABH 2006, 1617, 1629.]

Az Eütv1. 6. § (3) bekezdése arról rendelkezik, hogy ingyenesek a közegészségügyi-járványügyi rendelkezések alapján kötelező vizsgálatok és ellátások, köztük a kötelező védőoltások. Az indítványozók alkotmányjogi panasza az életkorhoz kötötten kötelező védőoltások és a kötelezést érvényre juttató bírósági határozat alkotmányosságát vonta kétségbe. Ezért az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem áll fenn az Alkotmánybíróság érdemi eljárását megalapozó kapcsolat az Eütv1. 6. §-ának a térítésmentességről rendelkező (3) bekezdése és az alapjogi sérelem között.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdése alapján az Eütv1. 15. § (1) bekezdésének és az R1. 4. §-ának érdemi alkotmányossági vizsgálatára kerülhet sor.

Az Eütv1. 6. § (3) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság a 725/D/2004. AB határozatban foglaltakkal (ABH 2006, 1617, 1629.) összhangban, az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.; a továbbiakban: Ügyrend) 29. § e) pontjában foglaltak alapján – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – visszautasította.

IV.

1. Az alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az Eütv1. 15. § (1) bekezdésének és az R1. 4. §-ának alkotmányosságát. Az indítványozók a támadott rendelkezéseket azért kifogásolták, mert azok – álláspontjuk szerint az Alkotmány 54. § (1) bekezdésével, 60. § (1) és (2) bekezdésével, 67. §-ával, 70/A. §-ával, valamint 70/D. §-ával ellentétesen – kötelezővé teszik a gyermekek védőoltását. Ezért az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az Alkotmánnyal összeegyeztethető-e, hogy az Eütv1. és az R1. támadott rendelkezései életkorhoz kötötten kötelező védőoltásokat tettek lehetővé, illetve írtak elő. A más célból, illetve más alanyi körben elrendelhető kötelező védőoltásokról (megbetegedési veszély, külföldre történő kiutazás, meghatározott munkakörök betöltése) az Alkotmánybíróság nem foglalt állást. Ennek oka, hogy az alkotmányjogi panaszt tartalmazó Indítvány1. alapja a gyermekek védőoltásának pótlásáról rendelkező bírósági határozat, míg az – alkotmányjogi panaszt kiegészítő, továbbá absztrakt utólagos normakontrollt kezdeményező – Indítvány2. nem a kötelező védőoltások létét kifogásolta.

Az alkotmányossági kérdés összetettsége és az Alkotmány alkotmányjogi panaszban felhívott rendelkezései-

nek összefüggései miatt az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy a támadott szabályozás az Alkotmány mely rendelkezéseivel áll érdemi összefüggésben, illetve az Alkotmány mely rendelkezéseit korlátozza.

2. Az egészségügyben a védőoltás a fertőző betegségek megjelenése és a járványok elleni védekezés egyik módja. A védőoltás során elpusztított vagy legyengített kórokozóból, illetve a kórokozóknak az ellenanyag-képződést kiváltó alkotóelemeiből készült oltóanyagot juttatnak az ember szervezetébe. A védőoltás közvetlen célja, hogy a szervezet ellenanyag-termeléssel reagáljon, és védetté váljon a kórokozókkal szemben. A védőoltások többségét a bőr alá vagy az izomzatba adják, de léteznek szájon át beadható oltóanyagok is. Következésképpen a kötelező védőoltások közegészségügyi, járványügyi célból elvégzett invazív egészségügyi beavatkozásnak tekinthetők.

Az életkorhoz kötötten kötelező védőoltások rendszere gyermekek beoltására irányul. Az Indítvány1. benyújtásának idején az Eütv1. 15. § (1) bekezdése alapján az R1. 4. §-a határozta meg, hogy a gyermekeket mely betegségek ellen és hány éves korig kell védőoltásban részesíteni. Az (1) bekezdés határozta meg az egyes betegségek elleni kötelező védőoltások körét [gümőkór (tuberculosis), torokgyík (diphtheria), szamárköhögés (pertussis), merevgörcs (tetanus), gyermekbénulás (poliomyelitis anterior acuta), kanyaró (morbilli), rózsahimlő (rubeola), mumpsz (parotitis epidemica)]. A (3) bekezdés rendelkezett arról, hogy a védőoltások egyik részében a 7. életévig, másik részében a 14. életévig áll fenn a védőoltás beadására vonatkozó kötelezettség. A védőoltások beadásának rendjét azonban az R1. nem határozta meg. A (2) bekezdés úgy rendelkezett: a népjóléti miniszter tájékoztatóban teszi közzé, hogy a felsorolt védőoltásokat milyen életkorban és milyen módon kell alkalmazni.

Mindezeket figyelembe véve foglalt állást az Alkotmánybíróság arról, hogy az Indítvány1.-ben említett alapvető jogok korlátozását jelentette-e az Eütv1. 15. § (1) bekezdésén és az R1. 4. §-án alapuló védőoltási rendszer.

3. Az Alkotmánybíróság az életkorhoz kötötten kötelező védőoltások kifogásolt rendszerének alkotmányossági vizsgálatakor abból indult ki, hogy gyakorlata szerint az egészségügyi beavatkozások az Alkotmányban elismert alapvető jogok közül az emberi méltósághoz való joggal állnak a legszorosabb összefüggésben. Az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében elismert emberi méltósághoz való jogot a 8/1990. (IV. 23.) AB határozatban az „általános személyiségi jog” alkotmányi megfogalmazásának minősítette. „Az általános személyiségi jog »anyajog«, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható.” (ABH 1990, 44–45.)

3.1. Az Alkotmánybíróság számos határozatot hozott az önrendelkezéshez való jog és a magánszférához való jog mint az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből következő „különös személyiségi jogok” alapján. [57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 279.; 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29, 35–36.; 75/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 376, 380.; 5/1996. (II. 23.) AB határozat, ABH 1996, 47.; 11/1996. (III. 13.) AB határozat, ABH 1996, 240.; 20/1997. (III. 19.) AB határozat, ABH 1997, 85.; 4/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 71.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123.]

A 36/2000. (X. 27.) AB határozat kimondta, hogy az Eütv. az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében foglalt emberi méltósághoz való jogból következően a betegek jogai közé tartozik – többek között – az egészségügyi beavatkozásokba való beleegyezés és az ellátás visszautasításának joga is. „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az egészségügyi ellátás során szükséges beavatkozásokba való beleegyezés, illetve annak visszautasítása a személyiségi jogok gyakorlásától elválaszthatatlan.” [ABH 2000, 241. Megerősítve: 56/2000. (XII. 19.) AB határozat, ABH 2000, 527.]

A testület gyakorlatából következik továbbá, hogy az orvosi beavatkozások feletti önrendelkezési jog (egészségügyi önrendelkezési jog) tágabb kategória az egészségügyi beavatkozások visszautasításához való jognál. [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 301.; 48/1998. (XI. 23.) AB határozat, ABH 1998, 333.; 36/2000. (X. 27.) AB határozat, ABH 2000, 241.; 56/2000. (XII. 19.) AB határozat, ABH 2000, 527.]

Az Alkotmánybíróság a 21/1996. (V. 17.) AB határozatban az emberi méltósághoz való jog és az egyéni kockázatvállalás összefüggéséről általános érvennyel mondta ki: „Önmagának mindenki árthat, s vállalhat kockázatot, ha képes a szabad, tájékozott és felelős döntésre. A nagykorúaknak a jog be nem avatkozása széles lehetőséget ad erre, s az általános személyiségi jogból folyó jog az önmeghatározásra és cselekvési szabadságra [Alkotmány 54. § (1) bekezdés] garantálja ezt a lehetőséget. Az állam korlátozó gyámkodása csak a határesetekben alkotmányossági viták tárgya (a kábítószer élvezésének büntetésétől az eutanáziáig).” (ABH 1996, 74, 80.)

Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján megállapítható, hogy az Alkotmány 54. § (1) bekezdése széles körű védelemben részesíti a szabad, tájékozott és felelősségteljes döntésre képes ember saját teste és sorsa feletti rendelkezési jogát. [Összefoglalóan: 43/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 536, 541–543.]

3.2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a személy döntésképeségének meghatározó jelentősége van a tekintetben, hogy gyakorolni tudja-e az önrendelkezéshez való jogot. A 21/1996. (V. 17.) AB határozat kimondta: „A gyermeket megilletik az alapjogok. Az Alkotmány kifejezetten csak a választójogból zárja ki a gyermekeket. A gyermek az alapjogokat – mint mindenki más is – azokkal a feltételekkel gyakorolhatja, amelyeket az egyes jog-

területek számára előírnak. Az ilyen korlátozások viszont alkotmányossági vizsgálat tárgyai lehetnek.

Ahol a törvények nem szabályozzák a kis- és fiataalkorúak joggyakorlását, az Alkotmány alapján esetről esetre kell meghatározni, hogy a gyermek mely alapjogot, milyen vonatkozásban gyakorolhat maga, illetve, hogy ki gyakorolja nevében és érdekében, illetve, hogy gyermek voltára és a 67. §-ra tekintettel az alapjog gyakorlásának egyes területeiről nem zárható-e ki teljesen. A gyermek alapjoggyakorlásának – s ezen belül a személyes joggyakorlásának – lehetősége a joggyakorlás következményeit átfogó döntési képesség kibontakozásával együtt, a növekvő korral egyre szélesebb lesz.” (ABH 1996, 74, 78–79.)

Az Alkotmánybíróság a 36/2000. (X. 27.) AB határozatban kifejtette, hogy a Ptk. szerinti cselekvőképesség és az egészségügyi ellátásokra vonatkozó döntésképeség fogalmai nem feltétlenül esnek egybe. Ugyanis az egészségügy terén nem a vagyoni vonatkozású szerződéseknek megkövetelt, az ügyek viteléhez szükséges belátási képességről van szó, hanem az egészséget, testi épséget, életet befolyásoló események megértéséről. (ABH 2000, 260.)

A 43/2005. (XI. 14.) AB határozat megállapította: „Az egészségügyi beavatkozásokra vonatkozó döntésképeség magában foglalja, hogy az érintett képes megérteni a döntéshez szükséges információkat; képes megérteni döntése minden lehetséges következményét; továbbá képes közölni döntését az orvossal. A Ptk. szerint nem teljesen cselekvőképes személy is lehet döntésképes egyes egészségügyi vizsgálatok, beavatkozások tekintetében.” (ABH 2005, 536, 547–548.) „Általánosságban elmondható, hogy egyes beavatkozásokról a gyermekek és a mentális sérültek is képesek autonóm döntést hozni”. (ABH 2005, 551.)

3.3. Az életkorhoz kötött kötelező védőoltások vizsgált rendszerében – az R1. alapján – az oltások egyik részét a gyermek a 7. életévéig, másik részét a 14. életévéig kellett beadni. Az egyes védőoltások beadásának szűkebben meghatározott idejét is tartalmazó oltási rendszer és az oltási kampányok szabályairól az R1. nem rendelkezett. Mindazonáltal megállapítható, hogy a védőoltások egy részét újszülött-, illetve csecsemőkorban adják be, és az R1. a 14. életévben határozta meg az életkorhoz kötött védőoltási kötelezettség felső korhatárát.

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben úgy ítélte meg, hogy az R1. 4. §-ában járványügyi, közegészségügyi célból, gyermekek számára intézményesített védőoltások alanyai nem rendelkeznek az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből következő önrendelkezési jog gyakorlásához szükséges döntéshozatali képességgel. A csecsemők esetében értelemszerűen minden egészségügyi beavatkozás esetén kizárt az önrendelkezési jog gyakorlása. A 14. életév alatti gyermekek esetén – bizonyos életkor felett – elvileg nem zárható ki az önrendelkezési jog érvényesülésének vizsgálata. (Például a kutatási, kísérleti célú beavatkozások esetében.) Azonban a védőoltások rövid és hosszú távú előnyeinek és hátrányainak megítéléséhez szükséges különleges megfontolások miatt a 14. életév alattiak nem képesek

tájékozott és felelősségteljes döntésre az oltásokról. Ezért a jelen esetben vizsgált szabályozás – a jogalanyok döntésképeségének hiánya miatt – nem korlátozza az önrendelkezési jogot.

4.1. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 54. § (1) bekezdésén alapuló általános személyiségi jog alkotóelemének tekinti a személyiség integritásához való jogot, amelynek része a testi integritáshoz való jog. A 75/1995. (XII. 21.) AB határozat kimondta: „Az emberi méltósághoz való jog tehát magában foglalja az önrendelkezés szabadságához való alkotmányos alapjogot csakúgy, mint a személy testi integritásához fűződő alapjogot is, így ezek korlátozása kizárólag az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés keretei között történhet meg.” [ABH 1995, 376, 381. Megerősítve: 4/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 71, 74.; 1270/B/1997. AB határozat, ABH 2000, 713, 717.; 43/2004. (XI. 17.) AB határozat, ABH 2004, 597, 603.]

A 36/2005. (X. 5.) AB határozat így foglalt állást: „A magánszféra lényegi fogalmi eleme éppen az, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek. Ha a nem kívánt betekintés mégis megtörténik, akkor nemcsak önmagában a magánélethez való jog, hanem az emberi méltóság körébe tartozó egyéb jogosultsági elemek, mint pl. az önrendelkezési szabadság vagy a testi-személyi integritáshoz való jog is sérülhet.” (ABH 2005, 390, 400.)

A 22/2003. (IV. 28.) AB határozat – korábbi döntéseket összegezve – megfogalmazta, mi a testi integritáshoz való jog jelentéstartalma az egészségügyben: „A betegek emberi méltóságának egyik fontos aspektusa (...) az, hogy az ember semmilyen körülmények között nem válhat eszközzé vagy tárggyá: »Az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá« [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 308.]. A betegek emberi méltóságához való jogából következő másik aspektus a testi integritáshoz való alapjog. »Az emberi méltósághoz való jog tehát magában foglalja az önrendelkezés szabadságához való alkotmányos alapjogot csakúgy, mint a személy testi integritásához fűződő alapjogot is« [75/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 376, 381.]. A testi integritáshoz való jog az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a betegekre vonatkoztatva azt is jelenti, hogy főszabályként a beteg egyetértése, hozzájárulása nélkül testéhez más nem nyúlhat.” (ABH 2003, 235, 266.)

4.2. A védőoltások közegészségügyi, járványügyi célból elvégzett invazív egészségügyi beavatkozásnak tekinthetők (Indokolás IV.2. pont). Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a kötelező védőoltásokat intézményesítő és annak feltételeit meghatározó jogi szabályozás a testi integritáshoz való jog korlátozását jelenti. A testi integritás-

hoz való jog ugyanis attól függetlenül illeti meg a személyeket, hogy döntésképesnek minősülnek-e, és gyakorolni tudják-e az önrendelkezési jogot. „Az ember soha nem tekinthető pusztán eszköznek valamilyen közcél eléréséhez” – ennek az elvnek különös súlya van az olyan jogi szabályozás esetében, amely alapján közérdekre hivatkozással, megelőző, gyógyító célból oltóanyagot juttatnak az emberek szervezetébe. Ezért az Alkotmánybíróság szerint az életkorhoz kötött védőoltásokra vonatkozó szabályozásnak meg kell felelnie az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből következő testi integritáshoz való jog korlátozásával szemben támasztott követelményeknek.

5.1. Az indítványozók hivatkoztak a gyermekek egészséghez való jogára és azzal összefüggésben az Alkotmány 70/D. §-ára. Az Alkotmánybíróság a kötelező tüdőszűrés alkotmányossági vizsgálatakor megállapította: „(...) téves az indítványozónak az Alkotmányra való hivatkozása. A kifogásolt rendelkezés ugyanis az Alkotmány 70/D. §-a tekintetében semmilyen alapjog-korlátozást nem tartalmaz. Az azonban kétségtelen tény, hogy a tüdőszűrő vizsgálatnak a – meghatározott feltételek bekövetkezése esetén – kötelezővé tétele az egyén önrendelkezési jogának, illetve testi integritáshoz fűződő jogának – mint az emberi méltósághoz fűződő általános személyiségi alapjogból levezetett, ún. különös személyiségi alapjogoknak – a korlátozását jelenti. A kifogásolt rendelkezések alkotmányossága tehát nem az Alkotmány 70/D. §-ával, hanem az 54. § (1) bekezdésében foglalt emberi méltósággal összefüggésben vizsgálendő.” (2012/B/1991. AB határozat, ABH 2001, 1169, 1172.)

Az Alkotmánybíróság később, a 43/2005. (XI. 14.) AB határozatban a személyiség integritásához való jog és az egészséghez való jog közötti összefüggést fogalmazott meg: „Az ENSZ Egészségügyi Világszervezete definíciója szerint az »egészség a testi, szellemi és szociális teljes jólétnek állapota és nem csak betegség vagy fogyatékoság hiányából áll«. (Az Egészségügyi Világszervezet Alkotmányának becikkelyezéséről szóló 1948. évi XII. törvény preambuluma.) Ez a megközelítés azt mutatja, hogy az egészség-betegség meghatározása nem azonosítható a klinikai gyakorlatban érvényesülő szemléletmóddal (fajtipikus vagy annál jobb szervműködésre való képesség), hanem olyan testi és szellemi állapot, amely lehetővé teszi a társadalomban való minél hosszabb és testi-lelki gondoktól mentes életet. Mindezekkel az Alkotmány összhangban van, mivel a 70/D. § (1) bekezdésében »testi és lelki egészség« szerepel, az 54. § (1) bekezdéséből pedig – egyebek mellett – a személyiség integritásához való jog következik.” (ABH 2005, 549.)

5.2. Következésképpen az Alkotmány 70/D. § (1) bekezdésében elismert testi és lelki egészséghez való jog szoros összefüggésben áll az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből következő személyiség integritásához való joggal. Az egészséghez való jog objektív (intézményi) oldala a 70/D. § (2) bekezdésében jelenik meg, amely szerint az

egészséghez való jogot az állam – egyebek mellett – „az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével” valósítja meg. Az alapjog alanyi oldala a személyiség testi-lelki integritásához való jogként fogalmazható meg, amely az 54. § (1) bekezdéséből következik.

Ezért a jelen ügyben nincs mód a 70/D. § (1) bekezdésében foglalt alapjog korlátozásának önálló alkotmányossági vizsgálatára. A személyiség integritásához való jog korlátozásának vizsgálata magában foglalja az egészséghez való jog (alanyi oldala) korlátozásának vizsgálatát.

6.1. Az indítványozók az alkotmányjogi panaszban hivatkoztak az Alkotmány 60. és 67. §-ára is. A konkrét ügy kapcsán az említett alkotmánybeli rendelkezések sérelme úgy merülhet fel, hogy a támadott szabályozás elvonta a szülők jogát, hogy lelkiismeretük szerint neveljék gyermekeiket.

Az Alkotmány 60. § (1) bekezdésének a jelen ügy szempontjából lényeges aspektusát a 64/1991. (XII. 17.) AB határozat fogalmazta meg először: „A lelkiismereti szabadság jogának (...) az az értelme emelendő ki, hogy az állam senkit nem kényszeríthet olyan helyzetbe, amely meghasonlásba vinné önmagával, azaz amely összeegyeztethetetlen a személyiségét meghatározó valamely lényeges meggyőződésével. Az államnak nemcsak az a kötelessége, hogy ilyen kényszertől tartózkodjék, hanem az is, hogy lehetővé tegye – ésszerű keretek között – az alternatív magatartást.” [ABH 1991, 297, 313.; megerősítve: 4/1993. (II. 12.) AB határozat ABH 1993, 48, 51.]

A szülők gyermekeik neveléséhez fűződő jogáról az Alkotmány 67. § (2) bekezdése rendelkezik. Ennek az alkotmánybeli szabálynak az értelmezésénél az Alkotmánybíróság irányadónak tekinti a 21/1996. (V. 17.) AB határozat következő megállapításait: „A magánszférában a gondoskodás és védelem joga és kötelessége elsősorban a szülőket illeti. Így például jogszabály – általános megelőző céllal – tilthatja, hogy gyermeknek nyilvános vendéglátó helyen alkoholt szolgáljanak fel, hogy iskola közelében pornográf sajtótermékeket áruljanak, vagy szexböltöt nyissanak. Törvény a gyermek belépését is megtilthatja ilyen helyekre. A szülő felelőssége viszont, hogy otthon a gyermek számára hozzáférhetővé teszi-e az alkoholt vagy a pornográfiát. Az állam csak a gyermek fejlődésének súlyos és konkrét sérelme vagy veszélyeztetése esetén avatkozik be – például a szülői felügyelet megszüntetése révén.” (ABH 1996, 74, 80.)

6.2. Tehát az Alkotmány 60. § (1) bekezdése és 67. § (2) bekezdése együttesen jeleníti meg a szülők jogát, hogy gyermekeikről saját világnézetüknek és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelően gondoskodjanak. Elsősorban a szülők (gondviselők) jogosultak arra, hogy döntsenek a gyermekek testi és szellemi fejlődésével kapcsolatos kérdésekben. A szülők választhatnak egészségügyi szolgáltatót, oktatási intézményt, ők dönthetnek arról, hogy milyen világnézeti nevelésben részesüljenek gyermekeik. Az

egyes egészségügyi ellátások, a lehetséges alternatívák között is a szülők döntenek.

Mindemellett figyelembe kell venni, hogy a gyermekek értelmi képességei a növekvő életkorral párhuzamosan fejlődnek, egyre szélesebben bontakozik ki döntési képességük. Ezért egyre több kérdésben lesznek jogosultak a szülői tájékoztatásra, majd egyre gyakrabban igényelhetnek érdemi beleszólást saját életük alakításába. Értelemszerű, hogy a csecsemők még nem gyakorolhatnak jogokat, de az óvodáskorúak már több mindent képesek megérteni az egyes orvosi vizsgálatok és beavatkozások céljáról, lezajlásáról és várható következményeiről, a 14. életév felettiek pedig már maguk dönthetnek a mindennapos egészségügyi kérdésekben (orvoshoz fordulnak-e, szednek-e gyógyszert, alternatív gyógymódot választanak-e stb.).

A gyermekek joggyakorlásának kibontakozására meghatározó hatással van az, hogy milyen a szülők és gyermekek közötti konkrét viszony, milyen szülői felfogás alapján nevelkednek a gyermekek. Vagyis a gyermekek életét a szülők és a gyermekek jogainak sajátos kölcsönhatása is alakítja. Ezek a jogok jelentik az állami beavatkozás leglényegesebb korlátait.

Következésképpen az életkorhoz kötött védőoltások támadott szabályozása korlátozza a szülők 60. § (1) bekezdéséből és a 67. § (2) bekezdéséből következő jogait.

7. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az Eütv1. és az R1. támadott rendelkezései az alkotmányjogi panaszban felhívott alapvető jogok közül az alábbiakat korlátozták:

- egyfelől az 54. § (1) bekezdését mint a gyermek személyiségének integritásához való jogát;
- másfelől a szülők 60. § (1) bekezdéséből és a 67. § (2) bekezdéséből következő jogát, hogy gyermekeikről világnézetüknek és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelően gondoskodjanak.

Továbbá a fentiek alapján az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy a támadott rendelkezések – az alkotmányjogi panasz összefüggésében – nem jelentik az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből következő önrendelkezési jog és a 70/D. § (1) bekezdésébe foglalt egészséghez való jog korlátozását.

Az Alkotmánybíróság mindemellett úgy ítélte meg, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma – amelyet az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése fogalmaz meg –, nem hozható alkotmányjogi összefüggésbe az alkotmányjogi panaszban körülírt alapjogi sérelemmel.

Ezért az Alkotmánybíróság az Eütv1. és az R1. támadott rendelkezéseit az 54. § (1) bekezdésével, a 60. § (1) bekezdésével, valamint a 67. § (2) bekezdésével vetette össze az alapjog-korlátozási vizsgálat keretében.

V.

1. Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése határozza meg az alapjog-korlátozás általános feltételeit: „A Magyar Köz-

társaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.” Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az alapjogot korlátozó szabályozás akkor alkotmányos, ha alkalmas valamely legitim jogalkotói cél elérésére, továbbá megfelel a szükségesség és arányosság követelményeinek. Az emberek egyes alapvető jogainak korlátozásához legitim cél lehet mások alapvető jogainak védelme [először: 2/1990. (II. 18.) AB határozat, ABH 1990, 18, 20.], továbbá az állam intézményes (objektív) alapjog-biztosítási kötelezettsége [először: 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 302.], valamint egyes alkotmányos közcélok érvényesítése [például: 56/1994. (XI. 10) AB határozat, ABH 1994, 312, 313.].

Az állam csak abban az esetben korlátozhatja az alapjogokat, ha a legitim célok védelme más módon nem érhető el. „Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát szükséges, hogy a korlátozás megfelelően az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni.” (Összefoglalóan: 879/B/1992. AB határozat, ABH 1996, 401.)

2.1. Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogból levezetett részjogosultságok korlátozhatóságáról kialakított gyakorlatát a 22/2003. (IV. 28.) AB határozatban foglalta össze: „az emberi méltósághoz való jog csupán az emberi státus meghatározójaként, csak az élettel együtt fennálló egységben abszolút és korlátozhatatlan [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 308, 312.]. Ezért anyajog mivoltából levezetett egyes részjogosítványai (mint például az önrendelkezéshez és a személy testi integritásához való jogok) az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint bármely más alapjoghoz hasonlóan korlátozhatók [75/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 376, 383.].” (ABH 2003, 235, 260.)

Mindebből következően az Alkotmánybíróság az általános alapjog-korlátozási feltételek alapján vetette össze a támadott szabályozást az emberi méltósághoz való jogból következő személyi integritáshoz való joggal.

2.2. Az Alkotmánybíróság a szülők – Alkotmány 60. § (1) bekezdéséből és 67. § (2) bekezdéséből következő – alanyi jogának tekinti, hogy gyermekeikről saját világnézetüknek és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelően gondoskodjanak. Ezért úgy ítélte meg, hogy az állam ezt a jogot is csak az általános alapjog-korlátozási feltételeket tiszteletben tartva korlátozhatja.

Következésképpen egységes szempontok szerint bírálható el a gyermekek személyi integritáshoz való jogát és a szülőknek azt a jogát korlátozó szabályozás alkotmányossága, hogy gyermekeikről saját világnézetüknek és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelően gondoskodjanak.

3. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy alkotmányosan elfogadható jogalkotói cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges beavatkozásnak minősülnek-e az Eütv1. és az R1. támadott rendelkezéseivel intézményesített, gyermekkorúak számára kötelező védőoltások.

3.1. Az indítványozók – természettudományos álláspontokra hivatkozó – véleménye szerint a gyermekeknek adott védőoltások nem védik hatékonyan az egyént és a társadalmat, ugyanakkor valós veszélyt jelentenek a beoltott személy egészségére, bizonyos esetekben halált is okozhatnak. Kétségtelen, hogy a tudományos életben is vannak képviselői annak a nézetnek, hogy nem a kórokozók okozzák a betegségeket, ezért a védőoltások szükségtelenek, sőt károsak.

Az Alkotmánybíróság a kérdés megítélésével kapcsolatban két megállapítást emel ki a gyakorlatából. A 34/1994. (VI. 24.) AB határozat általános érvényű megállapítása, hogy a „tudományos igazságok kérdésében állást foglalni csak maga a tudomány lehet kompetens”. (ABH 1994, 177, 182.) A gyermekek jogait és szabadságát veszélyeztető külső hatások általános megítélésére is vonatkoztatható az Alkotmánybíróságnak a 21/1996. (V. 17.) AB határozatban megfogalmazott állítása: „egy-egy rizikó felbecsülése nem szorítkozhat pusztán valamely szaktudomány saját területére korlátozott értékelésére, hanem azt kell mérlegelni, hogy az az adott társadalmi körülmények között az érintett gyermekcsoport fejlődésére és jövőjére milyen hatással lehet.” (ABH 1996, 74, 81.)

Mindebből az Alkotmánybíróság azt a következtetést vonja le, hogy a természettudományos igazságok eldöntésére a tudomány képviselői hivatottak. Ugyanakkor a természettudományos ismeretekkel összefüggő alkotmányossági problémák megoldásához a szaktudományos álláspontoknál szélesebb vizsgálódás lehet szükséges.

3.2. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy nem az alkotmánybírósági eljárás a tudományos igazságok és a versengő tudományos nézetek közötti választás döntő fóruma. A tudomány kompetenciája és autonómiája az Alkotmánybíróság számára is meghatározó. Demokratikus társadalomban elsősorban a megfelelően szabályozott, ésszerű és nyilvános jogalkotási eljárások során kell figyelembe venni a tudomány megállapításait és a tudomány képviselőinek javaslatait.

Jelen esetben az Alkotmánybíróság tekintettel volt arra, hogy az Egészségügyi Világszervezetben belül létrehozott Department of Immunization, Vaccines and Biologicals rendszeresen fogalmaz meg ajánlásokat és közöl felméréseket a védőoltások alkalmazásáról. Az indítványok benyújtásakor az Immunization policy, Global programme for Vaccines and Immunization (1996), majd a Vaccines, Immunization and Biologicals (2002–2005 Strategy) című dokumentum fogalmazta meg, hogy az államoknak milyen lépéseket indokolt tenniük a gyermekek és a társadalom többi tagja fertőző betegségekkal szembeni védettségének erősítése érdekében. A legújabb felmérések eredményeit

pedig a WHO vaccine-preventable diseases: monitoring system 2006 global summary című dokumentum tartalma (http://www.who.int/vaccines-documents/).

3.3. Az Alkotmánybíróság tényként fogadta el, hogy a ma meghatározó tudományos világkép alapján az Egészségügyi Világszervezet globális kampányt folytat a gyermekek immunizálásáért, és ezen keretek között helyezkedik el a magyarországi jogalkotás is. Az Egészségügyi Világszervezet stratégiai célja, hogy a lakosság immunizáltsága világszerte elérje a 95%-ot. A magyarországi statisztikák ennél kedvezőbbek, a hazai oltási intézményrendszer nemzetközileg elismert eredményeket mutat fel. Mindezeket figyelembe véve az alkotmánybírói eljárás során nem kérdőjelezhető meg, hogy a védőoltások (köztük az életkorhoz kötött védőoltások) az emberi szervezet fertőző betegségekre szembeni ellenálló képességének fokozását és a fertőző megbetegedések elterjedésének megelőzését szolgálják. Tehát egyfelől az egyént (a gyermeket) védik a fertőzéstől, másfelől az egész társadalmat a járványok megjelenésétől.

Köztudott, hogy a kórokozók terjedésével létrejövő járványok gyakran okoznak egészségkárosodással és halállal járó szenvedéseket az emberiségnek. Az orvostudomány a XVIII. század végén ismerte fel, hogy a védőoltások az emberi szervezetet antitestek, azaz olyan fehérjék termelésére ösztönzik, amelyek megvédik a szervezetet a kórokozók elszaporodásától. A járványok elleni védekezés hagyományos modelljét az iparosodott országokban megjelenő tömeges fertőződések leküzdése érdekében dolgozták ki a XIX. század végén. Ennek része, hogy a veszélyeztetett csoportok tagjait védőoltásban kell részesíteni.

Mára számos – egykor óriási károkat okozó – fertőző betegség visszaszorult, a nyugati társadalmakban a járványok elleni védekezés igen hatékony rendszerei működnek. Mindebben jelentős szerepe volt annak, hogy védőoltásokat fejlesztettek ki, és immunizálták a társadalmak tagjait. Számos betegség előfordulásának csökkenéséhez természetesen az is hozzájárult, hogy javultak a higiéniés viszonyok, valamint a táplálkozási feltételek és szokások.

3.4. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az Eütv1.-ben és az R1.-ben előírt, életkorhoz kötött védőoltások alkalmasságának és szükségességének megállapításához egyfelől a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosítását, másfelől az egész társadalom fertőző betegségekre, járványokkal szembeni védelmét tekintette irányadónak.

3.4.1. Az Alkotmány 67. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges. Ebből következően a gyermekek alapvető jogainak a védelmére garanciális jellegű szabályokat kell kialakítani. Az Alkotmánybíróság korábban kifejtette, hogy a gyermekek következmények felmérésére való ké-

pességének hiányára tekintettel a védelmükre megalkotott jogszabályok alapjog korlátozásával is járhatnak [21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996, 74, 80.].

3.4.2. Az Alkotmánybíróság a kötelező tüdőszűrés alkotmányosságát vizsgáló 2012/B/1991. AB határozatban járványügyi közérdekkel indokolta az alapjog-korlátozást. „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jelen ügyben a korlátozás oka a járványügyi közérdek; a fertőző betegség minél korábbi felismerése, forrásainak felkutatása, illetve a fertőzés veszélyének elhárítása. Az indítványozó álláspontjával ellentétben tehát nem arról van szó, hogy az R.-ben foglalt szabályozás megsérti a tüdőszűrésre kötelezettek egészséghez való jogát, hanem arról, hogy önrendelkezési jogukat korlátozza a fenti alkotmányos cél érdekében.” (ABH 2001, 1169, 1173.) Az Alkotmánybíróság a 43/2005. (XI. 14.) AB határozatban kimondta, hogy az államnak az Alkotmány 70/D. §-ából következő egészségvédelmi kötelessége kivételes esetekben még a döntésképes egyén választásával szemben is elsőbbséget élvezhet. (ABH 2005, 536, 550.)

Az életkorhoz kötött védőoltások esetében a gyermek jogainak védelme és a járványügyi közérdek nem különíthető el teljesen, mivel az oltások jelentős részben a közösségben élő gyermekek egészségének védelmét szolgálják. Az óvodai, iskolai és más csoportokban együttlévő gyermekek hatással vannak egymás egészségi állapotára, a fertőző betegségek gyakran terjednek szét a gyermekközösségekben. Ezért az államnak a gyermekek jogainak védelmére vonatkozó alkotmányos kötelezettségét [Alkotmány 67. § (1) bekezdés] és az egészségvédelmi kötelezettség részét képező járványügyi feladatait (Alkotmány 70/D. §) egymással összefüggésben kell figyelembe venni.

3.5. Az Alkotmánybíróság az életkorhoz kötött védőoltások alkalmasságának és szükségességének megállapításakor figyelembe vette, hogy az Egészségügyi Világszervezet ajánlásaiból nem következik, hogy bírósági úton kikényszeríthető, kötelező védőoltási rendszert indokolt intézményesíteni. Az Indítvány1.-hez mellékelte dokumentumok tényyszerűen igazolják, hogy több demokratikus állam nem a védőoltások kötelezővé tételével igyekszik elérni a társadalom minél nagyobb részének immunizálását.

Az Egészségügyi Világszervezet azt az elmúlt évtizedekben elterjedt bioetikai felfogást közvetíti, hogy a járványok, amelyek soha nem maradnak az országhatárokon belül, elsősorban nem az alapvető jogok korlátozásával felfüggeszthetők meg. Tapasztalatok bizonyították, hogy a kizárólag kényszeren és kötelezésen alapuló eljárásokban az emberek nem mindenben tettek eleget a hatóságok előírásainak, titokban vagy nyíltan megszegték a rendelkezéseket, ezért a járványok elleni védekezés nem volt hatékony. Az eredményes közegészségügyi fellépés alapja, hogy a hatóságok együttműködjenek az emberekkel, tudatosítsák a fertőző betegségekre vonatkozó információkat, és megfelelő bizalomra tegyenek szert az érintettek körében. A szükséges anyagi források diszkriminá-

ció-mentes biztosítása, a hatósági személyek helyett a háziorvosok bevonása és a kölcsönös tájékoztatás hozzájárulhat ahhoz, hogy az érintettek ne személyük elleni támadásként, hanem a javukat szolgáló ellátásként fogják fel a közegészségügyi beavatkozásokat. Kötelező és kényszerítő jogi eszközök igénybevétele általában csak a végső eszköz lehet a közegészségügyi célok elérése érdekében.

Mindazonáltal az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, a gyermekek egészségének védelme és a fertőző betegségek elleni védekezés alkotmányosan elfogadható indok az alapjog-korlátozásra. A fertőző betegségek elleni védőoltások immunizálják a beoltott gyermekeket. A gyermekközösségek és általában a társadalom úgynevezett kollektív immunitásához azonban szükséges az, hogy az egyes betegségek elleni védőoltásokat az érintettek túlnyomó többsége megkapja. A fertőző betegségek terjedése és a járványok megjelenése – egyéb feltételek mellett – akkor előzhető meg, ha a gyermekközösségek, illetve a társadalom immunizált tagjainak száma nem csökken egy kritikus pont alá. Megjegyzendő továbbá, hogy az oltás elmaradása elfogadhatatlan mentességet jelentene azok számára, akik nem egészségügyi vagy lelkiismereti okból, hanem azért nem oltatják be magukat (gyermeküket) mert bíznak abban, hogy mások megkapják az oltást, és így nem lesz járvány, ezért ők sem fertőződnek meg.

3.6. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy általában véve az – Eütv1.-ben és R1.-ben intézményesített – életkorhoz kötött védőoltások nem minősíthetők szükségtelen alapjog-korlátozásnak. Tekintettel a természettudományos előfeltevésekre, az Eütv1.-ben és az R1.-ben előírt, életkorhoz kötött védőoltások alkalmas és szükséges eszköznek minősülnek egyfelől a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosításához, másfelől az egész társadalom fertőző betegségekkel, járványokkal szembeni védelméhez. A gyermekek testi-lelki integritásához való jogának és a szülők gyermekeik gondozásához fűződő alapjogának korlátozását szükségessé teszi egyrészt az államnak az Alkotmány 67. § (1) bekezdéséből következő intézményes (objektív) alapjog-biztosítási kötelezettsége, másrészt a 70/D. §-hoz kapcsolódó közegészségügyi, járványügyi közérdek mint alkotmányos cél.

4.1. Az alapjog-korlátozás arányossága az alkotmányos cél és a jogkorlátozó eszköz összevetésével állapítható meg. A jogalkotó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. A 21/1996. (V. 17.) AB határozatban az Alkotmánybíróság az arányossági vizsgálat keretében értékelte, hogy a korlátozó szabályozás konkrét, fenyegető veszélytől óvja-e meg a gyermekeket, és megállapította, hogy a kockázatok mérlegelésénél a konkrét körülményeket kell figyelembe venni. (ABH 1996, 74, 81–82.)

A kötelező tüdőszűrésről hozott 201/B/1991. AB határozat a járványügyi közérdeket, valamint az egészségügyi beavatkozás nagyságát és a jogszabályi garanciákat vetette

egybe. „A vizsgálat a járványügyi közérdekre hivatkozással – minimális sugárterhelés mellett – egy nem invazív vizsgálatot, egy nagyon enyhe beavatkozást tesz lehetővé. Az R. kifogásolt rendelkezései továbbá csak olyan esetekben teszik kötelezővé a szűrővizsgálat elvégzését, amikor a gümőkóros megbetegedés előfordulásának veszélye egy adott közösségben fokozott. Ugyanakkor a felesleges sugárterhelés elkerülésének érdekében az R. 19. § (5) bekezdése szerint a vizsgálatról el lehet tekinteni, ha valakin egy éven belül végeztek mellkas-átvilágítást, és nála gümőkóros elváltozást nem észleltek.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az R. kifogásolt rendelkezései járványügyi közérdekből az egyén önrendelkezési jogának, illetve testi integritáshoz fűződő jogának szükséges és arányos korlátozását jelentik.” (ABH 2001, 1169, 1173.)

A 43/2005. (XI. 14.) AB határozat arányosságra vonatkozó megállapítása szerint „a beavatkozás megengedhetőségének vizsgálatakor mindig mérlegelni kell a személyiségvédelmi célokat és az igényelt egészségügyi eszközöket, módszereket”. (ABH 2005, 536, 550.)

4.2. Az életkorhoz kötött védőoltások mint alapjog-korlátozó beavatkozások arányosságát a járványügyi célok és indokok, valamint a szabályozásban megjelenő korlátozások és garanciák összevetése határozza meg. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben az alkotmányjogi panasz alapján az Eütv1. 15. § (1) bekezdésének általános rendelkezését és az azt végrehajtó R1. 4. §-ában foglalt szabályokat vonhatja be az arányossági vizsgálatba.

4.2.1. A védőoltások elmaradása veszélyeztetheti az egyént és a közösséget. Ugyanakkor nincsenek veszélytelen védőoltások. A kockázatok – elvileg – az enyhe oltási reakcióktól (allergiás tünetek, hőemelkedés, fejfájás stb.) a maradandó fogyatékonyságon át a beoltott személy haláláig terjednek. Amikor az állam kötelezővé tesz egyes védőoltásokat, a kockázatok viseléséről dönt. Az állam Alkotmányból fakadó kötelessége, hogy kizárólag olyan betegségek megelőzésére írjon elő oltási kötelezettséget, amelyek esetében az feltétlenül indokolt, és a gyermekek csak olyan védőoltásokat kapjanak, amelyek a lehető legkisebb egészségügyi kockázattal járnak. Az állam köteles gondoskodni arról, hogy a gyermekek megfelelő életkorban kapják meg az oltásokat. A kockázatok szempontjából alapvető jelentőségű, hogy az oltóanyagok minőségéről, megbízhatóságáról, folyamatos ellenőrzéséről is végső soron az államnak kell gondoskodnia. Mindezt a gyermekeknek az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből következő személyi integritáshoz való joga követeli meg, valamint ez következik az államnak az Alkotmány 54. § (1) bekezdésén és a 70/D. §-án alapuló élet- és egészségvédelmi kötelességéből is.

Az Eütv1. 15. § (1) bekezdése alapján az R1. 4. § (1) bekezdése határozta meg az egyes betegségek elleni kötelező gyermekkori védőoltások körét. A (3) bekezdés arról rendelkezett, hogy a védőoltások egyik részében a 7. életévig,

másik részében a 14. életévig áll fenn a védőoltás beadására vonatkozó kötelezettség.

Az indítványozók nem egyes védőoltásokat vagy konkrét életkori határokat kifogásoltak, hanem az oltási rendszert. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy ezek a rendelkezések olyan természettudományos előfeltevésen alapulnak, amelyeket a jogalkotónak kötelessége volt figyelembe venni, továbbá az ezekben a rendelkezésekben körvonalazódó oltási rendszer (a betegségek köre és a beoltási korhatár) összhangban volt az Egészségügyi Világszervezet ajánlásaival. Az Alkotmánybíróság elfogadta a jogalkotónak azt a tudományos ismeretekre támaszkodó előfeltevését, hogy az intézményesített védőoltások egyént és társadalmat érintő előnyei messze meghaladják azokat a lehetséges károkat, amelyek mellékhatásként jelentkezhettek a beoltott gyermekeknél. A védőoltások elmaradása általában véve sokkal nagyobb kockázatot jelent a gyermekek egészségére, mint a védőoltások.

A természettudományos ismeretek, felmérések és előrejelzések alapján – az Alkotmányból következő hatáskörében – az egészségügyi miniszternek, a Kormánynak és az Országgyűlésnek kell meghatároznia az egyes fertőző betegségek elleni konkrét védekezés leghatékonyabb eszközeit. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben az alkotmányjogi panasz alapján nem látott indokot az R1. 4. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapításához vezető beavatkozásra.

4.2.2. Amennyiben a jogalkotó egyes fertőző betegségek megelőzése érdekében gyermekek védőoltására vonatkozó kötelezettséget állapít meg, akkor a gyermekek személyi integritáshoz való joga és a szülők – világnézetiüknek és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelő – gondoskodáshoz való joga számos jogszabályi biztosítékot követel meg. Ezek egy része pusztán azért szükséges, hogy az érintettek megismerjék a kötelezettségeket, és azoknak megfelelő magatartást tanúsíthassanak. A jogszabályoknak emellett széles körűen biztosítaniuk kell azokat a jogosultságokat, amelyeket maga a védőoltási kötelezettség tesz elengedhetetlenné. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az életkorhoz kötött védőoltási kötelezettség nem szükségtelen alapjog-korlátozás. Ugyanakkor az alapjog-korlátozás arányossága függ a konkrét jogszabályi rendelkezések tartalmától.

Azok a demokratikus államok, amelyek kötelezővé tettek egyes védőoltásokat, jogszabályi garanciákkal előzik meg az alapvető jogok túlzott mértékű korlátozását. A szlovén Alkotmánybíróság a védőoltások alkotmányosságáról hozott átfogó határozatában lényeges jogosultságnak nevezte – egyebek mellett – az oltásra kötelezettek (gyermekek esetében a szülők vagy a gyám) megfelelő tájékoztatását, egészségügyi indok esetén az oltás alóli ideiglenes vagy végleges mentesítést, valamint a megfelelő mentesítési eljárást. (U-I-127/01. Uradni list RS 25/2004.) Az olasz Alkotmánybíróság azt fogalmazta meg, hogy a jogalkotónak kártalanítást kell biztosítania a védőoltás esetle-

ges káros következményeiért. (118/1996. Gazzetta Ufficiale, Prima Serie Speciale, 24.04.1996.)

4.3.1. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésekor hatályban volt jogszabályok közül az R1. határozta meg a gyermekkori védőoltások érintettjeinek (a gyermekek és a hozzátartozóik) jogait és kötelezettségeit. Például a 6. § a kötelező védőoltás alóli mentesítésről, a 8. § a védőoltásra kötelezett személyek (hozzátartozóik) értesítéséről, a 12. § a kártalanításról rendelkezett. Az R1. szabályai közül az Alkotmánybíróság jelen ügyben az alkotmányjogi panasz alapján kizárólag a 4. § alkotmányosságát vizsgálta. A 4. § – előző pontban vizsgált – (1) és (3) bekezdése az életkorhoz kötött védőoltások körét és az életkori határokat határozta meg. Az R1. 4. § (2) bekezdése így rendelkezett: „Azt, hogy az (1) bekezdésben felsorolt védőoltásokat milyen életkorban és milyen módon kell alkalmazni, a népjóléti miniszter tájékoztatóban teszi közzé.”

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 55. § (1) bekezdése szerint a miniszter és az országos hatáskörű szerv vezetője irányelvet és tájékoztatót adhat ki. A (3) bekezdés így rendelkezik: „A tájékoztató olyan tény és adatot közöl, amelyet a jogszabály végrehajtásáért felelős szervnek a feladata teljesítéséhez ismernie kell.” Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a Jat. hatálybalépése előtti, illetve utáni jogalkotásra vonatkozó alkotmányossági követelményekkel. A 45/1991. (IX. 10.) AB határozat megállapította: „A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény [...] 61. § (2) bekezdése szerint: »E törvény nem érinti a hatálybalépése előtt alkotott jogszabály, határozat, utasítás, szabvány, ármegállapítás és jogi iránymutatás hatályát.« A szakaszhoz fűzött indokolás a törvényalkotói szándékot a következőképp fogalmazza meg: »E rendelkezés célja az, hogy a törvény alkalmazása ne okozzon zavart a jogéletben. A törvény rendelkezéseit a hatálybalépése előtt kibocsátott jogszabályok, határozatok, utasítások, jogi iránymutatások vonatkozásában folyamatosan, azok felülvizsgálata során kell átvinni a gyakorlatba.«

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Jat. ezen szabálya nem sérti az Alkotmány egyetlen rendelkezését sem. Ellenkezőleg, összhangban áll az Alkotmánynak a Magyar Köztársaság jogállamiságát deklaráló 2. § (1) bekezdésével. A jogállamiság egyik fontos tartalmi eleme a jogbiztonság, amelynek megőrzését célozza a Jat. rendelkezése.” (ABH 1991, 206, 207.)

Az Alkotmánybíróság az 58/1991. (XI. 8.) AB határozatban fejtette ki először, hogy a gyakorlatára vonatkozó elvi állásfoglalása szerint [2/1991. (X. 29.) Tű-áf.] a Jat.-ban meghatározott jogforrási renddel ellentétes jogszabályokat (és állami irányítás jogi eszközeit) formai okból csak akkor semmisíti meg, ha a Jat. hatálybalépése után keletkeztek. Az Alkotmánybíróságnak ez a gyakorlata vonatkozik mind a felhatalmazás alapján kiadott, mind pedig a felhatalmazó jogszabályokra. [ABH 1991, 288, 289–290.; megerősítve: 32/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 228.; 14/1994. (III. 10.) AB határozat,

ABH 1994, 410, 411.; 61/1995. (X. 6.) AB határozat, ABH 1995, 317, 318.; 22/2000. (VI. 23.) AB határozat, ABH 2000, 444, 447.] Az 1312/B/1991. AB határozat szerint: „Az Alkotmánybíróság (...) a szubdelegálást csak a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvénynek 1988. január 1-i hatálybalépését követően megalkotott és hatályosult rendelkezések esetében tekinti alkotmányosértő rendelkezésnek.” (ABH 1992, 677, 679.)

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy az 1972. július 1-jén hatályba lépett R1. eredetileg a 4. § (3) bekezdésében rendelkezett a további szabályozásról: „Azt, hogy a (2) bekezdésben felsorolt, valamint a gümőkór elleni védőoltásokat milyen életkorban és milyen módon kell alkalmazni, az egészségügyi miniszter külön szabályozza.” Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy és a panasz benyújtása idején hatályban volt rendelkezést az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvénynek a járványügyre vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról szóló 9/1972. (VI. 27.) EüM rendelet módosításáról szóló 24/1988. (XII. 26.) SZEM rendelet 1. §-a állapította meg, amely módosította az R1. 4. § egyes bekezdéseinek számítását és tartalmát. A módosítások 1989. január 1-jén léptek hatályba. Következésképpen az R1.-t módosító rendelkezéseknek összhangban kellett lenniük a Jat. szabályaival.

4.3.2. Az R1. 4. § (2) bekezdése, valamint az az alapján kiadott szabályozás is normatív. Az R1. ugyanis felhatalmazó szabály, a miniszteri tájékoztató pedig a felhatalmazás alapján kiadott, a jogalanyokat kötelező szabályozás. Az R1. 4. § (2) bekezdésének az életkorra utaló fordulata azt jelenti, hogy a miniszter tájékoztatóban tehetné közzé, hogy az újszülötteknek, a csecsemőknek és a többi gyermekkorúnak hány hetes, hónapos, illetve éves korban kell beadni az egyes védőoltásokat. A rendelkezésnek a védőoltások módjára vonatkozó fordulata alapján a miniszter tájékoztatóban rendelkezhetett – egyebek mellett – az iskolai oltási kampányokról, az oltásra jogosult orvosok köréről és általában a védőoltási eljárásról. A rendeleti felhatalmazás alapján kiadott miniszteri tájékoztató a Jat. alapján az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek, azon belül az 55. § (1) és (3) bekezdésének megfelelő jogi iránymutatásnak minősül.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az R1. 4. § (2) bekezdésében körülírt szabályozási tárgykör nem csak a végrehajtásért felelős szervek feladatainak ellátásához szükséges tényeket és adatokat foglal magában, hanem a védőoltásra kötelezett személyek és hozzátartozók kötelezettségének idejére, terjedelmére, illetve a kötelezettségek teljesítésének módjára vonatkozó normatív szabályokat is. A védőoltások beadásának életkor szerinti ideje és módja nem tekinthető olyan orvosi szakkérdésnek, amely nincs érdemi összefüggésben az érintettek jogaival és kötelezettségeivel. A jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések közül az R2. 5. §-a, valamint 11–16. §-ai számos olyan szabályt tartalmaznak, amelyek az R1. alapján miniszteri tájékoztató keretei között is kiadhatók voltak.

Az R1. 9. § (1) bekezdése általános kötelezettségként fogalmazta meg: „A védőoltásra kötelezett személy köteles védőoltás, továbbá – ha a védőoltást megelőzően szűrővizsgálat, vagy azt követően a védőoltás eredményének ellenőrzése szükséges – szűrő-, illetőleg ellenőrző vizsgálat céljából a megállapított helyen és időben megjelenni és magát az oltásnak, illetőleg a vizsgálatnak alávetni. Ha a védőoltásra kötelezett kiskorú, megjelenéséről hozzátartozója (gondozója) köteles gondoskodni.” Az R1. 4. § (2) bekezdésében foglalt szabályozás ugyanakkor azt eredményezte, hogy a gyermekek és a szülők – védőoltások beadásával összefüggő – kötelezettségeinek egy részét nem tartalmazták jogszabályok. Az R1. érvényesülésének idején a szülők leginkább a járványügyi hatóságok gyakorlatából szerezhettek tudomást arról, hogy a gyermekeket mennyi idős korukban és milyen módon kell beoltatni az egyes fertőző betegségek ellen. Az iskolai oltási kampányok esetében még arra sem volt biztosíték, hogy a szülők előzetesen értesüljenek a védőoltás idejéről, módjáról, és várható hatásairól. Az R1. 4. § (2) bekezdésének szabályozási megoldásában az a felfogás tükröződik, hogy a kötelező védőoltások esetében a gyermekeknek és a szülőknek lényegében nincs más teendőjük, mint az, hogy engedelmességedjenek a járványügyi hatóságok rendelkezéseinek.

Az R1. 4. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés elválaszthatatlanul kapcsolódik az alapjog-korlátozás arányosságának vizsgálatához, mert az arányosságot a járványügyi célok és indokok, valamint a szabályozásban megjelenő korlátozások és garanciák összevetése határozza meg. Mivel az R1. 4. § (2) bekezdése miatt nem tartalmazta jogszabály az életkorhoz kötött védőoltások kötelezettjeit megillető jogosultságok és az őket terhelő kötelezettségek egy részét, ebben a körben érdemi arányossági mérlegelésre nem kerülhet sor. Nincs ugyanis olyan normatív rendelkezés, amelyet ellensúlyként számításba lehetne venni a járványügyi közcélokkal szemben.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az R1. 4. § (2) bekezdése ellentétes volt a Jat. 55. § (3) bekezdésével, és ennek következtében az Alkotmány 37. § (3) bekezdésének első mondatával, amely így rendelkezik: „A Kormány tagjai törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörükben eljárva rendeletet adnak ki, amelyek törvénnyel és kormányrendelettel nem lehetnek ellentétesek.”

5.1. Az arányossági vizsgálat körében végezve az Alkotmánybíróság külön kitért az alkotmányjogi panasz előterjesztőinek arra a – bírósági eljárás során is hangoztatott – lényeges alkotmányossági felvetésére, hogy szülőként – lelkiismereti, vallási meggyőződésük miatt – az Alkotmány 60. § (1) bekezdésén alapuló joguk van mentesülni gyermekeik beoltatása alól. Az Eütv. 15. § (1) bekezdése általánosságban tette kötelezővé a védőoltásokat, a törvény nem rendelkezett a mentesítésről. Az R1. 6. §-ának első mondata pedig kizárólag egészségügyi indokból tette lehetővé a mentesítést: „A kötelező védőoltás alól mentesíteni kell azokat a személyeket, akiknek testi

állapotát vagy meglevő betegségét a védőoltás károsan befolyásolná.”

Kétségtelen, hogy a gyermekek számára kötelező védőoltások Eütv1. és az R1.-beli szabályozása másoknál jelentősebb sérelmet okozott azoknak a szülőknek, akiknek hátrózott lelkiismereti, illetve vallási meggyőződésével ellentétes a védőoltás. Az alkotmányos demokráciákban vissza-visszatérő kérdés, hogy az állampolgárok mentesülhetnek-e lelkiismereti, illetve vallási nézeteikre hivatkozva olyan törvények alól, amelyek általános kötelezettségeket fogalmaznak meg. (Vallási szertartáshoz használhatnak-e bódító hatású szereket; viselhetnek-e a vallás által megkívánt öltözéket a hadseregben; eltérhetnek-e a házassági és családi kapcsolatokra vonatkozó szabályoktól, például a monogámiától? stb.) Az ilyen szabályozásban megjelenő alapjog-korlátozás arányosságának mérlegelésekor az úgynevezett „összehasonlító teherpróba” eltér azok esetében, akiknek – többetként – a lelkiismereti és vallásszabadságát is korlátozzák a rendelkezések.

Egyfelől tekintetbe kell venni azt a jogállami alapelvet, hogy mindenki ugyanakkor a jogrendnek jogosultja és kötelezettje, vagyis a jogszabályok mindenkire vonatkoznak, mégpedig úgy, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie. Másfelől szem előtt kell tartani, hogy az alkotmányos demokrácia egyik értéke a politikai közösségen belüli sokszínűség, az egyének és közösségeik szabadsága és autonómiája. Ezért általánosságban nem mondható ki sem az, hogy a lelkiismereti, illetve a kultuszszabadság miatt mindig kivételt kell tenni az általános törvények alól, sem az, hogy a törvények uralma teljesen kiterjed a vallási közösség belső életére.

A különböző, egymással olykor versengő alkotmányossági szempontok miatt mindig csak a konkrét ügyben felmerülő alkotmányjogi kérdés kapcsán állapítható meg, hogy a kultuszszabadságra tekintettel indokolt-e kivételt tenni az általános törvények alól. A döntésnél meghatározó jelentősége van – egyebek mellett – annak, hogy az igényelt kivétel szorosan kapcsolódik-e hittételhez, vallási szertartáshoz; a kivételes szabályozás nem járhat-e mások, így a vallási közösségen kívüli személyek jogainak sérelmével. Vagyis a konkrét körülmények vizsgálata alapján állapítható meg annak indokoltsága, hogy az érintettek mentesüljenek az általános kötelezettségek alól, illetve, hogy az állam „lehetővé tegye – ésszerű keretek között – az alternatív magatartást.” [21/1991. (V. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 313.; megerősítve: 4/1993. (II. 12.) AB határozat ABH 1993, 48, 51.]

5.2. Az Alkotmánybíróság a támadott szabályozás alkotmányosságának megítélésakor különös jelentőséget tulajdonít annak, hogy jelen ügyben nem az a kérdés, hogy döntésképes felnőttek visszautasíthatják-e a saját és mások egészségét védő oltásokat, hanem az, hogy megtehetik-e ezt gyermekeik nevében. A különbség azért alapvető, mert – az Alkotmány 67. § (1) bekezdése alapján nemcsak a családnak, hanem az államnak is biztosítania kell a gyer-

mekek számára azt a védelmet és gondoskodást, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükhöz szükséges. Ezért az államnak akár a szülőkkel szemben is védelmeznie kell a gyermekek önálló érdekeit. Mivel a védőoltások az érintett egyén és a társadalom többi tagjának egészségét védik, a gyermekeknek érdekük fűződik ahhoz, hogy megkapják az életkorhoz kötött védőoltásokat. Továbbá a gyermekközösségek tagjainak érdekük fűződik ahhoz, hogy a közösség tagjai minél nagyobb számban legyenek immunizáltak.

A jelen ügyben vizsgált szabályozás további sajátossága, hogy bár következményeit tekintve hátrányosan érinti azokat, akiket lelkiismereti, illetve vallási meggyőződéssel ellentétes cselekvésre kényszerít, de a szabályozás igazolása megfelel az állam – Alkotmány 60. §-ából következő – semlegességére vonatkozó követelménynek. Ugyanis az Eütv1. és az R1. rendelkezései nem világnézeti vagy hittételek igazságtartalmának elfogadásán alapulnak, vagyis nem egy hittételt részesítenek előnyben egy másik hittétellel szemben, hanem természettudományos alapokon álló indokok alapján – világnézetre tekintet nélkül – mindenkire egyformán kötelező szabályokat tartalmaznak.

Mindezek mellett jelentősége van annak is, hogy a védőoltási kötelezettség nem csak bizonyos világnézeti meggyőződést valló személyek, hanem minden kötelezett számára fizikai és lelki teherként jelenthet. Ez az általános kötelezettség akkor ér célta, ha a társadalom immunizált tagjainak száma nem csökken egy kritikus pont alá. Ezért a jogalkotó – tudományos felmérések és előrejelzések alapján – mérlegelheti, hogy nem jelentene-e jelentős veszélyt a járványügyi célokra az olyan szabályozás, amely vallási, világnézeti alapon kivételt enged.

Végezetül az Alkotmánybíróság tekintetbe vette azt is, hogy a kötelező védőoltásokat lelkiismereti, illetve vallási okból elutasítók egy része nem általában a védőoltások beadását ellenzi, hanem meghatározott összetételű oltóanyagokat kifogásol. (Hasonlóan az emberi vér transzfúziójának elutasításához.) Ha többféle oltóanyag áll rendelkezésre, akkor lehetőség van az „ésszerű keretek közötti alternatív magatartásra” más összetételű oltóanyagok használatával.

A fenti szempontokat figyelembe véve az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy nem ellentétes az Alkotmány 60. § (1) bekezdésével és a 67. § (2) bekezdésével, hogy az Eütv1. 15. § (1) bekezdése, valamint az R1. 6. §-a alapján a szülők lelkiismereti, illetve világnézeti okból nem tagadhatták meg gyermekeik védőoltását.

6.1. Következésképpen az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az R1. 4. § (2) bekezdése ellentétes volt az Alkotmány 37. § (3) bekezdésének első mondatával. Az Alkotmánybíróság az Eütv1. 15. § (1) bekezdése, valamint az R1. 4. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására előterjesztett alkotmányjogi panaszt elutasította.

6.2. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatának megfelelően az alkotmányjogi panaszt úgy értelmezte, hogy az magában foglalja a támadott jogszabály konkrét ügyben történő alkalmazásának a kizárására irányuló kezdeményezést is [36/2006. (IX. 7.) AB határozat, ABH 2006, 473.; 2/2007. (I. 18.) AB határozat, ABK 2007. január, 14.].

Az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság külön határoz az alkotmányellenes norma konkrét esetben történő alkalmazhatóságáról, ha ezt a jogbiztonság, vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja. Jelen esetben, az alkotmányjogi panasz alapján az alkalmazási tilalmat az eljárást kezdeményezők érdekei indokolhatták volna. Az Alkotmánybíróság azonban úgy ítélte meg, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás kimenetele nem az R1. alkotmányellenesnek nyilvánított 4. § (2) bekezdésének alkalmazásán múlt. Az eljárás jogerős befejezése és a közigazgatási, valamint a bírósági határozat végrehajtása azt jelentette, hogy az elmaradt védőoltásokat a gyermekeknek be kellett adni. Az R1. 4. § (2) bekezdése ezt a kötelezettséget nem érintette.

Ezért az Alkotmánybíróság az R1. 4. § (2) bekezdése konkrét ügyben történő alkalmazásának a kizárására irányuló indítványt elutasította.

VI.

Az indítványozók – az alkotmányjogi panason túl – az Indítvány2.-ben utólagos normakontrollra vonatkozó kérelmet is előterjesztettek: a hatályban lévő jogszabályi rendelkezések közül az Eütv2. 58. § (1), (3) és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték. Az Alkotmánybíróság az utólagos normakontrollra irányuló eljárás során irányadónak tekintette azokat a megállapításokat, amelyeket a jelen határozat indokolásának IV. és V. pontja tartalmaz az alapvető jogok korlátozásáról általánosságban, valamint az életkorhoz kötött kötelező védőoltásokkal összefüggésben. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra is, hogy az utólagos normakontrollra vonatkozó kérelem nem csak az életkorhoz kötött, hanem valamennyi kötelező védőoltással összefüggésben fogalmazta meg az alkotmányossági aggályokat.

Az Eütv2. 58. § (1) bekezdése a védőoltás alóli mentesítést, a (4) bekezdés a védőoltás határozattal történő elrendelését szabályozza. Az Alkotmánybíróság először ennek a két – egymással szorosan összefüggő eljárást szabályozó – rendelkezésnek az alkotmányosságát vizsgálta meg. Az indítványozók szerint ez a két rendelkezés ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével (jogállamiság elve), az 50. § (2) bekezdésével (közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának követelménye), valamint az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével (bírósághoz fordulás joga) és (5) bekezdésével (jogorvoslathoz való jog). Ezt követően

vizsgálta az Alkotmánybíróság az Eütv2. 58. § (3) bekezdését, amely a védőoltásra kötelezett személy értesítéséről rendelkezik. [Az Eütv2. 58. § (2) bekezdését, amely a kötelezettek és a beoltottak nyilvántartásáról rendelkezik, az indítványozók nem kifogásolták.]

1.1. Az Eütv2. 58. §-ának a mentesítésről szóló (1) bekezdésével kapcsolatban az indítványozók azt kifogásolták, hogy sem a támadott rendelkezés, sem az Eütv2. más szabálya nem határozza meg, hogy kérelemre vagy hivatalból történik-e a mentesítés; mi az egészségügyi hatóság pontos szerepe az eljárásban; megismerhetik-e az érintettek a döntést; élhetnek-e jogorvoslattal a közigazgatási hatóság és a kezelőorvos döntésével szemben. Az indítványozók felhívták a figyelmet arra, hogy a gyakorlatban a hatóság nem közigazgatási határozatban dönt a hozzájárulárról. Az indítványozók a mentesítés szabályozását érintő alkotmányossági kifogásaik között említették, hogy az R2. 11. § (1) bekezdése alapján a védőoltások ellenjavallatait az Országos Epidemiológiai Központ által kiadott Módszertani Levél tartalmazza, amelyben számos kötelező jellegűként megfogalmazott rendelkezés található.

Az Eütv. 58. §-ának a védőoltás elrendeléséről szóló (4) bekezdésével összefüggésben az indítványozók azt kifogásolták, hogy a védőoltást elrendelő határozatot azonnal végrehajthatónak nyilvánító rendelkezés formálissá teszi a bírósági jogorvoslatot, mert a határozat végrehajtása a védőoltás beadását jelenti, és így a bíróság már nem tud az ügy érdemében dönteni, nincs mód az utóbb törvénytelennek bizonyult aktus reparációjára.

1.2. Az Alkotmánybíróság számos határozatban fogalmazta meg, hogy az Alkotmánynak a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatáról, a bírósághoz fordulás jogáról és a jogorvoslathoz való jogról szóló, egymással összefüggő rendelkezései – a jogállamiság elvével összhangban – milyen követelményeket támasztanak a jogszabályokkal szemben.

Az Alkotmány 57. § (5) bekezdésének első mondata így rendelkezik: „A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.” Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint „a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy (...) ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége” [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.].

A testület többször rámutatott arra, hogy elégséges az egyfokú jogorvoslat, és az Alkotmány a jogalkotóra bízta annak meghatározását, hogy hány fokú jogorvoslati rendszert hoz létre [1437/B/1990. AB határozat, ABH 1992, 453, 454.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 110.]. Ehhez kapcsolódóan a 66/1991. (XII. 21.) AB határozat utalt arra, hogy a közigazgatási határozatok bírósági

sági eljárásban való felülvizsgálata a jogorvoslathoz fűződő alapjogból fakadó alkotmányossági követelményt kielégíti. (ABH 1991, 342, 350.; 138/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 729.)

Az Alkotmány 50. § (2) bekezdése alapján a bíróság ellenőrzi a közigazgatási határozatok törvényességét. Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint a „közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatáról szóló alkotmányi rendelkezés a hatalmi ágak egymáshoz való viszonyának rendezése érdekében szabályozza a bíróságok funkcióját a közigazgatás ellenőrzésében.” (Előszőr: 953/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 432, 434.)

A 39/1997. (VII. 1.) AB határozat kimondta, hogy az Alkotmány 50. § (2) bekezdését „az 57. §-ra tekintettel úgy kell értelmezni, hogy az eljárásnak ahhoz kell vezetnie, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és köteleességeket az ott írt módon valóban „elbírálja”: az összes, az Alkotmányban részletezett követelmény – a bíróság törvény által felállított volta, függetlensége és pártatlansága, az, hogy a tárgyalás igazságosan (a nemzetközi egyezmények szóhasználatával: fair, équitabement, in billiger Weise) és nyilvánosan folyjék – ezt a célt szolgálja, csak e követelmények teljesítésével lehet alkotmányosan véglegesnek számító, érdemi, a jogot megállapító döntést hozni. A közigazgatási határozatok törvényességének bírói ellenőrzése tehát alkotmányosan nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára.” (ABH 1997, 263, 272.)

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog tényleges érvényesüléséhez is szükséges a „jogorvoslás” lehetősége, vagyis az, hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. [23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186.; 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 372, 382.; 19/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 150, 156.; 2868/1995. AB határozat, ABH 2001, 795, 797.]

A 71/2002. (XII. 17.) AB határozat megállapította: „A közigazgatási szerv előtti eljárás és a bírósági eljárás egymással szoros viszonyban állnak, egymást kiegészítő és egymást ellensúlyozó szerepük van. A kettő összefüggésében kell tehát vizsgálni azt, hogy a jogorvoslathoz való jog ténylegesen érvényesül-e. A jogorvoslás lehetőségét vagy a közigazgatási szerv előtti eljárás, vagy a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló eljárás során kell biztosítani. Mindkét esetben követelmény a jogsérelem orvosolhatósága szempontjából a jogorvoslat hatékonysága: a jogorvoslatot általában a határozat végrehajtását megelőzően kell biztosítani. Ez utóbbi követelmény azonban nem abszolút jellegű, a jogrendszerben számos eltérés található. A felek különösen fontos érdekei vagy más okok egyaránt indokolhatják, hogy a jogorvoslati eszközökhöz ne kapcsolódjék halasztó hatály, illetőleg a jogorvoslatra tekintet nélkül végrehajtásra kerüljön egy adott jogalkalmazói döntés.” (ABH 2002, 417, 426–427.)

1.3. A védőoltások beadásának eljárási rendjéről és a mentesítés lehetőségéről az Eütv2. két támadott rendelkezése, illetve az R2. rendelkezik. Az Eütv2. 58. § (4) bekezdése kimondja: „Ha a védőoltásra kötelezett személy e kötelezettségének írásbeli felszólításra sem tesz eleget, az egészségügyi hatóság a védőoltást határozattal rendeli el. A védőoltást elrendelő határozat – jogorvoslatra tekintet nélkül – azonnal végrehajtható.” 58. § (1) bekezdése szerint: „A kötelező védőoltás alól a kezelőorvos átmenetileg vagy – az egészségügyi hatóság hozzájárulásával – véglegesen mentesítheti azt, akinek egészségi állapotát vagy meglévő betegségét a védőoltás várhatóan károsan befolyásolná.”

1.3.1. Az R2. 3. § (1) bekezdése alapján a fertőző betegségek megelőzésére és leküzdésére irányuló helyi egészségügyi tevékenység az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (a továbbiakban: Szolgálat) területileg illetékes városi intézetének, illetve megyei intézetének hatáskörébe tartozik. A védőnő feladata, hogy írásban értesítse a körzetébe és az általa ellátott oktatási intézménybe tartozó oltandó személy törvényes képviselőjét az oltás esedékességéről, jelentőségéről, a beadás helyszínéről és időpontjáról, a várható általános reakciókról és a védőoltás elmulasztásának következményeiről [R2. 15. § (1) bekezdés c) pont]. Elmaradt oltás esetén a védőnő ismételt értesítést küld, és ugyanazon oltandóra vonatkozó háromszori eredménytelen írásbeli megkeresés esetén értesíti a területileg illetékes városi intézetet [R2. 15. § (1) bekezdés b) pont]. Ezt követően a városi intézet határozattal elrendeli a védőoltásra kötelezett személy oltását [R2. 16. § (1) bekezdés f) pont]. A városi intézet határozata az Eütv2. vizsgált rendelkezése alapján azonnal végrehajtható.

A védőoltás elrendelése a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 12. § (2) bekezdése alapján közigazgatási hatósági ügynek minősül, mivel a városi intézet mint közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő köteleességet állapít meg. A Ket. 98. § (1) bekezdése és 99. § (1) bekezdése szerint az ügyfél az elsőfokú határozat ellen – a döntés közlésétől számított tizenöt napon belül – fellebbezhet. A fellebbezést az R2. 3. § (1) bekezdésének megfelelően a Szolgálat megyei intézete bírálja el. A Ket. 109. § (1) bekezdése biztosítja továbbá, hogy az ügyfél – a határozat közlésétől számított harminc napon belül jogszállásértésre hivatkozással – a megyei intézet határozatának felülvizsgálatát kérje a közigazgatási ügyekben eljáró illetékes bíróságtól a határozatot hozó hatóság elleni kereset indításával.

1.3.2. A mentesítési eljárást az R2. nem szabályozza részletesen. Mivel az Eütv2. 58. § (1) bekezdése egészségügyi indokból teszi lehetővé a mentesítést, értelemszerű, hogy az nem általános, vagyis nem az összes védőoltásra, hanem mindig meghatározott védőoltásra vagy oltóanyagra, illetve meghatározott állapot fennállásának idejére (lázas betegség, terhesség stb.) vonatkozik. A törvény szabálya szerint a mentesítés – az egészségügyi indok természetétől függően – lehet ideiglenes („átmeneti”) vagy

meghatározott oltásra vagy oltóanyagra vonatkozóan végleges. Az ideiglenes mentesítésről a kezelőorvos dönt, a végleges mentesítéshez a kezelőorvosnak be kell szereznie az egészségügyi hatóság (a Szolgálat városi intézete) „hozzájárulását”. Az R2. 11. § (2) bekezdésének szóhasználatára ehhez képest pontatlan, mivel a kezelőorvos döntését „orvosi szakvéleménynek” nevezi, míg az egészségügyi hatóság – a döntéshez képest előzetes – „hozzájárulása” helyett – utólagos – „jóváhagyást” tartalmaz.

A gyakorlatban a mentesítés kapcsolódhat a védőoltás elrendelésére vonatkozó eljáráshoz, de el is különülhet attól. Ha például a kezelőorvos a védőoltás beadása előtti vizsgálat során észleli az oltási kontraindikációt, akkor értelemszerűen nem adja be az oltást. A kötelezett személy (vagy törvényes képviselője) maga is jelezheti – a tervezett oltás előtt vagy attól függetlenül is – a kontraindikációt, amelyről a kezelőorvosnak állást kell foglalnia. Az Eütv2. és az R2. azonban nem tartalmaz kifejezett rendelkezést a kezelőorvos döntésének és – végleges mentesítés esetén – az egészségügyi hatóság hozzájárulásának módjáról és formájáról, továbbá nem rendelkezik explicit módon a jogorvoslat lehetőségéről.

1.4. Az Alkotmánybíróság az 1.2. pontban idézett alkotmányossági követelmények és a védőoltások elrendelésével szembeni jogorvoslati rendszer 1.3. pontban felsorolt elemeinek összevetése alapján megállapította, hogy a védőoltás elrendelésére irányuló eljárás szabályozása a formai feltételeknek megfelel: a védőoltást elrendelő első fokú közigazgatási határozattal szemben az ügyfél fellebbezhet a felettes szervhez, és a másodfokú közigazgatási hatósági határozat bíróság előtt megtámadható. Az egyfokú közigazgatási jogorvoslat és a bírói felülvizsgálat megfelelő kereteket jelent a hatékony jogorvoslathoz.

Ugyanakkor értelmezésre szorul, hogy a védőoltás elrendeléséhez kapcsolódó – formailag alkotmányos – jogorvoslati rendszer igénybe vehető-e a mentesítési eljárás során is. Vagyis az Alkotmánybíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy az Alkotmány hivatkozott rendelkezései miként érvényesülnek a mentesítési döntési eljárásokban (2. pont). Emellett az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a – formailag alkotmányos – jogorvoslati rendszer tartalmilag korlátozza a hatékony, érdemi jogorvoslat. Ennek oka, hogy az Eütv2. 58. § (4) bekezdésének második mondata szerint a védőoltást elrendelő első fokú határozat – jogorvoslatra tekintet nélkül – azonnal végrehajtható. Ezért az Alkotmánybíróság az alapjog-korlátozás általános feltételeit alapul véve megvizsgálta, hogy a jogorvoslathoz való jognak ez a korlátozása szükségesnek és arányosnak minősül-e (3. pont).

2.1. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint eltérő alkotmányos megítélés alá esik, ha a kötelezett mentesül, illetve ha nem mentesül a védőoltás alól. Az Alkotmány hivatkozott rendelkezéseiből nem következik, hogy a jogalkotónak biztosítania kell a jogorvoslatot, illetve a bírói utat a kötelező védőoltás alóli ideiglenes vagy végleges

mentesítés megadásával szemben. Nem tekinthető ugyanis jogsérelemnek, ha a kezelőorvos a védőoltás beadása előtt kontraindikációt észlelve az oltás elhalasztásáról dönt, továbbá, ha a kötelezettet kontraindikáció miatt mentesítik meghatározott védőoltás beadása alól.

2.2.1. A mentesítés megtagadása (elmaradása) vonatkozhat átmeneti időre vagy a végleges mentesítésre. Az Eütv2. egyik esetre sem állapít meg szabályokat a döntéshozatal formájáról, módjáról, továbbá a jogorvoslat lehetőségéről. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint, ha a kezelőorvos megtagadja az ideiglenes mentesítést, akkor a kötelezett megteheti, hogy a védőnő írásbeli megkereséseit követően a Szolgálat városi intézete által kibocsátott határozattal szembeni fellebbezésben hivatkozik mentesülési lehetőségére. Így a kötelezett az elmaradt védőoltás elrendelésére vonatkozó – Eütv2.-ben és az R2.-ben, valamint a Ket.-ben szabályozott – eljárási rend jogorvoslati eszközeit veheti igénybe. Mivel a másodfokú közigazgatási hatósági határozat bíróság előtt megtámadható, a kötelezett ideiglenes mentesüléséről végső soron bíróság dönthet.

Következésképpen az ideiglenes mentesítés megtagadása esetén a kötelezett számára hatékony jogorvoslati rendszer áll rendelkezésre. Ugyanakkor ehhez az szükséges, hogy a kötelezett ne tegyen eleget a kezelőorvos döntésének és a védőnő megkereséseinek. Vagyis a kötelezett csak az Eütv2.-ben és az R2.-ben foglalt szabályok formális megszegése nyomán élhet az Alkotmány 50. § (2) bekezdéséből, valamint az 57. § (5) bekezdéséből következő jogosultságaival.

2.2.2. A végleges mentesítés megtagadásának (elmaradásának) eseteire az Eütv2. és az R2. szabályai egyáltalán nem alkalmazhatók. Ha a kezelőorvos – saját megítélése alapján vagy a Szolgálat városi intézete hozzájárulásának hiánya miatt – nem mentesíti a kötelezettet véglegesen valamely védőoltás alól, akkor a végleges mentesítés nem szerezhető meg a közigazgatási hatóság konkrét védőoltás beadását elrendelő határozatával szembeni jogorvoslat során. A végleges mentesítésről a konkrét kötelezésektől elkülönült eljárásban kell dönten. (A kötelezettől nem várható el, hogy folyamatosan jogorvoslati eszközöket vegyen igénybe az ismétlődő kötelezések miatt.)

Az Eütv2. 58. § (1) bekezdése „az egészségügyi hatóság hozzájárulásától” teszi függővé a végleges mentesítést. Az Eütv2.-n alapuló védőoltási kötelezettség alóli végleges mentesítéssel az érintett jogosultságot szerez arra, hogy ne teljesítse az Eütv2.-ben és az R2.-ben foglalt kötelezettségeket. Az egészségügyi hatósági és igazgatási tevékenységről szóló 1991. évi XI. törvény 10. § (1) bekezdése alapján az egészségügyi államigazgatási szerv – a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek kivételével – „valamennyi természetes és jogi személyre, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező társaságra kiterjedő hatósági jogkört gyakorol”.

A Ket. 12. § (2) bekezdésének *a)* pontja alapján közigazgatási hatósági ügy „minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy kötelezést állapít meg, adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet vagy hatósági ellenőrzést végez”. Következésképpen megállapítható, hogy az eljárás tárgyát tekintve a meghatározott védőoltás alóli mentesítésre vonatkozó eljárást közigazgatási ügynek kell tekinteni. Ugyanakkor a szabályozás hiányosságai miatt a végleges mentesítésre irányuló eljárásra nem alkalmazhatók a Ket. rendelkezései. A hatályos jogszabályi rendelkezések alapján a kezelőorvos nem tekinthető a Ket. 44. § (2) bekezdése szerinti „érdemi döntésre jogosult hatóságnak”, amely a 45. § (1) bekezdése alapján határozatba foglalja a szakhatóság hozzájárulását vagy annak megtagadását. Ezért a Szolgálat a mentesítési eljárás során nem a Ket. 44–45. §-ában szabályozott szakhatósági minőségben jár el, és nem alkalmazható a Ket. 45. § (2) bekezdése sem, amely kimondja: „A szakhatósági állásfoglalás ellen külön fellebbezésnek nincs helye, az ügyfél a határozat ellen irányuló fellebbezés keretében gyakorolhatja az ezzel kapcsolatos jogorvoslati jogát.” Mindezek miatt a védőoltás alóli végleges mentesítés megtagadása (elmaradása) esetén nincs törvényes lehetőség sem a felettes szervnél történő jogorvoslati eljárásra, sem bírósági felülvizsgálatra.

2.3. A kötelező védőoltás alóli ideiglenes, illetve végleges mentesítést elutasító döntésekkel szembeni jogorvoslat [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] és a bírósági felülvizsgálat [Alkotmány 50. § (2) bekezdés] alkotmányjogi szempontból azért különös jelentőségű, mert ezek a döntések a személyi integritáshoz való jogot és a döntésképes személyek önrendelkezési jogát [Alkotmány 54. § (1) bekezdés] súlyosan korlátozó, invazív egészségügyi beavatkozást írnak elő. Az egészségügyi kontraindikáción alapuló mentesség lényege az, hogy a kötelezett személy életét, egészségét veszélyeztető oltást nem szabad beadni. A mentesség intézménye tehát szintén az Alkotmány 54. § (1) bekezdésén alapuló élethez és egészséghez való jog védelmét szolgálja.

Az R2. 11. § (1) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az Országos Epidemiológiai Központ évente kiadott Módszertani Levele tartalmazza a védőoltások ellenjavallatait. A Módszertani Levél tájékoztatást ad a kötelező és az önkéntes oltásokról, a Szolgálatól beszerezhető, valamint a gyógyszerárakban kapható oltóanyagokról, emellett felsorolja azokat az állapotokat és betegségeket, amelyek oltási kontraindikációnak minősülnek.

A Módszertani Levél fontos tájékoztató a kezelőorvosok és más érintettek számára, ugyanakkor az Alkotmány és a Jat. alapján nem kötelező az egészségügyi intézményrendszeren kívülálló személyekre és értelemszerűen a bíróságokra sem. Elvileg nem zárható ki, hogy valaki az aktuális Módszertani Levélben nem szereplő kontraindikáció miatt mentesüljön ideiglenesen vagy véglegesen a védőoltás alól. Pszichikai állapot és szomatikus betegség egyaránt indokolhatja a mentesítést. Ezen túlmenően, a

Módszertani Levélben felsorolt ellenjavallatok esetében is általában mérlegelni kell az egyéni körülményeket a mentességről hozott döntés során. Egyfelől a járványügyi helyzetet és az oltással kivédhető betegséget kell figyelembe venni, másfelől azt a várható károsodást, amelyet az oltás beadása okozna a kötelezett egészségében. A lázas betegség minden védőoltás esetén kontraindikáció, terhesség esetén kivételes körülmények esetén indokolt az oltás, különleges mérlegelés szükséges a HIV pozitív személyek esetében stb.

2.4. Az alkotmányos demokráciákban az alapvető jogok korlátozásával járó vagy azokat nyilvánvalóan veszélyeztető egészségügyi ellátások, beavatkozások esetén speciális jogérvényesítési, jogorvoslati intézmények működnek. Az önmagukat vagy másokat veszélyeztető mentális betegek kötelező pszichiátriai kezeléséről különleges habeas corpus eljárásokban döntenek, amelyek során rendkívül rövid időn belül bíróság rendeli el vagy vizsgálja felül a kezelés indokoltságát. Továbbá a bíróságok hatáskörébe tartozik az elrendelt gyógykezelések meghosszabbítása, időszakos felülvizsgálata, valamint az alkalmazott eszközök és módszerek indokoltságának kontrollja is. Az Alkotmánybíróság a 36/2000. (X. 27.) AB határozatban (ABH 2000, 241.) foglalkozott ezekkel a tartalmi és eljárási feltételekkel, és a hatályos szabályokat az Eütv2.-nek a Pszichiátriai betegek gyógykezelése és gondozása című X. fejezete tartalmazza.

Szintén különleges, rendkívül rövid időn belüli jogérvényesítési és ahhoz kapcsolódó bírósági eljárások biztosítják az életfenntartó, illetve életmentő ellátások visszautasításához való jog érvényesülését és a visszaélések megelőzését. Az Alkotmánybíróság a 22/2003. (IV. 28.) AB határozatban (ABH 2003, 235.) körvonalazta az ellátás visszautasításához való jog alkotmányos alapjait, és a hatályos eljárási szabályokat az Eütv2. 20–23. §-ai tartalmazzák.

Az Alkotmány szintén megköveteli a jogorvoslatihoz való jog és a pártatlan bírósági eljáráshoz való jog érvényesítését az egyes kötelező védőoltások alóli ideiglenes vagy végleges mentesítési eljárásban. A jogorvoslati eljárás és a kontradiktórius bírósági eljárás keretei között van lehetőség arra, hogy a vitatott esetekben az általános szabályokat az egyéni körülményeknek megfelelően alkalmazzák. A védőoltás alóli mentesítési eljárás során – hasonlóan számos polgári és büntetőeljáráshoz, valamint az egészségügyi önrendelkezési joggal összefüggő különleges eljárásokhoz – állást kell foglalni egészségügyi szakkérdésekről is. Az Alkotmánynak megfelelő közigazgatási és bírósági eljárások során nyílt lehetőségek arra, hogy a kötelezettek szakértők bevonásával megfelelő tudományos színvonalon jelenítsék meg álláspontjukat a Szolgálattal szemben. A jogorvoslat és a pártatlan bírói felülvizsgálat elengedhetetlen az orvosszakmai kérdéseken túlmenő szempontok, az egyéni körülmények, a konkrét egészségügyi előnyök és hátrányok mérlegeléséhez is.

2.5. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján arra a megállapításra jutott, hogy a kötelező védőoltás alóli ideiglenes és végleges mentesítésre irányuló eljárás hatályos szabályozása nem felel meg az Alkotmány 50. § (2) bekezdéséből és az 57. § (5) bekezdéséből fakadó követelményeknek. Az alkotmányellenességet nem az Eütv2. – utólagos normakontrollra vonatkozó indítványban kifogásolt – 58. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés okozza, hanem a szabályozás hiányossága. Az ideiglenes mentesítés megtagadása esetén a kötelezett a védőoltás elrendeléséhez kapcsolódó jogorvoslati eszközöket veheti igénybe, de csak akkor, ha előzetesen megszegi az Eütv2.-ben és az R2.-ben foglalt szabályokat. A végleges mentesítés megtagadásával (elmaradásával) szemben pedig egyáltalán nincs törvényes lehetőség sem a felettes szervnél történő jogorvoslati eljárásra, sem bírósági felülvizsgálatra. A jogalkotó nem tette lehetővé, hogy a kötelezett a Ket. jogorvoslati rendszerét vagy speciális jogorvoslati eszközöket igénybe véve élhessen a jogorvoslatához és a bírósági felülvizsgálathoz való jogával.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a mentesítési eljárás során a jogérvényesítés és jogorvoslat akkor tekinthető hatékonynak, ha a védőoltásra kötelezett a jogszabályi rendelkezések megkerülése vagy figyelmen kívül hagyása nélkül fordulhat olyan jogorvoslati fórumhoz, amely a védőoltás beadása előtt, érdemben tud dönteni az ideiglenes vagy végleges mentesítésről. Másfelől az eljárás hatékonysága összefügg a közegészségügyi, járványügyi célokkal is: fertőződések közvetlen veszélye vagy járványveszély különösen indokoltta teheti, hogy a mentesítési eljárás rövid időn belül befejeződjön.

Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint – hivatalból vagy indítvány alapján – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. A jogalkotó szerv jogszabály-alkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha azt észleli, hogy a hatás- és feladatkörébe tartozó területen jogszabályi rendezést igénylő kérdés merült fel. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg, ha alapvető jog érvényesüléséhez szükséges garanciák hiányoznak, illetve, ha a hiányos szabályozás alapvető jog érvényesítését veszélyezteti. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.; 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.] Mivel az Alkotmánybíróságnak – az Abtv. preambulumban is megfogalmazott – elsődleges feladata az Alkotmányban biztosított alapjogok védelme, a testület szükség esetén hivatalból eljárva állapít meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet. [30/1990. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1990, 128.]

Jelen esetben az Alkotmánybíróság mind a mulasztást, mind az alkotmányellenes helyzet bekövetkeztét megállapította. Ezért az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapította: az Alkotmány 50. § (2) bekezdését és az

57. § (5) bekezdését sértő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet jött létre annak következtében, hogy az Országgyűlés nem biztosított hatékony jogorvoslati eszközt az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 58. § (1) bekezdésében szabályozott, a kötelező védőoltás alóli mentesítés megtagadásával szemben. Az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának 2008. március 31-ig tegyen eleget.

Az Alkotmánybíróság az Eütv2. 58. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

3. Az Alkotmánybíróság külön vizsgálta, hogy az Eütv2. 58. § (4) bekezdésének az azonnali végrehajthatóságról rendelkező második mondata a jogorvoslatához való jog szükséges és arányos korlátozásának minősül-e.

3.1. Az Alkotmánybíróság az alapjog-korlátozás alkalmasságának és szükségességének vizsgálatakor abból indult ki, hogy a jelen határozat indokolásának V.3–4. pontjaiban elemzett járványügyi közérdek megfelelő alkotmányos cél a kötelező védőoltások intézményesítésére, valamint a védőoltások beadását biztosító jogi feltételek kialakítására. Ezzel összhangban mondja ki a Ket. 101. § (3) bekezdésének g) pontja, hogy a határozat akkor nyilvánítható fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajthatónak, ha azt törvény – egyebek mellett – közegészségügyi, járványügyi okból lehetővé teszi.

Továbbá, az Alkotmánybíróság az Eütv2. 58. § (4) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatakor kiindulópontnak tekintette a jogorvoslatához való jogra vonatkozó, a jelen határozat indokolásának VI. 1.2. pontjában összefoglalt alkotmánybírósági gyakorlatot. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen ügyben irányadó a 39/1997. (VII. 1.) AB határozattal kezdődő alkotmányértelmezési gyakorlat, amely szerint az Alkotmány 50. § (2) bekezdéséből, valamint az 57. § (5) bekezdéséből fakadó követelmény a formális felülvizsgálatot meghaladó, érdemi, hatékony jogorvoslat biztosítása.

Az Alkotmánybíróság értelmezése összhangban áll az Emberi Jogok Európai Bíróságának felfogásával, amely szerint az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről Rómában, 1950. november 4-én kelt egyezmény hatékony jogorvoslatához való jogot elismerő 13. cikkének lényegi eleme az anyagi értelemben vett hatékonyság (remedial and material effectiveness). Eszerint a jogorvoslatnak nem csupán elvi lehetőségnek kell lennie, hanem a gyakorlatban érvényesülő, a jogosult által ténylegesen igénybe vehető, és érdemi felülvizsgálat lehetőségét magában hordozó eljárásnak.

3.2. A hatékony jogorvoslatához való jog korlátozásának arányosságát vizsgálva az Alkotmánybíróság figyelembe vette, hogy az Eütv2. 58. § (4) bekezdésének második mondata az ügyfelet a jogorvoslatához való jog alapján megillető fellebbezési jog leglényegesebb elemét korlátozza, mivel a Ket. 101. § (1) bekezdése alapján a fellebbe-

zésnek a határozat végrehajtására halasztó hatálya van, kivéve, ha a hatóság a határozatot a fellebbezés halasztó hatályának kizárásával végrehajthatónak nyilvánította. Vagyis főszabály szerint a fellebbezés benyújtásának legfontosabb jogi következménye az, hogy megakadályozza az első fokú közigazgatási határozatban foglalt rendelkezések végrehajthatóságát.

Az Eütv2. 58. § (4) bekezdésének második mondata alapján az első fokú hatóságnak mérlegelés nélkül azonnal végrehajthatónak kell nyilvánítania a védőoltást elrendelő határozatát. A Ket. 101. § (4) bekezdése alapján az első fokú hatóságnak a határozatban külön ki kell mondani, és meg kell indokolni a fellebbezésre tekintet nélküli végrehajthatóságot. Az indokolási kötelezettség jelen esetben nem több az Eütv2. jogalapot biztosító 58. § (4) bekezdésének második mondatára történő hivatkozásnál. Ha a határozatban az első fokú hatóság teljesítési határidőt állapított meg, a végrehajtás elrendelésére csak e határidő eredménytelen eltelte után kerülhet sor. Tehát a védőoltás beadását elrendelő határozat végrehajthatósága nem függ attól, hogy miként mérlegel az első fokú határozatot hozó szerv, benyújtott-e az ügyfél fellebbezést, letelt-e a fellebbezési határidő.

Az azonnali végrehajthatóság elrendelése alkotmányosan indokolt, ha mások alapvető jogainak megóvása vagy alkotmányos közérdek érvényre juttatása azt feltétlenül megköveteli, és a kívánt cél más módon nem érhető el. A Ket. 101. § (3) bekezdése alapján az első fokú közigazgatási hatóság fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilváníthatja a határozatát – például – életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása érdekében; fontos közrendvédelmi okból; jelentős vagy helyrehozhatatlan kár elhárítása céljából. A felsorolt esetekben a hatóság az egyedi ügy körülményeit, különösen az elérni kívánt cél érdekében okozott jogkorlátozás nagyságát mérlegelve dönthet. Az Eütv2. 58. § (4) bekezdésének második mondata ezzel szemben nem írja elő, és nem is teszi lehetővé semmiféle konkrét szempont (például: a járványveszély nagysága, a védőoltás fajtája, a kötelezett egyéni körülményei) mérlegelését, így a folyamatban lévő mentesítési eljárás sem akadály a védőoltás beadásának. Önmagában a határozat tárgya (a védőoltás beadására való kötelezés) indokolja az azonnali végrehajtást.

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján hangsúlyozza, hogy rendkívüli járványveszély indokolhat különleges közigazgatási hatósági eljárást, és ilyen esetben jelentősebb alapjog-korlátozás is elfogadható lehet, hiszen az arányossági mérlegelésnél rendkívül nyomós közérdeket kell tekintetbe venni. Ezért az azonnali végrehajtás szempontjából eltérő alkotmányossági megítélés alá esnek az életkorhoz kötött védőoltások és a járvány kitörése, vagy annak konkrét veszélye miatt elrendelt védőoltások. Az Eütv2. és az R2. szabályozása különbséget tesz az életkorhoz kötött és a megbetegedési veszély esetén beadandó oltások között. Ugyanakkor az azonnali végrehajtásról szóló rendelkezés minden esetre kiterjeszti a lényegében csak

járványveszély idején indokolható beavatkozást, a kötelező azonnali végrehajtást.

A védőoltást elrendelő közigazgatási határozat másik sajátossága, hogy a végrehajtás a védőoltás beadását jelenti, amely visszafordíthatatlan beavatkozás. A Ket. 130. § (1) bekezdésének második mondata alapján, ha a hatóság a döntés fellebbezésre tekintet nélküli végrehajtását rendeli el, a végrehajtásról és a foganatosítás módjáról a döntést tartalmazó határozatban vagy végzésben kell rendelkezni. A 140. § (1) bekezdés e) pontja szerint, ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra irányul, a teljesítés elmaradása esetén a végrehajtást foganatosító szerv a rendőrség közreműködésével kényszerítheti ki a meghatározott cselekményt. Emellett az eredményes végrehajtást eljárási bírság is biztosítja. A 141. § (2) bekezdése kimondja: „Az eljárási bírság ismételten kiszabható, ha a kötelezett a meghatározott cselekményt a bírságot kiszabó végzésben megállapított újabb határidő alatt nem teljesítette, továbbá ha a meghatározott magatartásra vonatkozó rendelkezést ismételten megszegi.” Következésképpen a Ket. kényszer-cselekmények és ismételhető eljárási bírság lehetőségével is biztosítja, hogy az első fokú határozatot a lehető leghamarabb végrehajtsák.

A szabályozás alapján minden feltétel adott ahhoz, hogy a másodfokú hatóság eljárásának, majd a határozat bírósági felülvizsgálatának, illetve a mentesítési kérelem elbírálásának idejére az elmaradt védőoltást már beadják. Ezért az esetlegesen jogsértő első fokú határozat meghozatalát követően a jogorvoslati eljárás során már nem állítható helyre a jogszerű állapot. A védőoltás azonnali beadása miatt nincs jelentősége annak sem, hogy ha a közigazgatási perben eljáró bíró indokoltnak látja a megtámadott közigazgatási határozat végrehajtásának felfüggesztését, azt a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 332. § (3) bekezdésének megfelelően – kérelem alapján – bármikor elrendelheti [2/2006. Közigazgatási jogegységi határozat, MK 2006/49.; 1/2007. (I. 18.) AB határozat, ABK 2007. január, 10.].

3.3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy az Eütv2. 58. § (4) bekezdésének második mondata aránytalanul korlátozza az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében elismert jogorvoslatihoz való jogot, mert a konkrét körülményekre és a beavatkozás visszafordíthatatlanságára tekintet nélkül azonnal végrehajthatónak minősíti a védőoltás beadatását elrendelő első fokú határozatot. Ezért az Alkotmánybíróság az Eütv2. 58. § (4) bekezdésének második mondatát a jelen határozat közzétételének napjával megsemmisítette.

Mivel az Alkotmánybíróság a vizsgált rendelkezés alkotmányellenességét az Alkotmány 57. § (5) bekezdése alapján megállapította, az indítványokban felhívott további alkotmányi rendelkezésekkel fennálló ellentétet – állandó gyakorlatának megfelelően – már nem vizsgálta. [61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.;

56/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 478, 482.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 213.; 4/2004. (II. 20.) AB határozat, ABH 2004, 66, 72.; 9/2005. (III. 31.) AB határozat, ABH 2005, 627, 636.]

4. Az indítványozók álláspontja szerint az Eütv2. 58. § (3) bekezdése ellentétes az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való joggal, valamint a 70/D. §-ában biztosított egészséghez való joggal. Az indítványozók azt kifogásolták, hogy a védőoltásra kötelezett személy értesítéséről szóló rendelkezés nem teszi egyértelművé, hogy a kötelezettet megilleti-e az Eütv2. 13–14. §-ában biztosított tájékoztatáshoz való jog. A vizsgált rendelkezés kimondja: „A védőoltás módjáról, céljáról, helyéről és idejéről a védőoltásra kötelezett személyt, illetve törvényes képviselőjét értesíteni kell. A védőoltásra kötelezett kiskorú személy megjelenéséről a törvényes képviselő köteles gondoskodni.”

4.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Eütv2. 13–14. §-ában meghatározott tájékoztatáshoz való jog az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében elismert emberi méltósághoz való jogból származik. [Először: 36/2000. (X. 27.) AB határozat, ABH 2000, 241.; 56/2000. (XII. 19.) AB határozat, ABH 2000, 527, 529–530.]. A döntésképes személyek önrendelkezési jogának része, hogy megfelelő tájékoztatás nyomán szabadon dönthetnek a saját egészségügyi ellátásukkal kapcsolatos kérdésekben. Alkotmánybírósági határozatokhoz fűzött különvélemények az Alkotmány 54. § (1) bekezdésére hivatkozva már megfogalmazták, hogy az egészségügyi ellátás alanya akkor tud felelősen dönteni arról, hogy igénybe vesz-e egészségügyi ellátást, és ha igen, akkor milyen, ha tájékozott – egyebek mellett – saját egészségügyi állapotáról, a kezelés nélküli prognózisról, és a szóba jövő beavatkozások előnyeiről és hátrányairól (informed consent). [684/B/1997. AB határozat, ABH 2002, 813, 828.; 43/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 536, 560.]

Az Eütv2. 13. és 14. §-a széleskörűen elismeri, és részletes szabályokkal biztosítja a tájékoztatáshoz való jogot. A jelen ügyben vizsgált kérdés szempontjából alapvető jelentőségű a 14. § (3) bekezdése, amely kimondja: „A tájékoztatás joga a beteget akkor is megilleti, ha beleegyezése egyébként nem feltétele a gyógykezelés megkezdésének.” [Az Eütv2. 3. § a) pontja szerint a törvény alkalmazásában „beteg: az egészségügyi ellátást igénybe vevő vagy abban részesülő személy”.] Az általános szabállyal összhangban az Eütv2. 56. § (3) bekezdése külön kimondja: „Kötelező járványügyi intézkedés foganatosításához nincs szükség a beteg beleegyezésére, azonban a beteget – az eset körülményeihez képest – ekkor is megilleti a tájékoztatáshoz való jog.” Az Eütv2. 13. § (5) bekezdése így rendelkezik: „A cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképese betegek is joga van a korának és pszichés állapotának megfelelő tájékoztatáshoz.” A (8) bekezdés szerint „a betegnek joga van arra, hogy számára érthető módon kapjon tájékoztatást, figyelemmel életkorára, iskolázottságára, is-

mereteire, lelkiállapotára, e tekintetben megfogalmazott kívánságára (...)”.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a nem döntésképes személyek – életkoruknak és egyéb körülményeiknek megfelelő – tájékoztatáshoz való joga az Alkotmány 54. § (1) bekezdésén alapuló személyi integritáshoz való jogból következik. Emellett a tájékoztatás a hatékony, eredményes egészségügyi ellátás előfeltétele is, mivel a kellő ismeretekkel rendelkező személy nagyobb bizalommal tekint a kezelésben résztvevőkre, és jobban tudja teljesíteni az orvosi javaslatokat.

4.2. A fentiekből következik, hogy az életkorhoz kötött védőoltások esetén is érvényesül az Eütv2. 13–14. §-ában szabályozott tájékoztatáshoz való jog. Ezt az Eütv2. 56. § (3) bekezdése külön is elismeri. Az Alkotmány 54. § (1) bekezdése szempontjából lényeges, hogy a tájékoztatáshoz való jog nem csak a törvényes képviselőt (a szülőt) illeti meg, hanem – életkorának megfelelően – a védőoltásra kötelezett gyermeket is. A tájékoztatás tartalmát meghatározó 13. § (2)–(6) bekezdésében foglaltak értelemszerűen irányadók a védőoltások esetében.

Az Eütv2. 58. § (3) bekezdésének első mondata alapján a védőoltásra kötelezett személyt, illetve törvényes képviselőjét értesíteni kell a védőoltás módjáról, céljáról, helyéről és idejéről. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint – tekintettel az Eütv2. 14. § (3) bekezdésére és az 56. § (3) bekezdésére – ez a rendelkezés nem értelmezhető a tájékoztatás általános követelményeit felülíró különleges szabálynak. Az 58. § (3) bekezdése a védőoltás mint kötelező egészségügyi ellátás sajátosságából következik: a kötelezettet (törvényes képviselőjét) előzetesen értesíteni kell arról, hogy mikor, hol és milyen módon kell eleget tennie kötelezettségének. Ez az értesítési kötelezettség az előfeltétele annak, hogy az érintettek teljesíthessék kötelezettségüket és gyakorolhassák jogosultságaikat. Az értesítés szükséges például ahhoz, hogy megvalósulhassanak az 58. § (3) bekezdésének második mondatában foglaltak: „A védőoltásra kötelezett kiskorú személy megjelenéséről a törvényes képviselő köteles gondoskodni.” Tehát az Eütv2. 58. § (3) bekezdése nem helyettesíti, hanem kiegészíti az Eütv2. 13. és 14. §-ából következő tájékoztatási kötelezettséget.

Következésképpen az Alkotmánybíróság nem osztotta az indítványozónak azt az álláspontját, hogy a vizsgált rendelkezés ellentétes az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való joggal, valamint a 70/D. §-ában biztosított egészséghez való joggal. A tájékoztatáshoz való jog az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből következik, ezért az Eütv2. 58. § (3) bekezdése az indítványban foglaltak alapján nem hozható összefüggésbe az Alkotmány 70/D. §-ával. Emellett a támadott rendelkezés nem korlátozza az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében elismert jogorvoslathoz való jogot, hanem ellenkezőleg: a kötelezettségek teljesítéséhez és a jogosultságok érvényesítéséhez szükséges információk megismerését biztosítja az érintettek számára.

5.1. Az indítványozók az Eütv2. 58. § (1), (3) és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményező Indítvány2.-ben az Eütv2. és az R2. további rendelkezéseivel kapcsolatban is megfogalmaztak alkotmányossági aggályokat. Ezek egy részében nem jelölték meg, hogy álláspontjuk szerint a kifogásolt szabályozás az Alkotmány melyik rendelkezésébe ütközik, másik részében pedig nem kezdeményezték az alkotmányellenesség megállapítását és megsemmisítését. Az Indítvány2.-nek ezek az elemei nem felelnek meg az Abtv. 22. § (2) bekezdésének, amely kimondja: „Az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia.” Az Alkotmánybíróság, tekintettel az Abtv. 22. § (2) bekezdésére és az Ügyrend 29. § d) pontjára, e tekintetben az indítványt visszautasította.

5.2. Az indítványozók kezdeményezték továbbá, hogy az Alkotmánybíróság állapítson meg alkotmányos követelményt az Eütv2. egyes rendelkezéseinek alkalmazásával összefüggésben. Az Abtv. nem biztosít indítványozási jogot alkotmányos követelmény megfogalmazására. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § c) pontja szerint visszautasítja az indítványt, ha megállapítható, hogy az eljárás indítványozására az indítványozónak nincs jogosultsága. [292/B/2001. AB végzés, ABH 2001, 1591–1592.] Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelmény megállapítására előterjesztett indítványt visszautasította.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatot az Abtv. 41. §-a alapján tette közzé a Magyar Közlönyben.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Kukorelli István s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1418/D/1996.

Dr. Kovács Péter alkotmánybíró különvéleménye

I.

Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvénynek a járványügyre vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról szóló 9/1972. (VI. 27.) EüM rendelet (a továbbiakban: R1.) 4. § (2) bekezdése alkotmányellenességét megállapító 2. pontjával, az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 58. § (4) bekezdésének második mondatát megsemmisítő 1. pontjával, valamint a védőoltások kapcsán a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet megállapító 4. pontjával és nem értek egyet az indokolásnak azokkal az elemeivel, amelyek a rendelkező rész fenti pontjait alátámasztják.

Egyetértek a rendelkező résznek a többi indítványi elemet illetően elutasító, illetve visszautasító pontjaival és az azokhoz fűzött indokolással.

A védőoltások hatályos magyarországi rendszere megítélésem szerint olyan beavatkozást jelent az emberi jogokba, ami nem lépi túl sem a szükségesség (amit a többségi határozat is elismer), sem az arányosság kereteit.

A közigazgatási jogorvoslati rendszer kritériumainak az orvosi beavatkozásokra való mechanikus vonatkoztatásával nem értek egyet. Megítélésem szerint jóllehet az orvosszakmai gyakorlat sem lehet (és nincs is) kivonva a jog uralma alól, azonban a jognak, a jogi szabályozásnak tartózkodnia kell attól, hogy saját kategóriáit meghatározó fontosságúnak minősítse ezen alapvetően nem jogi jellegű és különleges ismereteket és szakértelmet igénylő, az orvos és a páciens közötti bizalmon alapuló területen, ahol tehát a jogalkotás számára inkább a visszafogottság, mintsem a formalizálás erőltetése a kívánatos, és a rendszer működőképességét gyengítheti a túlzott szabályozás.

II.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az alapjog korlátozása akkor arányos, ha az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban vannak egymással, továbbá a törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.].

Magyarországon az ország lakosságának 99%-a immunizáltnak tekinthető az Európát korábban sújtó halálos kimenetelű, gyermekkori járványokat illetően. (A hiányzó 1% részben a statisztikai hibahatár, illetve az oltások egyéb betegségek miatti halasztásának figyelembevétele, a gyakorlatban pedig mindenképp a migrációval együtt járó kockázat, valamint a társadalomban marginalizálódott csoportok egy részének elérhetetlensége a közegészségügy hagyományos eszközeivel. 100%-os immunizáltságot ennek megfelelően az országok eleve nem jelentenek, és nem jelenthetnek.) A WHO a 95%-os immunizáltságot

tűzte ki célul és ennek érdekében a 2007. április 16–22-e közötti európai immunizálási hét a nyugat-európai országokban is emelni kívánta az oltottságot. A WHO/Unicef programok jelenlegi célja az immunizálás fenntartása és erősítése (lásd Global Immunization Vision and Strategy WHO 2005 Geneva; State of the World's Vaccines and Immunization, WHO 2002 Geneva.) Ennek alapvető indoklása a pusztá egészségügyi megfontolásokon túl az is, hogy bizonyíthatóan jóval kevesebbe került a megelőzés, mint a járványok kezelése.

Az egyes országokban az immunizálási programokat több tényező befolyásolja: (i) a veszélyeztetettség, illetőleg a betegség földrajzi lokalizáltsága; (ii) az immunizálás anyagi költségei, ezek fedezetére rendelkezésre álló hazai vagy nemzetközi források mértéke; (iii) a korábban ténylegesen tapasztalt járványok súlya, emléke; (iv) a beoltandó populáció mértéke, elérhetősége, egészségügyi kultúrája; (v) a rendelkezésre álló orvosi struktúra mértéke, akcióképessége, működtethetősége; (vi) az állam és az egyén viszonya, az egyéni autonómia felfogása, a társadalom tagjainak földrajzi és a modern közigazgatás eszközrendszereivel való elérhetősége.

A WHO statisztikai adatai szerint a vakcinációra visszamutatató egészségügyi károsodás esélye nemcsak elenyésző (1:1 millió), de ezt azzal összefüggésben is kell szemlélni, hogy milyen nagy (1:20) az esélye a fertőződésnek az immunizáltság hiánya esetében (lásd State of the World's Vaccines and Immunization).

Arra is tekintettel, hogy a védőoltásokkal megelőzött gyermekbetegségek jelentős része nem tűnt el (sem nálunk, sem másutt), hanem lefojtásra került, kórokozóit illetően azonban velünk élőnek tekinthető, azaz nem pusztán a behurcolás eredményezhet fellobbanást, önmagában nem az a kérdés, hogy megvonható-e valamilyen kritikus szint, amely alá az elért oltottsági arány veszélyeztetettség vállalása nélkül nem csökkenhet, hanem az, hogy egy kialakult, zárt, e vonatkozásban igen jól működő, társadalmilag elfogadott, nemzetközi szinten elismert és szerencsésnek tekintett rendszerből következő korlátozás a céllal arányos, ekként alkotmányos-e? Álláspontom szerint a védőoltások jelenlegi rendszere ezt a követelményt kielégíti.

E tekintetben emlékeztetek arra, hogy a szlovén alkotmánybíróságnak a többségi határozatban idézett U-I-127/01 számú, 2004. február 12-ei határozata a magyar megoldásra sokban emlékeztető szlovén szabályozást valójában összeegyeztethetőnek találta az arányosság követelményével.

III.

A művi meddővételről szóló 43/2005. (XI. 14.) AB határozathoz (ABH 2005, 536, 558.) fűzött különvéleményem is arra mutatott vissza, hogy az emberi jogok tiszteletben tartásának kötelezettsége nem jelentheti azt, hogy a folyamatos absztrakciók révén az emberi jogi megközelí-

tés önmagáért valóvá válik, és más megfontolásokat alábecsül.

Mindazonáltal az emberi jogi fogódzókat illetően is fontosnak tartom, hogy az orvosi beavatkozások megítélését illetően az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatából nem igazán vezethető le, hogy az egészségügyi beavatkozások során egy a priori bekapcsolt jogorvoslati rendszernek meg kell előznie az invazív orvosi beavatkozásokat. Az orvosi döntések felülbírálhatósága, emberi jogi szempontú ellenőrzése valóban benne van az Emberi Jogok Európai Bíróságának a joggyakorlatában, azonban jellemzően nem a jogorvoslati jogot tárgyaló cikkek (Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. és 13. cikkei) kapcsán, hanem az 5. cikk 1. e), illetve a habeas corpus szabály [5. cikk (4) bekezdés], az egyén személyi integritása, magánéletének tiszteletben tartásához (8. cikk), esetleg a vallási, lelkiismereti szabadsághoz (9. cikk) kapcsolódva. Esetenként az embertelen, megalázó bánásmód tilalma (3. cikk) is fogódzót jelentett.

Az orvosi döntés ex post facto bírói felülvizsgálata tipikusan az elmeegógyintézeti elhelyezésekkel összefüggésben merült fel. (Emberi Jogok Európai Bíróságának a Winterwerp c. Hollandia 1979. október 24-ei ítélet, Ashingdane c. Egyesült Királyság ügyben hozott 1985. május 25-ei ítélet, Herczegfalvy c. Ausztria ügyben hozott 1992. szeptember 24-ei ítélet, újabbak közül a Filip c. Románia ügyben hozott 2007. március 14-ei ítélet stb.)

A fair bírói eljárás, a jogorvoslati rendszer is inkább olyan összefüggésekben merült fel, ami éppen fordítottja az indítványozó által igényeltnek. Így például abban az angol esetben, amelynek jogi háttérében az állt, hogy ha az orvos megítélése szerint szükséges lépéshez a cselekvőképtelen gyermek hozzátartozója alapos ok nélkül nem adja beleegyezését, ilyenkor az orvos a bíróságtól eszközölheti ki a hiányzó akaratnyilatkozat pótlását. Kényszerítő szükség nélkül azonban nem mellőzheti e fórum megkeresését, különösen akkor nem, ha az orvosi beavatkozás formáját illetően alternatívák vannak. (Glass c. Egyesült Királyság ügy, 2004. március 9-én hozott ítélet. 80–84. §) Egy orvosi műhibaper elhúzódása érintette a 6. és 13. cikket (D.M. c. Lengyelország ügyben 2003. október 14-én hozott ítélet 38–39. §). A védőoltással összefüggésben bekövetkezett egészségkárosodás nyomán az állam és a gyermek szülei között a kártérítés kapcsán létrejött békés megegyezés utólagos módosítására irányuló per elhúzódása lépte túl az ésszerű időtartamot (Kellner c. Magyarország ügyben, 2004. szeptember 28-ai ítélet 22–24. §). A Pretty c. Egyesült Királyság ügyben hozott 2002. április 29-ei ítélet eutanázia iránti kérelem tárgyában született, amelyben a panaszos – az őt halálba segíteni nem hajlandó orvosokkal szemben – az embertelen bánásmód tilalmát, illetve a magánélet tiszteletben tartását és a vallási, lelkiismereti meggyőződés tiszteletben tartását és a diszkrimináció tilalmát exponálta, de nem a jogorvoslati jogot. Egy olasz ügyben a kötelező védőoltásra visszavezetett károsodás miatt indított kártérítési perben az Emberi Jogok Euró-

pai Bírósága kijelentette, hogy maga a kötelező védőoltás intézménye a magánélet tisztelőben tartásával összefüggésben értelmezhető (Salveti c. Olaszország, 2002. július 9-ei döntés). Ez összhangban volt az X. c. Egyesült Királyság ügyben még az Emberi Jogok Európai Bizottsága által hozott 1978. július 12-i döntéssel, amelyben éppen védőoltások ügyében a Bizottság azt a tételt is kifejtette, hogy „jogszerű, ha az állam úgy véli, hogy a szakorvos megítélésére kell hagyni az arról való meggyőződést, hogy van-e kontraindikáció”.

Mindennek nem mondanak ellent az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt egyezménye, az emberi jogokról és a biomedicináról szóló egyezmény (kihirdetve a 2002. évi VI. törvényben), valamint ennek kiegészítő jegyzőkönyvei sem.

Az ovideoi egyezmény Beleegyezés alcímű 5. cikke szerint „Egészségügyi beavatkozás csak azután hajtható végre, ha abba az érintett személy szabadon és tájékozottságon alapuló beleegyezését adta. Ennek a személynek előzetesen megfelelő tájékoztatást kell kapnia a beavatkozás céljáról és természetéről, valamint következményeiről és kockázatairól. Az érintett személy beleegyezését bármikor szabadon visszavonhatja”. A gyermekvédőoltásokat illetően azonban releváns a Beleegyezési képességgel nem rendelkező személyek védelme alcímű 6. cikk is: „1. A 17. és 20. cikkek fenntartása [kísérletek és szervátültetés – KP] mellett, beleegyezési képességgel nem rendelkező személyen csak saját közvetlen javát szolgáló beavatkozás hajtható végre. 2. Abban az esetben, amikor a törvény szerint, egy kiskorú nem rendelkezik a beavatkozásba való beleegyezés képességével, a beavatkozást csak képviselője, hatóság vagy a törvény által kijelölt személy vagy testület engedélyével lehet végrehajtani.”

Azaz a nemzetközi jogi szabályozás az „informed consent” elv érvényesítése során sem abszolutizálja a szülői akaratot, és annak felülbíráhatóságát illetően általában véve hatóságról (autorité/authority) szól, azaz nem követeli meg a bírói természetű jogorvoslatot.

IV.

A többségi határozatnak az R1. alkotmányellenessége megállapítása a módszertani levelek, útmutatók és hasonló dokumentumok jogi relevanciájának az Alkotmánybíróság által számos alkalommal tárgyalt tematikájához kapcsolódik.

A határozat maga is idézi a 45/1991. (IX. 10.) AB határozatból, hogy „1. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 61. § (2) bekezdése szerint: »E törvény nem érinti a hatálybalépése előtt alkotott jogszabály, határozat, utasítás, szabvány, ármegállapítás és jogi iránymutatás hatályát.« A szakaszhoz fűzött indoklás a törvényalkotói szándékot a következőképp fogalmaz-

za meg: »E rendelkezés célja az, hogy a törvény alkalmazása ne okozzon zavart a jogéletben. A törvény rendelkezéseit a hatálybalépése előtt kibocsátott jogszabályok, határozatok, utasítások, jogi iránymutatások vonatkozásában folyamatosan, azok felülvizsgálata során kell átvinni a gyakorlatba.« Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Jat. ezen szabálya nem sérti az Alkotmány egyetlen rendelkezését sem. Ellenkezőleg, összhangban áll az Alkotmánynak a Magyar Köztársaság jogállamiságát deklaráló 2. § (1) bekezdésével. A jogállamiság egyik fontos tartalmi eleme a jogbiztonság, amelynek megőrzését célozza a Jat. rendelkezése.» (ABH 1991, 206, 207.)

A határozat logikai levezetése azon alapul, hogy a módszertani levelek olyan információkat is tartalmaztak, amelyek nem pusztán orvosi szakkérdéseket jelentettek, hanem amelyek érintették az egyének bizonyos jogait.

Az indítványozó azt állította, hogy „leginkább a járványügyi hatóságok gyakorlatából” lehetett értesülni a egyes védőoltások beadásának megfelelő életkoráról, az iskolai oltási kampányok esetében nem volt biztosíték az időpontról, a módokról és a várható következményekről való tájékoztatást illetően. Valójában azonban az ún. védőnői hálózat tényleges működése, az oltási könyv, az iskolai tájékoztatás intézményrendszere az én megítélésem szerint az alapvető információkat, szervezett rendszerben megadta. Ezért én nem tudom osztani az indítványozónak a többségi határozatban is elfogadott állítását, de következtetésként az erre épülő következtetéseket sem, hogy a tájékoztatóban, a módszertani levelekben az egyéni jogok érvényesítésével, egyéni kötelezettségek teljesítésével érdemi összefüggésben levő, új információk jelentek volna meg.

Így azonban a 45/1991. (IX. 10.) AB határozat hivatkozott része mutatis mutandis a többségi határozattal ellentétes konklúziót is alátámasztja.

V.

A végleges mentesítés iránti kérelem elutasítása esetén az azonnali végrehajthatóság elrendelése megítélésem szerint a védőoltások esetében azért nem azonosítható, az azonnal, minden körülmények közötti végrehajtandósággal, mivel ha az adott időpontban az ideiglenes mentesítés imperatív alapokai (lázás betegség, stb.) fennállnak, úgy a beavatkozásra magát az egészségügyi törvényt, illetve az orvosi, szakmai szabályokat figyelembe véve nem kerülhet sor, hanem időpontkitűzés történik.

Nem vitatva a végleges mentesítés elvi jogszerűségét, azt csak evidens orvosi indokok alapján tartom alkalmazhatónak: például a halálos betegségben szenvedő és a tudomány mai állása szerint rövidesen a végstádiumba kerülő beteg esetében nyilvánvalóan nincs értelme erőltetni a vakcinációt. Bizonyos immunhiányos betegségek ritka fajtái szintén orvosi okként szolgálnak. Ilyen esetekben azonban az orvosnak a passzív immunizálást kell elérnie, bizonyos globulin-anyagok beadása révén. Tekintettel

arra, hogy a végleges mentesítés orvosi szempontból tehát csak igen ritkán előforduló körülmények egybeesése esetén, az adott személy egészségi állapotának sajátosságai miatt képzelhető el, így a jelen szabályozás nézetem szerint megfelel a fentiekben érintett, a köz- és a magánérdek egyeztetése követelményének.

Ennek megfelelően tehát maga az indítványban felvetett probléma nem tekinthető olyan súlyúnak, mint ami indokolhatná a jelenlegi szabályrendszer átfogó felülvizsgálatát, illetve azon belül valamilyen paradigmaváltást.

VI.

Ez azért is különösen fontos, mivel nagyon sok egyéb jogszabály és jogi helyzet kapcsolódik az oltási könyv néhány éve bevezetett új formája szerint az életkori sávonként is pontosan a szülő tudomására hozott oltottság megtörténtehez. Ilyen mindennek előtt a gyermekek beiskolázása. Állampolgárként, szülőként szembesülünk a következő szabállyal: „Gyermekek közösségbe, továbbá alsó- és középfokú oktatási intézménybe csak az előírt oltásokkal rendelkező gyermekek vehetők fel.” Ez a közismert tétel szintén csak módszertani levélben (lásd pl. Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ Módszertani levele a 2005. évi védőoltásokról, EPINFO 12. évf. 1. különszám, 2005. január 27.) szerepel – nem vitatható, hogy a közoktatásról szóló törvényben lenne a helye. Jogforrástani szempontból azonban valamelyest javít a helyzeten, hogy a települések önkormányzatai helyi rendeleteikbe tartalmilag – vagy éppen szó szerint – átvezetik. Abban az esetben, ha a mentesítés iránti kérelem elutasítása kapcsán egy jogorvoslati vita fórumainak bejárására kerül sor, vajon ennek jogerős eldőléséig a gyermek beiskolázható-e vagy sem? Ha igen (vö. e szabálynak a normahierarchiában elfoglalt igen problematikus pozícióját), akkor további kérdések merülnek fel a hatályos rendelkezés alkotmányellenessé nyilvánítása miatt, ideértve az adott helységben az iskolaszék, szülők, ÁNTSZ stb. tájékoztatási kötelezettségét, a felmerülő problémák kezelését stb.

Az oktatásügy sajátosságai miatt a végleges mentesítés, illetve az adott korban esedékes védőoltások beadásának az esetleges jogorvoslati út bejárására tekintettel történő elhalasztgatása egyéb szempontból is gondokat okoz. A mai iskolás korosztályban az iskolával, illetve a szülőkkel való külföldre utazás mindennapi jelenség. A hazai 99%-os lefedettség a nem oltott számára bizonyos biztonságot jelent, de az ennél alacsonyabb immunizáltságú országokba való belépés az immunizáltsággal nem rendelkező gyermek számára jóval nagyobb kockázatot jelent. Az adatvédelmi szabályok kapcsán pedig az a kérdés merül fel, hogy az egészségügyi állapotra vonatkozó adatok fokozott védeltsége hogyan szembesül a pedagógusnak a rá-

bízott védeltséggel rendelkező, illetve védeltséggel nem rendelkező gyermekek iránti felelősségével.

A jelenlegi a szabályozáshoz logikusan kapcsolódnak a közegészségügynek a migrációval, menekültjoggal összekapcsolódó vetületeit érintő jogszabályok a maguk szigorával. Így a menedékjogról szóló 1997. évi CXXXIX. törvény a 16. § (1) bekezdés c) pontja szerint a menekültkénti elismerését kérő „egészségügyi szűrésnek, gyógykezelésnek, jogszabályban kötelezően előírt, valamint az illetékes egészségügyi hatóság által megbetegedési veszély esetén elrendelt hiányzó védőoltások pótlásának köteles magát alávetni”. [A 19. § (2) bekezdés b) pontja ugyanezt írja elő a menedékesre.] A külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény 4. § (1) bekezdés e) pontja a beutazás és a letelepedés akadályának tekinti, ha az illető a Magyar Köztársaság közegészségügyi érdekeit veszélyezteti.

E jelenlegi szabályokon történő lazítás megnehezíti ezeknek a szabályoknak az érvényesítését. Hiszen nemcsak a magyar állampolgár számára szűnik meg az „azonnali végrehajthatóság” elve. Ha lehetővé tesszük védőoltások megkövetelhetőségével szemben a jogorvoslati jogot, akkor a menekültjog hatályos szabályai szerint ugyanaz – ti. az immunizálásra vonatkozó szabályok kétségbe vonása, in concreto végleges mentesítés igénylése – az államterületre belépő, menedékkért folyamodót is megilleti.

VII.

Végezetül pedig azt kívánom hangsúlyozni, hogy megítélésem szerint nem lehet úgy beépíteni a védőoltásokat illetően egy olyan, a beavatkozás előtti jogorvoslati megoldást, hogy az ne implikálná általában véve, gyakorlatilag minden orvosi beavatkozásra vonatkozóan a hatályos szabályok áttörését. Hasonlóképpen, ha alkotmányossági szempontból a módszertani levelek, iránymutatók tekintetében vethető is fel kritika, nézetem szerint a közegészségügy működőképességének megóvása azt követeli, hogy a jogi formalizáltság ne kerekedhessen az orvosi tudományok, az orvosi deontológia és a szakmaiság, operativitás követelményei fölé. Ennek megfelelően tehát a hatályos szabályok szerinti ex post facto kontrollt, a védőoltások mai rendszerének biztosítéki, kártalanítási szabálykomplexumát elégségesnek és alkotmányosnak tartom.

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

**Az Alkotmánybíróság
40/2007. (VI. 20.) AB
határozata**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére, továbbá mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára irányuló indítványok alapján – *dr. Bragyova András, dr. Kiss László, dr. Kukorelli István, dr. Lévy Miklós és dr. Trócsányi László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 29. § (1) bekezdés *a*) pontja, 30. § (1) és (2) bekezdése, illetve a III. Fejezet egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 439. § (1) bekezdés *a*) pontja, 441. § (2)–(3) és (4) bekezdései, 442. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság elutasítja azon mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt, amely szerint az Országgyűlés hiányosan szabályozta a jogegységi eljárás eljárási rendjét.

4. Az Alkotmánybíróság elutasítja azt az indítványt, amely mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását azért kezdeményezte, mert a polgári, gazdasági, munkaügyi, közigazgatási ügyszakokra vonatkozóan a jogegységi eljárás szabályait külön-külön törvényben kell megállapítani.

5. Az Alkotmánybíróság a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 27. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. A legfőbb ügyész az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *b*) pontja és az ügyészségről

szóló 1972. évi V. törvény 5. § (2) bekezdés *j*) pontja alapján utólagos normakontroll iránti kérelmet terjesztett elő a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Bsz.) 29. § (1) bekezdés *a*) pontjának első fordulata, továbbá a 30. § (1) és (2) bekezdései, valamint ezzel összefüggésben a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 439. § (1) bekezdés *a*) pontjának első fordulata, valamint 441. § (2) és (3) bekezdései alkotmányellenességének vizsgálatára és megsemmisítésére. A legfőbb ügyész ugyanezen indítványában kezdeményezte a Be. 51. § (1) bekezdésének és 53. § (1) bekezdésének a pótmagánvádokra vonatkozó szabályai alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát és megsemmisítését, illetve a 3/2004. BJE. számú jogegységi határozat vizsgálatát is. Az Alkotmánybíróság a Be. 51. § (1) bekezdése és 53. § (1) bekezdése, valamint a 3/2004. BJE. számú jogegységi határozat vizsgálatára irányuló indítványi részeket elkülönítette, s azt a 42/2005. (XI. 14.) AB határozatban bírálta el. (ABH 2005, 504.)

A jelen eljárás alapjául szolgáló legfőbb ügyészi indítvány a Bsz. 29. § (1) bekezdés *a*) pontjának első fordulatát és a Be. 439. § (1) bekezdés *a*) pontjának első fordulatát azért tartotta alkotmány sértőnek, mert álláspontja szerint a „joggyakorlat továbbfejlesztése” – mint a jogegységi eljárás alapjául szolgáló ok – az Alkotmány 47. § (2) bekezdésével és 50. § (3) bekezdésével ellentétes. Az indítványozó kifejtette, hogy az Alkotmány alapján a Legfelsőbb Bíróság „nem kapott alkotmányos hatalmat arra, hogy preventív módon kötelezze a bírakat a saját belső meggyőződésükkel ellentétes döntésekre”. Utalt arra, hogy „e rendelkezés bizonytalansága azt sem zárja ki, hogy a jogegységi határozatok az Alkotmány rendelkezéseivel össze nem férő tartalmat vagy célt tulajdonítanak a jogszabályoknak”.

Az indítványozó a Bsz.-nek a jogegységi tanács megalkotására vonatkozó 30. § (1)–(2) bekezdéseit, illetve a Be. hasonló tartalmú 441. § (2)–(3) bekezdéseit is vizsgálni kérte. Az Alkotmány 47. § (2) bekezdés alapján kifogásolta, hogy a jogegységi eljárásban nem kapott szerepet a Legfelsőbb Bíróság teljes ülése, illetve a szakmai testületek sem hozhatnak jogegységi határozatot, holott – mint kifejtette – az Alkotmányból nem következik, hogy csak a jogegységi tanácsok hozhatnak jogegységi határozatot. Álláspontja szerint továbbá a jogegységi tanács tagjai kiválasztásának – a vizsgálni kért törvényekben szabályozott – rendje, a jogegységi tanács kis létszámú (öt, illetve hét tagú) összetétele is sérti az Alkotmány jelölt rendelkezését. Végül – utólagos normakontroll indítványában – felvetette, hogy szabályozatlan a jogegységi határozatok megváltoztatásának, hatályon kívül helyezésének intézményesített lehetősége.

2. Magánszemély indítványozó is kérelmet terjesztett elő a Bsz. és a Be. jogegységi eljárást érintő egyes rendelkezései vizsgálatára. Álláspontja szerint a Bsz. 27. §

(2) bekezdése ellentétes az Alkotmány 2. § (1) és 47. § (2) bekezdésével: az elvi bírósági határozatok közzétételének lehetősége alkotmányellenesen bővíti a joggyakorlat egységesítésének eszköztárát, az elvi határozatok fogalma a jogbiztonságot sérti. Ellentétes az Alkotmánnyal a Bs. 29. § (1) bekezdés a) pontjának és a 439. § (1) bekezdés a) pontjának egésze. Az indítványozó szerint nemcsak a „joggyakorlat továbbfejlesztése”, hanem a normaszövegben szereplő „elvi kérdés” is bizonytalan jogfogalom. Ezen indítványozó is kérelmet terjesztett elő a Bs. 30. § (1)–(2) bekezdései, illetve a Be. 441. § (2)–(3) bekezdései, továbbá a Be. 441. § (4) és 442. § (1) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatára és megsemmisítésére. A jogegységi tanács összetételére, a jogegységi eljárásra vonatkozóan a fentiekben ismertetett indítványhoz hasonló kifogásokat fogalmazott meg azzal, hogy az indítványa kiterjedt a Be. 441. § (4) bekezdésének vizsgálatára, mert e szabály – véleménye szerint – eleve lehetetlenné teszi, hogy az ellentétes bírói álláspont a jogegységi tanácskozás során megjelenjen, valamint a Be. 442. § (1) bekezdésére is, amely kimondja, hogy a jogegységi eljárást a tanács elnöke készíti elő, és az ügyet tanácsülésre vagy ülésre tűzi ki. Az indítványozó alapvetően a jogbiztonság sérelmét vetette fel.

Ugyanezen indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatát is kezdeményezte két szempont szerint. Egyrészt, ha az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll indítványának nem adna helyt, úgy indítványozta annak megállapítását, hogy az Országgyűlés hiányosan szabályozta a jogegységi eljárás eljárási rendjét. Másrészt ettől függetlenül is kérte mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását, mert a polgári, gazdasági, munkaügyi, közigazgatási ügyszakokra vonatkozóan a jogegységi eljárás szabályait külön-külön törvény nem határozza meg.

3. Újabb indítványozó a Bs. III. – „Az ítékezés egységének biztosítása” című – Fejezete egészének kéri az alkotmányossági vizsgálatát és megsemmisítését. Álláspontja szerint a Bs.-nek a jogegységi eljárásra vonatkozó rendelkezései az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonság követelményét sértik. Kifejtette továbbá, hogy a Bs. III. Fejezetébe foglalt szabályok az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdésével is ellentétesek „mivel a Legfelsőbb Bíróság normatív jellegű határozatait kivonja a jogrendszerben fennálló alkotmányossági ellenőrzés alól”.

4. Újabb indítványozó – az utólagos absztrakt normakontroll és az alkotmányjogi panasz hatásköröket egyaránt megjelölve – kérelmet terjesztett elő a Bs. 29–33. §-ai (lényegében a Bs. III. fejezetének) alkotmányossági vizsgálatára. Kifejtette, hogy a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény értelmében a jogegységi határozat nem jogszabály, ezzel szemben az állampolgároknak jogokat és kötelezettségeket határoz meg. Ez sérti a jogbiztonságot. Szintén

a jogbiztonsággal ellentétes – indítványozó szerint – az, hogy jogegységi határozattal meg lehet változtatni a kialakult ítélkezési gyakorlatot. A törvényi előtti egyenlőség sérelmét is abban látja az indítványozó, hogy a kihirdetett jogegységi határozatot követő és a kihirdetést megelőző ügyek eltérő elbírálásban részesülhetnek, mert a jogegységi határozat módosítja az ítélkezés tartalmát.

Az indítványozó mindezeket túl kérte, megfogalmazása szerint: „az EBH 2001. 408. Jogegységi döntés megsemmisítését”. Az indítványozó alkotmányjogi panaszának alapjául a Legfelsőbb Bíróság Pfv. V. 22.420/2006/3. és a Pfv. V. 21.841/2006/5. számú döntéseit jelölte meg. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt és az EBH vizsgálatára irányuló kérelmet elkülönítette és külön eljárásban bírálta el.

5. Az Alkotmánybíróság a Bs.-t és Be.-t érintő indítványokat tárgyak részbeni azonosságára tekintettel egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezései szerint:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat.

(3) Az Alkotmánybíróság eljárását törvényben meghatározott esetekben bárki kezdeményezheti.

(...)”

„47. § (1) A Legfelsőbb Bíróság a Magyar Köztársaság legfőbb bírósági szerve.

(2) A Legfelsőbb Bíróság biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, jogegységi határozatai a bíróságokra kötelezőek.”

„50. § (1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.

(2) A bíróság ellenőrzi a közigazgatási határozatok törvényességét.

(3) A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak és politikai tevékenységet nem folytathatnak.

(4) A bíróságok igazgatását az Országos Igazságszolgáltatási Tanács végzi, az igazgatásban bírói önkormányzati szervek is közreműködnek.

(5) A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról, továbbá a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

2. A Bs. érintett szabályai értelmében:

„27. § (1) A bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása a Legfelsőbb Bíróság feladata.

(2) A Legfelsőbb Bíróság az (1) bekezdésben meghatározott feladatának ellátása körében jogegységi határozatokat hoz, és elvi bírósági határozatokat tesz közzé.”

„29. § (1) Jogegységi eljárásnak van helye, ha

a) a joggyakorlat továbbfejlesztése vagy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges,

b) a Legfelsőbb Bíróság valamely tanácsa jogkérdésben el kíván térni a Legfelsőbb Bíróság másik ítélkező tanácsának határozatától.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában említett esetben a Legfelsőbb Bíróság tanácsa kezdeményezi a jogegységi eljárást, és a jogegységi határozat meghozataláig az eljárást felfüggeszti.

Jogegységi tanács

30. § (1) A Legfelsőbb Bíróságon büntető, polgári, gazdasági, munkaügyi és közigazgatási szakágú jogegységi tanács működik. A jogegységi tanácsot az elnök, az elnökhelyettes, a kollégiumvezető vagy a kollégiumvezetőhelyettes vezeti. A jogegységi tanács 5 tagból áll, tagjait a tanács elnöke választja ki.

(2) Ha a jogegységi eljárásban hozandó döntés több szakág ügykörét érinti, a tanács elnöke az eljáró jogegységi tanácsot az érintett szakágban eljáró bírák közül arányosan jelöli ki. E tanács 7 tagból áll, elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy elnökhelyettese.

31. § (1) Jogegységi eljárást kell lefolytatni,

a) ha azt Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy kollégiumvezetője, illetőleg – a (2) bekezdésben meghatározott körben – a legfőbb ügyész indítványozza, továbbá

b) a 29. § (1) bekezdésének b) pontjában említett esetben.

(2) A legfőbb ügyész jogegységi eljárást indítványozhat büntetőeljárásban, továbbá polgári eljárásban akkor, ha az eljárás megindítására vagy az abban való részvételre külön jogszabály feljogosítja.

32. § (1) A jogegységi határozat hozatalára irányuló indítványban az indítványozónak meg kell jelölnie, hogy milyen kérdésekben és mely okokból kéri a jogegységi tanács határozatának meghozatalát.

(2) Az indítvány alapján a jogegységi tanács elnöke tűzi ki az ülés hatánapját. A jogegységi tanács ülésére az indítványozót és a legfőbb ügyészt meg kell hívni.

(3) Az ülést az elnök vezeti, az indítványozó és a legfőbb ügyész felszólalhat.

(4) Az indítvány alapján a jogegységi tanács határozatot hoz. A jogegységi határozatát „A Magyar Köztársaság nevében” hozza és azt a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

(5) A Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozatát és a jogegységi tanács által kiválasztott elvi bírósági határozatot hivatalos gyűjteményében közzéteszi.

(6) A jogegységi határozatnak – ha törvény kivételt nem tesz – a felekre kiterjedő hatálya nincs.

(7) A Törvény a jogegységi eljárásra vonatkozóan további szabályokat állapíthat meg.

(8) A jogegységi eljárásra vonatkozó ügyviteli rendelkezéseket a Legfelsőbb Bíróság ügyviteli szabályzata állapítja meg.”

„105. § Az e törvény hatálybalépését megelőzően hozott irányelvek, elvi döntések és kollégiumi állásfoglalások az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig alkalmazhatók.”

3. A Be. jelen ügyben irányadó rendelkezései szerint:

„XIX. Fejezet JOGEGYSÉGI ELJÁRÁS

439. § (1) Jogegységi eljárásnak van helye, ha

a) a joggyakorlat továbbfejlesztése vagy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges,

b) a Legfelsőbb Bíróság valamely tanácsa jogkérdésben el kíván térni a Legfelsőbb Bíróság másik ítélkező tanácsának határozatától.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja alapján az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárásnak van helye különösen akkor, ha az ítélőtábla, a megyei bíróság vagy a helyi bíróság elvi kérdésben korábban hozott jogerős bírósági határozattól eltérő jogerős határozatot hozott, és a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy a legfőbb ügyész az elvi kérdés eldöntését szükségesnek tartja.

440. § (1) Jogegységi eljárást kell lefolytatni,

a) ha azt a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy a büntető kollégiumának vezetője, illetőleg a legfőbb ügyész indítványozza, továbbá

b) a 439. § b) pontja esetén.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában írt ok miatt a Legfelsőbb Bíróság tanácsa indítványozza a jogegységi eljárást.

(3) Ha a jogegységi eljárás eredménye a Legfelsőbb Bíróság előtt folyamatban lévő más rendkívüli jogorvoslati eljárásra kihatással lehet, a Legfelsőbb Bíróság a rendkívüli jogorvoslati eljárást a jogegységi határozat meghozataláig felfüggeszti.

441. § (1) A jogegységi indítványban meg kell jelölni az elbírálandó elvi kérdést (jogkérdést) és az indítvány előterjesztőjének javaslatát annak mikénti eldöntésére. Az indítványhoz mellékelni kell az indítvánnyal érintett bírósági határozatok kiadmányát.

(2) A jogegységi indítványt a Legfelsőbb Bíróság öt hivatalos bíróból álló jogegységi tanácsa bírálja el.

(3) A jogegységi tanács elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy büntető kollégiumának vezetője. A jogegységi indítvány előterjesztője nem lehet a jogegységi tanács elnöke vagy tagja.

(4) A jogegységi tanács tagja nem lehet az, aki a jogegységi indítvánnyal érintett bírósági határozat meghozatalában részt vett.

442. § (1) A jogegységi eljárást a tanács elnöke készíti elő, és az ügyet tanácsülésre vagy nyilvános ülésre tűzi ki.

(2) A jogegységi tanács tanácsülésen dönt, ha

a) a törvényben kizárt vagy az arra nem jogosulttól származó indítványt érdemi elbírálás nélkül elutasítja,

b) a jogegységi indítvány visszavonása miatt a jogegységi eljárást megszünteti.

(3) Ha a jogegységi tanács az indítványt érdemben elbírálja, nyilvános ülésen határoz. A jogegységi határozat hozatalára irányuló indítványt – ha azt nem a legfőbb ügyész nyújtotta be – a tanács elnöke a jogegységi indítvánnyal érintett bírósági határozat kiadmányával együtt megküldi a legfőbb ügyésznek. A legfőbb ügyész az indítvány kézbesítésétől számított tizenöt napon belül megküldi a jogegységi indítványra tett nyilatkozatát a Legfelsőbb Bíróságnak.

(4) A nyilvános ülést a tanács elnöke vezeti, az eljárásban egy vagy két előadó bírót jelölhet ki.

(5) A nyilvános ülés megnyitása után az előadó bíró összefoglalja a jogegységi indítványt, illetve az elbírálandó elvi kérdés lényegét. Ezt követően az indítványozó felszólalhat. Ha nem a legfőbb ügyész a jogegységi indítvány előterjesztője, akkor a legfőbb ügyész az indítványozó felszólalását követően felszólalhat.

(6) A felszólalásokat követően a jogegységi tanács határozat meghozatala céljából tanácsülésre visszavonul. A jogegységi tanács a határozatát tanácskozás után szavazással hozza meg. Ha a szavazás nem egyhangú, a határozatot a többségi szavazat dönti el.

(7) A tanácskozás és a szavazás titkos. A tanácskozáson és a szavazásnál a jogegységi tanács elnökén és tagjain kívül csak jegyzőkönyvvezető lehet jelen.

(8) A nyilvános ülést a jogegységi tanács fontos okból elnapolhatja.

443. § (1) A jogegységi tanács a nyilvános ülésen határozatot hoz. A jogegységi tanács a jogegységi határozatot „A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN” hozza, és azt nyilvánosan hirdeti ki.

(2) A jogegységi indítványnak helyt adó határozat rendelkező része tartalmazza a jogegységi eljárás tárgyául szolgáló, illetve azzal szorosan összefüggő elvi kérdésben adott iránymutatást.

(3) Ha az elvi kérdésben adott iránymutatásból következően a jogegységi határozattal érintett jogerős bírósági határozatnak a terhelt büntetőjogi felelősségét megállapító rendelkezése törvénysértő, a jogegységi tanács a törvénysértő rendelkezést hatályon kívül helyezi, és a terheltet felmenti, illetve az eljárást megszünteti. Ha a terhelt fogva van, a fogvatartást is megszünteti.

(4) A jogegységi határozat indokolása tartalmazza, hogy a jogegységi indítványt ki terjesztette elő, az indítvány mire irányul, és mely bírósági határozatokat érint. Ismerteti az elbírálandó elvi kérdésben kialakult eltérő álláspontokat, szükség esetén az indítvánnyal érintett bírósági határozatokban megállapított tényállás lényegét, számot ad a rendelkező részben adott iránymutatás indokairól. A

határozat indokolása tartalmazza a terhelt felmentésének és az eljárás megszüntetésének indokait is.

444. § A jogegységi tanács elutasítja a jogegységi indítványt, ha jogegységi határozat meghozatala nem szükséges. A határozat indokolása az elutasítás okát tartalmazza.

445. § (1) A jogegységi tanács a határozatát nyomban kihirdeti, ezt követően tizenöt napon belül írásban közli az indítvány előterjesztőjével és – ha az előterjesztő nem a legfőbb ügyész volt – a legfőbb ügyéssel is. A határozatot közölni kell azzal a terhelttel is, akit felmentettek vagy akivel szemben az eljárást megszüntették. Ha az alapeljárásban a vádat magánvádló vagy pótmagánvádló képviselte, a határozatot vele is közölni kell.

(2) A tanács elnöke gondoskodik a jogegységi határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételéről.”

III.

Az indítványok az alábbiak szerint megalapozatlanok.

1. Az Alkotmánybíróság az indítványok alapján elsőként azt vizsgálta, hogy a Bsz. 29. § (1) bekezdés a) pontja és az e rendelkezéssel szó szerint megegyező Be. 439. § (1) bekezdés a) pontja sérti-e az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 47. § (2) bekezdését, és 50. § (3) bekezdését. Az indítványozók által felvetett alkotmányossági problémák lényege, hogy

– a vizsgálni kért szabályok lehetővé teszik – ahogy az indítványozók fogalmaznak – preventív jogegységi határozat meghozatalát, ami szemben áll a jogegységi határozat alkotmányos funkciójával, sérti a bírói függetlenséget;

– „a joggyakorlat továbbfejlesztése” és az „elvi kérdés” – mint a jogegységi eljárás alapjául szolgáló okok – törvényi megfogalmazás homályos, értelmezhetetlen, ezért ellentétben áll a jogbiztonság követelményével.

1.1. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Bsz. 29. § (1) bekezdés a) pontjából [és a Be. 439. § (1) bekezdés a) pontjából] nem következik, hogy e rendelkezések a Legfelsőbb Bíróságot olyan jogegységi határozat meghozatalára is felhatalmazzák, amely a törvényértelmezés bírói gyakorlatát megelőzve, előzetes magyarázattal szolgál a törvény alkalmazását illetően.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról szóló 1997. évi LIX. törvényt (a továbbiakban: Alkmód.) megelőzően az Alkotmány 47. §-a a következő rendelkezést tartalmazta: „A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága elvi irányítást gyakorol az összes bíróságok bírói működése és ítélkezése fölött. A Legfelsőbb Bíróság irányelvei és elvi döntései a bíróságok számára kötelezők.” Ez a szabály a Legfelsőbb Bíróság alkotmányos feladataként az elvi irányítást határozta meg, amelynek eszközei az irányelv és az elvi döntés voltak. Az Alkmód. a Legfelsőbb Bíróságra vonatkozó alkotmányi rendelkezést megváltoztatta. Az Alkotmány 47. § (1) bekezdésében rögzítette, hogy a Legfelsőbb Bíróság a Magyar Köztársaság legfőbb bírói

szerve, a 47. § (2) bekezdés pedig a Legfelsőbb Bíróság alkotmányos feladataként a bíróságok jogalkalmazása egységességének biztosítását jelölte meg, amelynek eszköze a jogegységi határozat. Az Alkmód.-al egyidőben lépett hatályba (a jelen ügyben vizsgált) Bsz., így e szabályok együttesen határozták (határozzák) meg a bírói szervezet új rendjét. Az Alkmód. hatálybalépését követő alkotmány-szöveg – az Alkotmány 47. §-a – alapján egyértelmű, hogy a jogegységi határozat meghozatala a Legfelsőbb Bíróság alkotmányos funkciójához kapcsolódik, nevezetesen: az Alkotmány a jogalkalmazás – azaz az élő joggyakorlat – egységességének biztosítása érdekében hatalmazza fel a Legfelsőbb Bíróságot jogegységi határozat meghozatalára. Az Alkotmány tehát a már kialakult joggyakorlat egységesítéséről, s nem pedig ún. előzetes egységesítésről szól. Mindezek alapján elsőként az állapítható meg, hogy a Bsz. (valamint a Be.) vizsgált szabálya alkalmazásának kereteit maga az Alkotmány jelöli ki, e törvényi rendelkezések az Alkotmánnyal – benne a Legfelsőbb Bíróság alkotmányos funkciójával – együtt értelmezendők.

A Bsz. 29. § (1) bekezdés *a)* pontja [illetve a Be. 439. § (1) bekezdés *a)* pontja] a jogegységi eljárás alapjául szolgáló okok között említi a joggyakorlat továbbfejlesztését, illetve az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében az elvi kérdések eldöntését. Az Alkotmánybíróság álláspontja, hogy a vizsgált törvényi rendelkezések nem lépnek túl az Alkotmány szövegén. Azok csupán – az Alkotmány végrehajtásaként – a jogalkalmazás jogegységi határozattal való egységesítésének esetköreit részletezik. A joggyakorlat továbbfejlesztése, mint ok révén a Legfelsőbb Bíróságnak lehetősége nyílik valamely jogszabály-értelmezési gyakorlat (tehát a normához „tapadt” ítélkezés) alapján dönteni az ítélkezési gyakorlat új irányáról. Ebbe az esetkörbe tartozhat a Bsz. 29. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján induló jogegységi eljárás is. A joggyakorlat továbbfejlesztése fogalomba így kétségtől beleérthető, hogy a „továbbfejlesztés” az egységes gyakorlat-hoz képest eltérő értelmezési irány megfogalmazását is jelentheti, mindezen azonban – ahogy a Bsz. fogalmaz – csak joggyakorlat alapján van lehetőség, amely eleve kizárja azt, hogy még nem értelmezett normához ún. „preventív” jogegységi határozat kapcsolódjon. Az elvi kérdések jogegységi határozattal való eldöntése pedig – az előzőekkel összhangban – a norma alkalmazása során felmerült különböző (általános érvennyel megfogalmazott) értelmezések egységesítésének eszköze. Az Alkotmánybíróság szerint a Bsz. 29. § (1) bekezdés *a)* pontja [illetve a Be. 439. § (1) bekezdés *a)* pontja] e tekintetben követi az Alkotmány 47. § (2) bekezdésének normatartalmát.

Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott a bírósági jogértelmezés és a bírói függetlenség kapcsolatával. Ennek keretében rámutatott: „A „jogot” végül is a bíróságok saját értelmezésük szerint állapítják meg. [...] A csak a törvényeknek való alávetettség nemcsak a másik két hatalmi ág befolyását zárja ki tehát az ítélkezésre, hanem – az Alkotmány határai és követelményei között maradó –

független, folyamatos és rendszerképző törvényértelmezés és jogalkalmazás révén is biztosítja a bírói függetlenséget.” [38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 262.]. Ezen értelmezést alapul véve a 42/2004. (XI. 9.) AB határozat megállapította, hogy „[a] jogalkalmazás egységességének biztosítása érdekében többféle alkotmányos megoldás lehetséges az igazságszolgáltatás rendszerén belül. Önmagában azzal a ténnyel nem sérül a jogalkotói hatalom, benne a törvényhozói hatalmi ág alkotmányos jogköre, hogy a bírói hatalom a jogszabályoknak egységesen alkalmazandó tartalmat ad.” (ABH 2004, 551, 571.) A 42/2005. (XI. 14.) AB határozat pedig különös hangsúlyt helyezett „a bírói (a Legfelsőbb Bíróság-i) önálló jogszabály-értelmezés – és ezen keresztül a bírói függetlenség – alkotmánybírói védelmére” (ABH 2005, 504, 513.). Az idézett határozatokban az Alkotmánybíróság elismerte, hogy a jogalkalmazói jogértelmezés önálló rendszerként tapadhat a normához; e rendszeren belül pedig a jogalkalmazói gyakorlat egységességét a Legfelsőbb Bíróságnak nemcsak lehetősége, hanem alkotmányos kötelezettsége is biztosítani. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ennek esetköreit szabályozza a Bsz. (és a Be.) vizsgált rendelkezése, amikor kimondja, hogy jogegységi eljárás lefolytatására alapul szolgálhat a joggyakorlat továbbfejlesztése, illetve az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében az elvi kérdésekben való döntés. E rendelkezésekből tehát nem következik, hogy a Legfelsőbb Bíróságot „preventív” – még nem alkalmazott törvény értelmezésére irányadó – jogegységi határozat meghozatalára jogosítják fel. Ezért az indítványnak az Alkotmány 50. § (3) bekezdése sérelmére alapozott kérelme nem tekinthető megalapozottnak.

Az Alkotmánybíróság a jogegységi határozat alkotmányossági felülvizsgálatát megteremtő 42/2005. (XI. 14.) AB határozatában rámutatott: „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Alkotmány 47. § (2) bekezdésében nevesített jogegységi határozat – a Legfelsőbb Bíróság önálló jogszabály-értelmezése folytán (amelyre a joggyakorlat egységesítése érdekében alkotmányos felhatalmazása van) – adott esetben az alapul fekvő jogszabály tartalmát bővítheti, szűkítheti, vagy éppen az értelmezéssel joghézagot tölthet ki. ... A jogegységi határozat az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése alapján válik az alkotmányossági vizsgálat tárgyává.” (ABH 2005, 504, 514.) E határozat a bírói függetlenséggel összefüggésben rámutatott: az Abtv. 38. §-a alapján az eljáró bíró, a számára kötelező valamennyi norma, így a jogegységi határozat alkotmányossági vizsgálatát is kérheti. Ennek jelen ügyben azért van relevanciája, mert az Alkotmánybírósághoz fordulás lehetősége nyilvánvalóan fenn áll valamennyi bírónak abban az esetben is, ha olyan normát kell alkalmaznia, amelyet az adott szerv nem az alkotmányos funkciójával összhangban (alkotmányos felhatalmazását túllépve) hozott meg. Mindezt biztosítja a Bsz. 29. § (1) bekezdés *a)* pontja és a Be. 439. § (1) bekezdés *a)* pontja alkotmánnyal összhangban történő alkalmazásának is.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az Alkotmány 47. § (2) bekezdése, és 50. § (3) bekezdése sérelmére alapított indítványt elutasította. Megállapította, hogy a Bsz. és a Be. vizsgált szövege önmagában nem ad alapot olyan értelmezésre, amely „preventív” jogegységi határozat meghozatalára hatalmazza fel a Legfelsőbb Bíróságot, illetve nyomatékossította ennek alkotmányos biztosítékát: az alkotmánybírósági védelem szerepét esetleges eltérő értelmezés esetén.

1.2. Az egyik indítványozó a „a joggyakorlat továbbfejlesztése” és az „elvi kérdés” törvényi meghatározását a normavilágosság követelményével is ellentétesnek vélte.

A 26/1992. (IV. 30.) AB határozat megállapította: „Az Alkotmánybíróság elvi élel mutat rá arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon.” [ABH 1992, 142.]

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom alkotmányos követelményének a Bsz. 29. § (1) bekezdés a) pontjában [és a Be. 439. § (1) bekezdés a) pontjában] szereplő normaszöveg megfelel. Mint ahogy fentebb kifejtésre került, a Legfelsőbb Bíróság jogalkalmazás egységességét biztosító funkciójához kapcsolódik a „joggyakorlat továbbfejlesztése”, amely normaszöveg eleve már meglévő gyakorlatot feltételez. A jogegységi határozat nem a jogalkalmazási gyakorlatot megindító, hanem a jogalkalmazási gyakorlatra tekintettel meghozott döntés. A jogegységi eljárás megindításának ezen oka tehát pusztán nyelvtani értelmezés alapján (fogalmilag) is mindenki számára érthető és értelmezhető. Az ítélezési gyakorlat egy-egy problémájának esetleg új megközelítések alapján történő rendezése, a törvény szóhasználata szerint: „továbbfejlesztése” alapot adhat jogegységi eljárás megindítására.

A vizsgált törvényszöveg szerint: „az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben” is helye van jogegységi határozat meghozatalának. E törvényi szabály – csakúgy mint az első fordulatban szereplő „joggyakorlat” kifejezés – ítélezési gyakorlatot feltételez. Az elvi kérdés, mint fogalom a Bsz.-nek nemcsak az itt vizsgált szabályában, hanem egyéb rendelkezései között is szerepel [pl. 28. § (3) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság szerint az „elvi kérdés” a jogalkalmazói gyakorlatban (a bírói jogértelmezés során) széles körben ismert és alkalmazott kifejezés: az egységes jogalkalmazás (elvi állásfoglalás) igényét megalapozó problémafelvetés. Az Alkotmánybíróság a 12/2001. (V. 14.) AB határozatában vizsgálta a Bsz. azon rendelkezését, amely feljogosítja a Legfelsőbb Bíróságot, hogy elvi bírósági határozatot is közzétegyen. Az Alkotmánybíróság e döntésében tényként kezelte, hogy a bírósági jogalkalmazás során felmerülhetnek olyan elvi kérdések, amelyeket a bíróságoknak, végső soron az Alkotmány

alapján erre feljogosított Legfelsőbb Bíróságnak kell eldönteni. (ABH 2001, 163, 173.) A jogalkalmazói gyakorlatban felmerült elvi kérdések eldöntésének rendszerébe kapcsolódik be a Bsz. 29. § (1) bekezdés a) pontja [és a Be. 439. § (1) bekezdés a) pontja] második fordulata: elvi kérdések egységesítése esetén is van helye jogegységi eljárás megindításának.

Az Alkotmánybíróság a 36/1997. (VI. 11.) AB határozatában utalt arra, hogy csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot (ABH 1997, 222, 227–228.). Az Alkotmánybíróság jelen ügyben, a fenti indokok alapján megállapította, hogy a vizsgált rendelkezés a jogalkalmazók számára – megfelelő pontossággal – felismerhető normatartalmat hordoz, így az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmére alapított indítványt sem találta megalapozottnak.

Az 1.1. és 1.2. pontokban kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság a Bsz. 29. § (1) bekezdés a) pontja és a Be. 439. § (1) bekezdés a) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

2. Az indítványozók vizsgálni és megsemmisíteni kérték a Bsz. jogegységi tanácsra vonatkozó 30. § (1) és (2) bekezdéseit, illetve a Be. 441. § (2)–(3) bekezdéseit az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és 47. § (2) bekezdése alapján. A Bsz. és a Be. szabályainak tartalmi hasonlóságára – és a vizsgálni kért alkotmányossági probléma azonosságára – tekintettel az Alkotmánybíróság a Bsz. 30. § (1) és (2) bekezdését, illetve a Be. 441. § (2) (3) bekezdéseit alkotmányosságát együtt bírálta el. Az indítványok lényege szerint e rendelkezések alkotmányosértők mert:

– Az Alkotmányból nem következik, hogy jogegységi határozatot csak a jogegységi tanács hozhat, a Bsz. a Legfelsőbb Bíróság teljes ülésének az ítélezési gyakorlat elvi irányításával kapcsolatosan nem ad hatáskört, a szakmai testületek, a kollégiumok sem hozhatnak jogegységi határozatot;

– a jogegységi tanács tagjait nem ügynként, hanem eseti jelleggel választja ki a tanács elnöke, amely kihatással lehet a döntésre;

– a jogegységi tanács öt tagból áll, több szakág ügykörét érintően hét tagból, így a törvény „a legmagasabb ítélezési fórum legfontosabb feladatköreinek gyakorlását csekély számú ad-hoc testületre bízta”;

– szabályozatlan a jogegységi határozatok megváltoztatásának, hatályon kívül helyezésének intézményesített lehetősége.

2.1. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint helytálló az az indítványozói állítás, mely szerint az Alkotmányból nem következik, hogy jogegységi határozatot csak jogegységi tanács hozhat. Az Alkotmány 47. § (2) bekezdése a jogegységi határozat fogalmát csupán a Legfelsőbb Bíróság alkotmányos feladatellátásával kapcsolatos szövegösszefüggésben említi, a jogegységi határozat meghozatalára vonatkozóan további rendelkezéseket nem tartalmaz.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezért az Alkotmányból nem következik olyan szabály, amely irányadó lenne arra nézve, hogy a jogegységi határozat meghozatalára a Legfelsőbb Bíróságon belül mely testület jogosult, így nem következik az sem, hogy a jogegységi tanácson kívül a Legfelsőbb Bíróság más fórumait (teljes ülést, szakmai kollégiumait) is fel kell jogosítani. Annak a kérdésnek az eldöntésében tehát, hogy az Alkotmány 47. § (2) bekezdésében nevesített jogegységi határozat meghozatalára a Legfelsőbb Bíróság mely bírói testülete jogosult, a törvényhozó – az Alkotmány keretei között – viszonylag nagy szabadságot élvez. Az Alkotmány 50. § (5) bekezdése felhatalmazást ad arra, hogy minősített többséggel elfogadandó törvény határozza meg a bíróságok szervezetét és igazgatását. Míg az igazgatás vonatkozásában az Alkotmány konkrét rendelkezéseket tartalmaz [az 50. § (4) bekezdés kimondja, hogy ezt az Országos Igazságszolgáltatási tanács végzi], addig ilyen jellegű rendelkezést nem foglal magában a jogegységi határozat meghozatala feladatához kapcsolódóan, csupán annyit mond: a Legfelsőbb Bíróság „jogegységi határozatai”. Mindebből következik, hogy nem alkotmányosértő [nem sérti a jogbiztonságot és az Alkotmány 47. § (2) bekezdését] a törvényhozás azon választása, amely a jogegységi határozat meghozatalára a – speciálisan e célból alakítandó – jogegységi tanácsot jogosítja fel. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a törvényhozás dönthetett volna akként is – mint ahogy az indítványozó felvetette –, hogy a Legfelsőbb Bíróság más bírói testületeinek (pl. teljes ülésnek) érdemi szerepet, esetleg döntési jogkört biztosít. Viszont nem ütközik az Alkotmányba a Bs. -ben szabályozott jogegységi tanácsnak a jogegységi határozatok meghozatalában meghatározott szerepe sem.

2.2. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és 47. § (2) bekezdését azok a szabályok, amelyek a jogegységi tanács vezetésére, tagjai kiválasztására vonatkoznak.

Az Alkotmánybíróság e kérdés kapcsán elsőként áttekintette azokat a nemzetközi megoldásokat, amelyek (az absztrakt jogértelmezést végző) bírói tanácsok összetételének a megállapítását érintik. A magyar jogegységi eljáráshoz hasonló értelmezési mód, főként a közép-kelet európai országokban ismert. A horvát bírósági törvény 34. § és 36. §-a alapján a Legfelső Bíróság összes bírájából álló közgyűlés dönt a jogegységi kérdésekben. A Cseh Köztársaságban jogegységesítésre irányuló értelmező döntéseket (stanoviska) a Legfelső Bíróság és Legfelső Közigazgatási Bíróság hozhat. Az eljárásban az adott (polgári, közigazgatási, büntető) ügyszak összes bírāja részt vesz (a bíróságokról szóló törvény, November 30, 2001 no. 6/2002 Sb.). Lengyelországban a Legfelső Bíróságról szóló törvény 60. §-ának (1) bekezdése szerint az értelmező döntést hozó tanács a Legfelső Bíróság hét bírájából áll, de más formában is eljárhat a legfőbb lengyel rendesbírói testület. Amennyiben kiemelt fontosságú jogkérdésről kell döntést hozni, vagy a jogkérdés több ügyszak ítélezését

érinti, a héttagú testület az adott ügyszakokhoz tartozó összes bíróból álló testület elé is utalhatja a kérdést, sőt a Legfelső Bíróság összes bírója is tagja lehet az értelmező döntést hozó testületnek. A lengyel Legfelső Bíróság működéséről szóló, legfelső bírósági bírák közgyűlése által 2003. december 1-jén hozott határozat 99. §-a alapján az értelmező döntést hozó tanács elnöke a Legfelső Bíróság elnöke vagy valamely kollégiumvezetője.

A Bs. 30. § (1) bekezdés szerint a jogegységi tanácsot az elnök, az elnökhelyettes, a kollégiumvezető vagy a kollégiumvezető-helyettes vezeti, tagjait a tanács elnöke választja ki. A Bs. 30. § (2) bekezdés értelmében a több szakág ügykörét érintő hét tagú tanács elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy elnökhelyettese. A Be. – jelen ügyben szintén vizsgált – 441. § (3) bekezdése pedig kimondja, hogy a (büntető) jogegységi tanács elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy büntető kollégiumának vezetője. E szabályok azt tükrözik, hogy az öttagú jogegységi tanács vezetését (s ezáltal a jogegységi tanács tagjainak kiválasztását) a törvény alapvetően a Legfelsőbb Bíróság adott kollégiumvezetőjére vagy kollégiumvezető-helyettesére bízta, míg a több szakág ügykörét érintő hét tagú jogegységi tanács vezetését a Legfelsőbb Bíróság elnökére vagy elnökhelyettesére. A jogegységi tanács tagjainak kiválasztásánál figyelembe veendő továbbá a Bs. 30. § (1) bekezdésének első mondata is, amely meghatározza: büntető, polgári, gazdasági, munkaügyi és közigazgatási szakágakban működik jogegységi tanács. E szabályok a jogegységi tanács tagjai kiválasztásának szakmai szempontjait messzemenően tükrözik. Tehát ha nem is ügynként (mint ahogy azt az indítványozó felveti), de tartalmaz a Bs. a tanács tagjainak kiválasztására vonatkozó rendezőelvet. Ezzel az értelmezéssel összhangban a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló – többször módosított – 3/2000. számú elnöki utasítás 10. § (2) bekezdése kimondja „A jogegységi tanács öt tagból áll, tagjait a tanács elnöke választja ki. Ha a jogegységi eljárásban hozandó döntés több szakág ügykörét érinti, a tanács elnöke a hét tagú jogegységi tanácsot az érintett szakágban eljáró bírók közül arányosan jelöli ki.” A 10. § (3) bekezdése értelmében pedig „A büntető szakágú jogegységi tanácsot a büntető kollégium vezetője, a közigazgatási szakágú jogegységi tanácsot a közigazgatási kollégium vezetője, míg a polgári, gazdasági, illetve munkaügyi szakágú jogegységi tanácsot a polgári kollégium vezetője, vagy helyettese vezeti. A szakági jogegységi tanácsokat a Legfelsőbb Bíróság elnöke és elnökhelyettese is vezetheti, míg a több szakágat is érintő kérdésekben döntő hét tagú jogegységi tanács vezetésére kizárólag ők jogosultak...” Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Bs. és a Be. fenti szabályai (illetve ezt összefoglalandó a Legfelsőbb Bíróság – idézett – Szervezeti és Működési Szabályzata) a jogegységi tanács vezetésére és tagjai kiválasztására vonatkozóan megfelelő rendezőelveket fektetnek le, a vizsgált törvényi rendelkezések alapján nem állítható, hogy törvényi korlátok nélküli a

jogegységi tanács vezetésének, tagjai kiválasztásának rendje.

Az egyik indítványban felvetettek szerint a Bs. és a Be. ezen szabályai azért alkotmányosértők, mert lehetőséget biztosítanak a jogegységi tanács vezetőjének olyan tanács összeállítására, amely várhatóan a tanács vezetőjével egyetértésben határoz majd. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint önmagában azzal, hogy a jogegységi tanács összetételének eldöntésében a jogegységi tanács vezetőjének van (a fent bemutatott törvényi korlátok között) meghatározó szerepe, nem sérül sem a jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés], sem a Legfelsőbb Bíróság joggyakorlat egységesítésére fennálló alkotmányos funkciója [Alkotmány 47. § (2) bekezdés]. A törvényi szabályozás tekintetében, annak alkalmazási gyakorlatát illetően feltételezett diszfunkció – contra legem joggyakorlat veszélye – önmagában nem lehet tárgya az alkotmánybíróági vizsgálatnak.

2.3. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a törvényhozói mérlegelés körébe tartozik a jogegységi tanács tagjai számának meghatározása. Az Alkotmányból – mint e határozat már utalt rá – csupán az következik, hogy a Legfelsőbb Bíróság hivatásos bíráiból álló valamely testület döntési kompetenciája a jogegységi határozat meghozatala. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogegységi tanács tagjai számának törvényhozói meghatározása, csak szélső esetekben vethet fel alkotmányossági problémát. A Bs. 30. § (1) és (2) bekezdésében, illetve a Be. 441. § (2) bekezdésben meghatározott öt, illetve hét tagból álló jogegységi tanács törvényi előírása nem ilyen szélső eset, így az nincs összefüggésben, ezáltal nem is sérti az Alkotmány 2. § (1) és 47. § (2) bekezdéseit.

2.4. Az indítványozók a Bs. 30. § (1) és (2) bekezdéseivel és a Be. 441. § (2)–(3) bekezdésével kapcsolatban felvették, hogy nem tartalmaznak előírást a jogegységi határozatok megváltoztatásának, hatályon kívül helyezésének intézményesített rendjére vonatkozóan.

A Bs. 105. §-a szerint „Az e törvény hatálybalépését megelőzően hozott irányelvek, elvi döntések és kollégiumi állásfoglalások az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig alkalmazhatók.” E rendelkezés a korábbi szakmai iránymutatások és a jogegységi határozatok kapcsolatát fogalmazza meg, s valóban – mint ahogy az indítványozó állítja – sem a Bs. ezen szabálya, sem más rendelkezése nem szól az azonos vagy hasonló tárgyban született jogegységi határozatok egymáshoz való viszonyáról. E szabályozási hiány miatt azonban nem állapítható meg a vizsgálni kért rendelkezések alkotmányellenessége. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jogegységi határozatok – kizárólag e vizsgált probléma szemszögéből – hasonlítanak az alkotmánybíróági határozatokhoz. Míg az alkotmánybíróági határozat az Alkotmány, addig a jogegységi határozatok a törvények (és egyéb jogszabályok) kötelező értelmezésének eszközei. Amennyiben tartalmában is megváltozik az értelme-

zett jog (más lesz az Alkotmány, más a törvények tartalma), úgy az szükségképpen kihat az értelmezésre is. Jogegységi határozattal értelmezett törvényi rendelkezés hatályvesztése, módosulása esetén a jogegységi határozat is csak azokra az esetekre irányadó, amikor a „régijogot” még alkalmazni kell. A Bs. pedig nem tartalmaz korlátozást arra nézve, hogy az eljáró jogegységi tanács határozatában korábbi jogegységi határozatok alkalmazhatóságát illetően is rendelkezzen. [Így pl. a 2/2007. Közigazgatási és Polgári jogegységi határozat annak megállapításáról szól, hogy a 2/2005. KJE jogegységi határozat 2007. március 29-étől nem alkalmazható.] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványban jelölt probléma nem éri el azt a szintet, amely alapján a jogbiztonság, és az indítványozók által felhívott más alkotmányi rendelkezések sérelme megállapítható lenne.

A 2.1–2.4. pontokban kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság a Bs. 30. § (1) és (2) bekezdései, illetve a Be. 441. § (2)–(3) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

3. Az egyik indítványozó kérelmet terjesztett elő a Bs. III. Fejezet egészének, míg egy másik indítványozó a Bs. 29. §-a, illetve ehhez kapcsolódva a 30–33. §-ai (lényegében a Bs. III. Fejezete) alkotmányossági vizsgálatára és megsemmisítésére mert álláspontjuk szerint:

- a jogegységi eljárás sérti a jogbiztonságot, különösen azért, mert a jogegységi határozat nem jogszabály, mégis kihathat az állampolgárokra, illetve mert a jogegységi határozat meg is változtathatja az ítélkezési gyakorlatot;
- sérül továbbá az Alkotmánybíróság alkotmányos feladatellátása, mert a jogegységi határozat alkotmányossági ellenőrzésére a Bs. alapján nincs lehetőség.

3.1. Az Alkotmánybíróság e határozat III/1–III/2. pontjaiban (és az ezekhez tartozó alpontokban) részletesen vizsgálta a Bs.-ben található jogegységi eljárás egyes szabályainak alkotmányosságát az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiságból eredő jogbiztonság alapján. Mindehhez képest más indítványi elem, hogy a jogegységi határozat azért sérti a jogbiztonságot, mert nem szerepel a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvényben (a továbbiakban: Jat.) mint jogszabály, mégis kihat az állampolgárokra. Megállapítható, hogy a jogegységi határozat valóban nem szerepel a Jat. rendelkezéseiben, viszont – mint a Legfelsőbb Bíróság által kiadható jogegységesítési eszköz – megjelenik az Alkotmány 47. § (2) bekezdésébe foglalt szabályban. Az Alkotmánybíróság a jogegységi határozat állampolgárokra kiható voltát – épp az Alkotmány 47. § (2) bekezdése alapján – már több határozatában vizsgálta. Az Alkotmánybíróság megállapításainak lényege szerint az ítélkezési tevékenységből szükségképpen következik, hogy a jogegységi határozat a bírói jogalkalmazás útján kihat a felekre is, alkotmányosértés pusztán e miatt nem állapítható meg [lásd: 12/2001. (V. 14.) AB határozatot, ABH 2001, 163, 171.; 42/2004. (XI. 9.) AB határozat,

ABH 2004, 551, 575–576.; 70/2006. (XII. 13.) AB határozat 2006, december 1042, 1048.]. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint – a fenti érveléssel összhangban – jelen ügyben a Bs. vizsgált rendelkezéseinek az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével való ellentéte sem állapítható meg.

Az indítványozó azt is kifogásolta, hogy jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség sérül a miatt, mert a jogegységi határozattal megváltoztatható az ítélkezési gyakorlat. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint mindez a jogegységi határozat funkciójából ered. Az Alkotmány 47. § (2) bekezdése értelmében a jogegységi határozat a jogalkalmazás egységesítése érdekében hozható, amelyből következik a jogegységi határozat joggyakorlatot alakító, befolyásoló volta. Ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, de a törvény előtti egyenlőség sérelme sem állapítható meg. Ahogy egy új jogi szabályozás is megváltoztatja a korábbi jogi helyzetet, úgy a bíróságokra kötelező jogegységi határozat kihirdetése is nyilvánvalóan hat a bíróságok ítélkezésére (hiszen a célja is ez).

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság a fenti indítványokat elutasította.

3.2. Az indítványozó a Bs. III. Fejezetének azért is kérte az alkotmányossági vizsgálatát, mert sérül az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése azáltal, hogy a Bs. „a Legfelsőbb Bíróság normatív jellegű határozatait kivonja a jogrendszerben fennálló alkotmányossági ellenőrzés alól”. Az Alkotmánybíróság a 42/2005. (XI. 14.) AB határozatában az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény rendelkezései – s nem a Bs. alapján – állapította meg hatáskörét a jogegységi határozat alkotmányossági vizsgálatára (ABH 2005, 504.). Következésképpen [elhárult annak a veszélye, hogy a jogegységi határozat kikerül(ne) az alkotmányossági ellenőrzés alól] – az indítványozó által felvetett alkotmányossági probléma megoldást nyert. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította a Bs. III. Fejezetének – az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése alapján történő – vizsgálatára irányuló indítványt is.

4. Az egyik indítványozó kérelmet terjesztett elő a Be. 441. § (4) bekezdésének és 442. § (1) bekezdésének megsemmisítésére. Álláspontja szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő jogbiztonságot sérti, hogy

- a Be. 441. § (4) bekezdése a jogegységi döntés meghozatalának folyamatából kizárja azt a bírót aki részt vett a jogegységi indítvánnyal érintett bírósági határozat meghozatalában. Ezzel a Be. eleve lehetlenné teszi, hogy az ellentétes álláspont a jogegységi tanácskozás során megjelenjen;

- illetve a Be. 442. § (1) bekezdése amikor kimondja, hogy a jogegységi eljárást a tanács elnöke készíti elő, és az ügyet tanácsülésre vagy ülésre tűzi ki.

4.1. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Be. 441. § (4) bekezdése az Alkotmány 2. § (1) bekezdését nem sérti. A támadott rendelkezés csupán a jogegységi ta-

nács összetételére vonatkozóan fogalmaz meg egy szempontot, nevezetesen: egy kizáró okot. E rendelkezés világos, érthető, megfelelően értelmezhető. A jogbiztonság és azon további indítványozói érv között pedig nincs összefüggés, mely szerint a Be. ezen rendelkezése eleve lehetlenné teszi, hogy az ellentétes álláspont a jogegységi tanácskozás során megjelenjen.

4.2. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével a Be. 442. § (1) bekezdése sem áll ellentétben. A Be. 442. § (1) bekezdését – az indítvány benyújtását követően – 2006. július 1-jei hatállyal módosította a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2006. évi LI. törvény 215. §-a. A Be. módosított 442. § (1) bekezdése (illetve a módosítással érintett 442. § egésze) az „ülés” helyett a „nyilvános ülés” intézményét vezeti be. A Be. 442. § (1) bekezdésének a tanácsülésre, illetve a nyilvános ülésre vonatkozó rendelkezései tehát nem önmagukban, hanem a Be. 442. § további szabályaival együtt értelmezendők. A Be. 442. § (2) bekezdése ugyanis pontosan meghatározott okait adja annak, hogy a jogegységi tanács mikor dönt tanácsülésen, a 442. § (3) bekezdés pedig azt, hogy mely esetben határoz nyilvános ülésen (a 442. § további eljárási szabályokat is rögzíti). A Be. 442. §-a a jogegységi tanács elnökének nem biztosít mérlegelési jogot a tekintetben, hogy mikor, milyen formában (tanácsülés vagy nyilvános ülés) kell eljárni. A 442. § (3) bekezdés első mondata szerint: „Ha a jogegységi tanács az indítványt érdemben elbírálja, nyilvános ülésen határoz”. Mindemellett a Be. további szabályai (a bírósági szakaszra vonatkozó általános rendelkezések között) a tanácsülés és nyilvános ülés mibenlétéről is rendelkeznek. Így nem megalapozott az indítványozónak az a felvetése, hogy ezen eljárási forma a jogbiztonságot sérti.

A 4.1. és 4.2. pontokban foglalt indokok alapján az Alkotmánybíróság a Be. 441. § (4) és 442. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

5. Az Alkotmánybíróság az egyesített ügyek kapcsán mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet is vizsgált:

- az egyik indítványozó másodlagos kérelmében kifejtette, hogy ha az Alkotmánybíróság az utólagos normakontrollra irányuló indítványát elutasítja, akkor állapítson meg mulasztást, mert a törvényhozás nem a jogbiztonság és a tisztességes eljárás követelményeinek megfelelően szabályozta a jogegységi határozat meghozatalának jogi rendjét;

- az indítványozó a normakontroll eredményétől függetlenül további mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte, mert – tekintettel a Bs. 32. § (7) bekezdésére is – a törvényhozás nem szabályozta a jogegységi eljárás lefolytatásának követelményrendszerét a polgári, gazdasági, munkaügyi, közigazgatási ügyszakok esetén.

Az Abtv. 49. §-a szerint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata értelmében a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat ABH 1990, 83, 86.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat ABH 1992, 227, 231.].

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat ABH 1992, 204.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat ABH 1997, 122, 128.].

5.1. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nem áll fenn mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség a jogegységi eljárás eljárási rendjének szabályozatlansága miatt. A jogegységi határozatra vonatkozó szabályozás „négy szintű”. Egyrészt az Alkotmány 47. § (2) bekezdése szól erről: a jogegységi határozatot a Legfelsőbb Bíróság hozza. A szabályozás második szintje az Alkotmány 50. § (3) bekezdésének felhatalmazása alapján minősített szótöbbséggel elfogadott Bsz., amelynek második rész III. fejezete az ítékezés egységességének biztosítása érdekében fogalmaz meg a jogegységi eljárásra és a jogegységi határozat meghozatalára vonatkozó szabályokat. A Bsz. a szabályozás további szintjére, egyszerű szótöbbséggel elfogadható törvényre utal, amikor a 32. § (7) bekezdésében kimondja, hogy „törvény a jogegységi eljárásra vonatkozóan további szabályokat állapíthat meg.” E körbe tartoznak a jelen ügyben vizsgált Be.-beli rendelkezések, de ide vonható pl. a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvények a felülvizsgálati eljárás és a jogegységi eljárás kapcsolatát szabályozó rendelkezései [Pp. 274. § (5) bekezdés] is. A szabályozás negyedik szintjére szintén a Bsz. ad felhatalmazást, a 32. § (8) bekezdés kimondja: „A jogegységi eljárásra vonatkozó ügyviteli rendelkezéseket a Legfelsőbb Bíróság ügyviteli szabályzata állapítja meg”. A Legfelsőbb Bíróságnak tehát törvényi felhatalmazása van, hogy az önszabályozás körében a jogegységi eljárást érintően maga is rendelkezzen; az önszabályozás körbe tartozik – e határozat III/2.2. pontjában már idézett – a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Szervezeti

és Működési Szabályzatáról szóló – többször módosított – 3/2000. számú elnöki utasítás is.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint abban a kérdésben, hogy fennáll-e mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség a jogegységi határozat meghozatalának eljárási rendje tekintetében, nem csupán a Bsz.-t, hanem e négy szabályozási szintet együtt kell figyelembe venni. Nem megalapozott így az indítványozónak az az állítása, hogy a jogegységi eljárás jogintézménye mögül csaknem teljes egészében hiányoznak az eljárási szabályok.

Megállapítható továbbá, hogy a Bsz. a jogegységi eljárás garanciális rendelkezéseit tartalmazza. Meghatározza a bírói gyakorlatban felmerülő elvi kérdések egységesítésének rendjét (28. §), meghatározza a jogegységi eljárás indítványozására jogosultak körét (31. §), rendelkezést tartalmaz a jogegységi határozat hozatalára irányuló indítvány kellékeit illetően [32. § (1) bekezdés], meghatározza a jogegységi tanács ülésére meghívandók körét [32. § (2) bekezdés], előírást fogalmaz meg a jogegységi határozat formai követelménye, illetve közzététele tekintetében [32. § (4)–(5) bekezdés] stb. A Bsz.-beli szabályok a jogegységi eljárás főbb vonulatait megfelelően rendezik, azokból az eljárás jellege mindenki számára megismerhető. Az Alkotmánybíróság szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján, de a Bsz. megalkotására felhatalmazást adó alkotmányi tétel, az Alkotmány 50. § (5) bekezdése alapján sem állapítható meg mulasztás a Bsz. tekintetében: az Alkotmány e rendelkezéseiből kényszerítően nem következik, hogy a törvényhozó további eljárási szabályokat is köteles felvenni a Bsz.-be. Nem állapítható meg mulasztás az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és 57. § (1) bekezdése egymásra vonatkoztatásából fakadó tisztességes eljárás-hoz való jog [lásd: 75/1995. (XII. 21.) AB határozatot, ABH 1995, 376, 382–383.] sérelme alapján sem, hiszen a jogegységi eljárás fentebb ismertetett Be.-beli szabályai megfelelő törvényi keretet biztosítanak arra, hogy a jogegységi eljárás garanciákkal övezet eljárásként szolgálja a Legfelsőbb Bíróság jogegységesítésre fennálló alkotmányos funkcióját.

Az indítványozó szerint azért is fennáll mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértés, mert pl. a jegyzőkönyvvezetésre, a szavazati arányok nyilvánosságára, a res iudicata meghatározására, az elutasított jogegységi kezdeményezés büntetőeljáráson kívüli formájának meghatározására és más eljárási kérdésekre vonatkozóan sem tartalmaz a Bsz. rendelkezéseket. Az Alkotmánybíróság a 2/2002. (I. 25.) AB határozatában – a saját ügyrendjéről szóló törvény hiánya miatti mulasztás vizsgálata kapcsán – kitért az önálló hatalmi ágak, alkotmányos szervek saját eljárásukra vonatkozó belső szabályozási autonómiájának kérdésre (ABH 2002, 41, 53–54.). Összegzésképp megállapította: „Látható tehát, hogy valamennyi, függetlenséggel rendelkező alkotmányos szervnél van egy olyan határ, amelyen belül a belső szabályozási autonómia érvényesül, azaz önmagára vonatkozóan az adott szerv maga hozhat rendelkez-

zéseket. Megállapítható az is, hogy a hatályos jogban nincs különösebb rendező elv arra nézve, hogy ennek az autonómiának milyen mélységűnek kell lennie” (ABH 2002, 54.).

Az Alkotmánybíróság álláspontja, hogy a belső szabályozási autonómia körébe tartozó eljárási rendelkezések meghozatalára lehetősége van a Legfelsőbb Bíróságnak a Bsz. 32. § (8) bekezdésébe foglalt felhatalmazás alapján: ha szükségesnek véli további, a tágabb értelemben vett ügyvitel körébe tartozó eljárási kérdések is meghatározhat. Önmagában nem állapítható meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdésből fakadó jogbiztonság, továbbá a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme alapján mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség pusztán azért, mert a jogegységi eljárásban pl. a jegyzőkönyvvezetésre, vagy a res iudicata meghatározására a Bsz. nem tartalmaz külön rendelkezést.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította azt az indítványt, amely mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását azért kezdeményezte, mert az Országgyűlés hiányosan szabályozta a jogegységi eljárás eljárási rendjét.

5.2. Az indítványozó kérte mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatát azért is, mert a törvényhozás nem szabályozta a jogegységi eljárás lefolytatásának követelményrendszerét a polgári, gazdasági, munkaügyi, közigazgatási ügyszakok esetén.

Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban elsőként azt állapította meg, hogy a Bsz. 32. § (7) bekezdésébe foglalt, további törvényi szabályozásra utaló rendelkezés nem szól mindenképpen megalkotandó törvényről, csupán azt mondja, hogy törvény további szabályokat „állapíthat meg”. A Bsz. 32. § (7) bekezdéséből azonban az végképp nem következik, hogy szakáganként, külön-külön a büntető, polgári, gazdasági, munkaügyi, közigazgatási ügyszakra vonatkozóan törvényhozási kötelezettség áll fenn. Megállapítható továbbá, hogy a Bsz. 30. § (1) bekezdése sem külön szakági törvények megalkotására ad felhatalmazást, amikor felsorolja a büntető, polgári, gazdasági, munkaügyi és közigazgatási ügyszakokat. E rendelkezés a jogegységi eljárás Legfelsőbb Bíróságon belüli rendjére, s nem pedig a jogágat érintő törvényi szabályozási kötelezettségre vonatkozik. Tehát jogszabályi felhatalmazásból eredő jogalkotó feladat nem áll fenn.

Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára irányuló – fentebb összefoglalt – gyakorlata szerint felhatalmazás hiányában is megállapítható a mulasztás, ha a szabályozás elmaradása miatt alkotmányellenes helyzet keletkezett. Ilyen alkotmányellenes helyzet jelen ügyben nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ugyanis az Alkotmánynak a jogegységi határozatra vonatkozó szabályából még a jogegységi tanácsok szakágak szerinti megalakulásának rendje sem következik. Ez nem alkotmányi, hanem törvényi követelmény a Bsz. 30. § (1) bekezdése alapján.

Önmagában pedig az a körülmény, hogy a Be. a büntető szakágú jogegységi eljárásra vonatkozóan a Bsz.-n túl is tartalmaz rendelkezéseket, nem ad alapot arra, mely szerint a többi szakágban is további törvényhozói kötelezettség áll fenn.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság elutasította azt az indítványt, amely mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását azért kezdeményezte, mert a polgári, gazdasági, munkaügyi, közigazgatási ügyszakokra vonatkozóan a jogegységi eljárás szabályait külön-külön törvényben kell megállapítani.

6. Az indítványozó a Bsz. 27. § (2) bekezdésének is kérte az alkotmányossági vizsgálatát az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és 47. § (2) bekezdésének sérelme miatt. Kifejtette, hogy a Bsz. vizsgált rendelkezése az elvi bírósági határozatok közzétételének lehetőségével – az Alkotmány 47. § (2) bekezdésébe rögzített jogegységi határozaton túl – bővíti a joggyakorlat egységesítésének eszköztárát, amelyre az Alkotmány nem hatalmazta fel a Legfelsőbb Bíróságot. Kifejtette továbbá, hogy a Bsz. 27. § (2) bekezdése a Legfelsőbb Bíróságnak önkényes válogatásra ad lehetőséget, ez pedig az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogbiztonságot sérti.

Az Alkotmánybíróság a 12/2001. (V. 14.) AB határozatában már vizsgálta a Bsz. 27. § (2) bekezdését az Alkotmány 47. § (2) és 2. § (1) bekezdésének vonatkozásában. E határozat többek között kifejtette: „Az Alkotmány 47. § (2) bekezdése a Legfelsőbb Bíróság feladatává teszi annak biztosítását, hogy a bíróságok jogalkalmazása egységes legyen. Az Alkotmány e rendelkezése nem zárja ki, hogy a Legfelsőbb Bíróság ezen alkotmányos feladatellátása érdekében törvény – a jogegységi határozaton kívül – a feladatellátás módjait kiegészítse. Ezt tette a Bsz., amikor az elvi bírósági határozatok közzétételéről rendelkezett. A Bsz. rendelkezései alapján megállapítható, hogy az elvi bírósági határozatok közzétételének szabályozása lehetőséget kíván nyújtani bármelyik bíróról, illetve bíróságról, hogy bekapcsolódhasson a bírósági jogalkalmazás egységét is szolgáló joggyakorlat továbbfejlesztésének legfelsőbb bírósági feladatába. Mindez az Alkotmány 47. § (2) bekezdésével nem áll ellentétben.” (ABH 2001, 163, 173.) Az Alkotmánybíróság a jogbiztonság sérelme alapján sem állapított meg alkotmánysértést a Bsz. 27. § (2) bekezdése tekintetében. (ABH 2001, 163, 173–174.)

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja értelmében (ABH 2003, 2065.) az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha „az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggés-

re hivatkozva kéri az alkotmányértést megállapítani („ítélt dolog”),”.

Az Alkotmánybíróság a 12/2001. (V. 14.) AB határozatra tekintettel, az Ügyrend 31. § c) pontja alapján a Bs. 27. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló eljárást megszüntette.

Az Alkotmánybíróság határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét az ügy jelentőségére tekintettel rendelte el.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Kukorelli István s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1022/B/2004.

Dr. Bragyova András alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a többségi határozattal, amiért nem semmisíti meg a Bs. 29. § (1) bekezdés a) pontját (teljes egészében) és a Be. megfelelő rendelkezéseit [439. § (1) bekezdés a) pont]. Ugyanígy nem értek egyet azzal sem, hogy az Alkotmánybíróság nem semmisítette meg a Bs. a jogegységi tanács megalakítását szabályozó 30. § (1) és (2) bekezdését továbbá a Be megfelelő rendelkezéseit [441. § (2)–(3) bekezdés]. Mindezek ellenére sok tekintetben egyetértek a többségi határozat indokolásában foglalt fejtegetésekkel, még akkor is, ha más következtetésre jutottam a jogegységi eljárás szabályozásának alkotmányosságáról.

Indokaim a következők.

Ebben az ügyben alapvetően két kérdésre kellett az Alkotmánybíróságnak választ adnia. Az első kérdés annak meghatározása, mit jelent a joggyakorlat egysége és mi annak alkotmányos jelentősége. A másik kérdés: milyen alkotmányos eszközzel biztosítható a bírósági szervezeten belül a jogalkalmazás egysége. Az első kérdés a bírói határozatok tartalmáról szól, mert azok „egységét” kívánja meg, míg a második kérdés eljárási természetű. E két kérdés vizsgálatának, illetve megválaszolásának a Bs. 29. § (1) bekezdés a) pontja és 30. § (1) és (2) bekezdései megsemmisítésére kellett volna vezetnie.

1. A jogegységi határozatok alkotmányos alapja az Alkotmány 47. § (2) bekezdése. Eszerint a Legfelsőbb Bíróság „biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, jogegységi határozatai a bíróságokra kötelezőek”. Az Alkotmány e rendelkezésének központi fogalma a „jogalkalmazás egysége”, amelyet a Legfelsőbb Bíróság biztosít. A „jogalkalmazás egysége” kifejezés azt jelenti, hogy azonos jogi kérdéseket a bíróságok azonos módon döntenek el. A „bíróság” alatt itt az ítélelbíró – vagyis valamely jogszabály által meghatározott alaki és tartalmi kellékek figyelembevételével előterjesztett ügy eldöntésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező, és ezért döntésre köteles, a törvény szerint megalakított tanácsot vagy egyesbíró – kell érteni, mert ők azok, akik a „jogot alkalmazzák.”

A jogalkalmazás egységének alkotmányos alapja a törvény előtti egyenlőség, ami azt jelenti, hogy a törvényeknek azonosnak kell lennie mindenki számára. A törvény előtti egyenlőség – amelyet a bírósági eljárás tekintetében az Alkotmány 57. § (1) bekezdése, általában pedig az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése mond ki – csak akkor valósítható meg, ha a törvények mindenki számára ugyanazok függetlenül attól, hogy büntetnek, vagy védenek, amint ezt az Ember és polgár jogainak nyilatkozata 6. cikke is tartalmazza. [„Elle (la loi) doit être la même pour tous, soit qu’elle protège, soit qu’elle punisse.”]

A jogalkalmazás egysége a bírói határozatok összességének tulajdonsága, pontosabban azonos tárgyú bírósági döntések (határozatok, ítéletek, végzések) tartalmának egymáshoz való viszonya. A jogalkalmazás akkor egységes, ha nincs ellentmondás, esetleg kifejezett ellentét az azonos jogi kérdést eldöntő bírói döntések között. Ez akkor lehetséges, ha a jogi normák jelentése, értelmezése és alkalmazása – a norma jelentésének konkretizálása egy adott esetben – az egyes bíróságok döntéseiben azonos. Következésképpen a bíróságok „jogalkalmazásának egységéről”, vagy annak hiányáról, csak akkor lehet szó, ha egy jogi kérdésben legalább két egymásnak ellentmondó, vagy egymástól lényegesen eltérő bírói döntés született. Következésképpen a jogalkalmazás egysége akkor hiányzik, ha ugyanakkor a jogi normának az egyes bírói határozatok eltérő jelentést tulajdonítanak.

A jogalkalmazás egységét – amely az alkotmányos egyenlőség érvényesülésének és a jogállamnak is nélkülözhetetlen feltétele – a bíróságok rendszerint minden külső beavatkozás nélkül biztosítják. A bírák elméleti és gyakorlati szakmai képzettsége hasonló, ezért az általuk elfogadott szakmai érvelési szabályok – elsősorban a helyes jogértelmezés módszereiről vallott felfogásuk, jogdogmatikai fogalmaik, az általuk elfogadott jogi következtetési és igazolási szabályok – is azonosak vagy hasonlóak. Így a bírák által elfogadott, általános jogi meggyőződésé váló állandó bírói gyakorlat, a szakirodalom és nem utolsósorban a közzétett (nem kötelező) bírósági határozatok tekintélye együttesen a legtöbb jogi kérdésben „maguktól” létrehozzák és fenntartják a bírói gyakorlat, azaz „a jogalkal-

mazás” egységét. Minden bírói döntés szükségképpen valamilyen módon kapcsolódik más bírók döntéseihez. Igaz az az állítás, hogy a bírák számára a helyes bírói ítélet az a döntés, amelyet a többi bíró hozna ugyanabban az ügyben, amint Carl Schmitt: *Gesetz und Urteil* című művében (Berlin, 1912. 71. p.) mondja: „Eine richterliche Entscheidung ist heute dann richtig, wenn anzunehmen ist, dass ein anderer Richter ebenso entschieden hätte.”

A joggyakorlat egységének biztosítására tehát akkor van (és csak akkor lehet) szükség, ha a joggyakorlat egysége nem alakul ki az előbb vázlatosan leírt módon, a bíróságok – azaz a bírói döntések – folyamatos értelmező-jogfejlesztő tevékenysége révén. Ha az egység hiánya az egymástól különböző bírói határozatok alapján kiderül, akkor (de csak akkor) valóban szükség van a jogalkalmazás egységének biztosítására. A jogegységi eljárás feltételeinek (eseteinek) szabályozása ezért tartalmi okból nem felel meg az alkotmányos követelményeknek, mert lehetővé teszi – a „joggyakorlat továbbfejlesztése” céljából – a joggyakorlat kialakulása előtti „egységesítést”. Azért tartom tehát alkotmányellenesnek a Bs. 29. § (1) bekezdésének a) pontját, mert lehetővé teszi a jogalkalmazás egységének biztosítását, akkor is, ha nincsenek egymásnak ellentmondó bírói határozatok.

2. De nemcsak a jogegységi eljárás feltételeinek szabályozása alkotmányellenes, hanem – részben ezzel összefüggésben, de ettől függetlenül is – a jogegységi határozatok meghozatalának eljárási rendje is.

Az alkotmányellenesség legfőbb oka, hogy sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében biztosított törvényes bíróhoz való jogot. Az Alkotmány 47. § (1) bekezdése szerint a Legfelsőbb Bíróság a Magyar Köztársaság Legfőbb bírósági szerve. A Legfelsőbb Bíróság az Alkotmány értelmében természetesen bíróság, ezért hatásköreit – köztük az Alkotmány szerint is a legfontosabbat: a jogalkalmazás egységének biztosítását – alkotmányosan csakis bíróságként gyakorolhatja. A jogalkalmazás egységének biztosítása tehát a Legfelsőbb Bíróság legfontosabb bírói feladata, ezért a jogegységi eljárás is csak bírói eljárás lehet, amelynek meg kell felelnie a bírósági eljárásokkal szemben alkotmányosan támasztott követelményeknek.

A jogegységi eljárás jelenlegi szabályozásának alkotmányosságát – a fentebb kifejtettekből következően – a bírói eljárás alkotmányos követelményei alapján kell megítélni. A jelen esetben ezek közül elegendő az Alkotmány 57. § (1) bekezdését vizsgálni: eszerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben jogait vagy kötelességeit a „törvény által felállított független bíróság” bírálja el. Ennek alapján véleményem szerint a jogegységi eljárás szabályozásának egy része alkotmányellenes. A „törvény által felállított független bíróság” olyan bíróságot jelent, amelynek hatáskörét, illetékességét és összetételét törvény határozza meg. A törvényes bíróhoz való jog – ahogyan hagyományosan nevezik – megkívánja, hogy bármely, jogvita eldöntésére köteles bíróság a törvény alapján, előre

meghatározott absztrakt – a bíróságot alkotó bírák közötti válogatást kizáró – szabályok alapján alakuljon meg. Ezen elv érvényesülésének egyik előfeltétele – egyben a törvény előtti egyenlőség korrelátuma – a bírák egyenlősége. Az alkotmányos állam bírói szervezetében elvben minden bíró képes minden bírói feladat ellátására, így elsősorban bármely bírói határozat meghozatalára. Ezért egy-egy konkrét ügyben a döntést hozó bíró – vagy a bírói tanácsok esetén a tagok – kiválasztásának a bírák és felek egyenlőségén kell alapulnia. Ez az alkotmányos szabály a bíróságokon belüli ügyelosztásra – és nemcsak az egyes bíróságok közötti ügymegosztást rendező hatásköri és illetékességi szabályokra – is áll, ahogyan ezt a Bs. 11. §-a is rögzíti. A törvényes bíróhoz való alkotmányos jog megköveteli, hogy a bírósági tanácsok összetételét törvény, vagy annak alapján nyilvános szabály előre meghatározza. A gyakorlatban a bírák és az ügyek elosztásának egyenlőségét a véletlenszerű elosztás biztosítja, mert a véletlen elvben mindig egyenlőséget is jelent.

A jogegységi eljárás szabályai ennek a követelménynek nem tesznek eleget. A Bs. 30. §-a nem tartalmaz szabályt a jogegységi tanács összetételére. A bíróság összetételén a jogvitában döntő bíróság tagjai kiválasztását meghatározó szabályt értem, amely alapján előre eldönthető, kik lesznek a tanács tagjai. Ilyen szabály egyszerűen nem létezik, mivel a Bs. 30. § (1) bekezdése választási lehetőségeket sorol fel, amikor azt mondja, hogy „[a] jogegységi tanácsot az elnök, az elnökhelyettes, a kollégiumvezető vagy a kollégiumvezető-helyettes vezeti. A jogegységi tanács 5 tagból áll, tagjait a tanács elnöke választja ki.” A kérdés nem egyszerűen a jogegységi tanács tagjainak száma, hanem az, hogy miként áll össze a tanács. Semmiképpen nem felel meg az Alkotmánynak, hogy egy bírói testület összetételét nem általános szabály, hanem a jogegységi tanács elnökének eseti döntése határozza meg. A bírói tanács tagjának ilyen kiválasztása nem biztosítja az adott ügyszakba beosztott vagy éppen az összes Legfelsőbb Bírósági bíró egyenlőségét – és ezzel az jogegységi ügyekben érintettek törvényes bíróhoz való jogát sem. A Legfelsőbb Bíróság bírói hatásköreit ugyanis az összes oda beosztott bíró egyenlően gyakorolja – amint ez a törvényes bíróhoz való alkotmányos jogból következik.

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós és dr. Trócsányi László alkotmánybírók különvéleménye

Nem értünk egyet a határozat rendelkező részének 1–3. pontjaival és az azokhoz fűzött indokolással. Álláspontunk szerint a Bs. 29. § (1) bekezdés a) pontja, illetve a 30. § (1)–(2) bekezdése, valamint a Be. 439. § (1) bekezdés a) pontja és a 441. § (2)–(3) bekezdése alkotmányelle-

nességét meg kellett volna állapítani és a támadott rendelkezéseket meg kellett volna semmisíteni. Meg kellett volna továbbá állapítani azt is, hogy az Országgyűlés alkotmányellenes mulasztást követett el, mert nem szabályozta a jogbiztonság követelményeinek megfelelően a jogegységi határozat meghozatalának rendjét.

1. A határozatban hivatkozott Alkotmánymódosítást követően a bírói jogalkalmazás egységének követelménye kifejezetten alkotmányi követelménnyé vált, s ezzel elvi és tartalmi szempontból is megváltozott a Legfelsőbb Bíróság szerepe. Az Alkotmány 47. § (2) bekezdése szerint – az ítélkezés elvi irányítása helyett – a jogegység biztosítása vált a feladatává, aminek egyik eszköze a bíróságokra kötelező, s így a döntéssel érintettekre is kiható tartalmú jogegységi határozat.

A „jogszabály” és a bíróság viszonyában meghatározó az, hogy a jogviszonyokat a jogszabályoknak kell általános érvennyel és a tartósság igényével rendezniük, a jogalkalmazónak pedig a jogszabályt annak helyes értelme szerint kell alkalmaznia. A jogalkotó a bírói függetlenség sérelme nélkül a jogszabályok gyakorlati alkalmazását nem „ellenőrizheti”, afölött befolyást nem szerezhet. Az Alkotmány erejénél fogva a bírákra kötelező érvényű jogegységi határozat az az eszköz, amelyen keresztül az ítélkezési tevékenység összehangolására felhatalmazott Legfelsőbb Bíróság divergáló joggyakorlat esetén – a jogrendszer szerves összefüggéseire figyelemmel – a jogszabály helyes értelmét állapítja meg, annak megváltoztatása, revíziója nélkül.

Ebből, valamint a bíróságoknak az Alkotmányban meghatározott feladatából következően a jogegységi határozat az értelmező jogfejlesztésnek olyan eszköze, amelynek alkalmazásakor a Legfelsőbb Bíróság egyrészt az – bírói szervezeten belül is biztosítandó – abszolút alkotmányos védelem alatt álló bírói függetlenség tiszteletben tartásával, másrészt a jogalkotástól való tartózkodás mentén köteles eljárni. Alkotmányosan ez a funkció csak akként látható el, ha ennek során a Legfelsőbb Bíróság egyrészt nem állapít meg új normatartalmat, másrészt pedig maga is tiszteletben tartja a bírói függetlenség mindazon korlátait, amelyek megtartása a jogalkotóval szemben is kíváncsolom. Az ítélkezési tevékenység lényegéből fakadóan az értelmezésen alapuló jogfejlesztés valamennyi bírónak kötelessége, így a jogegységi eljárásnak nem feladata sem a bírának a jogértelmezéstől való tehermentesítése, sem a jogalkotói akarat rekonstruálása vagy éppen a jogszabályoknak az ettől eltérő, új tartalommal való interpretálása. A jogegységi határozat funkciója nem a jogszabályhoz hozzáadott tartalom konstruálása, hanem csak a benne lévő (rejlő) helyes megoldás „kiolvasztása”, a jogalkalmazás során előforduló többféle értelmezési lehetőség közül a jogi normával adekvát tartalom „kiválasztása” lehet.

2. A Bsz. 29. § (1) bekezdés *a*) pontjának és a Be. 439. § (1) bekezdés *a*) pontjának normaszövege azonban bizonytalan helyzetet teremt a jogalkalmazói jogértelmezés határai tekintetében.

A jogegységi eljárás intézményének törvénybe iktatását az indokolta, hogy a jogalkotó az ítélkezési gyakorlat elvi irányításának korábbi eszközeit: az irányelvet, az elvi döntést, a kollégiumi állásfoglalást – azok jogpolitikai vonásai miatt – nem tartotta a jogállami követelményekkel összhangban állónak. A Bsz.-hez fűzött indokolásból kitűnően, az összhangzattani hiányt éppen abban látta, hogy ezek az eszközök nem a konkrét bírósági határozatokban felmerülő vitás elvi kérdésekben adnak a bíróságok számára kötelező iránymutatást.

Tartalmilag azonban a támadott rendelkezésekben az Alkotmány korábbi, az elvi irányításra koncentrált szövege jelenik meg, minthogy e szabályok megengedik a jogegységi határozat meghozatalát akkor is, ha azt a Legfelsőbb Bíróság a „joggyakorlat továbbfejlesztése” érdekében tartja szükségesnek. Ez a megoldás azonban lehetővé teszi a jogegységi határozat bírákra kötelező erejének kiterjesztő értelmezését. A normaszöveg megfogalmazásából következően a Legfelsőbb Bíróság a konkrét ügyekben ténylegesen felmerült jogalkalmazási probléma hiányában is valamennyi bíróságra kötelező érvényű, s így a további konkrét esetek megítélésére kiható határozatot hozhat. Sem a Bsz., sem más jogszabály nem határozza meg, hogy pontosan mit takar ez a fogalom, mikor és milyen határok között szükséges, lehetséges vagy indokolt e célból a legfelsőbb bírói fórum intézményes beavatkozása az ítélkezés folyamatába. Nem zárható ki, hogy a gyakorlati problémák hiányában született absztrakt értelmezés következtében – akár változatlan tartalmú jogszabályi környezetben – az ítélkezési gyakorlat egységessége ellenére, e jogcím annak teljes megváltoztatására szolgáljon. Ugyanígy nincs akadálya fordított közrehatásnak sem; ilyen módon a jogszabályok megváltozása esetén is életben tartható a kiiktatott jogi norma tartalmához rendelt, annak érvényesülését valóban elősegítő, az új jogszabály alkalmazásával azonban non-konform jogértelmezés.

Az előzetes, ám a jogegységi határozat kötelező erejénél fogva a bíró számára megkerülhetetlen hatályú „törvényt magyarázatnak” magával a normával egyenértékű megjelenése ugyanakkor a konkrét esetben az egyes bíraktól el is vonja a jogértelmezés lehetőségét, és megakadályozhatja, hogy a jogszabály a jogalkotó szándéka szerinti tényleges hatást fejtsse ki. Ezekben az esetekben a jogegységi határozat olyan származékos normává válik, amely az elsődleges norma kötelező erejű értelmezésével annak tartalmát – az ítélkezési gyakorlatától ténylegesen függetlenül – előzetesen meghatározza.

3. A bíróság alkotmányos feladata a jogviták eldöntése, az ítélkezés, amely mindig konkrét esetekhez kötött. A ha-

talmi ágak elválasztásának elvéből, a bíró – Alkotmányban is deklarált – törvényi alávetettségéből következően a „bíró alkotta jog” olyan korlátozásoknak alávetett, amelyekről a – széles értelemben vett – törvényhozás mentes. Szemben ugyanis a törvényhozással, a bíróság saját elhatározásából soha nem járhat el. Így a jogegységi határozat is csak a bíróság általános feladatát jelentő jogértelmezésnek az ítélezési tevékenységhez szorosan kapcsolódó olyan önkorrekciós eszköze lehet, amely az ítélezési gyakorlat anomáliáinak feloldására, a jogbiztonság garantálására szolgál. Éppen a jogegységi határozat konkrét esetekhez kötöttsége teremtette meg a jogalkotó számára annak lehetőségét, hogy a jogegységi eljárást a büntetőeljárásban az eljárási törvényben is nevesítetten és közvetlenül, a polgári eljárásban pedig közvetve – a Pp. 274. § (5) bekezdésének közbeiktatásával – rendkívüli perorvoslatként is szabályozza.

Ezt a megközelítést támasztja alá a jogegységi eljárás funkciójának történeti elemzése is.

A Kúriának a BHT VI. kötetébe 738. sz. alatt felvett jogegységi határozata (J. H. 660/1922.) a következő önmeghatározást adta: a jogegységi határozat „jogi alapja ugyanis oly általános jelentőségű, elvi súlyú törvénysértés, amelynek meghagyásával a jogszolgáltatás egysége veszélyeztetve van, amelynek megszüntetése nélkül az igazságszolgáltatás téves irányokba terelődik, amellyel a bíró törvényalkalmazása a jogrendet sérti.” A 739. sz. alatt felvett jogegységi határozat (J. H. 3103/1920.) kiegészíti mindezt azzal, hogy a jogegységi eljárás keretét az adja, miszerint „a törvénysértés elvontan és elvi alapon megállapíttassék és kiküszöböltessék.” A konkrét esetnek a jogi értékelésére a rendes eljárás (ideértve a rendes perorvoslatot is) szolgál, a jogegységi eljárásban a konkrét eset kapcsán magasabb szintű bírói tevékenység folyik: „a törvény helyes értelmének megállapításával egy általános elv mondatik ki, amely aztán minden esetre nézve áll és irányadó.”

A konkrét ügyekben folyó ítélezési tevékenységtől eltávolodó, a joggyakorlat továbbfejlesztése céljából „előzetesen” kibocsátott jogegységi határozat egyrészt olyan „fogalmi jogászatot” jelent, amely azt a nem létező helyzetet feltételezi, hogy a jogegységi határozat kibocsátója joggyakorlat nélkül is „minden lehetséges esetet előre elgondol”. Ezzel azonban – minthogy a jogegységi határozat alkalmazása kötelező – (akár a textualizmus, akár az originalizmus talaján állva, akár mindezekről elszakadva) megakadályozza a konkrét ügghöz kapcsolt önálló, a független bírótól elvitathatatlan bírói jogértelmezést akkor is, ha az utóbb felmerülő probléma helyes megoldása kívül esik a jogegységi határozat által adott megoldás hatókörén. Másrészt, „továbbfejlesztés” címszó alatt a Legfelsőbb Bíróság – célirányosan – akkor is beavatkozhat az ügyek elintézésébe, ha sem az ítélezési gyakorlat nem divergál, sem a jogi környezet nem változik. Ez pedig kifejezetten a jog-

egységi határozat céljával ellentétes, minthogy éppen a jogbiztonság érvényesülése ellen hat.

4. A jogegységi tanácsok létrehozására és eljárására vonatkozó rendelkezések sem felelnek meg az Alkotmány követelményének. Az Alkotmánybíróság a 62/2003. (XII. 15.) AB határozatban összefoglalóan kifejtette, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt demokratikus jogállam megvalósulásának feltétele többek között az Alkotmányra visszavezethető eljárási szabályok megléte, és azok betartása. Ezen túlmenően több határozatában azt is hangsúlyozta, hogy a „jogalkalmazói jogértelmezés (...) csak olyan működőképes jogszabályra épülhet, amely világosan kijelöli az adott jogintézmény célját, alkalmazásának kereteit, szempontjait és rendjét” [pl. 47/2003. (XII. 15.) AB határozat, ABH 2003, 525, 549.].

Az Alkotmány a jogegységi határozatok meghozatalával összefüggésben csak annyit rögzít, hogy azokat a Legfelsőbb Bíróság hozza meg, az egyéb szervezeti és eljárási kérdéseket nem szabályozza. Ezzel a törvényhozóra hagyta annak meghatározását, hogy a Legfelsőbb Bíróság milyen szervezeti egysége (tanácsa vagy egyéb testülete), milyen eljárási rendben jogosult meghozni a jogegységi határozatokat.

A Bs. 30. § (1) bekezdése és a Be. 441. § (2) bekezdése értelmében a jogegységi határozatokat öttagú jogegységi tanácsok hozzák. A Bs. 30. § (2) bekezdése szerint viszont, ha a hozandó döntés több szakág ügykörét érinti, héttagú jogegységi tanácsok járnak el. Ebben a tekintetben nincs összhang a Bs. és a Be. rendelkezései között, miután a Be. a héttagú (vegyes) tanács eljárást nem ismeri. A Bs. 30. § (2) bekezdése szerint a jogegységi tanács elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnöke, elnökhelyettese, kollégiumvezetője, illetve kollégiumvezető-helyettese lehet. A héttagú tanács elnöke csak a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy elnökhelyettese lehet. A Be. 441. § (3) bekezdése értelmében a jogegységi tanács elnöke csak a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy elnökhelyettese lehet, mely szintén eltérést jelent a Bs. szabályaitól. A Bs. – a tanács létszámán túl – egyetlen olyan szempontot rögzít, amelyre az elnöknek a tanács összeállításánál figyelemmel kell lennie, nevezetesen, hogy héttagú tanács esetén az érintett szakágban eljáró bírók közül arányosan kell kijelölnie a tagokat.

A Be. 441. § (4) bekezdése további követelményként írja elő, hogy nem lehet a jogegységi tanács tagja az, aki a jogegységi indítvánnyal érintett bírósági határozat meghozatalában részt vett. A Bs. ugyanakkor ilyen kizárási szabályt – valamennyi jogegységi eljárásra kiterjedően – nem tartalmaz. A Be. 441. § (3) bekezdése értelmében nem lehet a jogegységi tanács tagja a jogegységi eljárást kezdeményező sem. Ennek következtében épp azon tanács tagjai vannak kizárva a döntéshozatalból, akik a Legfelsőbb Bíróság másik tanácsának vitatható joggyakorlatára figye-

lemmel éltek a kezdeményezés jogával, míg annak nincs akadálya, hogy e másik tanács tagjai a jogegységi tanács tagjaiként eljárhassanak. A Bsz. általánosságban nem ismeri ezt a kizáró szabályt, így a büntető ügyszakon kívüli jogegységi eljárásokban – a jogegységi tanács elnökének döntésétől függően – épp a kezdeményező tanács tagjai kerülhetnek többségbe.

Egyéb kritériumok hiányában a jogegységi tanács elnöke nagyfokú szabadsággal választhatja ki a tanács tagjait. Ennek során az igazgatási vezetőknek olyan, mérlegelési szempontok nélküli és ellenőrizhetetlen túlhatalma van, amelynek révén képesek meghatározó befolyást gyakorolni a döntés tartalmára is.

Noha a hatályos Alkotmány nem szabályozza, hogy milyen összetételű testületben (tanácsban) kell eljárnia a Legfelsőbb Bíróságnak a jogegységi eljárás lefolytatása során, a törvényalkotónak olyan megoldást kell választania, amely garantálja, hogy a jogegységi határozat a legszélesebb támogatottsággal rendelkezzen. Az egységes jogértelmezéssel is biztosított jogbiztonságot és a jogegységi határozat tartalmi legitimitását veszélyezteti, ha a kötelező erővel bíró jogegységi határozatok meghozatalára olyan összetételű tanács jogosult, amelynek tagjait az elnök előre meg nem határozott szempontok szerint választja ki.

Azokban a kelet-európai államokban, ahol ismert a jogértelmezésnek az egyedi jogalkalmazástól elváló, általános jellegű irányítása, megfigyelhető, hogy ezt vagy a legfelsőbb bíróságnak egy tag testülete (teljes ülése, 'en banc' tanácsa, kollégiuma) gyakorolja (pl. Horvátország, Csehország, Grúzia, Lettország), vagy egy olyan testület, amelyben a legfelsőbb bíróság tagjain (képviselőin) kívül helyet kapnak az alsóbb szintű bíróságok képviselői (pl. Örményország), illetve jogtudósok is (pl. Bulgária). Ezeknek a megoldásoknak az alapgondolata, hogy minél szélesebb döntéshozó testület kezébe kerüljön az elvi irányítás. Ez biztosítja ugyanis, hogy az elvi jellegű határozatok szilárd alapokon nyugodjanak, azaz a jogértelmezés korrekt, egységes és állandó legyen.

A bírói függetlenséggel és a jogbiztonság követelményével csak olyan jogegységi eljárás állhat összhangban, amelyben kifejezésre juthat a bírói kar legfelsőbb rétege többségének álláspontja. A jelenlegi törvényi szabályok azonban nem garantálják, hogy a Legfelsőbb Bíróság bíráinak széles körű szakmai egyetértésén alapuló jogegységi határozatok szülessenek.

Ez megvalósulhatna például azáltal, hogy a jogegységi határozatokat a Legfelsőbb Bíróság valamennyi bírójának testülete, adott kollégiuma, a kollégiumok együttes ülései, a bírók által választott képviselőkkel álló tanács, vagy egy olyan tanács hozná meg, amely létrehozatalának módja kizárná az egyéni (személyes) szempontok érvényesíthetőségét, ezáltal biztosítható lenne a széles körű támogatottsággal rendelkező jogegységi határozatok elfogadása. Különösen fontos ennek érvényesítése akkor, amikor a jog-

egységi eljárás alapja az, hogy a Legfelsőbb Bíróság valamely tanácsa egy jogkérdésben el kíván térni a Legfelsőbb Bíróság másik ítélkező tanácsának határozatától. Itt ugyanis nem pusztán az alsóbb bíróságok eltérő jogértelmezésének megszüntetése a cél, hanem a Legfelsőbb Bíróságon belül kialakult konkuráló megoldások közül a helyes (széles körben támogatott) értelmezés kiválasztása. Addig, amíg a jogegységi eljárás résztvevőinek köre zárt, és a tanács összetétele az elnök egyéni belátásától függ, nem biztosítható a jogegységi határozatoknak az Alkotmánnyal összhangban történő meghozatala.

5. A jogegységi tanácsok jelenlegi összetétele mellett alkotmányossági aggályokat vet fel a jogegységi eljárás hiányos szabályozása is. Nemcsak, hogy a jogegységi tanácsok kis létszámúak és összetételük alapvetően a tanács elnökének döntésétől függ, de határozataikat akár egyszerű szótöbbséggel is meghozhatják. Ennek következtében még kevésbé biztosítható az, hogy a jogegységi határozatok a legfelsőbb bírói kar széles körű konszenzusán alapuljanak, és ezáltal kifejezzék az egységességet és az állandóságot.

Emellett nincs törvényileg szabályozva, miként kapcsolódhatnak be a bírósági szervezet alacsonyabb szintjén elhelyezkedő, a jogértelmezési nehézséggel szembesülő bírák és bírói tanácsok a jogegységi eljárás kezdeményezésébe, illetve hogyan oldhatók fel a jogegységi határozat és a konkrét esetek ütközése kapcsán kialakult problémák. Hiányoznak a szabályok arra az esetre, ha a jogi környezet megváltozása a korábbi jogegységi határozat hatályban tartását, visszavonását vagy épp megváltoztatását igénylik. Tisztázatlan, hogy a konkrét ügyben (pl. felülvizsgálati eljárásban) részt vevő felek – akikre a jogegységi határozat a bírói jogalkalmazás révén közvetlenül kihat –, illetve jogi képviselőik miként vehetnek részt a jogegységi eljárás kezdeményezésében, van-e javaslatvételi joguk, s ha igen, javaslatuknak az eljárás során mi a sorsa. Nem rendezett az sem, hogy mi az eljárás akkor, amikor ugyanabban a jogkérdésben egymásnak ellentmondó jogegységi határozatok születtek stb.

Külön kiemelendő, hogy a jogegységi eljárás jogerősen már lezárt ügyekre is kihatással lehet. A Be. maga hatalmazza fel a jogegységi tanácsot, hogy a jogegységi határozatra tekintettel a jogerős bírósági ítélet törvénysértő rendelkezését hatályon kívül helyezze, és a terheltet felmentse, vagy az eljárást megszüntesse [Be. 443. § (3) bekezdés]. Emellett, ha a jogegységi eljárás eredménye a Legfelsőbb Bíróság előtt folyamatban lévő más rendkívüli jogorvoslati eljárásra kihatással lehet, a Legfelsőbb Bíróság a rendkívüli jogorvoslati eljárást a jogegységi határozat meghozataláig felfüggeszti [Be. 440. § (3) bekezdés]. A Pp. 274. § (5) bekezdése értelmében, ha a felülvizsgálati kérelem elbírálása során az eljáró tanács jogegységi eljárást kezdeményez [Bsz. 29. § (2) bekezdés b) pont], ezzel egyidejűleg az ügy elbírálását a jogegységi eljárás befeje-

zéséig felfüggeszti. A jogegységi eljárás befejezése után a bíróság a jogkérdést elvi jelleggel eldöntő jogegységi határozatnak megfelelő határozatot hoz.

A jogegységi eljárás szabályainak kialakítása során – figyelemmel annak közvetlen vagy közvetett jogorvoslati jellegére – érvényesülniük kell a független, pártatlan bíráskodás és a tisztességes eljárás alkotmányos követelményeinek is [Alkotmány 57. § (1) bekezdés]. Így például – felfüggesztett ügyekben – tekintettel kell lenni a feleknek az eljárás ésszerű határidőn belüli befejezéshez való jogára. Ilyen garanciákat a hatályos eljárási szabályok nem, vagy csak alig biztosítanak.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következően a jogegységi határozat, mint jogintézmény, csak akkor töltheti be alkotmányos rendeltetését, ha megfelelő, ésszerű rendet biztosító és garanciákat tartalmazó előírások szabályozzák a jogegység megteremtésére hivatott eljárást. Ennek a jelenlegi hiányos szabályozás nem felel meg, mint ahogy – a jogegységi eljárás jogorvoslati jellegével összefüggésben – az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt követelményeket sem elégíti ki.

6. A kifejtettkre figyelemmel a Bsz. 29. § (1) bekezdés a) pontja, a 30. § (1)–(2) bekezdései, illetve a Be. 439. § (1) bekezdés a) pontja, valamint a Be. 441. § (2)–(3) bekezdései alkotmányellenesek. A támadott rendelkezések – összességükben – sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezetett jogbiztonság követelményét a jogegységi eljárás alkotmányos funkciójára vonatkozó 47. § (2) bekezdését, a bírói függetlenséget garantáló 50. § (3) bekezdését és – a jogegységi eljárás rendkívüli perorvoslati funkciójára figyelemmel – a tisztességes eljárás követelményét előíró 57. § (1) bekezdését. Ezért az Alkotmánybíróságnak a támadott rendelkezéseket – elegendő időt biztosítva a törvényalkotónak az alkotmányos szabályozás megteremtésére – pro futuro hatállyal meg kellett volna semmisíteni.

Mindemellett a jogegységi eljárás rendje tekintetében – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében és az 57. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel – azt is meg kellett volna állapítani, hogy a jogalkotó elmulasztotta a jogbiztonság és a tisztességes eljárás követelményeinek megfelelő processzuális szabályok megalkotását. Ezért az Országgyűlést megfelelő határidő tűzésével fel kellett volna hívni az alkotmányellenes mulasztás megszüntetésére, jogalkotási kötelezettségének teljesítésére.

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kukorelli István s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 41/2007. (VI. 20.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság elutasítja a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló azon indítványokat, amelyek szerint az Országgyűlés nem teljesítette az Alkotmány 70/A. § (2) bekezdéséből következő jogalkotói feladatát, mivel a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben nem nyilvánította önálló bűncselekménnyé a hátrányos megkülönböztetés tilalmának megszegését.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett, amelyben az indítványozók a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénnyel (a továbbiakban: Btk.) összefüggésben a diszkrimináció tilalmát megsértő magatartások kriminalizálásának hiányát sérelmezték. Az Alkotmánybíróság az indítványokat – azok tárgyi azonosságára tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

Mindkét indítványozó álláspontja szerint azzal, hogy az Országgyűlés nem határozta meg pontosan és nem szankcionálta a Btk.-ban a hátrányos megkülönböztetés tilalma megszegésének eseteit, nem tett eleget az Alkotmány 70/A. § (2) bekezdésébe foglalt rendelkezésnek, amely szerint az ilyen magatartásokat a törvény szigorúan bünteti. A végrehajtás elmaradása mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességre vezetett, aminek megállapítását kérték. Az egyik indítványozó külön hangsúlyozta, hogy az alkotmányi előírás végrehajtása szempontjából nem elegendők azok a meglévő bűncselekményi tényállások, amelyek tartalmazzák a hátrányos megkülönböztetés elemeit is (pl. népirtás, apartheid). Véleménye szerint az Alkotmány 70/A. § (2) bekezdése alapján olyan önálló bűncselekményt (vagy szabálysértést) kell megalkotni,

amely büntetni rendeli a diszkrimináció-tilalom megszegésének valamennyi esetét, azaz a hátrányos megkülönböztetés „minden esetben” bűncselekményt (vagy szabálysértést) valósítson meg.

2. Az Alkotmánybíróság beszerezte az igazságügy-miniszter véleményét.

II.

Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmány 70/A. §-a (1) bekezdésében a különböz – nem taxatíván felsorolt – jellemzők alapján történő megkülönböztetés tilalmát, a (2) bekezdés pedig a tilalom megsértésének törvényi szintű és szigorú szankcionálásának kötelezettségét rögzíti. A 70/A. § (3) bekezdése ugyanakkor a jogegyenlőség érvényesülése érdekében az államot olyan beavatkozásokra hatalmazza fel, amelyek célja a társadalomban meglévő hátrányos helyzetek, esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölése.

1.1. Az Alkotmánybíróság határozataiban részletesen kimunkálta a diszkrimináció tilalmának értelmezését, valamint a jogi szabályozásban tett megkülönböztetés alkotmányosságának megítélésére alkalmas teszteket.

Az Alkotmány 70/A. §-át értelmező első határozat szerint „[a] megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapjogán nem eshet csorba, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni.” [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 47.]

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének szó szerinti szövegétől eltérően – nem csupán az Alkotmányban biztosított jogokra, hanem

az egész jogrendszerre kiterjedően alkalmazza a diszkrimináció tilalmát. Ennek alapja az Alkotmány két rendelkezésének: az emberi jogok, illetve az állampolgári jogok megkülönböztetés nélküli biztosítását előíró 70/A. §-nak, valamint a mindenkit veleszületetten és elidegeníthetetlenül megillető emberi méltósághoz való jogot rögzítő 54. § (1) bekezdésnek egymásra tekintettel történő értelmezése és alkalmazása. „Az állam joga – s egyben bizonyos körben kötelezettsége is –, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése ugyanis nem bármifajta különbségtételt tilt – egy ilyen általános tilalom összeegyeztethetetlen lenne a jog rendeltetésével –, hanem csupán az emberi méltósághoz való jogot sértő megkülönböztetéseket.” [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281–282.]

„Az a kérdés, hogy a megkülönböztetés az alkotmányos határok között maradt-e, csakis a mindenkor szabályozás tárgyi és alanyi összefüggéseiben vizsgálható (...). Az egyenlőségnek az adott tényállás lényeges elemére nézve kell fennállnia. Ha azonban adott szabályozási koncepción belül eltérő szabályozás vonatkozik valamely csoportra, ez a megkülönböztetés tilalmába ütközik, kivéve, ha az eltérésnek kellő súlyú alkotmányos indoka van.” [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.]

A 30/1997. (IV. 29.) AB határozat kifejtette, hogy az Alkotmánybíróság más mércét alkalmaz az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra (a szükségesség/arányosság tesztjét), és más mércét arra az esetre, ha a diszkrimináció-tilalmat az alapjogokon kívüli egyéb jogok tekintetében vizsgálja. Az alapjognak nem minősülő, egyéb jogra vonatkozó hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság általános személyiségi jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs a tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes. [30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 139–140.]

1.2. Az Alkotmánybíróság a 45/2000. (XII. 8.) AB határozatban (ABH 2000, 344., a továbbiakban: Abh.) elutasította a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványokat, amelyek sérelmezték, hogy az Országgyűlés – akkor még – nem alkotott átfogó diszkrimináció-ellenes törvényt.

Az Abh. megállapította: az Alkotmány 70/A. § (2) bekezdése nem deklaratív rendelkezés, hanem „mérce az Alkotmánybíróság eljárásában a jogalkotás alkotmányosságának megítéléséhez, a diszkriminatív tartalmú jogszabályok alkotmányellenessé minősítéséhez és megsemmisítéséhez.

A konkrét, vagyis a jogalkalmazásban és más élethelyzetekben elszenvedhető hátrányos megkülönböztetés lehetőségére reagál a 70/A. § (2) bekezdése, amikor kimondja, hogy az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen

hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.” [ABH 2000, 344, 347.]

Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy „milyen garanciák, illetve szankciók kapcsolódnak a diszkrimináció alkotmányos tilalmához, vagyis azon személyek, akiket hátrányos megkülönböztetés ér, ez ellen milyen jogi eszközöket vehetnek igénybe.

A diszkrimináció megvalósulása sokféleképpen képzelhető el, és ehhez igazodóan a jogsértések különböző módon orvosolhatóak. Világosan elkülöníthető azonban a lehetséges hátrányos megkülönböztetés két színtere, mégpedig a jogalkotás és a tág értelemben vett jogalkalmazás. Ez utóbbival kapcsolatban hangsúlyozandó, hogy nem csupán a közhatalom birtokában lévő szervek hatósági eljárásuk során – vagy akár azon kívül is – alkalmazhatnak hátrányos megkülönböztetést, hanem a civil szféra szereplői is tanúsíthatnak egymással szemben alkotmányosan meg nem engedett diszkriminatív magatartást. Mindezeket az eseteket szem előtt tartva kell a jogalkotónak kialakítania a garanciákat és szankciókat.” (ABH 2000, 344, 349.)

1.3. Az Alkotmánybíróság – követve az Abh. gondolatmenetét – a jelen ügy elbírálásához is áttekintette a jogrendszer releváns elemeit.

Az Abh. rámutatott, hogy a jogalkalmazás során általános érvényű elv az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében deklarált törvény előtti egyenlőség, amely a személyek általános jogegyenlőségének a bírósági eljárásra való vonatkoztatása (18/B/1994. AB határozat, ABH 1998, 570, 572.). Az Alkotmány rendelkezése a törvény előtti egyenlőséget jogérvényesítési szempontból deklarálja, tehát valójában eljárásjogi garancia arra, hogy jogainak érvényesítése tekintetében a bíróság (törvény) előtt mindenki egyenlő eséllyel rendelkezik (191/B/1996. AB határozat, ABH 1997, 629, 631.). A bíróságok és hatóságok által alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni fellépés lehetőségét egyrészt a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 10. §-a biztosítja, kimondva, hogy a bíróság előtt mindenki egyenlő, másrészt a különböző hatóságok eljárásaira vonatkozó törvények (a jelen ügy elbírálásakor, például a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 2. §; az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 1. §) is tartalmazzák vagy az egyenjogúság kívánalmát, vagy a diszkrimináció tilalmát. A különböző bíróságok és hatóságok határozatait, illetve eljárása elleni jogorvoslat pedig bármilyen jog- vagy érdeksérelem esetén igénybe vehető, így akkor is, ha annak alapja a diszkrimináció tilalmának megsértése. (Abh., ABH 2000, 344, 349–350.)

Az Abh. kifejtette, hogy a bírósági és hatósági eljárásokon kívül is megvalósulhat a hátrányos megkülönböztetés. Kiemelkedő jelentőségű a polgári jogi védelem szintje: a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezései szerint: „A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.” (Ptk. 75. §) A

Ptk.-nak a jelen ügy elbírálásakor hatályos 76. §-a rögzíti, hogy „[a] személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése. A Ptk. 84. §-a meghatározza azt, hogy akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest milyen polgári jogi igényeket támaszthat. Ezek skálája a jogsértés megtörténtének bírósági megállapításától a polgári jogi felelősség szabályai szerinti kártérítésig terjed.

A védelem eszköze a büntetőjog is; a hátrányos megkülönböztetés legsúlyosabb eseteit az állam büntetőjogi büntetéssel fenyegeti. A Btk. például az elévülhetetlen emberiség elleni bűncselekmények körébe tartozó népiirtás (Btk. 155. §) és apartheid (Btk. 157. §) mellett több olyan bűncselekményt is tartalmaz, amelynek indítéka lehet valamilyen – jellemzően, de nem feltétlenül etnikai – hátrányos megkülönböztetés (ABH 2000, 344, 350.). Ilyen lehet például az emberölés (166. §), a testi sértés (170. §), a születendő gyermek nemének megválasztása (173/C. §), a kényszerítés (174. §), a lelkiismereti és vallásszabadság megsértése (174/A. §), a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak (174/B. §), a személyi szabadság megsértése (175. §), a visszaélés személyes adattal (177/A. §), a rágalom (179. §), a becsületsértés (180. §), a hivatali visszaélés (225. §), a bántalmazás hivatalos eljárásban (226. §), a kényszerszolgáltatás (227. §), a jogellenes fogvatartás (228. §), a kiskorú veszélyeztetése (195. §), az egyesülési és a gyülekezési szabadság megsértése (228/A. §), a közösség elleni izgatás (269. §).

Az Abh. külön felhívta a figyelmet a munkajogi szabályozásra, minthogy a nemzetközi tapasztalatok tanúsága szerint ezen a területen igen gyakori a diszkrimináció. Éppen ezért a munka világában megvalósuló diszkriminációs esetek kezelésére szolgáló intézmények a polgári jogi védelem mellett ugyancsak kiemelkedő fontosságúak (ABH 2000, 344, 350.). Az Abh. nem fejtette ki részletesen, de az Alkotmánybíróság a jelen ügyben figyelembe vette, hogy a Munka Törvénykönyvről szóló 1992. évi XXII. törvény rendelkezéseinek megfelelően a munkaviszonnyal kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani, az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének következményeit megfelelően orvosolni kell, amely nem járhat más munkavállaló jogainak megsértésével, illetve csorbításával (5. §). A munkáltató a munkavállalónak a munkaviszonyával összefüggésben okozott kárért vétkességére tekintet nélkül teljes mértékben felel, amelynek alapján nem csupán a vagyoni, hanem a nem vagyoni kárt is meg kell téríteni (174. §, 177. §). A munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvény alapján az ellenőrzés kiterjed az egyenlő bánásmód követelményének megtartására is (3. §), a munkaügyi hatóság munkaügyi felügyelői széles körű intézkedési joggal rendelkeznek (6. §), az alkalmazható szankciók között szerepel a munkaügyi bírság (7. §), valamint az egyes szabály-

sértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 93. §-ában meghatározott, a munkavállaló hátrányos megkülönböztetésének szabálysértése miatti felelősségre vonás is.

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben az Abh.-ban bemutatott szabályozást azzal egészítette ki, hogy más részterületeken is sajátos jogi eszközök állnak rendelkezésre. Így a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény a gazdálkodó szervezetekkel szemben meghatározott jogkövetkezményeket helyez kilátásba akkor, ha a forgalomból az árut jogosulatlanul visszatartja, illetve a szolgáltatás nyújtását jogosulatlanul megtagadja [6. §f) pont]. Az ilyen magatartást a fogyasztóvédelmi hatóság széles körben szankcionálhatja a jogsértő állapot megszüntetésétől az üzlet bezárásig, illetve a fogyasztóvédelmi bírság kiszabásáig (47. §, 48. §). Az oktatás területén a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény alapján az óvoda, az iskola, a kollégium, illetve a gyakorlati képzés szervezője a gyermeknek, illetve a tanulóknak okozott kárért vétkességre tekintet nélkül, teljes mértékben felel [77. § (3) bekezdés]. A törvény szerint a fenntartói irányítás, illetőleg az intézményi hatáskörben hozott, az egyenlő bánásmód követelményét sértő, illetve a gyermek mindenképp felett álló érdekével ellentétes döntés semmis. A semmis döntés érvénytelenségére bárki határidő nélkül hivatkozhat. Semmisség vagy érvénytelenség megállapítása esetén a bíróság többféle jogkövetkezményt alkalmazhat [84. § (7) és (14) bekezdés]. Szabálysértést követ el, aki a gyermeket, tanulót a közoktatásra vonatkozó rendelkezések szándékos megszegésével hátrányosan megkülönbözteti [218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 142. § (5) bekezdés]. Az egészségügyi, szociális és gyermekvédelmi tevékenység során szabálysértést követ el, aki az ellátásban részesülő személyt neme, nemzetisége, etnikai csoporthoz való tartozása, lelkiismereti, vallási vagy politikai meggyőződés, származása, vagyoni helyzete, cselekvőképességének hiánya vagy korlátozottsága miatt hátrányos helyzetbe hoz [218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 101. § (1) bekezdés].

Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság úgy értékelte, hogy az akkor hatályos jog többszintű védelmi rendszerként működött a diszkrimináció kiküszöbölésére; az Országgyűlés az akkori szabályozási móddal is eleget tett jogalkotói kötelezettségének. Hangsúlyozta azonban, hogy az indítványok elutasításából „olyan következtetés nem vonható le, hogy a jelenlegi szabályozással az Alkotmány diszkriminációt tiltó rendelkezéseinek valóra váltásához szükséges törvényhozási lehetőségek kimerültek volna. Annak eldöntése viszont, hogy a társadalmi egyenlőség megteremtésének, valamint a hátrányos megkülönböztetés egyenlő esélyek megteremtése útján való megelőzésének érdekében, illetőleg az ellene történő fellépés lehetőségeinek biztosítására milyen további eszközök igénybevétele és a szabályozás milyen módja kívánatos, a törvényhozó feladata.” (ABH 2000, 344, 351.)

1.4. Az Abh.-t követően az Országgyűlés megalkotta az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdí-

tásáról szóló 2003. évi CXXV. törvényt (a továbbiakban: Esélytv.). A preambulum rögzíti, hogy „[a]z Országgyűlés elismerve minden ember jogát ahhoz, hogy egyenlő méltóságú személyként élhessen, azon szándékától vezérelve, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára, kinyilvánítva azt, hogy az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban állami kötelezettség, tekintettel az Alkotmány 54. § (1) bekezdésére, 70/A. §-ára, valamint a Köztársaság nemzetközi kötelezettségeire és az európai közösségi jog vívmányaira” alkotja meg a törvényt.

A törvényhozó az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatban arra törekedett, hogy a jogrendszer egésze tekintetében, általános jelleggel határozza meg az egyenlő bánásmód jogosultjait és kötelezettjeit, valamint az egyenlő bánásmód követelményének tartalmát. A jogsérelmet szenvedett személyek minden esetben közigazgatási jogi eljárás igénybevételevel léphetnek fel a jogsértőkkel szemben. A törvény az egyenlő bánásmód követelményének „szektorális” kérdéseire is kitér, ennek megfelelően egyaránt foglalkozik a foglalkoztatásban, a szociális biztonság és az egészségügy területén, a lakhatási ügyekben, az oktatásban és a képzésben, továbbá az áruk forgalma és a szolgáltatások igénybevétele során megjelenő hátrányos megkülönböztetéssel. (Általános Indokolás 5–6. pont)

Az Esélytv. az Alkotmánybíróság értelmezését követve határozza meg, hogy az egyenlő bánásmód követelménye alapján a Magyar Köztársaság területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben a törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni (1. §). A hátrányos megkülönböztetést tilalmazó és szankcionáló jogszabályok koherenciájának biztosítása érdekében úgy rendelkezik, hogy az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozó, külön jogszabályokban meghatározott rendelkezéseket az Esélytv. rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni (2. §).

Az Esélytv. részletesen meghatározza, hogy milyen magatartások (a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés, a megtorlás, valamint az ezekre adott utasítás) valósítják meg, illetve milyen magatartások nem valósítják meg az egyenlő bánásmód követelményének megsértését általánosságban (7–11. §), valamint egyes kiemelt részterületeken (III. Fejezet). Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatti igények a törvényben, valamint külön jogszabályokban meghatározott eljárások során – így különösen személyiségi jogi per, munkaügyi per, fogyasztóvédelmi, munkaügyi vagy szabálysértési hatóságok eljárása során – érvényesíthetők (12. §).

Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését közigazgatási szerv, a 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelettel kijelölt Egyenlő Bánásmód Hatóság ellenőrzi, amely a feladatkörében nem utasítható (13. §). Ha a hatóság meg-

állapította az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését, megtilthatja a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását, elrendelheti a jogsértést megállapító jogerős határozatának nyilvános közzétételét, bírságot szabhat ki, külön törvényben meghatározott jogkövetkezményt alkalmazhat. A jogkövetkezmények együttesen is alkalmazhatóak (16. §). A hatóság határozata és végzése ellen a közigazgatási döntésekre vonatkozó általános szabályok szerint bírósági felülvizsgálatnak van helye. Az eljárás a Fővárosi Bíróság hatáskörébe és kizárólagos illetékességébe tartozik (17. §).

2. Az Alkotmánybíróság a jogalkotói mulasztás megítélésénél azokból az elvi tételekből indult ki, amelyeket a bűncselekménnyé nyilvánítás – mint az állami büntető hatalom egyik megnyilvánulása – tekintetében határozataiban a törvényhozó számára az Alkotmányban meghatározott, illetve az Alkotmányból levezethető korlátként, illetve szabadságként megfogalmazott.

2.1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalt állást valamely magatartás büntetendővé nyilvánításának alkotmányosságáról. Ezek többségében az adott magatartás büntetéssel fenyegetése, illetve megbüntetése egyben alkotmányos alapjogok korlátozását jelentette a büntetőjog eszközeivel [így pl. 6/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 40.; 30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167.; 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219.; 58/1997. (XI. 5.) AB határozat, ABH 1997, 348.; 12/1999. (V. 21.) AB határozat, ABH 1999, 106.; 13/2000. (V. 12.) AB határozat, ABH 2000, 61.; 14/2000. (V. 12.) AB határozat, ABH 2000, 83.; 18/2000. (VI. 6.) AB határozat, ABH 2000, 117.; 54/2004. (XII. 13.) AB határozat, ABH 2004, 690.; 20/2006. (V. 31.) AB határozat, ABH 2006, 315; 481/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 998.; 1154/B/2005. AB határozat, ABH 2006, 1856.]. Több esetben azonban elsősorban a diszkrimináció tilalmára [20/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 159.; 37/2002. (IX. 4.) AB határozat, ABH 2002, 203.], illetve a jogbiztonság sérelmére [47/2000. (XII. 14.) AB határozat, ABH 2000, 377.; 167/B/2000. AB határozat, ABH 2002, 1113.] figyelemmel történt meg az alkotmányossági vizsgálat.

Az Alkotmánybíróság a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban jelölte ki a büntetendővé nyilvánítás alkotmánybírósági kontrolljának szempontjait, az alkotmányos büntetőjognak a büntetendővé nyilvánítással kapcsolatos tartalmi és formai követelményeit az alábbiak szerint:

„A büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az ultima ratio. Társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen. A büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek.

Az alkotmányos büntetőjogból fakadó tartalmi követelmény, hogy a törvényhozó a büntetendő magatartások körének meghatározásakor nem járhat el önkényesen. Vala-

mely magatartás büntetendővé nyilvánításának szükségességét szigorú mércével kell megítélni: a különböző életviszonyok, erkölcsi és jogi normák védelmében az emberi jogokat és szabadságokat szükségképpen korlátozó büntetőjogi eszközrendszer csak a feltétlenül szükséges esetben és arányos mértékben indokolt igénybe venni, akkor, ha az alkotmányos vagy az Alkotmányra visszavezethető állami, társadalmi, gazdasági célok, értékek megóvása más módon nem lehetséges.” (ABH 1992, 167, 176.)

A büntető jogszabály alkotmányosságának megítélése során vizsgálni kell, hogy a Btk. konkrét rendelkezése mértéktartó és megfelelő választ ad-e a veszélyesnek, nem kívánatosnak ítélt jelenségre, azaz a vizsgált szabályozás – az alkotmányos alapjogok korlátozása esetén irányadó követelménynek megfelelően – a cél eléréséhez a lehetséges legszűkebb körre szorítkozik-e. (ABH 1992, 167, 176.)

A büntetőjog ultima ratio jellegét elemzi a rémhírterjesztés megsemmisítése tárgyában született 18/2000. (VI. 6.) AB határozat: a büntetőjognak nem feladata az alkotmányos értékek átfogó védelme, hanem csupán az, hogy ezen értékeket a különösen súlyos sérelmekkel szemben védje. A büntetőjogi eszközrendszer ultima ratio szerepe azt jelenti, hogy akkor alkalmazandó, ha más jogági eszközök már nem elegendőek. Ugyanakkor ennek megítélésénél az Alkotmánybíróság nem a jogrendszer adott állapotát tekinti irányadónak, hanem figyelemmel van fejlesztésének lehetőségeire is. A jogi eszköztár hiányossága önmagában nem érv valamely magatartás bűncselekménnyé nyilvánítása mellett, nem teszi sem szükségessé, sem arányossá alkotmányos alapjogok büntetőjogi korlátozását. (ABH 2000, 117, 129–130.)

2.2. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság több határozatban fogalmazta meg azt is, hogy a bűncselekménnyé nyilvánításnál széles körben érvényesül a törvényhozó szabadsága. Ezt elsőként a gyermekek egyesülési jogának korlátozhatósága kérdésében döntő – egyébként nem büntetőjogi tárgyú – 21/1996. (V. 17.) AB határozat elemezte. Az Alkotmánybíróság e határozatban az erkölcsi alapú magatartásokkal összefüggésben rögzítette, hogy a bűncselekmények megállapítása törvényhozói kompetencia, s így a demokratikus többségi vélemény érvényesülésének tere, kivételes esetekben azonban itt is érvényesülhet az alkotmánybírósági kontroll (ABH 1996, 74, 82.). Ezt megerősítette a 20/1999. (VI. 25.) AB határozat: „Valamely magatartás bűncselekménnyé nyilvánítása [csakúgy, mint szabálysértéssé nyilvánítása (987/B/1990/3. AB határozat, ABH 1991, 527, 530.)], ezzel kapcsolatban társadalomra veszélyességének mérlegelése a jogalkotó feladata. (...) Az Alkotmánybíróság nem jogosult arra, hogy új bűncselekményi tényállások megállapítására kötelezze a jogalkotást, sem arra, hogy különös részi tényállások részleges megsemmisítésével addig nem büntetendő magatartásokat is büntetendővé tegyen.” (ABH 1999, 159, 163.)

Az Alkotmánybíróság általánosságban is megerősítette, hogy a jogalkotónak széles körű mérlegelési joga van – az

Alkotmányból fakadó követelmények megtartása és a büntetőjog dogmatikai szabályainak figyelembevétele mellett – adott magatartás bűncselekménnyé nyilvánításában, súly szerinti differenciálásában, illetve a felelősség körének és a felelősség alóli mentesülésnek a differenciálásában (167/B/2000. AB határozat, ABH 2002, 1113, 1121.).

A kábítószerrel összefüggő büntetőjogi tényállások alkotmányossági vizsgálata tárgyában született 54/2004. (XII. 13.) AB határozatban is kifejtette az Alkotmánybíróság: a védendő jogi tárgyak kiválasztásánál minden esetben hangsúlyos szerepe van a társadalom értékrendjének, a nemzetközi jog szabályainak, az állam mindenkori büntetőpolitikájának. A törvényhozót azonban – azon túl, hogy a nemzetközi szerződések által előírt kötelezettségeket az Alkotmány 7. § (1) bekezdésére tekintettel nem hagyhatja figyelmen kívül – e tekintetben is széles mérlegelési jog illeti meg. (ABH 2004, 690, 735.)

Az Alkotmánybíróság utalt az 1214/B/1990. AB határozat (ABH 1995, 571, 573, 574.) elvi tételeire: az Alkotmánybíróságnak nincs jogosítványa a büntetőpolitika által megfogalmazott szükségletek, követelmények és célok helyességéről és indokairól, így különösen azok célszerűségéről és hatékonyságáról határozattal dönteni. Az Alkotmánybíróság csak a normában testet öltött politikai döntés alkotmányosságáról vagy alkotmányellenességéről határozhat. Ezt viszont olyan alkotmányossági vizsgálat keretében cselekszi, amelynek során figyelemmel van nemcsak az alaptörvény textusára, hanem annak normatív és intézményes összefüggéseire, és ugyanígy tekintettel van a Btk. rendelkezéseire és intézményeinek koherenciájára. Az Alkotmánybíróságnak tehát arra van jogosítványa, hogy a büntetőpolitika alkotmányos korlátait állapítsa meg, de ne a politika tartalmáról döntsön, ennek során pedig különös tekintettel legyen az alapjogok védelmének alkotmányos büntetőjogi garanciáira. (ABH 2004, 690, 735–736.)

A törvényhozó szabadságát az Alkotmánybíróság határozatai más megközelítésben is részletezték.

Adott magatartás bűncselekményi és a szabálysértési alakzatának elhatárolása kérdésében az Alkotmánybíróság a 871/B/1994. AB határozatban megállapította: valamely jogellenes cselekmény – annak társadalomra veszélyességére tekintettel – szabálysértéssé, illetőleg bűncselekménnyé nyilvánítása a jogalkotó hatásköre (ABH 2000, 582, 587.). A társadalmilag káros magatartások szabálysértésként vagy bűncselekményként való szankcionálásával kapcsolatosan az 1233/B/1995. AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette: önmagában az a megoldás, illetve szabályozási mód, hogy a Btk. akár az elkövetői, akár a sértetti oldalon meghatározott személyi kört emeli ki, és ehhez fűzi a bűncselekmény törvényi tényállásának megvalósulását vagy valamely minősítő körülmény létrejöttét, nem kifogásolható, ez a jogalkotó kompetenciájába tartozik. Ennek oka a védett jogi tárgyak eltérő voltával, avagy az egyes bűncselekményfajták speciális, kiemelt jellegével függ össze, sőt gyakran azzal is, hogy valamely

alanyi tényező hiányában egy magatartás nem valósít meg bűncselekményt. Az elkövetők vagy a sértettek személyi körének kiemelése alkotmányjogi szempontból nem tekinthető a törvény előtti egyenlőség sérelmének és nem minősíthető sem pozitív, sem negatív diszkriminációnak, amennyiben a megkülönböztetés nem önkényes vagy nem ésszerűtlen. (ABH 2000, 619, 620.) Az általános jogegyenlőség alapelveként való deklarálása és a hátrányos megkülönböztetés tilalma tehát nem értelmezhető akként, hogy az egyes bűncselekmények (büntetendő emberi magatartások) eltérő jellegéből, természetéből, avagy a büntetőjog által védett jogi tárgyak különbözőségéből fakadóan egyes elkövetői vagy sértetti kategóriákat ne lehessen eltérő szabályozás alá vonni (ABH 2000, 619, 621.).

A törvényhozó szabadságát hangsúlyozta az Alkotmánybíróság az 1427/B/1995. AB határozatban is. Az egyes bűncselekmények, és ezeken belül az alapeset, valamint a minősített eset szabályozása, a törvényi tényállási elemek, az egyes elkövetési magatartások, ezeken belül az egyes fordulatok, a kiemelt minősítő körülmények, valamint mindezekhez igazodóan a törvényi büntetési tételek meghatározása, a jogalkotó – a törvényhozás – hatáskörébe tartozik. Alkotmányos követelmény természetesen, hogy a büntetőjogi szabályozás ne sértse az Alkotmány rendelkezéseit, különösen pedig, hogy ne sértse az Alkotmány által deklarált emberi jogokat, valamint a jogállamiság, és ezen belül a jogbiztonság elvét. Az Alkotmány egyetlen rendelkezéséből sem vezethető le azonban olyan követelmény, hogy a jogalkotó milyen módon és arányban szankcionálja valamely bűncselekmény alapesetét és minősített esetét, büntetési és vétségi alakzatát, és az sem, hogy milyen, egymástól eltérő elkövetési magatartásokat von azonos büntetési tétel alá. (ABH 2000, 624, 626.)

3. Az Alkotmánybíróság megállapította: az Alkotmány 70/A. § (2) bekezdése nem jelent olyan kötelezettséget a törvényhozó számára, hogy a hátrányos megkülönböztetésnek valamennyi esetét, akár átfogóan, akár differenciálva kizárólag a büntetőjogi felelősség eszközrendszerével szankcionálja.

Az Alkotmány 70/A. § (2) bekezdése a törvényhozót arra kötelezi, hogy az embereknek az Alkotmányban tiltott hátrányos megkülönböztetését törvényben és szigorúan büntesse. A jogalkotónak az alkotmányellenes diszkriminációhoz tehát minden esetben jogkövetkezményeket kell fűznie – törvényben. A „büntetést” – figyelemmel a tiltott diszkrimináció lehetséges eseteinek, következményeinek, az elszenvedhető sérelmeknek sokféleségére – a törvényhozó a már meglévő, illetve fejleszthető, sokszínű szankció-rendszerből választhatja ki. Sem a „büntetés”, sem pedig „szigorúságának” előírása nem jelenti, hogy az Alkotmány a törvényhozótól feltétlenül büntetőjogi jogkövetkezmények kilátásba helyezését kívánja meg. Az ilyen értelmezést kizárják az Alkotmánynak a 8. § (1) és (2) bekezdésben meghatározott rendelkezései.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányos büntetőjog alapvető tételeit rögzítő 11/1992. (III. 5.) AB határozatban kifejtette: „Az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdése a büntetőjoggal szembeni alkotmányossági követelményekre is irányadó szabály. Eszerint a Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége. Az Alkotmány fontos előírása, hogy »az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.« Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint alapjog és szabadság tartalma törvénnyel csak más alapjog, vagy alkotmányos érték védelme érdekében elkerülhetetlen esetben, a szükséges mértékben és arányos módon korlátozható. A büntetőjog tilalmai és előírásai, különösen pedig a büntetések mind alapjogot vagy alkotmányosan védett jogot és értéket érintenek. A törvénnyel történő elkerülhetetlen, szükséges és arányos korlátozás az alapja és alkotmányos értelme a büntetőjogi büntetés (a büntetőjogi beavatkozás) olyan magyarázatának, hogy az végső eszköz a jogkövetkezmények között.” (ABH 1992, 77, 85.)

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította: nem alkotmányellenes az, hogy a törvényalkotó csak a hátrányos megkülönböztetés tilalmának legsúlyosabb eseteiben tekinti szükségesnek és arányosnak a büntetőjogi felelősség kilátásba helyezését. Az Alkotmány 70/A. § (2) bekezdés végrehajtásaként kell értékelni az egyenlő bánásmód megsértésének egyéb eseteire kialakított – a határozat III. 1.3. és 1.4. pontjában vázlatosan bemutatott – szankciórendszer is, mivel az a szabálysértési felelősségtől a bírságoláson keresztül a polgári jogi kártérítési felelősségig, sokfajta, így hatékony jogvédelmet biztosítani képes joghátrányokból áll össze.

4. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 49. §-ában meghatározott mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség mindenekelőtt akkor állapítható meg, ha a jogalkotó a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességét idézett elő. Az Alkotmánybíróság nemcsak akkor állapít meg alkotmányellenes mulasztást, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen jogszabály nincs, hanem akkor is, ha az adott kérdésben van ugyan szabályozás, de alapvető jogok érvényesüléséhez szükséges garanciák hiányoznak, illetve, ha a hiányos szabályozás alapvető jogok érvényesítését veszélyezteti. A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításához tehát két feltételnek kell együttesen megvalósulnia: a jogalkotó mulasztásának és az ennek folytán előidéztet alkotmányellenes helyzetnek. [62/2006. (XI. 23.) AB határozat, ABH 2006, 697, 704.]

A hátrányos megkülönböztetés elleni szankció-rendszer szabályozása és a bűncselekménnyé nyilvánítás alkotmányos korlátainak összevetése alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvényalkotót nem terheli mulasztás. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványokat elutasította.

Az Alkotmánybíróság a határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét az ügy jelentőségére tekintettel rendelte el.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Kukorelli István s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1023/E/2001.

Az Alkotmánybíróság 42/2007. (VI. 20.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség tárgyában hivatalból eljárva meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság hivatalból eljárva megállapítja: az Országgyűlés az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését sértő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő azáltal, hogy a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 29. § (7) bekezdésében nem biztosította a kezdő egyéni vállalkozók számára a törvényben meghatározott társadalombiztosítási járulékfizetési alapok közötti választás lehetőségét. Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2007. december 31. napjáig tegyen eleget.

2. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 29. § (7) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az indítványozó a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 29. § (7) bekezdése alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát, és visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Álláspontja szerint alkotmányellenes a Tbj.-nek az a rendelkezése, amelynek értelmében a kezdő egyéni vállalkozó a tárgyhónapot megelőző hónap első napján érvényes minimálbér összege után fizetheti meg az öt terhelő társadalombiztosítási, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékokat. Ez a rendelkezés ugyanis megkülönböztetetten kezeli a kezdő egyéni vállalkozókat az egyéb munkavállalókkal, illetve a társas vállalkozókkal szemben, akik tényleges jövedelmük alapján fizetnek járulékot, s ezáltal diszkriminatív; másrészt sérti a szociális biztonsághoz való jogot, mivel a kezdő egyéni vállalkozó keresőképtelensége esetén a fizethető járulék felső határának kötelező meghatározása miatt csak a minimálbér után járó társadalombiztosítási ellátást kaphat, illetve „öregsége, rokkantsága esetére pedig az egyébként elérhető nyugdíjhoz képest indokolatlan hátrányt okoz”. Szemléltetésül említi az állam- és jogtudományi egyetemi végzettséghez kötött munkaköröket. „[U]gyanis jogi diploma birtokában lehet társas vállalkozóként – ügyvédi irodában –, jogtanácsosként (jogi előadóként) munkaviszonyban, továbbá egyéni ügyvédként is jogi tevékenységet végezni.” Tekintettel arra, hogy az előbbi két csoport járulékalapjának nincs felső határa, így az indítványozó szerint mindenképpen indokolatlan különbségtételt jelent a Tbj. hivatkozott rendelkezése.

Végezetül úgy véli az indítványozó, hogy a Tbj.-nek ez a szakasza korlátozza a foglalkozás szabad megválasztásának jogát, valamint az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/B. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához.

(2) Az egyenlő munkáért mindenkinek, bármilyen megkülönböztetés nélkül, egyenlő bérhez van joga.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.”

2. A Tbj. hivatkozott rendelkezése:

„29. § (7) A tevékenységet kezdő egyéni vállalkozó a járulékfizetési kötelezettségének kezdő évében a 19. § (1)–(3) bekezdésében meghatározott mértékű társadalombiztosítási, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékot (tagdíjat) az (1)–(3) bekezdésben foglaltaktól eltérően a tárgyhónapot megelőző hónap első napján érvényes minimálbér összege után fizeti meg. Ez a rendelkezés nem alkalmazható a 31. § (4) bekezdésében említett egyéni vállalkozóra.”

A Tbj.-nek az indítványozó által nem támadott, de a Tbj. 29. § (7) bekezdésével szoros összefüggésben álló rendelkezése:

„31. § (4) Ha a társas vállalkozó, az egyéni vállalkozó egyidejűleg munkaviszonyban is áll és foglalkoztatása eléri a heti 36 órát, illetőleg közép- vagy felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat, a társadalombiztosítási járulék, a természetbeni egészségbiztosítási járulék és a nyugdíjjárulék (tagdíj) alapja a ténylegesen elért járulékalapot képező jövedelem, eva adózó egyéni vállalkozó esetében az Eva tv.-ben meghatározott adóalap 4 százaléka, átalányadózó egyéni vállalkozó esetében az átalányadó alapját képező jövedelem. A heti 36 órás foglalkoztatás megállapításánál az egyidejűleg fennálló munkaviszonyokban előírt munkaidőt össze kell számítani.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság az indítvány kapcsán a Tbj. hivatkozott rendelkezése diszkriminatív voltát, és ennek alapján az Alkotmány 70/A. §-ába ütközését vizsgálta.

A hatályos jog szerint a társadalombiztosítás alapvetően biztosítás, amelynek lényege, hogy meghatározott díj (járulék) ellenében a biztosítót helytállási kötelezettség terheli [11/1991. (III. 29.) AB határozat, ABH 1991, 34, 35.], és amely rendszerben a részvétel a törvény alapján kötelező.

A Tbj. a társadalombiztosítási, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék fizetési kötelezettség alapjának meghatározásakor különbséget tesz a kezdő egyéni vállalkozók és az egyéni vállalkozók között. A kezdő egyéni vállalkozó fogalmát az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2002. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Adómtv.) 189. § (1) bekezdése iktatta be a Tbj.-be. A Tbj. fogalomhasználatában

kezdő egyéni vállalkozónak minősül az egyéni vállalkozó az adott tevékenységgel összefüggésben keletkezett járulékfizetési kötelezettsége első napjával kezdődően az e napot magában foglaló naptári év utolsó napjáig. „Nem minősül tevékenységet kezdőnek az az egyéni vállalkozó, aki a vállalkozói tevékenysége megszűnésének napját követően ismételten egyéni vállalkozóként tevékenykedik, feltéve, hogy vállalkozásának megszűnése és új vállalkozásának megkezdése között egy teljes naptári év nem telt el” [Tbj. 4. § *ba*)]. A törvény alkalmazása szempontjából egyéni vállalkozónak kell tekinteni a vállalkozói igazolvánnyal rendelkező természetes személyt, a magán-állatorvosi tevékenység gyakorlására jogosító igazolvánnyal rendelkező magánszemélyt, a gyógyszerész magán-tevékenység, a falugondnoki tevékenység, a tanyagondnoki tevékenység, illetve a szociális szolgáltató tevékenység folytatásához szükséges engedéllyel rendelkező magánszemélyt, az ügyvédekről szóló törvény hatálya alá tartozó ügyvédet, az európai közösségi jogászt, az egyéni szabaddalmi ügyvivőt, a nem közjegyzői iroda tagjaként tevékenykedő közjegyzőt, valamint a nem végrehajtói iroda tagjaként tevékenykedő önálló bírósági végrehajtót [Tbj. 4. § *b*)].

A Tbj. 29. § (7) bekezdése értelmében a tevékenységet kezdő egyéni vállalkozó járulékfizetési kötelezettségének kezdő évében a tárgyhónapot megelőző hónap első napján érvényes minimálbér összege után fizeti meg a társadalombiztosítási járulékot, kivéve, ha vállalkozási tevékenységgel egyidejűleg legalább 36 órás munkaidőt magában foglaló munkaviszonyban is áll, illetőleg közép- vagy felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat. Ez utóbbi esetben a társadalombiztosítási és nyugdíjjárulék alapja a ténylegesen elért járulékalapot képező jövedelem.

A biztosított egyéni vállalkozó esetében a fentiekhez képest a társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettség alapját a személyes munkavégzés címén e tevékenysége keretében költségként elszámolt összeg (vállalkozói kivét), átalányadózó esetén az átalányadó alapját képező jövedelem, de legalább havi átlagban a minimum járulékalap összege jelenti. Ha a vállalkozói kivét, az átalányadó alapját képező jövedelem nem éri el a minimum járulékalapot, akkor az egyéni vállalkozó bejelentést tehet arról, hogy a társadalombiztosítási járulékot a tényleges jövedelme, illetőleg az átalányadó alapját képező jövedelem, de legalább a minimálbér alapulvételével fizeti meg.

A kezdő egyéni vállalkozó és az egyéni vállalkozó járulékfizetési kötelezettsége közötti különbségtételt a törvény indokolása azzal magyarázza, hogy a szabályozás a tevékenységet kezdő egyéni vállalkozó társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettsége kiszámíthatóságát és előre tervezhetőségét kívánja biztosítani, továbbá, hogy „[a] törvény a járulékfizetés tekintetében adminisztrációs egyszerűsítést jelent a kezdő vállalkozók részére, egyúttal gyorsabbá és egyszerűbbé válik az egészségbiztosítási pénzelátások iránti igények elbírálása, az ellátások megállapítása és folyósítása” (az Adómtv. 189–196. §-ához fűzött indokolás).

A törvényhozó – ahogyan az Adómtv. indokolásából is kitűnik – figyelembe vette, hogy a vállalkozói tevékenység megkezdésének első évében az egyéni vállalkozó nem feltétlenül tud nyereséget termelni, könyvelésében pozitív eredményt kimutatni, tekintettel a vállalkozás megindításának egyszeri költségeire, adminisztrációs, működési terheire. A törvény alapján – nyilván a kezdő egyéni vállalkozókat segítő kedvezményként az előző hónap utolsó napján érvényes minimálbér után kell a társadalombiztosítási járulékot megfizetniük. Ez a szabály önmagában véve nem tekinthető alkotmányellenesnek, mivel a társadalombiztosítási járulék fizetésével a járulékfizetésére kötelezett személy bizonyos kockázatok bekövetkezése esetére az állami gondoskodás ellenértékét téríti meg. Az ehhez való hozzájárulást valamennyi biztosított köteles vállalni; ennek mértékét főszabály szerint a teherviselési képesség határozza meg. A Tbj.-nek a kezdő egyéni vállalkozók járulékfizetésére vonatkozó szabálya nem enged kivételt, nem teszi lehetővé a kezdő egyéni vállalkozó számára, hogy ne a Tbj. 29. § (7) bekezdése szerint a minimálbér összege, hanem a magasabb összeg, vagyis a vállalkozói kivét, vagy az átalányadó alapját képező jövedelem után fizesse meg a társadalombiztosítási járulékokat.

Ez a szabályozás nem érint valamennyi, a „kezdő egyéni vállalkozók” csoportjába tartozó személyt egyformán kedvezően, mint a jogalkotó kívánta. Azáltal ugyanis, hogy a Tbj. nem teszi lehetővé a kezdő egyéni vállalkozók számára, hogy a jogszabály értelmében őket terhelő társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettségüket tényleges jövedelmük vagy az átalányadó alapját képező jövedelem vagy esetleg a minimum járulékalap összege után teljesítsék, a kezdő egyéni vállalkozók egy része hátrányos helyzetbe kerülhet. Hátrányos lehet ez a szabályozás azért, mert a társadalombiztosítás pénzbeli ellátásaira – táppénzre, gyermekgondozási díjra, terhességi gyermekágyi segélyre (a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 40. §–49. §-ai szerint) – való jogosulttá válás esetén az ellátás összegét az ellátásra való jogosultság kezdő napját közvetlenül megelőző naptári évben elért, pénzbeli egészségbiztosítási járulék alapját képező jövedelem naptári napi átlaga, illetve a napi átlagkereset alapján kell megállapítani; hátrányos lehet továbbá azért is, mert az egyéni vállalkozók nyugdíjalapjába a vállalkozás kezdő évében fizetett nyugdíjjárulék összege is beleszámít, ami miatt elsősorban az öregségi nyugdíjra a vállalkozói tevékenység kezdő időpontja után rövid időn belül nyugdíjra jogosultak kerülhetnek hátrányos helyzetbe (a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény, különösen 7. §–22. §).

Az Alkotmánybíróság következetes álláspontja szerint [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138.] a diszkrimináció csak az azonos helyzetben lévők által alkotott csoport tagjai egymáshoz viszonyított helyzetére vo-

natkozó jogi szabályozás tekintetében vizsgálható. A kifogásolt törvényi rendelkezés az Alkotmány diszkriminációt tiltó 70/A. §-át éppen azáltal sérti, és teremt alkotmányellenes helyzetet, hogy különböző helyzetben lévőket kezel azonos módon, amikor nem ad lehetőséget a kezdő egyéni vállalkozóknak, hogy ténylegesen elért magasabb jövedelmük után fizethessenek társadalombiztosítási járulékot. A szabályozás nem tesz különbséget a fiatalabb, pályája kezdetén álló egyéni vállalkozó és az idősebb korban vállalkozást kezdők között, valamint a vállalkozásuk kezdő évében is nyereségesen működő egyéni vállalkozók és a vállalkozás kezdő évében profitot termelni nem tudó egyéni vállalkozók között. Ez pedig a társadalombiztosítás pénzbeli ellátásainak igénybevételénél egyes egyéni vállalkozóknak jelentős hátrányt okozhat. A megkülönböztetés indokolatlan hiánya az Alkotmány 70/A. §-ában deklarált alkotmányos egyenlőség sérelméhez vezet.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértés megállapítására nem csak akkor kerül sor, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.]. „A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányértés megállapítása esetében is a mulasztás, vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán alapul” [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.].

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a jelen esetben hivatalból eljárva állapít meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet, és felhívja az Országgyűlést, hogy 2007. december 31. napjáig alkotson olyan szabályt, amely lehetővé teszi a kezdő egyéni vállalkozók számára, hogy társadalombiztosítási-járulékfizetési kötelezettségüknek tényleges bevételeik után tehessenek eleget.

2. Az indítványozó a Tbj. 29. § (7) bekezdése alkotmányossági vizsgálatát az Alkotmány 70/B. §-a és 70/E. §-a alapján is kezdeményezte. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően ezt követően a Tbj. hivatkozott szakaszának a foglalkozás szabad megválasztásának jogához [Alkotmány 70/B. § (1) bekezdés] és az egyenlő munkáért egyenlő bér elvéhez [Alkotmány 70/B. § (2) bekezdés] való viszonyát vizsgálta. A foglalkozás szabad megválasztásának joga alapján minden állampolgár minden jövedelemszerzésre és megélhetésre irányuló, társadalmilag elfogadott tevékenységet folytathat az adott foglalkozás végzésének feltételeit meghatározó jogszabályok – az Alkotmány rendelkezéseivel összeegyeztethető – keretei között. A Tbj. 29. § (7) bekezdésében foglaltak nem állnak összefüggés-

ben sem a foglalkozás szabad megválasztásának, illetve gyakorlásának jogával [amelynek tartalmát az Alkotmánybíróság 21/1994. (IV. 16.) AB határozatában ABH 1994, 120, 121. már kifejtette]; sem az „egyenlő munkáért egyenlő bér” elvével. A Tbj. hivatkozott rendelkezése ugyanis csak a kezdő egyéni vállalkozó járulékfizetési kötelezettségeinek mértékét szabályozza, nem pedig egy foglalkozás megválasztását, illetve gyakorlását köti feltételekhez. Ugyanakkor a vállalkozók esetében nem lehet beszélni az „egyenlő munkáért egyenlő bér” elvéről, mivel bér jogi értelemben csak a munkavégzésre irányuló jogviszonyokban lehetséges; a vállalkozói jövedelem jogi értelemben nem tekinthető bérnek.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben elutasította.

3. Végül az Alkotmánybíróság a Tbj. 29. § (7) bekezdésének az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésébe ütközését vizsgálta. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a szociális biztonsághoz való jog tartalma az állami kötelezettségvállalásban megnyilvánuló jogot jelent [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 162, 163.; 26/1993. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 199.]. Az állam ezen kötelezettségének azáltal tesz eleget, hogy megszervezte és működteti a társadalombiztosítás és a szociális ellátórendszer egyéb intézményeit. Az állami kötelezettség csak a megélhetéshez szükséges minimális szint vonatkozásában áll fenn, az egyéb szociális jellegű juttatások pedig az állam teherbíró képességétől függenek. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben nem tartotta megalapozottnak, így azt elutasította.

Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására tekintettel rendelte el.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Kukorelli István s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 315/B/2006.

VI. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMEÉNYEK

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal közleménye

a 2007. július 1-je és július 31-e között alkalmazható üzemanyagárakról

A személyi jövedelemadóról szóló – többször módosított – 1995. évi CXVII. törvény 82. § (2) bekezdése arra kötelezi az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalt, hogy havonta tegye közzé a tárgyhónapban a fogyasztási norma szerinti üzemanyagköltség-elszámolással kapcsolatosan alkalmazható üzemanyagárakat.

Ólmozatlan motorbenzin:

ESZ-95 ólmozatlan motorbenzin 287 Ft/l

Gázolaj 260 Ft/l

Keverék 310 Ft/l

LPG autógáz 162 Ft/l

Ha a személyi jövedelemadó törvény hatálya alá tartozó magánszemély az üzemanyagköltséget a közleményben szereplő árak szerint számolja el, nem szükséges az üzemanyagról számlát beszerezni.

2007. július elsejétől a 98-as oktánszámú benzin bizonylat nélkül elszámolható árának közzétételére nem kerül sor, melynek az az oka, hogy a személyi jövedelemadó törvényben megjelölt üzemanyagár megállapítására vonatkozó rendelkezések alkalmazására nincs mód a forgalomból történő folyamatos kivonás miatt.

A továbbiakban ez azt jelenti a gyakorlatban,

– ha a magánszemély a 95-ös oktánszámú benzin APEH által közzétett ára helyett magasabb vagy más árat kíván alkalmazni a költségelszámolás során, akkor a költségeit bizonylat alapján számolhatja el azzal, hogy a költségelszámolás módjáról továbbra is negyedévente kell döntenie;

– ha az Szja tv. az APEH által közzétett árak figyelembevételét írja elő valamely rendelkezés alkalmazásánál, akkor benzinüzemű járművek esetében csak a 95-ös oktánszámú benzinár vehető figyelembe még akkor is, ha a kormányrendelet szerint a magasabb oktánszámú benzint kellene használni a jármű üzemeltetése során.

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának közleménye

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala a 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 73. § (1) bekezdése alapján – az eddig közzétettek kivételével – alábbi elveszett, megsemmisült gépjármű törzskönyv sorszámát teszi közzé:

394285D

Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala

Helyesbítés: A Magyar Közlöny 2007. évi 63. számában közzétett, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 17/2007. (MK 63.) GKM utasítás 3. számú függelékének

– a Vagyongazdálkodási Főosztályra vonatkozó 1.1.6. pontja helyesen a következő 14. pontot is tartalmazza, a 14–18. pontok megjelölése pedig helyesen: 15–19.

„14. a vagyonkezelési szerződés megkötésének, módosításának, aktualizálásának aláírásra történő előkészítése azon társasági részesedésekre vonatkozóan, amelyek esetében a tulajdonosi jogokat a minisztérium gyakorolja,”

– az Ellenőrzési Főosztályra vonatkozó 1.2. pontjának „A Főosztály stratégiai feladatai” alcíme helyesen a következő 7–10. pontokat is tartalmazza, a 7–21. feladat számozása pedig helyesen: 11–25.

„7. a PHARE és az Átmeneti Támogatás Ellenőrzésére vonatkozó Éves Ellenőrzési Terv elkészítése és a KEHI részére a tárgyévvel megelőző év december 31-ig történő megküldése,

8. a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap felhasználásához kötődő ellenőrzések stratégiai tervének elkészítése és azok megküldése a pénzügyminiszter és a KEHI részére a programozási időszak kezdetétől számított 3 hónapon belül,

9. a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap felhasználásához kötődő éves ellenőrzési tervek elkészítése és azok megküldése a pénzügyminiszter és a KEHI részére minden év október 15-éig,

10. a Főosztály éves beszámolójához kapcsolódóan a Közfoglalt Támogatások Ellenőrzési Osztály előző évi feladatainak megvalósításáról és az általánosítható tapasztalatokról szóló beszámoló elkészítése,”

– az Ellenőrzési Főosztályra vonatkozó 1.2. pontjának „A Főosztály operatív feladatai” alcíme helyesen a következő 26–28. pontot is tartalmazza:

„26. a PHARE és az Átmeneti Támogatás ellenőrzéséről készült jelentések és az azokhoz kapcsolódó intézkedési tervek KEHI részére történő megküldése az ellenőrzés lezárását követő 40 napon belül,

27. feladatai végzésével összefüggésben kapcsolattartás az EU Bizottságának ellenőri szervezetével, az ÁSZ-szal, a KEHI-vel és átruházott hatáskörben a Pénzügyminisztériummal, az általuk végzett ellenőrzésekkel kapcsolatos minisztériumi koordinációs feladatok ellátása,

28. Strukturális Alapok és Kohéziós Alap felhasználásának ellenőrzésére vonatkozó kézikönyvek elkészítése és aktualizálása.”

– a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályra vonatkozó 3.3. pontja „A Főosztály küldetése” alcímének második mondata helyesen:

„Ennek érdekében a külgazdasági kapcsolatok stratégiai céljainak, irányainak kijelölése, a két- és sokoldalú keretekben (a kereskedelempolitika kivételével) megvalósuló együttműködések és kapcsolatok gondozása, két- és többoldalú nemzetközi egyezmények kidolgozása, az azokból eredő kötelezettségek végrehajtásának felügyelete, a célok megvalósítását szolgáló gazdaságdiplomáciai tevékenység szervezése, a kereskedelemfejlesztési politikák kialakítása.”

- a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályra vonatkozó 3.3. pontjának „A Főosztály szervezetileg az alábbi osztályokra tagolódik” alcíme helyesen:
 - „– I. Területi Osztály
 - II. Területi Osztály
 - III. Területi Osztály
 - Nemzetközi Elemző és Többoldalú Együttműködési Osztály
 - Nemzetközi Közlekedési Osztály”
 - a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályra vonatkozó 3.3. pontjának „A Főosztály stratégiai feladatai” alcíme helyesen a következő 18. pontot is tartalmazza, a 18–43. feladat számozása pedig helyesen: 19–44.
- „18. a kormányzati eszközökkel támogatott kereskedelemfejlesztés eszközeinek és módszereinek meghatározása, a továbbfejlesztés koordinálása, az eszköz- és intézményrendszer irányítása.”**

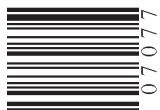
(Kézirathiba)

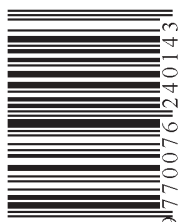

KÖZLÖNY

MEGJELENÉS

07077

9770076240143

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével. A Szerkesztőbizottság elnöke: Gilyán György. A szerkesztésért felelős: Kovácsné dr. Szilágyi-Farkas Zsuzsanna. Budapest V., Kossuth tér 1–3. Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató. Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon: 266-6567.

Információ: tel.: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2007. évi éves előfizetési díj: 99 792 Ft. Egy példány ára: 210 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána +8 oldalanként +189 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

07.2089 – Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.